

OD SADA I NA FILMSKOM PLATNU

DENIS LIHEJN

ZATVORENO OSTRVO

Od autora bestselera *Mistična reka*

Denis Lihejn

ZATVORENO OSTRVO

Preveli:

Tijana Parezanović i Milan Marković

SADRŽAJ

ZATVORENO OSTRVO

Prolog

DAN PRVI REJČEL

1.

2.

3.

4.

5.

6.

DAN DRUGI LEJDIS

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

DAN TREĆI PACIJENT ŠEZDESET SEDAM

14.

15.

16.

17.

18.

19.

Dan četvrti LOŠ MORNAR

20.

21.

22.

23.

24.

25.

Za Krisa Glisona i Majka Igena.

Koji su slušali. I čuli.

I ponekad prenosili.

... moramo li da sanjamo svoje snove
i proživljavamo ih?

Elizabet Bišop, „Pitanja putovanja“

Izjave zahvalnosti

Hvala Šili, Džordžu Biku, Džeku Driskolu, Don Elenberg, Majku Flinu, Džuli En Makneri, Dejvidu Robišou i Džoani Solfracan.

Ovi tekstovi su mi bili od neprocenjive pomoći pri pisanju romana: Ostrva luke Boston od Emili i Dejvida Kejla; Dostojanstveno sumanuti, opis bolnice Maklin iz pera Aleksa Bima; i Ludi u Americi Roberta Vitakera, delo koje beleži upotrebu neuroleptika na šizofreničnim pacijentima u američkim psihijatrijskim ustanovama. Mnogo dugujem svim trima knjigama zbog izuzetno verodostojnih prikaza.

Kao i uvek, zahvalan sam svojoj urednici, Kler Vahtel (svaki pisac bi trebalo da ima tako dobrog urednika) i svom agentu, En Ritenberg, koja je zaslužna za to što ova knjiga postoji zato što mi je poklonila Sinatru.

Prolog

IZ DNEVNIKA DOKTORA LESTERA SIJENA

TREĆI MAJ, 1993.

Mnogo godina nisam video ostrvo. Poslednji put sam ga video iz čamca jednog prijatelja koji se otisnuo izvan luke i mogao sam samo da ga nazrem u daljini, izvan unutrašnjeg pojasa, obavijeno letnjom izmaglicom, nalik na farbu nehajno razmazanu po nebu.

Više od dve decenije nisam tamo nogom kročio, ali Emili kaže (ponekad u šali, ponekad ne) da nije sigurna da sam ikada i otišao. Rekla je jednom da vreme meni ne predstavlja ništa drugo do niz obeleženih strana koje koristim kako bih prelistavao tekst svog života i vraćao se iznova i iznova na događaje koji su me obeležili, u očima onih pronicljivijih kolega, kao tipičnog-predstavnikla klasičnog melanholika.

Emili je možda i u pravu. Ona je vrlo često u pravu.

Uskoro ću izgubiti i nju. Samo je pitanje meseci, rekao nam je doktor Akselrod u četvrtak. Idite na to putovanje, posavetovao nas je. Na ono o kojem stalno pričate. U Firencu i Rim, u Veneciju, na proleće. Jer, Lestere, rekao je, ni ti ne izgledaš baš najbolje.

Izgleda da zaista nisam baš najbolje. Dešava mi se ovih dana često da zaturim stvari, naočare pre svega. Ključeve od auta. Ulazim u prodavnice i zaboravljam po šta sam došao, izlazim iz pozorišta i ne sećam se šta sam upravo odgledao. Ako vreme za mene zaista predstavlja niz obeleženih strana, onda mi se čini kao da je neko protresao knjigu i da su požuteli parčići papira, iscepane kartonske kutije od šibica i spljoštene kašičice za kafu kojima su strane bile obeležene ispale na pod, i da su presavijeni uglovi strana ispeglani.

Želim zato da zapišem sve ovo. Ne da promenim tekst kako bih prikazao sebe u boljem svetlu. Ne, ne. On to nikada ne bi dozvolio. Na sebi svojstven čudan način, mrzeo je laži više od svih ljudi koje sam ikada upoznao. Želim samo da sačuvam tekst, da ga prebacim iz ostave u kojoj se trenutno nalazi (a koja je, ako ćemo iskreno, počela da vlaži i prokišnjava) na ove stranice.

Bolnica Ešklif stajala je na poljani u severozapadnom delu ostrva. Stajala i izgledala bezopasno, mogao bih dodati. Nimalo nije ličila na bolnicu za umno poremećene prestupnike, a još manje na kasarnu, što je bila ranije. Njen izgled je zapravo većinu nas podsećao na internat. Odmah ispred glavne zgrade nalazila se viktorijanska kuća sa mansardom u kojoj je stanovao upravnik, kao i mračan, prelepi mali zamak u stilu Tjudora u kojem je nekada

stanovao komandant Severnjačke vojske na severozapadnoj obali, a koji je predstavljao odaje načelnika bolnice. Iza zida nalazile su se odaje za osoblje — starinske daščane kolibe za lekare, tri niske spavaonice od crvene cigle za bolničare, čuvare i sestre. U glavnom dvorištu nalazili su se travnjaci i oblikovana živa ograda, visoki senoviti hrastovi, škotski borovi, vitki javori i jabuke sa kojih su plodovi padali na vrh zida ili po travi kasno u jesen. A na sredini dvorišta dve istovetne kolonijalne zgrade od crvene opeke okruživale su samu bolnicu, zgradu od velikih crnih cigli i lepuškastog granita. Iza nje su bile litice i močvarno tlo nastalo pod naletima plime, kao i široka poljana na kojoj je iznikla zadruga koja je propala odmah posle Američke revolucije. Drveće koje je bilo zasađeno i dalje je stajalo tu — breskve i kruške i aronija - ali više nije davalo ploda, a vetrovi su noću često fijukali po toj poljani i cvileli kao mačke.

A tu je, naravno, bilo i utvrđenje koje je na tom mestu stajalo mnogo pre nego što su prvi bolničari i lekari pristigli i koje još stoji na litici sa južne strane ostrva. Iza njega je svetionik koji ne radi još od pre Građanskog rata i koji je prestao da radi kada su se pojavila svetla bostonskog Svetionika.

Sa mora, prizor nije bio naročit. Morate ga zamisliti onako kako ga je Tedi Danijels video tog mirnog jutra, septembra 1954. Kao trnovito parče zemlje na ulazu u luku. Čovek bi rekao da se jedva može i nazvati ostrvom, možda samo pokušajem ostrva. Kakvu bi ovo svrhu moglo imati, možda je pomislio. Kakvu svrhu?

Najrasprostranjenija životinjska vrsta bili su pacovi. Trčkarali su po žbunju, formirali redove duž obale noću, pentrali se po vlažnim stenama. Neki su bili veličine ribe list. Tokom godina koje su usledile nakon ta četiri čudna dana kasnog leta 1954, počeo sam da pažljivo posmatram pacove iz useka u brdu na severnoj obali. Oduševio sam se kada sam otkrio da neki pacovi pokušavaju da preplivaju do ostrva Padok, koje je zapravo bilo tek nešto više od stene okružene šačicom peska i koje je dvadeset dva sata dnevno bilo pod vodom. Kada bi se pojavilo na površini na tih sat ili dva dok je oseka bila najveća, ponekad bi zaplivali k njemu ti pacovi, otprilike njih desetak, nikad više od toga, ali struja bi ih uvek vratila.

Kažem uvek, ali nije baš tako. Video sam jednog koji je uspeo da stigne. Jednom. Jesenje noći punog meseca, oktobra 1956. Video sam kako njegovo crno telo nalik na mokasinu jurca po pesku.

Ili bar tako mislim. Emili, koju sam i upoznao na ostrvu, reći će: „Lestere, nisi ga mogao videti. Bio je predaleko.“

U pravu je.

A ipak znam šta sam video. Njegovo debelo telo nalik na mokasinu kako jurca po pesku, pesku koji je bio biserno srebrnast i kojeg je voda već počela ponovo da prekriva kako se struja vraćala da proguta ostrvo Padok, da proguta teg pacova, pretpostavljam, jer nisam video da je doplivao nazad.

Ali, u tom trenutku, dok sam ga posmatrao kako se hitro kreće duž obale (a jesam ga video, jesam, kakva prokleta daljina), pomislio sam na Tedija. Pomislio sam na Tedija i na njegovu sirotu pokojnu ženu, Dolores Šanal, i na ona dva monstruma, Rejčel Solando i Endrua Lejdisa, kao i na haos koji su nam svima napravili. Pomislio sam da bi i Tedi, da je slučajno sedeo sa mnom, sigurno video tog pacova. On bi ga video.

A reći ću vam još nešto:

Tedi?

Taj bi zapljeskao rukama.

DAN PRVI

REJČEL

1.

Otac Tedija Danijelsa bio je ribar. Banka mu je oduzela čamac 1931, kada je Tedi imao jedanaest godina, pa je ostatak života proveo radeći za druge ribare kada je bilo posla, a kada nije, istovarujući robu po dokovima; išao je u duge šetnje ako bi završio posao do deset ujutru, ili bi sedeo u fotelji i zurio u svoje šake, povremeno šaputao nešto sebi u bradu izbečenih i tamnih očiju.

Poveo je Tedija na vožnju brodićem do ostrva kada je Tedi još bio mali dečak, previše mali da bi mogao biti od ikakve pomoći na brodiću. Mogao je samo da razmrsuje konopce i odvezuje udice. Nekoliko puta se posekao i tačkice krvi su se pojavile na jagodicama njegovih prstiju, a zatim razlile po dlanovima.

Otisnuli su se po mraku i kada se pojavilo sunce, ličilo je na hladan komad slonovače koji je izranjao iznad ivice mora, a ostrva su iznikla pred njima iz polumraka, šćućurena jedno uz drugo, kao da su uhvaćena u nekom sramnom delu.

Tedi je video male kolibe pastelnih boja poredane po plaži jednog od ostrva i kućerke od trošnog kamena na drugom. Otac mu je pokazao zatvor na Ostrvu jelena i velelepno utvrđenje na ostrvu Džordžiz. Na ostrvu Tomson bilo je visokog drveća prepunog ptica čiji je cvrkut zvučao poput udara grada ili lomljave stakla.

Iza svih ovih ostrva, ono koje su nazivali Zatvorenim ležalo je u moru kao da je bačeno tu sa neke španske galije. Tog davnog proleća 1928. bilo je prepušteno samo sebi i obraslo gustim rastinjem, a utvrđenje koje se uzdizalo na najvišoj tački ostrva bilo je obavljeno puzavicama i prekriveno gustom mahovinom.

„Zašto zatvoreno?“, pitao je Tedi.

Njegov otac je slegnuo ramenima. „Ti i tvoja pitanja. Uvek nešto imaš da pitaš.“

„Da, ali zašto?“

„Neka mesta prosto dobiju ime koje im ostane. Verovatno su ga gusari tako nazvali.“

„Gusari?“ Tediju se sviđalo kako to zvuči. Mogao je da ih vidi: krupni muškarci sa povezima preko očiju, dubokim čizmama i blistavim mačevima.

Njegov otac je rekao: „Ovde su se krili u stara vremena.“ Rukom je pokazao na horizont. „Na ovim ostrvima. Skrivali se. Skrivali su i blago.“

Tedi je zamislio kovčege sa blagom iz kojih se prelivaju i ispadaju zlatni novčići.

Kasnije je osetio snažnu mučninu i povraćao nekoliko puta u more, u gustim mlazevima koji su ispadali iz očevog čamca kao konopci.

Njegov otac se iznenadio jer je Tedi počeo da povraća tek nekoliko časova nakon što su se otisnuli na more, kada su vode okeana bile mirne, spokojne i svetlucave. Rekao je: „U redu je. Ovo ti je prvi put. Nemaš čega da se stidiš.“

Tedi je klimnuo glavom i obrisao usta krpom koju mu je otac pružio.

Otac je rekao: „Ponekad se more ljulja, a ti to ni ne osetiš dok ti se ne popne u stomak.“

Tedi je ponovo klimnuo, ne mogavši da kaže ocu kako mu se želudac nije okrenuo zbog talasanja.

Muka mu je pripala zbog tolike vode. Pružala se svuda oko njih i činilo se da je ona sve što je ostalo na svetu. Koliko je samo Tedi bio uveren da ona može da proguta čak i nebo. Sve do tog trenutka nije se nikad osećao toliko usamljeno.

Podigao je glavu i pogledao oca suznim i crvenim očima, a otac mu je rekao: „Bićeš ti dobro“, i Tedi je pokušao da se nasmeši.

Njegov otac je leta 1938. isplovio na jednom bostonskom kitolovcu i nikada se nije vratio. Sledećeg proleća more je izbacilo delove broda na plažu Nentasket u gradu Halu, u kojem je Tedi odrastao. Jedan deo kobilicc broda, reso na kojem je bilo ugravirano ime kapetana, konzerve sa čorbom od paradajza i krompira, nekoliko zamki za jastoge, izobličenih i izbušenih.

Sahrana za četvoricu ribara održana je u crkvi Svete Tereze koja se nalazila na samoj obali, stražnjim zidom okrenuta ka istom tom moru koje je oduzelo živote mnogim parohijanima; a Tedi je stajao sa majkom i slušao hvalospeve kapetanu, prvom oficiru i trećem ribaru, starom morskome vuku po imenu Gil Restak, koji je maltretirao ljude po kafanama u Halu od kada se vratio iz Prvog svetskog rata sa raznesenom petom i previše ružnih slika u glavi. Nakon smrti mu je, međutim, kako je rekao jedan od maltretiranih šankera, sve bilo oprošteno.

Vlasnik broda, Nikos Košta, priznao je da je slabo poznao Tedijevog oca, da ga je primio na brod u poslednjem trenutku kada je jedan od članova posade pao sa kamiona i polomio nogu. Kapetan je ipak imao samo lepe reči za njega i rekao je kako svako u gradu zna da taj čovek ume da odradi posao. A nije li to najlepše priznanje koje se čoveku može odati?

Dok je stajao u toj crkvi, Tedi se prisetio onog dana na očevom brodiću, jer posle toga više nikad nije isplovio sa njim. Otac mu je stalno govorio kako će ponovo isploviti, ali Tedi je shvatao da mu to govori samo kako njegov sin ne bi izgubio sav ponos. Njegov otac nikada nije prihvatio ono što se dogodilo tog dana, ali dok su se vraćali kući kroz splet ostrva, ostavivši Zatvoreno ostrvo za sobom i krenuvši ka Tomsonu, i dok su posmatrali obrise grada tako jasne i bliske da im se činilo da bi mogli dohvatiti zgrade i podići ih, njih dvojica su razmenili jedan značajan pogled.

„Takvo je more“, rekao je otac Tediju, trljajući ga ovlaš po leđima dok su sedeli naslonjeni na zadnji kraj brodića. „Neki ljudi plivaju. Neki potonu.“

I gledao je Tedija na takav način da je Tedi znao koji će od tih ljudi verovatno biti kad poraste.

Da bi 1954. stigli do ostrva, krenuli su trajektom iz grada i prošli kroz grupu drugih malih i zaboravljenih ostrva - Tomson i Spektakl, Grejp i Bamkin, Rejnford i Dugo ostrvo — koja su čvrstim stiskom peščanih nanosa, krutog drveća i stena belih kao kosti povezivala morsku grivu. Ako se izuzme dovoženje zaliha utorkom i subotom, trajekt nije imao stalni red vožnje i u kabini nije bilo ničega osim limenih ploča koje su prekrivale pod i dve klupe od čelika koje su bile postavljene ispod prozora. Klupe su bile prikovane za pod i zakucane sa obe strane za debele crne stubove, sa kojih su okovi i lanci visili kao špagete.

Trajekt tog dana nije prevezio pacijente u bolnicu, već samo Tedija i njegovog novog partnera, Čaka Ola, nekoliko platnenih vreća sa poštom i nekoliko kutija sa lekovima.

Tedi je započeo put na kolenima ispred ve-ce šolje u koju je povraćao dok je motor trajekta brektao i zvečao, a Tedijevi se nosni kanali punili uljastim mirisima benzina i mora u pozno leto. Ništa više nije imao da izbaci iz sebe osim tankih mlazeva vode, ali grlo mu se ipak stezalo i dalje, želudac je hteo da mu izađe na usta, a pred očima su mu treperile čestice prašine koje su lebdele po vazduhu.

Kada se poslednji put napregnuo da povrati, naglo je iz pluća izbacio i kiseonik koji je zadržavao, a sa njim kao da je otkinuo i deo grudnog koša; zatim je Tedi seo na limeni pod, obrisao lice maramicom i pomislio kako ovo nije dobar način da se započne saradnja sa novim partnerom.

Mogao je bez problema da zamisli Čaka kako kod kuće priča ženi ako uopšte ima ženu, jer Tedi još nije čak ni toliko znao o njemu — o prvom susretu sa legendarnim Tedijem Danijelsom. „Toliko sam mu se svideo, dušo, da je povratio.“

Još od one plovidbe iz dečačkih dana, Tedi nikada nije uživao kada bi se našao na moru; nije mu prijao nedostatak čvrstog da, nedostatak pogleda na čvrsto tlo, na predmete koji se mogu dotaći i uhvatiti a da ruka ne utone u njih. Čovek sebi govori kako je sve u redu, jer tako mora da bude ako želi da pređe vodeni put, ali nije sve u redu. Čak se i tokom rata nije toliko plašio paljbe po plažama koliko onih nekoliko poslednjih metara od broda do obale, kada mu se noge vuku po morskome dnu i razna čudna stvorenja gmižu oko čizama.

Ipak, bilo bi mu lepše da izađe na palubu, da se suoči sa morem na svežem vazduhu, nego da sedi tu na toplom, u zatvorenom i zagušljivom prostoru i trpi mučninu.

Kada je bio siguran da je mučnina prestala, kada mu se želudac više nije prevrtao, kada mu se više nije vrtelo u glavi, umio se i oprao ruke, zatim je pogledao svoj odraz u malom ogledalu postavljenom iznad umivaonika, dobrim delom izlizanom od morske soli, zamagljenom na sredini tako da je na njemu tek mogao nazreti lice još uvek relativno mladog muškarca sa kratko podšišanom kosom po službenom naređenju. Međutim, lice mu je bilo izborano svedočanstvima o ratu i posleratnim godinama; govorilo je o njegovoj opčinjenosti borbom i sklonosti ka nasilju koje su se očitavale u očima koje je Dolores jednom nazvala „tužnim kao kućeće“.

Previše sam mlad, pomislio je Tedi, da bih izgledao ovako iznureno.

Namestio je pojas oko struka kako bi mu pištolj i futrola legli na kuk. Uzeo je šešir koji je ostavio iznad ve-ce šolje i vratio ga na glavu, a zatim podesio obod tako da bude tek malčice nakrivljen na desnu stranu. Zategao je čvor na kravati. Bila je to jedna od onih drečavih kravata sa cvetnim motivima koje su već polako izlazile iz mode, ali on ju je nosio jer je bila poklon od nje za jedan rođendan — prekrila mu je oči njome dok je sedeo u dnevnoj sobi. Priljubila je usne uz njegovu Adamovu jabučicu. Položila topli dlan na njegov obraz. Dah joj je mirisao na narandže. Sela mu je u krilo, sklonila mu kravatu sa očiju koje je nastavio da drži zatvorene. Samo da bi je mirisao. Da bi je zamišljao. Da bi je stvorio u svojoj glavi i zadržao tamo.

Još je mogao to da uradi — da zatvori oči i vidi je. Ali, u poslednje vreme javljale su se neke bele mrlje koje su je zamagljivale na nekim mestima: po ušnoj školjci, trepavicama, preko kose. Nisu se javljale još uvek u tolikoj meri da bi je potpuno prekrile, ali Tedi se bojavao da je vreme otima od njega, da lagano mrvu ramove slika u njegovoj glavi i lomi ih.

„Nedostaješ mi“, rekao je i izašao kroz kabinu na prednju palubu.

Napolju je bilo toplo i vedro, ali voda je bila prošarana mračnim odsjajem boje rđe na bledosivoj podlozi, što je slutilo na neku nepoznatu, tamnu i

krupnu masu koja vreba iz dubina.

Čak je otpio gutljaj iz pljoske i okrenuo grlić ka Tediju, podigavši jednu obrvu. Tedi je odmahnuo glavom i Čak je vratio pljosku u džep na sakou, privukao krajeve kaputa uz telo i pogledao u more.

„Dobro si?“, pitao gaje. „Izgledaš bledo.“

Tedi je slegnuo ramenima. „Dobro mi je.“

„Sigurno?“

Klimnuo je glavom. „Samo se borim protiv morske bolesti.“

Ćutali su par trenutaka, dok se more talasalo svuda oko njih i pravilo nabore, tamne i svilenkaste poput pliša.

„Znaš da je tamo nekad bio logor za ratne zarobljenike?“, upitao je Tedi.

Čak je rekao: „Na ostrvu?“

Tedi je klimnuo glavom. „Za vreme Građanskog rata. Sagrađili su tamo utvrđenje i kasarnu.“

„Čemu sad služi utvrđenje?“

Tedi je slegnuo ramenima. „Ne bih znao reći. Ima ih mnogo na raznim ostrvima ovde. Većina je služila za vreme rata kao meta za artiljerijske vežbe. Nema ih mnogo koja su još čitava.“

„A institucija?“

„Koliko ja znam, smeštena je u nekadašnje vojničke odaje.“

Čak je rekao: „Biće kao da se vraćamo na obuku, a?“

„Jezik pregrizao.“ Tedi se naslonio na ogradu. „I, koja je tvoja priča, Čak?“

Čak se nasmešio. Bio je malo puniji i malo niži od Tedija, možda je imao oko metar i sedamdeset pet, i imao je gustu, crnu i kovrdžavu kosu, maslinasti ten i sitne, nežne šake koje se nisu uklapale sa ostatkom tela i izgledale kao da ih je pozajmio samo dok mu prave šake ne stignu iz radnje. Na levom obrazu imao je mali tanki ožiljak koji je dodirnuo kažiprstom.

„Uvek počinjem od ožiljka“, rekao je. „Ljudi me obično pre ili kasnije pitaju za njega.“

„Dobro.“

„Nije iz rata“, rekao je Čak. „Devojka mi kaže kako bi trebalo da govorim da jeste i skratim priču, ali...“ Slegnuo je ramenima. „Zaradio sam ga dok

sam se igrao rata. Kad sam bio mali. Ja i još jedan klinac gađali smo se iz praćaka u šumi. Kamen mog druga me je omašio za dlaku i sve je u redu, je l' tako?" Odmahnuo je glavom. „Kamen je udario u drvo i otkinuo deo kore koji mi se zario u obraz. Otud ožiljak.“

„Od igranja rata.“

„Od igranja, jašta.“

„Prebacio si se iz Oregona?“

„Iz Sijeda. Došao sam prošle nedelje.“

Tedi je čekao, ali Čak nije nastavio sa daljim objašnjenjima.

Tedi reče: „Koliko si već dugo federalac?“

„Četiri godine.“

„Onda znaš kako se kod nas sve zna.“

„Nego šta. Hoćeš da znaš kako sam se prebacio ovde?“ Čak je klimnuo glavom, kao da je na njemu da odluči. „Kad bih ti rekao da mi je dojadila kiša?“

Tedi je ispružio dlanove iznad ograde. „Ako bi tako rekao...“

„Ali mali je svet, baš ko što si rekao. Svako poznaje svakog u službi. Tako da na kraju dođe do — kako se to kaže? - abrova.“

„To je prava reč.“

„Ti si uhvatio Breka, je l' da?“

Tedi je klimnuo.

„Kako si znao gde će otići? Pedesetoro momaka ga je jurilo i svi su otišli u Klivlend. Ti si otišao u Mejn.“

„Letovao je jednom tamo sa porodicom kad je bio klinac. Znaš ono što je radio žrtvama? To se radi konjima. Pričao sam sa njegovom tetkom. Rekla mi je kako je u životu bio srećan samo jednom, kada je bio na farmi konja blizu te iznajmljene kolibe u Mejnu. I tako sam krenuo tamo.“

„Pucao si u njega pet puta“, rekao je Čak i pogledao niz pramac u morsku penu.

„Pucao bih još toliko“, rekao je Tedi. „Pet je bilo dovoljno.“

Čak je klimnuo glavom i pljunuo u vodu. „Moja devojka je Japanka. Dobro, rođena je ovde, ali znaš... Odrasla u logoru. Tamo je stanje još uvek

prilično napeto - u Portlandu, Sijetlu, Takomi. Nikome se ne dopada što sam sa njom.“

„Pa su te prebacili ovde.“

Čak je klimnuo, ponovo pljunuo i posmatrao kako pljuvačka pada u uskomešanu penu.

„Kažu da će biti jaka“, rekao je.

Tedi je podigao laktove sa ograde i uspravio se. Lice mu je bilo vlažno, usne slane. Pomalo ga je iznenadilo što je more uspelo da dođe do njega, iako se nije mogao setiti kada mu je voda prsnula u lice.

Opipao je džepove kaputa da pronade svoje česterfilds cigare. „Ko kaže? Šta će biti jako?“

„Oni kažu. Novine“, rekao je Čak. „Oluja. Biće jaka, kažu. Razarajuća.“ Mahnuo je rukom ka bledom nebu, bledom kao i pena koja se kovidala oko pramca. A tamo, na južnoj ivici neba, tanka purpurna linija narastala je kao natopljena vata ili mrlja od mastila.

Tedi je omirisao vazduh. „Sećaš se rata, Čak, zar ne?“

Čak se nasmešio na takav način da je Tedi naslutio da već počinju da hvataju isti ritam, da već uče kako da se zajebavaju.

„Pomalo“, rekao je Čak. „Čini mi se da se sećam ruševina. Gomile ruševina. Ljudi ne podnose ruševine, ali ja kažem da i one imaju svoje mesto. Kažem da imaju neku svoju estetsku lepotu. Kažem da je sve u očima posmatrača.“

„Tvoje reči zvuče kao da su iz nekog petparačkog romana. Je l' ti to nekad neko rekao?“

„Pominjali su mi.“ Čak se ponovo blago nasmešio moru, nagnuo nad pramcem, protegao leđa.

Tedi je opipao i džepove na pantalonama, zatim pretražio unutrašnje džepove na sakou. „Sećaš se koliko su često napadi zavisili od vremenske prognoze?“

Čak je protrljao neobrijanu bradu nadlanicom. „O, da, sećam se.“ „Sećaš se koliko su se često te prognoze pokazivale kao tačne?“

Čak se namrštio, želeći da stavi Tedi ju do znanja da razmišlja o njegovom pitanju koliko treba i dolikuje. Onda je coknuo usnama i rekao: „U otprilike trideset posto slučajeva, reko bih.“

„Najviše.“

Čak je klimnuo glavom. „Najviše.“

„I tako sada, kad smo se vratili u normalan svet...“

„Nego šta nego smo se vratili“, rekao je Čak. „Moglo bi se čak reći da smo se raspištoljili.“

Tedi je prigušio smeh; ovaj mu se momak sada mnogo sviđao. Raspištoljili. Isuse.

„Raspištoljili“, složio se Tedi. „Zašto bismo sada polagali veće poverenje u vremensku prognozu nego tada?“

„Pa“, rekao je Čak dok se ulegli vrh malenog trougla počinjao pomaljati na liniji horizonta. „Nisam siguran da se moje poverenje može meriti kao veće ili manje. Hoćeš cigaretu?“

Tedi je zastao usred druge runde pretrage po džepovima, shvatio da ga Čak posmatra sa gorkim osmehom urezanim na lice, odmah ispod ožiljka.

„Imao sam cigare kad smo krenuli“, rekao je Tedi.

Čak se osvrnuo preko ramena. „Ti državni službenici. Opelješili bi te do gole kože.“ Čak je istresao cigaretu iz paklice lakija i pružio je Tediju, zatim mu je upalio svojim mesinganim zipom, a smrad kerozina je nadjačao miris slanog vazduha i zagolicao Tedijevo grlo. Čak je zatvorio upaljač, a onda ponovo podigao poklopac sa njega jednim pokretom iz zgloba i upalio i sebi cigaretu.

Tedi je izduvao dim, a trouglasti vrh ostrva je na trenutak nestao u njegovom oblaku.

„U Evropi“, rekao je Čak, „ako bi vremenska prognoza naredila da moraš da odeš sa padobranom u zonu iskakanja ili da kreneš ka bazi na nekoj obali, e tada je ulog bio mnogo veći, zar ne?“

„Istina.“

„Ali sad kad smo kod kuće, šta ima loše ako nasumice poverujemo u nešto? Samo sam to hteo reći, šefe.“

Počelo je da im se otkriva više od pukog vrha trougla; niži delovi su postepeno počeli da se pomalaju sve dok se more nije ponovo pružilo pred njihovim očima sa druge strane ostrva i dok nisu videli kako se naziru boje, kao da su nanete četkom — prljavozelena tamo gde je rastinje slobodno bujalo, bledosmeđi pojas obale, mutna oker boja litice na severnoj strani ostrva. A na vrhu su, dok su se približavali, počinjali da razaznaju ravne četvorougaoone obrise same zgrade.

„Šteta je“, rekao je Čak.

„Šta je šteta?“

„Cena napretka.“ Spustio je jedno stopalo na brodski konopac i naslonio se na ogradu pored Tedija, pa su zajedno posmatrali kako ostrvo polako dobija oblik. „Uz nove pomake—a pomaci se dešavaju, nemoj misliti da nije tako, svaki dan se dešavaju pomaci na polju mentalnog zdravlja - mesto poput ovog pretaće da postoji. Nazivaće ga varvarskim za dvadeset godina. Biće nesrećne nuspojave nesrećnog i nestalog viktorijanskog uticaja. A i treba da nestane, govoriće se. Inkorporacija, govoriće se. Inkorporacija će biti nešto najnormalnije. Slobodno se priključite. Mi ćemo vas utešiti. Podići sa dna. Mi smo svi vrhovni komandanti. Mi smo novo društvo u koje prihvatamo svakog. Nema više izgnanstva na Elbu.“

Zgrade su ponovo nestale iza drveća, ali Tedi je uspeo da nazre nejasne obrise tornja u obliku kupe, a zatim i grube čoškove za koje je pretpostavio da štrče sa utvrđenja.

„Ali, moramo li izgubiti prošlost da bismo osigurali sebi budućnost?“ Čak je bacio cigaretu u morsku penu. „Pitanje je. Šta izgubiš kad čistiš pod, Tedi? Prašinu. Mrvice koje bi inače samo skupljale mrave. A šta je sa mindušom koju je ona izgubila? Je l' i to sada u đubretu?“

Tedi je rekao: „Ko je 'ona'? Odakle se 'ona' stvorila, Čak?“

„Uvek postoji neka ona. Zar nije tako?“

Tedi je začuo kako iza njih motor menja zvuk, osetio je pod nogama blago trzanje trajekta i mogao je jasnije da vidi utvrđenje na vrhu južne litice, sada dok su zaokretali ka zapadnoj strani ostrva. Topova više nije bilo, ali Tedi je sa lakoćom mogao da razazna oklopne tornjeve. Iza utvrđenja zemljište se uspinjalo i pomaljalo su se brda, a Tedi je zamišljao kako su iza njih zidine, koje sa tačke na kojoj se trenutno nalazi ne može da vidi, i kako zatim negde iza litica na zapadnoj obali leži bolnica Ešklif.

„Imaš li devojku, Tedi? Jesi oženjen?“, pitao ga je Čak.

„Bio sam“, rekao je Tedi i zamislio Dolores, setivši se jednog pogleda koji mu je uputila na medenom mesecu, kada je okrenula glavu, bradom gotovo dotakla golo rame od čega su se mišići duž njene kičme zategnuli. „Umrta je.“

Čak se odvojio od ograde i vrat mu je pocrveneo. „O, Bože.“

„Nema veze“, rekao je Tedi.

„Ne, ne.“ Čak je podigao dlan i približio ga Tedijevim grudima. „Samo što... već sam to čuo. Ne znam kako sam mogao da zaboravim. Pre par godina, zar ne?“

Tedi je klimnuo glavom.

„Isuse, Tedi, osećam se kao kreten. Stvarno. Mnogo mi je žao.“

Tedi ju je ponovo ugledao; bila mu je okrenuta leđima dok je išla niz hodnik njihovog stana odevena u njegovu staru vojničku košulju, a zatim je ušla u kuhinju pevušeci — i dobro poznati umor prožeo ga je do srži. Više bi voleo da radi bilo šta drugo — čak i da zapliva u toj vodi - nego da priča o Dolores i o tome kako je provela na ovoj zemlji trideset jednu godinu i onda prestala da postoji. Tek tako. Bila je tu kada je krenuo tog jutra na posao. Po podne je više nije bilo.

Pretpostavljao je, međutim, da je to isto što i Čakov ožiljak - priča koju mora izbaciti iz sebe pre nego što krenu dalje, kako ne bi stajala zauvek između njih. Kako. Gde. Zašto.

Dolores je bila mrtva već dve godine, ali vraćala se među žive noću, u njegovim snovima, a ponekad je čak i nekoliko prvih minuta nakon buđenja mislio kako je ona tu, u kuhinji, ili kako pije kafu na terasi ispred stana u Batonvudu. Bio je to okrutni trik njegovog uma, da, ali Tedi je već odavno prihvatio logični smisao toga — buđenje je ipak stanje koje slični novom rađanju. Čovek isplivava na površinu bez prošlosti, zatim trepće i zeva dok priziva sve što se desilo i slaže polomljene komadiće stakla hronološkim redom pre nego što se dovoljno osnaži za sadašnjost.

Mnogo je okrutnije bilo to na koji sve način naizgled besmislene liste predmeta mogu probuditi uspomene na njegovu ženu, koje su obitavale u njegovim mislima i, poput upaljenih šibica, samo čekale da buknu. Nikada nije mogao predvideti šta će podstaći sećanje — hod neke nepoznate žene na ulici punoj ljudi, flaša koka-kole, mrlja od karmina na staklu, slanik, jastuče.

Ali od svih stvari koje su budile uspomene, nijedna nije imala manje smisla i veze sa njom, niti je imala oštrije dejstvo od vode — vode koja curi sa slavine, bije sa neba, počiva u bari kraj trotoara ili se, kao sada, širi miljama oko njega na sve strane.

Rekao je Čaku: „Izbio je požar u našoj zgradi. Ja sam bio na poslu. Umrlo je četvoro ljudi. Ona je bila jedna od njih. Dim joj je došao glave, Čak, ne vatra. Znači nije osećala bol. Strah? Možda. Ali ne bol. To je važno.“

Čak je otpio još jedan gudjaj iz pljoske i ponovo je ponudio Tediju.

Tedi je odmahnuo glavom. „Prestao sam. Posle požara. Ona se brinula što pijem, znaš. Govorila je kako svi mi vojnici i panduri mnogo pijemo. I eto...“ Osećao je kako Čaka obliva stid i rekao je: „Naučiš kako da se nosiš sa nečim ovakvim, Čak. Nemaš izbora. Isto je i sa svim sranjima koja si video u ratu. Sećaš se?“

Čak je klimnuo glavom a oči su mu se na trenutak suzile i pogled odlutao dok se prisećao nečega.

„Tako se mora“, rekao je Tedi nežno.

„Naravno“, rekao je na kraju Čak, čije je lice i dalje bilo crveno od stida.

Pred njima se, poput optičke varke, pojavio dok koji se pružao preko peska, iz daljine nalik na žvakaću gumu, nestvaran i siv.

Tedi je dehidrirao od silnog povraćanja i bio je možda pomalo i iscrpljen od razgovora koji su upravo završili; bez obzira na to što je naučio da se nosi s tim, s uspomenom na nju, taj teret je umeo s vremena na vreme da ga ophrva. Tupi bol se javio sa leve strane njegove glave, odmah iza očiju, kao da mu je neko svom snagom na to mesto prislonio staru kašiku. Još je bilo prerano da bi znao da li je to samo beznačajni sporedni efekat dehidracije, početak jedne od uobičajenih glavobolja ili prvi nagoveštaj nečeg mnogo goreg - migrena koje su ga mučile još od mladosti i koje su se ponekad mogle javiti tako silovito da bi ga na neko vreme oslepele na jedno oko, pretvorile svetlost u pravu buru vrelih iglica i zbog kojih je jednom — hvala Bogu, samo jednom — čitav dan i po bio delimično paralizovan. Nikad nije imao napade migrene tokom posebno napornih perioda ili dok je bio na poslu, već uvek posle toga, kada bi se sve stišalo, kada bi bombe prestale da padaju, kada bi se napad okončao. Onda bi se, u vojnoj bazi ili u kasarni ili, posle rata, u sobi nekog motela ili u automobilu dok bi se vraćao kući autoputem, javile u najgorem mogućem obliku. Tedi je odavno naučio u čemu je štos: treba da se zanima nečim i da ne dozvoli da mu popusti pažnja. Ne mogu te uhvatiti ako ne prestaneš da bežiš.

Obratio se Čaku: „Jesi čuo šta o ovom mestu?“

„Psihijatrijska bolnica, samo to znam.“

„Za umno poremećene kriminalce“, dodao je Tedi.

„Pa, ne bismo ni bili ovde da nije tako“, rekao je Čak.

Tedi je ponovo uhvatio onaj njegov gorki osmeh. „Nikad se ne zna, Čak. Ni ti mi ne izgledaš baš sto posto stabilno.“

„Možda rezervišem sebi neki krevet kad smo već tu, za ubuduće, da budem siguran da mi čuvaju mesto.“

„Nije ti loša ideja“, rekao je Tedi dok su motori na trenutak prestali da rade a pramac trajekta zaokrenuo nadesno nošen strujom, a zatim su se motori ponovo pokrenuli i Tedi i Čak su uskoro opet gledali u otvoreno more dok se trajekt zaustavljao na doku ploveći unatrag.

„Kol'ko ja znam“, rekao je Tedi, „specijalizovani su za radikalne

tretmane.“

„Komunjarske?“, pitao je Čak.

„Ne komunjarske“, rekao je Tedi. „Prosto radikalne. Postoji razlika.“ „Ne primećuje se u zadnje vreme.“

„Ponekad se ne može primetiti“, složio se Tedi.

„A ta žena koja je pobjegla?“

Tedi je rekao: „Ne znam mnogo o tome. Zbrisala je sinoć. Zapisao sam njeno ime u notes. Valjda će nam ovde reći sve što treba.“

Čak je pogledao vodu koja ga je okruživala. „Kuda će otići? Da neće da otpliva kući?“

Tedi je slegao ramenima. „Izgleda da ovde pacijenti pate od raznih halucinacija.“

„Šizofreničari?“

„Pa valjda. U svakom slučaju, nećeš ovde naići na obične mongoloide. Ili na tipove koji se plaše pukotina na pločniku, ili na one koji spavaju po ceo dan. Koliko sam ja video iz dosijea, znaš, ovde su svi stvarno ljudi.“

Čak je rekao: „Ali šta misliš, koliko se njih samo pravi? Oduvek sam se to pitao. Sećaš se onih što su ih vratili sa ratišta zbog psihičkih problema? Šta si mislio tada, koliko je njih zaista ludo?“

„Bio sam u ratu sa jednim tipom, na Ardenima...“

„Bio si tamo?“

Tedi je klimnuo glavom. „Taj tip, probudio se jednog jutra i počeo da priča unatraške.“

„Reči ili rečenice?“

„Rečenice“, rekao je Tedi. „Rekao bi: 'Narednice, danas ovde krvi je mnogo'. Kasnije tog popodneva, našli smo ga u streljačkom zaklonu: udario je sam sebe kamenom po glavi. Samo se udario. Bez prestanka. Toliko smo se potresli da nam je trebalo vremena da shvatimo da je sam sebi iskopao oči.“

„Zajebavaš me.“

Tedi je odmahnuo glavom. „Čuo sam par godina kasnije od jednog drugog tipa kako je sreo nekog slepog momka u bolnici za veterane u San Dijegu. I dalje je pričao unatraške, a imao je i nekakvu paralizu kojoj nijedan doktor nije mogao da ustanovi uzrok; sedeo je po ceo dan u kolicima kraj prozora i

sve vreme pričao o svojim usevima, kako mora da se vrati svojim usevima. Fora je u tome što je tip odrastao u Bruklinu.“

„Pa, ako tip iz Bruklina umisli da je farmer, onda je valjda stvarno lud.“

„To je siguran znak.“

2.

Zamenik upravnika Makferson sačekao ih je na doku. Bio je mlad za čoveka na tom položaju i njegova plava kosa bila je nešto duža nego što je uobičajeno, a pokreti su mu bili nezgrapni, ali ipak graciozni na neki poseban način koji je Tedija podsećao na Teksašane ili na ljude koji su odrastali u blizini konja.

Sa njim su bili i bolničari, uglavnom crnci, ali i nekolicina belih momaka otupelih izraza lica, kao da ih nisu dovoljno hranili kad su bili bebe pa su ostali čitavog života zakržljali i gnevni.

Bolničari su nosili bele košulje i bele pantalone i kretali su se u čoporu. Jedva da su i pogledali Tedija i Čaka. Jedva da su išta gledali, samo su išli niz dok ka trajektu i čekali na istovar robe.

Tedi i Čak su pokazali značke kada su ih zamolili i Makferson ih je natenane proučio, gledajući čas lične karte, čas njihova lica i čkiljeći pritom očima.

„Nisam siguran da sam ikada pre video značku državnog inspektora“, rekao je.

„A sada ste videli dve“, rekao je Čak. „Ovo je važan dan.“

Lenjo se osmehnuo Čaku i bacio mu značku natrag.

Plaža je izgledala kao da je proteklih noći more divljalo po njoj; bila je prekrivena školjkama i grančicama, skeletima hobotnica i mrtvim ribama koje su napola izjeli razni strvinari koji tu žive. Tedi je primetio smeće koje je voda sigurno nanela iz luke — konzerve i raskvašeni papiri, registarska tablica izbačena na obalu uz jedno stablo i isprana od sunca toliko da se brojevi nisu videli. Na ostrvu su od drveća rasli uglavnom borovi i javorovi, suvi i zakržljali, i Tedi je kroz razmake među granama mogao videti neke zgrade na vrhu uzvišice.

Dolores je uživala u sunčanju i verovatno bi joj se ovo mesto mnogo dopalo, ali Tedi je osećao samo neprestane nalete okeanskog vetra, kao upozorenje od mora da bi moglo, kad poželi, skočiti na njih i povući ih na dno.

Bolničari su se vratili sa doka sa poštom i kutijama sa lekovima koje su natovarili na ručna kolica, a Makferson je potpisao papir sa spisakom primljene robe i vratio spisak jednom od čuvara na trajektu koji je rekao: „Onda možemo da krenemo.“

Makferson je žmirkao na suncu.

„Oluja“, rekao je čuvar. „Izgleda da niko ne zna kakva će biti.“

Makferson je klimnuo.

„Pozvaćemo stanicu kad budemo hteli da dođete po nas“, reče Tedi.

Čuvar je klimnuo glavom. „Oluja“, ponovio je.

„Da, da“, rekao je Čak. „Imaćemo je na umu.“

Makferson ih je poveo stazom koja se blago uspinjala kroz red drveća. Kada su ostavili drveće za sobom, naišli su na popločani put koji se iscerio pred njima i ukrstio sa stazom, a Tedi je i sa leve i sa desne strane ugledao po jednu kuću. Ona sa leve strane bila je jednostavnija, viktorijanska kuća kestenjaste boje sa mansardom, crnim bordurama i malim prozorima koji su joj davali izgled stražarnice. Ona se desne strane bila je u stilu Tjudora i stajala je na vrhu malene uzvišice poput kakvog zamka.

Išli su dalje i savladali strmi uspon prekriven razbacanom morskom travom posle kojeg je zemljište oko njih postalo zelenije i mekše, a zatim i zaravnjeno kako je trava bivala sve niža, sve dok se nije pred njima ukazao klasični travnjak dugačak nekoliko stotina metara, koji se pružao sve do zida od narandžastih cigli koji je izgledao kao da celom dužinom okružuje ostrvo. Bio je visok tri metra a na vrhu se nalazio red žice i nešto je u vezi sa žicom žacnulo Tedija. Osetio je iznenada sažaljenje prema svim tim ljudima sa druge strane zida koji su posmatrali tu tanku žicu kao nešto što zapravo i jeste bila, koji su shvatali koliko žarko čitav svet želi da oni ostanu tu zatvoreni. Tedi je video tik ispred zida nekoliko muškaraca u tamnoplavim uniformama, oborenih glava i pogleda uperenih u zemlju.

Čak je rekao: „Zatvorski stražari u psihijatrijskoj bolnici. Malo čudan prizor, ako smem da primetim, gospodine Makfersone.“

„Ovo je institucija sa maksimalnim obezbeđenjem“, rekao je Makferson. „Mi potpadamo pod dvostruku nadležnost — Odeljenja za mentalno zdravlje države Masačusets i Federalnog odeljenja za zatvorske ustanove.“

„Jasno mi je“, rekao je Čak. „Ipak, uvek sam se pitao imate li vi momci mnogo tema za razgovor uz večeru?“

Makferson se nasmešio i blago odmahnuo glavom.

Tedi je ugledao jednog crnokosog čoveka koji je nosio istu uniformu kao i ostali stražari, ali su se na njegovoj isticale žute epolete i podignuti okovratnik, a značka mu je bila zlatna. Bio je jedini koji je koračao uzdignute glave, sa jednom rukom na leđima dok se šetao pored ostalih ljudi, korakom koji je podsetio Tedija na pukovnike koje je upoznao u ratu, na ljude kojima je zapovedanje bilo neophodni teret koji im je nametnula ne samo vojska već i

sam Bog. Nosio je malu crnu knjigu koju je privio čvrsto uz grudi i klimnuo im glavom, a zatim se spustio niz uspon kojim su se oni popeli, na vetru koji nije uspevaio da razbaruši njegovu crnu kosu.

„Upravnik“, rekao je Makferson. „Upoznaćete ga kasnije.“

Tedi je klimnuo, pitajući se zašto ga ne bi upoznali sada, ali upravnik je nestao sa druge strane uzvišice.

Jedan od bolničara je otključao kapiju na sredini zida i ona se širom otvorila, a bolničari su sa kolicima prošli kroz nju, dok su dva stražara prišla Makfersonu i zaustavila se pored njega, jedan sa jedne, drugi sa druge strane.

Makferson se uspravio koliko je visok i zauzeo poslovni stav, rekavši: „Momci, moram vas upoznati sa situacijom.“

„Naravno.“

„Vi ćete, gospodo, uživati u svim pogodnostima koje vam imamo priuštiti, i u svoj pomoći koju vam možemo pružiti. Tokom vašeg boravka, ma koliko kratak bio, poštovaćete protokol. Da li je to jasno?“

Tedi je klimnuo glavom, a Čak je rekao: „Apsolutno.“

Makferson je prikovao pogled za jednu tačku iznad njihovih glava. „Doktor Koli će vam objasniti one finije stavke protokola, siguran sam, ali ja vam moram naglasiti sledeće: svaki kontakt bez nadzora sa pacijentima ove institucije, zabranjen je. Da li je to jasno?“

Tedi gotovo da je izustio: da, gospodine, kao da se vratio na vojnu obuku, ali ipak se zadovoljio jednostavnim - „Da“.

„Odeljenje A ove institucije nalazi se u zgradi iza mene sa desne strane; to je muško odeljenje. Odeljenje B, žensko odeljenje, nalazi se sa moje leve strane. Odeljenje C je sa druge strane litica, tačno iza ovog dvorišta i odaja za osoblje i smešteno je u nekadašnjem utvrđenju Volton. Ulazak u odeljenje C zabranjen je bez pismenog odobrenja i prisustva upravnika i doktora Koli. Jasno?“

Ponovo su zajednički klimnuli glavama.

Makferson je ispružio ogromni dlan, kao da prinosi žrtvu suncu. „Ovim putem bih zatražio od vas da predate vatreno oružje koje posedujete.“

Čak je pogledao Tedija. Tedi je odmahnuo glavom.

Rekao je: „Gospodine Makferson, mi smo državni inspektori na službenom zadatku. Imamo naređenje od strane vlade da u svako doba imamo uz sebe vatreno oružje.“

Makfersonov glas je poput čelične žice presekao vazduh. „Po izvršnoj naredbi trista devedeset jedan Federalnog pravilnika o Kaznenim ustanovama i Institucijama za umno poremećene izvršioce krivičnih dela, pravo čuvara reda da nose oružje može se ukinuti samo direktnom naredbom od strane nadređenih ili od strane osoba kojima je poverena briga i zaštita pacijenata u kaznenim ili psihijatrijskim ustanovama. Gospodo, vi podležete ovom izuzetku. Neće vam biti dozvoljeno da prođete kroz ovu kapiju sa oružjem.“

Tedi je pogledao Čaka. Čak je nakrivio glavu ka Makfersonovom ispruženom dlanu i slegao ramenima.

„Voleli bismo da se ovaj izuzetak zvanično zabeleži“, rekao je Tedi. Makferson je rekao: „Straža, molim da zabeležite da je od inspektora Danijelsa i Ola oduzeto oružje.“

„Urađeno, gospodine.“

„Gospodo“, rekao je Makferson.

Stražar sa Makfersonove desne strane je otvorio kožnu vrećicu.

Tedi je raširio kaput i izvadio službeni pištolj iz opasača. Otvorio je cilindar jednim brzim pokretom ruke i položio pištolj na Makfersonov dlan. Makferson ga je pružio stražaru, a ovaj ga je ubacio u kožnu vrećicu, dok je Makferson ponovo ispružio ruku.

Čak je bio nešto sporiji sa svojim oružjem, petljao je oko kopče na opasaču, ali Makferson nije pokazivao nestrpljivost, već je samo čekao da Čak nezgrapno položi svoj pištolj u njegove ruke.

Makferson je predao pištolj stražaru, a stražar je i njega ubacio u vrećicu i zatim krenuo kroz kapiju.

„Vaše oružje će biti odloženo u prostoriju ispred upravnikove kancelarije“, rekao je Makferson blago, glasom koji je šuštao kao lišće, „koja se nalazi u glavnoj bolničkoj zgradi na sredini dvorišta. Podići ćete ga na dan odlaska.“ Na Makfersonovo lice se odjednom vratio onaj raspusni, kaubojski osmeh. „E, sad bi bilo dosta zvaničnih stvari. Ne znam za vas, aT meni je drago što smo ih obavili. Šta kažete da odemo da vidimo doktora Koliya?“

Okrenuo se i poveo ih kroz kapiju koja se za njima zatvorila.

Sa druge strane zida, travnjak se pružao sa obe strane glavne staze napravljene od istog kamena kao i zid. Baštovani sa zglobovima okovanim u lisice starali su se o travi i drveću i lejama cveća, čak i o grmovima ruža koji su rasli uza zid bolnice. Na baštovane su motrili bolničari koji su stajali uz njih, a Tedi je video i druge pacijente sa lisicama kako šetaju po dvorištu

čudnim, pačjim koracima. Većina su bili muškarci, mada je bilo i nekoliko žena.

„Kada su prvi doktori došli ovde“, rekao je Makferson, „zatekli su samo morsku travu i žbunje. Da vidite samo te slike. Ali sada...“

Desno i levo od bolnice stajale su dve istovetne kolonijalne kuće od crvene opeke sa blistavo belim bordurama, rešetkama na prozorima i oknima požutelim od morske vode i soli. Sama bolnica bila je boje ugljena, od cigli koje su uglačali morski talasi, i uzdizala se sve do šestog sprata na kojem su se nazirali prozori spavaonica.

Makferson je rekao: „Sagrađena je kao štab bataljona malo pre Građanskog rata. Izgleda da su imali neke planove da otvore ovde centar za obuku. Onda, kada je rat postao neizbežan, usredsredili su se na utvrđenje, a kasnije i na to da pretvore ovo mesto u logor za ratne zarobljenike.“

Tedi je spazio kulu koju je video sa trajekta. Njen vrh je virio iznad krošnji drveća na suprotnom kraju ostrva.

„Kakva je ono kula?“

„Stari svetionik“, rekao je Makferson. „Nije korišćen kao svetionik još od početka devetnaestog veka. Severnjačka vojska je tamo postavila osmatračnicu, tako sam bar čuo, ali sada se tu nalaze bolničke prostorije.“

„Za pacijente?“

Odmahnuo je glavom. „Kanalizacioni sistem. Ne biste verovali šta sve može da se nađe u ovim vodama. Lepo izgleda sa trajekta, ali baš svako smeće iz svake reke u ovoj državi dospe do luke, pa na kraju dopliva tačno do nas.“

„Neverovatno“, rekao je Čak i zapalio cigaretu, a zatim ju je izvadio iz usta kako bi se zaustavio da ne zevne dok je treptao na suncu.

„Iza zida, u onom pravcu“ - pokazao je ka odeljenju B — „nalaze se prvobitne odaje komandanta. Verovatno ste ih videli dok smo išli ovamo. U to vreme koštale su čitavo bogatstvo, a komandant je smenjen sa dužnosti kada je Ujka Sem dobio povelju. Te odaje treba da vidite.“

„Ko sada živi tamo?“, pitao je Tedi.

„Doktor Koli“, rekao je Makferson. „Ništa od ovoga ne bi ni postojalo da nema doktora Kolija. I upravnika. Njih dvojica su ovde napravili nešto jedinstveno.“

Zašli su u dvorište iza bolnice, sreli tamo još bašpvana sa lisicama i još bolničara, od kojih su mnogi prekopavali tamnu ilovaču ispod stražnjeg

bolničkog zida. Jedna baštovanka, sredovečna žena retke kose boje žita, gotovo ćelava na temenu, netremice je posmatrala Tediya dok je prolazio pored nje, a onda prinela prst usnama. Tedi je primetio tamnocrveni čvornovati ožiljak koji se pružao preko njenog vrata. Nasmejala se, prsta i dalje prislonjenog na usne, a zatim veoma polako odmahнула glavom gledajući u njega.

„Koli je prava legenda u svom poslu“, govorio je Makferson dok su se vraćali sa druge strane ka ulazu u bolnicu. „Bio je najbolji u generaciji i na Džonu Hopkinsu i na Harvardu, a prvi rad o patologiji samoobmane objavio je sa samo dvadeset godina. Nebrojeno mnogo puta njegovo su mišljenje tražili Skotland Jard, Vojna obaveštajna služba i Ured za strateške usluge.“

„Zašto?“, pitao je Tedi.

„Zašto?“

Tedi je klimnuo glavom. Činilo mu se to kao razumno pitanje.

„Pa...“ Makferson je izgledao zbunjeno.

„USU{1}“, reče Tedi. „Za početak, zašto oni? Zašto bi tražili savet jednog psihijatra?“

„U vezi sa ratom“, rekao je Makferson.

„Dobro“, polako je izgovorio Tedi. „Ali, koje prirode su bili saveti?“ „Poverljive prirode“, rekao je Makferson. „Bar bih ja tako rekao.“ „Koliko su poverljivi mogli biti“, rekao je Čak, uputivši potajno zbunjeno pogled Tedi, „ako mi sada pričamo o tome?“

Makferson je zastao ispred bolnice, jednom nogom već na prvom stepeniku. Činilo se daje potpuno zbunjen. Na trenutak je skrenuo pogled ka ivici narandžastog zida, a zatim rekao: „Pa, pretpostavljam da možete to pitanje postaviti njemu. Trebalo bi daje do sada završio sastanak.“

Popeli su se uz stepenice i ušli u predvorje obloženo mermerom, sa tavanicom koja se lučno sužavala u ojačanu kupolu. Približili su se jednim vratima koja su zazujala i otvorila se i ušli u veliku čekaonicu u kojoj je za stolom sa njihove desne strane sedeo jedan bolničar, a preko puta njega, sa leve, i drugi, dok se iza njih pružao dugački hodnik koji se završavao još jednim vratima. Pokazali su ponovo značke bolničaru koji je stajao kod gornjeg stepeništa i Makferson je zapisao tri imena na papiru prikačenom na fascikli dok im je bolničar proveravao značke i lične karte i vraćao ih nazad. Iza bolničara nalazila se kabina u kojoj je Tedi video čoveka u uniformi sličnoj upravnikovoj, iza kojeg su sa karika obešenih na zid visili ključevi.

Popeli su se na drugi sprat i skrenuli u hodnik koji je mirisao na sredstvo za čišćenje drveta, a pod njima je blistao pod od hrastovine okupan belom svetlošću koja je dopirala sa velikog prozora na kraju hodnika. „Veliko obezbeđenje“, rekao je Tedi.

Makferson mu je odgovorio: „Preduzimamo sve mere opreza.“

Čak reče: „Za šta vam je društvo veoma zahvalno, gospodine Makferson, siguran sam.“

„Morate shvatiti“, rekao je Makferson, okrenuvši se ka Tediju dok su prolazili pored nekoliko kancelarija sa zatvorenim vratima na kojima su bile okačene srebrne tablice sa imenima doktora. „U Sjedinjenim Državama ne postoji druga ovakva ustanova. Kod nas su smešteni samo najporemećeniji pacijenti. Smeštamo one sa kojima nijedna druga ustanova ne može da izađe na kraj.“

„Grajs je ovde, zar ne?“, pitao je Tedi.

Makferson je klimnuo glavom. „Da, Vinsent Grajs. On je na odeljenju C.“

Čak se obratio Tediju: „Je l' to onaj što je...?“

Tedi je klimnuo. „Pobio sve svoje rođake, odrao im kožu i napravio šesire.

Čak je potvrđivao brzim klimanjem glave. „I nosio ih po gradu, je l' da?“

„Tako su pisale novine.“

Stali su ispred dvokrilnih vrata. U centru desnog krila bila je pričvršćena mesingana pločica na kojoj je pisalo: NAČELNIK BOLNICE, dr DŽ. KOLI.

Makferson je spustio ruku na kvaku i okrenuo se ka njima uputivši im prodoran pogled koji nisu mogli pročitati.

Makferson je rekao: „U manje prosvetćenom dobu nego što je naše, Grajsa bi osudili na smrt. Ali, ovde mogu da ga proučavaju, da odrede prirodu njegove patologije, možda čak i da odstrane poremećaj mozga koji ga je naveo na to da potpuno odbaci prihvatljive norme ponašanja. Ako to uspeju da urade, možda i dočekamo dan kada će takva nastranost biti iskorenjena iz društva u celosti.“

Izgledao je kao da čeka na njihov odgovor, dok je rukom sve vreme čvrsto držao kvaku.

„Dobro je imati snove“, rekao je Čak. „Zar se ne slažete?“

3.

Doktor Koli je bio toliko mršav da se činilo kao da je izgladneo. Nije baš bio kost i koža kao ljudi koje je Tedi video u Dahauu, ali definitivno mu je trebalo nekoliko dobrih obroka. Sitne tamne oči bile su mu usađene duboko u duplje, a senke koje su iz njih curile širile su se kao mrlje po ostatku lica. Obrazi su mu bili toliko upali da su izgledali urušeno, a koža na njima bila je prošarana kraterima od dugogodišnjih bubuljica. Njegove usne i nos bili su mršavi kao i čitavo njegovo telo, a brada je izgledala toliko tupo kao da uopšte i ne postoji. Ono što je ostalo od njegove kose bilo je tamno baš kao i oči i senke ispod njih.

Imao je, međutim, moćan osmeh, vedar i prepun samouverenosti koja mu je obasjavala ženice, i sada ga je upotrebio dok je ustajao od stola da ih pozdravi, ispružene ruke..

„Inspektore Danijelse i inspektore Ole“, rekao je, „drago mi je što ste uspeli tako brzo da stignete.“

Ruka mu je bila suva i glatka kao da je izvajana, a stisak tako snažan da se Tedi prepao; pritisnuo mu je kosti šake toliko jako da je na kraju osetio kako se bol širi uz celu ruku. Kolijeve oči su na tren zasvetlucale, kao da žele da kažu nisi ovo očekivao, je li?, a zatim je prešao na Čaka.

Rukovao se sa Čakom i rekao „drago mi je, gospodine“, a zatim mu je osmeh naglo nestao sa lica, pa reče Makfersonu: „To će biti sve za sada, zameniče. Hvala vam.“

Makferson je odgovorio sa: „Da, gospodine. Bilo mi je zadovoljstvo, gospodo“, a zatim se povukao iz sobe.

Koliju se osmeh vratio na lice, ali sada je bio ljigaviji i podsetio je Tedija na skramu koja se obrazuje po površini supe.

„Dobar je on čovek, Makferson. Oran.“

„Za šta?“, rekao je Tedi, sedajući na stolicu ispred stola.

Kolijev osmeh se ponovo promenio, izvio u jednu stranu i zaledio na trenutak. „Molim?“

„Oran je“, rekao je Tedi, „a za šta?“

Koli je seo za sto od tikovine i raširio ruke. „Za posao. Moralni spoj reda i zakona s jedne i kliničke nege s druge strane. Pre samo pola veka, u nekim slučajevima čak i manje od toga, stav prema pacijentima sa kakvima mi ovde imamo posla bio je da ih, u najboljem slučaju, treba staviti u okove i ostaviti u

sopstvenoj prljavštini i izmetu. Sistematski su ih tukli, kao da će time isterati psihoze iz njih. Predstavljali su ih kao oličenje zla. Mučili su ih. Razapinjali na spravama za mučenje, još kako. Ukucavali im eksere u mozak. Povremeno ih čak i davili.“

„A sada?“, pitao je Čak.

„Sada ih lečimo. Moralno. Pokušavamo da im iscelimo rane, izviđamo. A ako to ne upali, barem im pružamo koliki-toliki spokoj.“

„A njihove žrtve?“, rekao je Tedi.

Koli je podigao obrve čekajući da nastavi.

„Oni su ipak svi nasilnici i prestupnici“, rekao je Tedi. „Zar ne?“

Koli je klimnuo glavom. „Zapravo su prilično nasilni.“

„Znači, povredili su nekoga“, rekao je Tedi. „U mnogim slučajevima i ubili.“

„Oh, u većini slučajeva.“

„Zašto je onda njihov spokoj bitniji od spokoja njihovih žrtava?“

Koli je rekao: „Zato što je moj posao da lečim njih, a ne njihove žrtve. Ne mogu da pomognem njihovim žrtvama. U prirodi je svakog posla da ima izvesna ograničenja. Ovo je ograničenje u mom poslu. Mogu da brinem samo o svojim pacijentima.“ Nasmehio se. „Da li vam je senator objasnio situaciju?“

Tedi i Čak su razmenili brze poglede dok su sedali.

Tedi je rekao: „Ne znamo mi ništa o senatoru, doktore. Nas je poslao federalni štab.“

Koli je naslonio laktove na zeleni stoni zapisnik i spojio šake, položivši na njih bradu, a zatim ih pogledao preko ruba naočara.

„Onda sam ja pogrešio. I šta su vam rekli?“

„Znamo da je jedna zatvorenica nestala.“ Tedi je spustio svoj notes na koleno i počeo da lista stranice. „Izvesna Rejčel Solando.“

„Pacijentkinja.“ Koli im uputio bezvoljan osmeh.

„Pacijentkinja“, rekao je Tedi. „Izvinjavam se. Kako smo shvatili, pobegla je u toku protekla dvadeset četiri časa.“

Koli je samo blago mrdnuo bradom i šakama u znak potvrđivanja. „Sinoć. Negde između deset i ponoći.“

„I još je nisu pronašli“, rekao je Čak.

„Tačno, inspektore...“ Podigao je ruku u znak izvinjenja.

„Ol“, rekao je Čak.

Kolijevo lice se zgrčilo nad njegovim rukama, a Tedi je primetio kako o prozor iza njega prskaju kapljice vode. Nije mogao reći da li padaju s neba ili ih donosi vetar s mora.

„A zovete se Čarls?“, pitao je Koli.

„Jeste“, rekao je Čak.

„I ličite na Čarlsa“, rekao je Koli, „ali ne baš i na Ola.“

„Svom srećom.“

„Zašto?“

„Ne biramo imena sami“, rekao je Čak. „Zato je lepo kad neko misli da vam ime koje nosite pristaje.“

„Ko je vama odabrao ime?“, pitao ga je Koli.

„Roditelji.“

„A prezime?“

Čak je slegao ramenima. „Ko će znati? Morali bismo da se vratimo dvadeset generacija unazad.“

„Ili samo jednu.“

Čak se nagnuo napred u stolici. „Izvinite?“

„Vi ste Grk“, rekao je Koli. „Ili Jermen. Šta ste od ta dva?“

„Jermen.“

„Dakle, Ol potiče od prezimena...“

„Anasmađijan.“

Koli je spustio suženi pogled na Tedija. „A vi?“

„Danijels“, rekao je Tedi. „Deseta generacija Iraca.“ Uputio je Koliju smešak. „I da, znam svoje korene, doktore.“

„Ali koje vam je kršteno ime? Teodor?“

„Edvard.“

Koli se zavalio u stolicu i sklonio ruke sa brade. Počeo je da lupka otvaračem za pisma po ivici stola; zvuk je bio jednako tih i trajan kao zvuk

snega koji pada po krovu.

„Moja se žena“, rekao je, „zove Margaret. A niko je ne zove tako osim mene. Neki od najstarijih prijatelja zovu je Margo, što donekle ima smisla, ali svi ostali je zovu Pegi. Nikada mi to nije bilo jasno.“

„Šta?“

„Kako se dobije Pegi od Margaret. A ipak se tako često koristi. Ili kako se dobije Tedi od Edvard. Nema nijednog slova p u Margaret i nema t u Edvard.“

Tedi je slegao ramenima. „Kako se vi zovete?“

„Džon.“

„Da li vas iko ikada nazove Džek?“

Odmahnuo je glavom. „Većina ljudi me jednostavno zove - doktore.“

Kapi su lagano prskale po prozoru dok je Koli izgledao kao da u glavi razmatra njihov razgovor jer su mu oči postale svetlucave i pogled odsutan, a onda je Čak rekao: „Smatrate li da je gospođica Solando opasna?“

„Svi naši pacijenti su pokazali sklonost ka nasilju“, rekao je Koli. „Zbog toga i jesu ovde. I muškarci i žene. Rejčel Solando je ratna udovica. Udavila je svoje troje dece u jezeru iza kuće. Izvela ih je napolje jedno po jedno i držala im glave pod vodom dok nisu umrli. Onda ih je vratila u kuću, postavila ih za trpezarijski sto i jela sa njima, kad je svratio komšija.“

„Je l' ubila komšiju?“, pitao je Čak.

Koli je podigao obrve i tiho uzdahnuo. „Ne. Pozvala ga je da sedne i doručkuje sa njima. Odbio je, naravno, i pozvao policiju. Rejčel još uvek veruje da su joj deca živa i da je čekaju. To možda objašnjava zašto je pokušala da pobjegne.“

„Da bi se vratila kući“, rekao je Tedi.

Koli je klimnuo glavom.

„A gde joj je kuća?“, upitao je Čak.

„U jednom gradiću u Berkširzu. Oko dvesta pedeset kilometara odavde, po gruboj proceni.“ Blago naklonivši glavu, Koli je pokazao na prozor iza sebe. „Ako krenete da plivate u ovom smeru, do kopna ima sedamnaest kilometara. Ako plivate ka severu, prvo kopno je kod Njufaundlenda.“

„A pretražili ste celo ostrvo“, rekao je Tedi.

„Jesmo.“

„Temeljno?“

Koli je, pre nego što je odgovorio, sačekao nekoliko trenutaka tokom kojih se igrao srebrnim poprsjem konja koje je stajalo na ivici stola. „Upravnik je sa svojim ljudima i četom bolničara proveo čitavu noć i dobar deo jutra pretražujući ostrvo, kao i svaku prostoriju u okviru bolnice. Ni traga. Ono što nas još više brine jeste to što ne znamo kako je uspela da izađe iz sobe. Bila je zaključana spolja, a na jedinom prozoru postavljene su rešetke. Nismo pronašli nikakve dokaze daje obila brave.“ Skinuo je pogled s konja i pogledao Tediya i Čaka. „Kao da je prosto isparila iz sobe.“

Tedi je zapisao isparila u notesu. „A sigurni ste da jeste bila u toj sobi kada je došlo vreme za počinak?“

„Sto posto.“

„Kako to?“

Koli je sklonio ruku s konja i pritisnuo dugme na interfonu. „Sestro Marino?“

„Da, doktore.“

„Molim vas, recite gospodinu Gantonu da uđe.“

„Odmah, doktore.“

Kraj prozora je stajao stočić na kojem su bili bokal vode i četiri čaše. Koli mu je prišao i nalio tri čaše. Spustio je jednu pred Tediya i jednu pred Čaka, a svoju je poneo sa sobom i vratio se za sto.

Tedi upita: „Da nemate možda neki aspirin ovde?“

Koli mu je uputio smešak. „Mislim da možemo nekako da ga iskopamo.“ Počeo je da pretura po fioci stola i izvadio bočicu bajera. „Dva ili tri?“

„Tri bi mi baš dobro došla.“ Tedi je osećao kako bol iza njegovih očiju počinje da pulsira.

Koli mu je pružio lekove preko stola i Tedi ih je ubacio u usta i progutao sa vodom.

„Skloni ste glavoboljama, inspektore?“

„Sklon sam morskoj bolesti, nažalost“, rekao je Tedi.

Koli je klimnuo. „Aha. Dehidrirali ste.“

Tedi je klimnuo glavom, a Koli je otvorio kutiju od orahovine sa cigaretama i ponudio Tediya i Čaka. Tedi je uzeo jednu. Čak je odmahnuo glavom i izvadio svoje cigarete, pa su sva trojica zapalili po jednu, a Koli je otvorio prozor iza sebe.

Seo je ponovo i pružio im preko stola fotografiju - mlada i lepa žena, lica naruženog jedino crnim kolotovima ispod očiju, crnim kao i njena crna kosa. Oči su joj bile potpuno iskolačene, kao da ih neka vrela igla u njenoj glavi probada iznutra. Šta god da je videla iza tog objektiva, iza fotografa, verovatno i izvan čitavog poznatog sveta — nije bilo podesno za gledanje.

Bilo je nečeg neprijatno poznatog u vezi sa njom i onda se Tedi setio šta je to - povezao ju je sa jednim mladim momkom kojeg je video u logoru i koji nije hteo da jede hranu koju su mu davali. Sedeo je na aprilskom suncu, naslonjen na zid, sa istim ovakvim pogledom u očima, sve dok mu se kapci nisu sklopili i dok ga na kraju nisu bacili na gomilu na železničkoj stanici.

Čak je tiho zviznuo. „Opa bato.“

Koli je povukao dim. „Da li je to reakcija na njenu očiglednu lepotu ili očigledno ludilo?“

„I na jedno i na drugo“, rekao je Čak.

Te oči, pomislio je Tedi. Mamile su, čak i tako zarobljene u vremenu. Prosto da poželiš da uđeš u sliku i kažeš: Ne, ne, ne. Sve je u redu, u redu. Šššš. Prosto da poželiš da je držiš u naručju sve dok ne prestane da drhti i da joj ponavljaš kako će sve biti dobro.

Vrata kancelarije su se otvorila i ušao je, u beloj bolničarskoj uniformi, jedan visoki crnac sa debelim sedim pramenovima.

„Gospodine Gantone“, rekao je Koli, „ovo su gospoda o kojoj sam vam pričao - inspektori Ol i Danijels.“

Tedi i Čak su ustali i rukovali se sa Gantonom, pri čemu je Tedi na tom čoveku namirisao snažan strah, kao da mu nije sasvim prijatno što se rukuje sa predstavnicima vlasti, jer u stvarnom svetu možda postoji poneki još uvek važeći nalog za hapšenje.

„Gospodin Ganton je sa nama već sedamnaest godina. On je glavni bolničar. Gospodin Ganton je sinoć ispratio Rejčel do sobe. Gospodine Gantone?“

Ganton je ukrstio stopala, spustio ruke na kolena i blago se nagnuo napred oborivši pogled. „Imali su grupnu u devet. Onda...“

Koli se ubacio: „To je grupna terapija koju vode doktor Sijen i sestra Marino.“

Ganton je čekao sve dok nije bio siguran da je Koli završio i tek je tada ponovo progovorio. „Jes\ tako je. Bili su na grupnoj i završilo se oko deset. Ispratio sam gospojicu Rejčel do njene sobe. Ušla je unutra. Zaključo sam je spolja. Noću ih proveravamo na svaka dva sata. Tako se ja vratim u ponoć.“

Pogledam unutra i vidim da je krevet prazan. Pomislim da je možda na podu. Cesto to rade pacijenti, spavaju na podu. Otvorim vrata...

Koli se ponovo ubacio: „Pomoću svojih ključeva, je l' tako, gospodine Gantone?“

Ganton je klimnuo glavom Koliju i ponovo oborio pogled. „Pomoću ključeva, jes, jer su vrata bila zaključana. Ušo sam u sobu. A gospojice Rejčel nigde nema. Zatvorim ja vrata i proverim prozore i rešetke. I oni čvrsto zatvoreni.“ Slegnuo je ramenima. „Pozovem onda upravnika.“ Podigao je glavu i pogledao Koliya, koji mu je očinski blago klimnuo glavom.

„Imate li pitanja, gospodo?“

Čak je odmahnuo glavom.

Tedi je podigao pogled sa svojih beležaka. „Gospodine Gantone, rekli ste da ste ušli u sobu i ustanovili da pacijentkinja nije unutra. Šta to podrazumeva?“

„Molim, gospodine?“

Tedi je objasnio: „Postoji li ormar u sobi? Ima li prostora da se sakrije ispod kreveta?“

„Ima.“

„I proverili ste i jedno i drugo?“

„Da, gospodine.“

„A vrata su sve vreme bila otvorena.“

„Molim, gospodine?“

„Rekli ste da ste ušli u sobu, pretražili je i niste našli pacijentkinju. Tek onda ste zatvorili vrata za sobom.“

„Ne, ja... Pa...“

Tedi je čekao i povukao još jedan dim cigarete koju mu je dao Koli. Bila je prijatnog ukusa, kvalitetnija od česterfildsa, a i miris dima je bio drugačiji, gotovo sladak.

„To je sve trajalo pet sekundi, gospodine“, rekao je Ganton. „Na ormanu nema vrata. Pogledo sam u orman, pogledo ispod kreveta i zatvorio vrata. Nije imala gde da se sakrije. Soba je mala.“

„Možda se naslonila uza zid?“, rekao je Tedi. „Levo ili desno od vrata?“

„Jok.“ Ganton je odmahnuo glavom i Tedi je po prvi put pomislio kako na njemu vidi tračak ljutnje, kako se iza oborenog pogleda i iza da, gospodine i

ne, gospodine krije osećaj iskonskog besa.

„Malo je verovatno“, reče Koli Tediju. „Vidim na šta ciljate, inspektore, ali kad budete videli sobu shvatićete da bi gospodinu Gantonu pacijentkinja teško mogla da promakne da je stajala bilo gde između ta četiri zida.“

„Tako je“, rekao je Ganton koji je sada otvoreno posmatrao Tedija, a Tedi je video kako taj čovek gaji nesalomiv ponos zbog svoje radne etike, ponos koji je Tedi svojim ispitivanjem uspeo da povredi.

„Hvala vam, gospodine Gantone“, rekao je Koli. „To bi bilo sve za sada.“

Ganton je ustao, odmeravajući Tedija pogledom još par sekundi, a zatim je rekao: „Fala vama, doktore“, i izašao iz kancelarije.

Ćutali su koji minut, dovršili cigarete i zatim ih ugasili u pepeljari pre nego što je Čak rekao: „Mislím da sada treba da vidimo sobu, doktore.“

„Naravno“, rekao je Koli i ustao od stola, sa svežnjem ključeva veličine automobilske gume u ruci. „Pođite za mnom.“

Soba je bila mala i vrata su se otvarala ka unutra, na desnu stranu, i bila iskovana od čelika, a šarke su bile tako dobro podmazane da bi pri otvaranju vrata tresnula u zid sa desne strane. Sa leve strane nalazilo se uzano parče golog zida, a zatim mali drveni ormar sa nekoliko bolničkih košulja i pantalona sa ućkurima koje su visile na plastičnim vešalicama.

„Propade moja teorija“, priznao je Tedi.

Koli je klimnuo glavom. „Nije nikako mogla da se sakrije od nekoga ko je stajao na vratima.“

„A plafon“, reče Čak, na šta su sva trojica podigli poglede, a čak je i Koli uspeo da se nasmeši.

Čim je Koli zatvorio vrata za njima, Tedi se osetio kao zatočenik i taj ga je osećaj prožeo do same srži. Mogu da nazivaju ovo sobom koliko hoće, ali to je ćelija. Prozor iznad uskog kreveta bio je zagrađen rešetkama. Uz zid sa desne strane bila je naslonjena mala komoda, a pod i zidovi bili su od belog bolničkog betona. U sobi je bilo njih troje i jedva da je bilo mesta da se kreću a da ne udare u nešto.

Tedi je progovorio: „Ko još ima pristup sobi?“

„U to doba noći? Vrlo malo ljudi bi uopšte imalo razlog da se nađe na odeljenju.“

„Naravno“, rekao je Tedi. „Ali ko je sve mogao da ima pristup?“

„Bolničari, svakako.“

„A doktori?“, pitao je Čak.

„Pa, medicinske sestre“, rekao je Koli.

„Doktori nemaju ključ od ove sobe?“, pitao je Tedi.

„Imaju“, rekao je Koli sa jedva primetnom naznakom nestrpljenja u glasu. „Ali u deset sati uveče svi doktori se već odjave za taj dan.“

„I predaju ključeve?“

„Da.“

„I o tome se vodi zapisnik?“, rekao je Tedi.

„Ne razumem vas.“

Čak je pojasnio: „Moraju li negde da se potpišu kad uzimaju ili vraćaju ključeve, doktore - to nas zanima.“

„Naravno.“

„I mogli bismo da proverimo zapisnik o jučerašnjoj predaji ključeva“, dodao je Tedi.

„Da, da. Naravno.“

„A on se verovatno čuva u kabini koju smo videli na prvom spratu“, rekao je Čak. „U onoj sa stražarom unutra i gomilom ključeva okačenih na zid?“

Koli je brzo potvrdio klimanjem.

„I lična dosijea“, nastavio je Tedi, „medicinskog osoblja i bolničara i stražara. Treba da nam omogućite pristup tome.“

Koli je zaškiljio i pogledao ga, kao da se na Tedijevom licu roji gomila muva. „Zašto?“

„Zena nestaje iz zaključane sobe, doktore? Nestaje na malenom ostrvu i niko ne može da je pronađe? Moram bar razmotriti mogućnost da je imala pomoćnike.“

„Videćemo“, rekao je Koli.

„Videćemo?“

„Da, inspektore. Moraću da razgovaram sa upravnikom i još nekim od osoblja. Donećemo odluku o vašoj molbi na osnovu...“

„Doktore“, rekao je Tedi. „to nije bila molba. Mi smo ovde po naređenju vlade. Ovo je federalna ustanova iz koje je opasni zatvorenik...“ „Pacijent.“

„Opasni pacijent“, rekao je Tedi, trudeći se da smiri glas koliko god je mogao, „poEegao. Ako odbijete da pružite pomoć državnim inspektorima,

doktore, ne bi li uhvatili tog pacijenta, znaćice to da, nažalost... Čak?“

Čak je nastavio: „Da ometate izvršenje pravde, doktore.“

Koli je pogledao Čaka kao da je od Tedija i očekivao negodovanje, ali je na Čaka potpuno zaboravio.

„Pa, dobro“, rekao je potpuno umrtvljenim glasom, „sve što mogu da vam kažem jeste da ću učiniti sve da izađem u susret vašoj molbi.“

Tedi i Čak su brzo razmenili poglede i nastavili da posmatraju ogoljenu sobu. Koli verovatno nije navikao na to da mu neko postavlja pitanja i nakon što pokaže da mu se ona nimalo ne dopadaju, pa su ga ostavili koji minut da dođe do daha.

Tedi je pogledao u sićušni ormar i video u njemu tri bele košulje i dva para belih cipela. „Koliko cipela dobijaju pacijenti?“

„Dva para.“

„Izašla je iz sobe bosa?“

„Da.“ Namestio je kravatu ispod lekarskog mantila i zatim pokazao na veliki papir koji je bio položen na krevetu. „Našli smo ovo iza komode. Ne znamo šta znači. Nadali smo se da će neko moći da nam kaže.“

Tedi je podigao papir, okrenuo ga i video da je na drugoj strani bolnički test za proveru vida, sa slovima poredanim u piramidu koja su u svakom redu bila sve manja. Okrenuo je ponovo drugu stranu i podigao list da ga i Čak vidi:

ZAKON ČETVORKE

JA SAM 47

ONI SU BILI 80

+VI STE 3

MI SMO 4

ALI

KO JE 67?

Tediju se nije dopadalo čak ni to što ga drži u rukama. Ivice papira su ga bockale po prstima.

„Jebem li ga ako kapiram“, rekao je Čak.

Koli im je prišao i stao pored njih. „Sličan je bio i naš klinički zaključak.“

„Nas je trojica“, rekao je Tedi.

Čak je pogledao papir. „A?“

„Mi bismo mogli da budemo tri“, rekao je Tedi. „Nas trojica koji upravo stojimo u ovoj sobi.“

Čak je odmahnuo glavom. „Kako je mogla to da predvidi?“

Tedi je slegao ramenima. „Teško daje moguće.“

„Aha.“

Koli je rekao: „Teško jeste, ali Rejčel je ipak strašno bistra za takve igre. Njene halucinacije — naročito ona koja joj omogućava da veruje da je njeno troje dece još živo - sazdate su od veoma delikatne, a ipak komplikovane građe. Da bi održala strukturu, ona koristi detaljnu narativnu nit koju provlači kroz priču o svom životu, a koja je potpuno fiktivna.“

Čak je polako okrenuo glavu i pogledao Koli. „Trebala bi mi diploma da shvatim šta govorite, doktore.“

Koli se zakikota. „Setite se kako ste kao dete lagali roditelje. Dečje laži su osmišljene do detalja. Umesto da ih pojednostavite kako biste lakše objasnili zašto ste pobjegli iz škole ili zašto niste obavili kućne poslove, vi ulepšavate priču, fantazirate. Zar ne?“

Čak je malo promislio o ovome i klimnuo glavom.

Tedi je rekao: „Naravno. I kriminalci isto to rade.“

„Upravo tako. Namera im je da prikriju pravi smisao. Da zbune onoga ko ih sluša sve dok im ne poveruje, ne zato što mu se priča čini istinitom, već zato što ga zamara. Zamislite sad da neko vama priča takve laži. To Rejčel radi. Za četiri godine, nije uspela čak ni da prizna sebi da se nalazi u instituciji. Sto se nje tiče, sve vreme se nalazila u svojoj kući u Berkširzu, a mi smo bili dostavljači, mlekari, poštari, obični prolaznici. Kakva god bila stvarnost, ona je koristila čistu snagu volje da ojača svoje iluzije.“

„Ali, kako to da istina nikad ne izbije na videlo?“, rekao je Tedi. „Mislim, ona je u psihijatrijskoj bolnici. Kako to da s vremena na vreme ne primeti tu činjenicu?“

„Ah“, rekao je Koli, „sad dolazimo do istinske, užasavajuće lepote paranoičnih tvorevina shizofreničara. Ako vi, gospodo, verujete da jedino vi znate istinu, onda svi ostali sigurno lažu. A ako svi lažu...“

„Onda svaka istina koju oni izgovore“, rekao je Čak, „mora biti laž.“

Koli je podigao palac i uperio kažiprst u Čaka kao pištolj. „Ukapirali ste.“

Tedi reče: „A to se na neki način uklapa sa ovim brojevima?“

„Mora biti da se uklapa. Oni sigurno nešto predstavljaju. Kod Rejčel ništa nije besmisleno i nevažno. Morala je da sačuva strukturu koju je sazdala u glavi da se ne sruši, a kako bi uspela u tome, morala je sve vreme da razmišlja. Ovo“ - lupio je prstima po testu za proveru vida - „jeste ta struktura napismeno. Ovo će nam, iskreno u to verujem, reći kuda je otišla.“

Samo na tren, Tedi je pomislio kako mu brojevi na papiru govore nešto, kako postaju jasniji. Bio je siguran da postoji nešto u vezi sa prva dva broja - 47 i 80 — osetio je da ima nečeg što pokušava da mu prodre u misli, poput melodije neke pesme koje pokušava da se priseti dok na radiju puštaju sasvim drugu stvar. Bilo mu je lakše da se seti šta je „47“. Rešenje je stajalo pred njegovim očima. Tako je jednostavno. To je...

I onda su se svi mogući mostovi logike srušili, a Tedi je osetio da mu se mozak prazni i znao je da je sve opet nestalo — trag, veza, most — pa je vratio papir na krevet.

„Ludilo“, reče Čak.

„Šta je ludilo?“, pitao je Koli.

„Mesto na koje je pobegla“, kazao je Čak. „Po mom mišljenju.“

„Pa, svakako“, rekao je Koli. „Mislim da to možemo uzeti zdravo za gotovo.“

4.

Stajali su ispred sobe. Hodnik se pružao na dve strane od vrha stepeništa koje je bilo na sredini. Vrata Rejčeline sobe bila su sa leve strane u odnosu na stepenice, nasred desne strane hodnika.

„Ovo je jedini put kojim se silazi sa sprata?“, pitao je Tedi.

Koli je klimnuo glavom.

„Nema izlaza na krov?“, dodao je Čak.

Koli je odmahnuo glavom. „Na krov se može stići jedino požarnim stepenicama. One su sa južne strane zgrade. Postoji kapija kroz koju se izlazi na njih, a ona je uvek zaključana. Osoblje naravno ima ključ, ah ne i pacijenti. Da bi stigla do krova, morala bi da siđe u prizemlje, izađe napolje, uzme ključ i popne se sa druge strane.“

„Ali proveravali ste krov?“

Ponovo je klimnuo. „Kao i svaku sobu na odeljenju. Odmah smo to obavili. Čim smo otkrili da je nestala.“

Tedi je pokazao na bolničara koji je sedeo za stočićem na rasklapanje na vrhu stepeništa. „Ovde ima nekog dvadeset četiri časa?“

„Da.“

„Znači, bilo je nekog i sinoć.“

„Zapravo, bolničar Ganton je bio dežurni.“

Krenuli su ka stepenicama i Čak je rekao: „Znači...“, a zatim podigao obrve i značajno pogledao Tedija.

„Znači“, složio se Tedi.

„Znači“, nastavio je Čak, „gospođica Solando izlazi iz svoje zaključane sobe na ovaj hodnik i silazi niz ove stepenice.“ Sišli su i sami niz stepenice i Čak je pokazao palcem na bolničara koji ih je čekao na odmorištu na drugom spratu. „Prolazi ovde pored još jednog bolničara, ne znamo kako, postaje nevidljiva ili tako nešto, zatim silazi niz još jedan niz stepenica i stiže na...“

Spustili su se niz poslednji niz stepenica i pred njima se ukazala velika, otvorena soba sa nekoliko kauča prislonjenih uza zidove, velikim stolom i stolicama na rasklapanje na sredini i zastakljenim nišama u zidu kroz koje je dopirala bela svetlost u kojoj se cela prostorija kupala.

„Glavni dnevni boravak“, rekao je Koli. „U kojem većina pacijenata provodi večeri. Ovde je sinoć održana grupna terapija. Videćete da je pult za bolničarke odmah posle ovog prolaza. Kad se pogase svetla, bolničari se okupe ovde. Trebalo bi da počiste sobu, operu prozore i slično, ali uglavnom ih zatičemo kako igraju karte.“

„A sinoć?“

„Oni koji su bili na dužnosti kažu da je kartanje bilo u punom zamahu. Njih sedmorica su sedeli u dnu stepeništa i igrali poker.“

Čak je položio ruke na kukove, duboko udahnuo vazduh i izdahnuo ga. „Dakle, izgleda da opet postaje nevidljiva i kreće desno ili levo.“

„Put desno odveo bi je kroz trpezariju, zatim u kuhinju, a iza nje su vrata sa rešetkama na kojima se podešava alarm svake večeri u devet, čim kuhinjsko osoblje ode. Levo se nalazi pult za bolničarke i dnevni boravak za osoblje. Ne postoje vrata koja vode napolje. Jedini izlazi su ona vrata sa druge strane dnevnog boravka za pacijente, ili ona u dnu hodnika iza stepeništa. I kod jednih i kod drugih stajali su sinoć dežurni čuvari.“ Koli je bacio pogled na sat. „Gospodo, imam sastanak. Ako imate ikakvih pitanja, molim vas, slobodno pitajte bilo koga od osoblja ili idite kod Makfersona. On je do sada rukovodio istragom. Trebalo bi da ima sve informacije koje vam mogu zatrebati. Osoblje obeduje tačno u šest u menzi u podrumu ispod spavaonice za bolničare. Posle toga, okupićemo se ovde u dnevnom boravku i tada možete razgovarati sa svima koji su radili tokom sinoćnog incidenta.“

Žurno je izašao na glavna vrata a oni su ga posmatrali sve dok nije skrenuo levo i nestao.

Tedi je rekao: „Ima li ičega u ovom slučaju što ne ukazuje na pomoć nekoga iznutra?“

„Meni je nekako draga moja teorija o nevidljivosti. Možda ima čarobni napitak u bočici. Pratiš li me? Možda nas baš sada posmatra, Tedi.“ Čak se brzo osvrnuo preko ramena, a zatim pogledao Tedi. „Vredi o tome razmisliti.“

Po podne su se priključili timu za potragu i krenuli u unutrašnjost ostrva dok je povetarac postajao sve vlažniji i topliji. Veliki deo ostrva beše obrastao biljkama, preplavljen korovom i poljima guste i visoke trave, prošaran ispruženim izdancima prastarih hrastova i zelene loze prekrivene trnjem. Ljudskoj nozi je bilo nemoguće da korača kroz mnoga mesta, čak i uz pomoć mačeta koje su nosili neki od stražara. Rejčel Solando nije mogla imati mačetu, a čak i da je imala, činilo se da je priroda ostrva takva da ono pre ili kasnije istera na obalu sve došljake koji se usude da prodru do unutrašnjosti.

Potruga se Tediju činila nesuvislom, kao da niko osim njega i Čaka nije gajio mnogo interesovanja. Ljudi su oborenih pogleda i sumornog koraka krčili sebi prolaz kroz unutrašnji pojas rastinja koje se prostiralo iznad obale. U jednom trenutku su zašli iza izbočenog grebena na jednoj crnoj steni i naišli na liticu koja se ispred njih nadvijala nad more. Sa leve strane, iza pokrova od mahovine i trnja i crvenih bobica pomešanih u jednu zaraslu gomilu, ležala je mala čistina koja se pružala do podnožja nekih brdašaca. Brda su se ravnomerno uzdizala, svako više od prethodnog, i na kraju se pretvarala u nazubljenu liticu, a Tedi je video ureze u brdima i duguljaste pukotine na obronku litice.

„Pećine?“, upitao je Makfersona.

Ovaj je klimnuo glavom. „Ima ih nekoliko.“

„Jeste ih proverili?“

Makferson je uzdahnuo i rukom zaklonio šibicu od vetra da bi zapalio tanku cigaru. „Imala je dva para cipela, inspektore. Oba smo našli u njenoj sobi. Kako bi prošla kroz ovo što smo mi upravo prošli, kako bi prešla ove stene i popela se uz liticu?“

Tedi je pokazao prstom preko čistine na najniže brdo. „Ako krene dužim putem i popne se sa zapadne strane?“

Makferson je postavio svoj prst pored Tedijevog. „Vidite gde se čistina završava? To što vam je upravo kod vrha prsta jeste močvara. Podnožje ovih brda je prekriveno otrovnim puzavicama, zimzelenim hrastom, rujem i još hiljadama raznih biljaka, a sve su pune trnja koje je veliko ko moj doka.“

„Je l' to znači da je malo ili veliko?“ Ovo je izgovorio Čak koji je bio nekoliko koraka ispred njih i osvrnuo se preko ramena.

Makferson se nasmešio. „Može biti, negde između.“

Čak je klimnuo glavom.

„Šta hoću da kažem, gospodo? Nije imala drugog izbora no da se čvrsto drži obale, ali ma u kom pravcu da je krenula, došla bi u jednom trenutku do tačke gde se plaža završava.“ Pokazao je na liticu. „Naišla bi na ovo.“

Sat kasnije, na drugoj strani ostrva, stigli su do ograđene linije. Iza nje su se nalazili staro utvrđenje i svetionik i Tedi je video da svetionik ima sopstvenu ogradu koja ga okružuje i dva stražara sa puškama prislonjenim uz grudi koja stoje na kapiji.

„Septička jama?“, upita.

Makferson je klimnuo glavom.

Tedi je pogledao Čaka. Čak je podigao obrve.

„Septička jama“, ponovio je Tedi.

Niko nije došao za njihov sto tokom večere. Sedeli su sami i mokri od nehaljnih kišnih kapi i od toplog povetarca koji je donosio sa sobom kapljice okeana. Napolju je ostrvo počelo da zveči u tami, dok je povetarac prerastao u vetar.

„Zaključana soba“, reče Čak.

„Bosonoga“, rekao je Tedi.

„Prolazi kroz tri punkta.“

„Sobu punu bolničara.“

„Bosonoga“, složio se Čak.

Tedi je promešao hranu, nekakvu musaku sa mesom koje je imalo ukus gume. „Preko zida sa električnom zaštitnom žicom.“

„Ili kroz kapiju sa čuvarima.“

„Izašla na ovo napolju.“ Vetar je tresao zgradu, tresao pomrčinu. „Bosonoga.“

„Niko je ne vidi.“

Čak je žvakao hranu i otpio gutljaj kafe. „Kad neko umre na ovom ostrvu - to se sigurno nekad desi, je l' - gde ga šalju?“

„Sahranjuju.“

Čak je klimnuo glavom. „Jesi ti danas video neko groblje?“ ,u Tedi je odmahnuo glavom. „Verovatno je negde ograđeno.“

„Kao i septička jama. Kako da ne.“ Čak je odgurnuo svoj poslužavnik i zavalio se u stolicu. „S kim pričamo posle?“

„Sa osobljem.“

„Misliš da će nam pomoći?“

„Ti ne misliš?“

Čak se iscerio. Zapalio je cigaretu, pogleda prikovanog za Tediya, sa kecom na licu koji se pretvarao u prigušeni smeh, dok mu je dim cigarete u ritmu izlazio iz usta.

Tedi je stajao na sredini sobe, a bolničko osoblje je stajalo u krugu oko njega. Oslonio je ruke na naslon metalne stolice, a Čak je bio naslonjen na stub pored njega i držao je ruke u džepovima.

„Pretpostavljam da svi znate zašto smo se okupili ovde“, rekao je Tedi. „Sinoć vam je neko pobegao odavde. Koliko vidimo, pacijent je u zemlju propao. Nemamo dokaza koji bi nas uverili u to da je pacijentkinja napustila ovu instituciju bez nečije pomoći. Zameniče Makfersone, da li se slažete sa mnom?“

„Aha. Reko bih da je to trenutno tačna procena.“

Tedi je upravo hteo da nastavi kada je Koli, koji je sedeo na stolici pored jedne od sestara, rekao: „Da li biste mogli da se predstavite, gospodo? Neki članovi mog osoblja nisu se upoznali s vama.“

Tedi se uspravio koliko je dugačak. „Federalni inspektor Edvard Danijels. Ovo je moj partner, federalni inspektor Čarls Ol.“

Čak je mahnuo rukom grupici i odmah vratio ruku u džep.

Tedi je nastavio: „Zameniče, vi ste pretražili teren zajedno sa svojim ljudima.“

„Još kako.“

„I šta ste našli?“

Makferson se protegao u stolici. „Nismo našli ništa što bi za sobom ostavila žena u bekstvu. Nema ostataka pokidane odeće, nema otisaka stopala, nema povijenih biljaka. Struja je sinoć bila jaka i plima je navalila. Plivanje nije moglo doći u obzir.“

„Ali, mogla je da pokuša.“ Ovo je izgovorila sestra, Keri Marino, vitka žena sa gustom crvenom kosom koja je prethodno bila povezana u punđu na vrhu glave i prikačena još jednom šnalom odmah iznad vrata, ali koju je raspustila čim je ušla u prostoriju. U krilu je držala kapu i prstima je lenjo prolazila kroz kosu, na način koji je ukazivao na umor, ali i mamio svakog muškarca u sobi da je krišom posmatra, jer se u umornom milovanju kose prstima nazirala potreba za krevetom.

Makferson je kazao: „Šta to rekoste?“

Prsti Marinove su prestali da se kreću kroz kosu i spustila je ruku na krilo.

„Kako znamo da nije pokušala da otpliva pa se udavila?“

„Do sada bi je već more izbacilo na obalu.“ Koli je zevnuo zatvorivši usta šakom. „Vidite kolika je plima?“

Marinova je podigla ruku kao da hoće da kaže oh, izvinite, momci, a rekla je: „Samo sam mislila da pomenem i tu mogućnost.“

„Cenimo to“, rekao je Koli. „Inspektore, izvolite postavljati pitanja, molim vas. Bio je ovo dug dan.“

Tedi je osmotrio Čaka i Čak je gotovo neprimetno skrenuo pogled ka njemu. Nestala žena sa istorijom nasilničkog ponašanja, slobodna na malom ostrvu, a svi izgledaju kao da samo žele da se dokopaju kreveta.

Tedi reče: „Gospodin Ganton nam je već rekao daje proverio gospođicu Solando u ponoć i da je tada otkrio da je nema. Katanci na prozorskim rešetkama u njenoj sobi nisu bili dirani, kao ni brava na vratima. Gospodine Gantone, da li ste između deset i dvanaest sinoć makar i na trenutak ostavili hodnik na trećem spratu bez nadzora?“

Nekoliko glava se okrenulo ka Gantonu, a Tedi se zbunio videvši na nekim licima izraz koji je govorio da se zabavljaju - kao da je Tedi nastavnik u trećem razredu koji je postavio pitanje najvećem mangupu u odeljenju.

Ganton je pogledao u svoja stopala i progovorio. „Taj hodnik je osto bez mog nadzora samo u času kad sam ušo u njenu sobu i vido da je nestala.“

„Za to vam je bilo potrebno oko trideset sekundi.“

„Pre će biti petnes.“ Uperio je pogled u Tedija. „Soba je mala.“

„A osim toga?“

„Osim toga, svi su bili zaključani u sobama još u deset. Ona je poslednja otišla da spava. Seo sam na moje mesto na odmorištu i nikog dva sata nisam vido.“

„I niste nijednom napustili mesto?“

„Ne, gospodine.“

„Ni da uzmete solju kafe, ništa?“

Ganton je odmahnuo glavom.

„Dobro, narode“, rekao je Čak, odvojivši se od stuba. „Imam ja jednu strašnu ideju. Ovo kažem hipotetički i nije mi namera da uvredim našeg dragog gospodina Gantona, ali hajde da razmotrimo sledeće: recimo da je gospođica Solando nekako otpuzala preko plafona ili nešto slično uradila.“

Nekoliko ljudi u grupi se zakikotalo.

„I stigla tako do stepeništa koje vodi na drugi sprat. Pored koga mora da prođe?“

Jedan bolničar mlečnobele puti i narandžaste kose podigao je ruku. „A vi ste?“, pitao ga je Tedi.

„Glen. Glen Miga.“

„Dobro, Glene. Jeste li vi bili na svom mestu cele noći?“

„Hm, aha.“

Tedi je rekao: „Glene?“

„Aha?“ Podigao je pogled sa zanoktice koju je čačkao.

„Hoću istinu.“

Glen se osvrnuo ka Koliju, a zatim ponovo pogledao Tedija. „Aha, jesam.“

„Glene“, rekao je Tedi, „hajde, priznaj.“

Razrogačivši oči, Glen je netremice gledao u Tedija i zatim rekao: „Otišo sam do kupatila.“

Koli se nagnuo napred ruku oslonjenih na kolena. „Ko je uskočio da te zameni?“

„Samo sam otišo da pišam na brzaka“, rekao je Glen. „Da mokrim, gospodine. Izvinite.“

„Koliko si se zadržao?“, upita Tedi.

Glen je slegnuo ramenima. „Minut. Najviše.“

„Minut. Siguran si?“

„Pa, nisam ja kamila.“

„Ne.“

„Samo sam ušao i izašao.“

„Prekršili ste protokol“, rekao je Koli. „Isuse.“

„Znam, gospodine. Ja ...“

„U koje je to vreme bilo?“, pitao je Tedi.

„Pola dvanaest. Otprilike.“ Glenov strah od Koliya pretvarao se u mržnju prema Tediju. Još nekoliko pitanja da mu je postavio, otvoreno bi zauzeo neprijateljski stav.

„Hvala, Glene“, rekao je Tedi i prepustio dalje ispitivanje Čaku dajući mu znak pokretom glave.

„U pola dvanaest“, rekao je Čak, „ili otprilike u to vreme, da li je partija pokera još uvek bila u punom zamahu?“

Nekoliko ljudi je okrenulo glave i međusobno se zgledalo, a zatim pogledalo Čaka i onda je jedan crnac klimnuo glavom, a za njim i ostali bolničari.

„Ko je u to vreme još bio tu?“

Četvorica crnaca i jedan belac podigli su ruke.

Čak se ustremio na kolovođu, tipa koji je prvi klimnuo glavom, prvi podigao ruku. Okruglasti i puniji momak, obrijane ćele koja se caklila na svedosti.

„Ime?“

„Trej, gospodine. Trej Vošington.“

„Trej, svi ste sedeli - gde?“

Trej je pokazao na pod. „Baš ovde negde. Na sredini sobe. Gledali smo pravo na stepenište. Motrili jednim okom na ulazna vrata, drugim na zadnja.“

Čak mu je prišao i izvio vrat da osmotri i jedna i druga vrata i stepenište. „Dobar položaj.“

Trej je utišao glas. „Ne samo zbog pacijenata, gospodine. Već i doktora, a i neke sestre nas ne vole mlogo. Ne trebamo da igramo karte. Moramo da vidimo ko dolazi, pa da zgrabimo brže-bolje potirač ako su oni.“

Čak se nasmešio. „Kladim se da ste baš brzi.“

„Jeste videli kad munju u avgustu?“

„Aha.“

„Ja sam brži od nje kad treba da do'vatim potirač.“

U grupi je nastalo komešanje, sestra Marino nije mogla da suzbije osmeh, a Tedi je primetio kako je nekoliko crnaca protrljalo šake. Znao je već tada da će tokom njihovog boravka Čak glumiti Dobrog policajca. Umeo je sa ljudima i izgledalo je kao da bi se lepo snašao u bilo kakvom društvu, bez obzira na boju kože ili jezik kojim ljudi govore. Tedi se pitao kako gaje, koji kurac, odeljenje u Sijedu moglo pustiti da ode, sa Japankom ili bez nje.

Tedi je, s druge strane, bio istinski alfa mužjak. Čim bi drugi muškarcu to prihvatili, kao što su u ratu morali vrlo brzo da prihvate, sjajno bi se slagali. Ali dok ne bi prihvatili, situacija bi bila napeta.

„Dobro, dosta.“ Čak je podigao ruku da bi utišao smeh, iako se i sam i dalje smešio. „Znači, Treje, svi ste bili u dnu stepeništa i igrali ste karte. Kada ste shvatili da nešto nije u redu?“

„Kad je Ajk — to jest, gospodin Ganton — on je počo da viče: 'Zovite upravnika. Neko nam je zbriso.'“

„A u koje vreme je to bilo?“

„Dvanes' i dva minuta i trijes' devet sekundi.“

Čak je podigao obrve. „Vi radite ko sat?“

„Ne, gospodine, ali uvežbo sam se da odma' spazim prve znake nevolje. Sve može biti 'incident', kako vi to kažete, i možda ćemo svi morati da popunimo II, 'izveštaj o incidentu'. Prvo što vas pitaju u II-u je vreme kad je počo incident. Šta bude kad popunite dovoljno II-a? Uđe pod kožu da odma gledate na sat čim osetite da će da bude nevolje.“

Nekoliko bolničara je klimalo glavama dok je govorio, a poneko aha i tako je prevaljivalo im se preko usana kao da su u verskom zanosu.

Čak je pogledao Tedija: Ha, šta kažeš na ovo?

„Znači, dvanaest i dva minuta“, rekao je Čak.

„I trijes' devet sekundi.“

Tedi se obratio Gantonu: „Za ta dva minuta posle ponoći, pretpostavljam da ste proveravali druge sobe pre no što ste stigli do sobe Rejčel Solando, je l' tako?“

Ganton je klimnuo glavom. „Njena je peta niz hodnik.“

„Upravnik dolazi na lice mesta — kada?“, pitao je Tedi.

Trej je odgovorio: „Hiksvil - on je stražar - on prvi izleće na ulazna vrata. Malo se valjda zadržo da otvori kapiju. Izašo je u dvanes' i šes' minuta i dvajes' dve sekunde. Upravnik je došo čet'ri minuta posle toga sa šestoro ljudi.“

Tedi se okrenuo ka sestri Marino. „Vi ste čuli da se nešto dešava i onda ste...“

„Zaključala sam pult za bolničarke. Izašla sam u zajedničku sobu otprilike u isto vreme kad je Haksvil izašao na ulazna vrata.“ Slegnula je ramenima i zapalila cigaretu, a još nekoliko članova grupe je to shvatilo kao znak da i sami mogu da zapale.

„I niko nije mogao da prođe pored vas iza pulta?“

Naslonila je bradu na dlan i netremice ga gledala kroz vijugavi dim. „Prođe pored mene i ode gde? U sobu za hidro terapiju? Ako odete tamo, ostajete zaključani u betonskoj kutiji sa mnogo cevčica i nekoliko bazenčića.“

„Proveravali ste tu sobu?“

„Jesmo, inspektore“, rekao je Makferson umornim glasom.

„Sestro Marino“, rekao je Tedi, „vi ste sinoć učestvovali u grupnoj terapiji.“

„Jesam.“

„Da li se desilo nešto neobično?“

„Definišite 'neobično'.“

„Molim?“

„Ovo je psihijatrijska bolnica, inspektore. Za umno poremećene kriminalce. 'Obične' stvari nisu kod nas česta pojava.“

Tedi joj je klimnuo glavom i posramljeno se nasmešio. „Probaću drugačije da formulišem pitanje. Da li se sinoć na grupnoj desilo nešto vredno pomena, nešto što nije, hm...?“

„Normalno?“, rekla je.

Ovo je izmamilo Kolijev smešak i osmeh još nekoliko ljudi.

Tedi je klimnuo glavom.

Razmišljala je par trenutaka, dok se pepeo njene cigarete krivio i postajao beo. Primetila je to, pa ga je otrešla u pepeljaru, a zatim podigla glavu. „Ne. Zao mi je.“

„A da li je gospođica Solando govorila nešto sinoć?“

„Govorila je, čini mi se, nekoliko puta, da.“

„O čemu?“

Marinova je pogledala Kolija.

On reče: „Za sada ćemo se u razgovoru sa inspektorima oglašivati o pravilo zadržavanja podataka o pacijentima.“

Klimnula je glavom, iako je Tedi jasno video da joj se ta zamisao i ne dopada previše.

„Razgovarali smo o kontroli besa. Imali smo u poslednje vreme nekoliko slučajeva neprikladnih naprasitih ispada.“

„Šta se dogodilo?“

„Pacijenti su vrištali na druge pacijente, svađali se i slično. Ništa neuobičajeno, samo su takve stvari pomalo učestale poslednjih nekoliko nedelja, što je verovatno imalo veze sa talasom vrućine. Zato smo sinoć

razgovarali o prikladnim i neprikladnim načinima da se izraze nestrpljenje i nezadovoljstvo.“

„Da li je gospođica Solando imala kakve izlive besa u poslednje vreme?“

„Rejčel? Ne. Rejčel bi se uzbudila samo kad bi padala kiša. To je i sinoć pomenula na grupnoj. 'Čujem kišu. Čujem kišu. Nije tu, ali dolazi. Šta da radimo sa hranom?'“

„Hranom?“

Marinova je ugasila cigaretu i klimnula glavom. „Rejčel je mrzela bolničku hranu. Stalno se žalila.“

„Je l' imala dobre razloge za to?“, pitao je Tedi.

Marinova se nasmešila i na vreme uzdržala da se ne nasmeje otvoreno. Oborila je pogled. „Možda bi se moglo reći da su njeni razlozi bili razumljivi. Mi ne određujemo razloge i motive na osnovu moralnih postavki dobrog i lošeg.“

Tedi je klimnuo glavom. „A sinoć je bio prisutan i izvesni doktor Šijen. On je vodio grupnu. Je li on tu?“

Niko se nije javio. Nekolicina muškaraca je ugasila cigarete u pepeljarama postavljenim na stalke između stolica.

Na kraju je Koli progovorio: „Doktor Šijen je otišao jutarnjim trajektom. Onim koji je u povratku prebacio vas.“

„Zašto?“

„Već duže vreme čeka da ode na odmor.“

„Ali, mi moramo da razgovaramo s njim.“

Koli je rekao: „Kod mene je njegov izveštaj sa zaključcima sa sinoćne grupne terapije. Kod mene su sve njegove beleške. Napustio je glavnu zgradu sinoć u deset i povukao se u svoju sobu. Ujutru je otišao. Već je odavno trebalo da ode na odmor koji je dugo planirao. Nismo videli razloga da ga zadržavamo ovde.“

Tedi je skrenuo pogled ka Makfersonu.

„Vi ste to odobrili?“

Makferson je klimnuo.

„Stanje je vanredno“, rekao je Tedi. „Pacijent je pobegao. Kako ste mogli ikome dozvoliti da ode za vreme vanrednog stanja?“

Makferson mu je odgovorio. „Utvdili smo gde se nalazio tokom noći. Dobro smo promislili i nismo našli nijedan razlog da ga zadržimo.“

„On je ipak doktor“, rekao je Koli.

„Isuse“, tiho je rekao Tedi. Najveće kršenje standardnog protokola sa kojim se ikada susreo u nekoj kaznenoj instituciji, a svi se ponašaju kao da se ništa strašno nije desilo.

„Gde je otišao?“

„Molim?“

„Na odmor“, rekao je Tedi. „Gde je otišao na odmor?“

Koli je podigao pogled ka tavanici pokušavajući da se priseti. „Njujork, čini mi se. Njujork Siti. Odatle mu je porodica. Park Avenija.“

„Biće mi potreban broj telefona“, reče Tedi.

„Ne vidim zašto...“

„Doktore“, rekao je Tedi. „Biće mi potreban broj telefona.“ „Nabavićemo vam ga, inspektore.“ Koli je i dalje posmatrao tavanicu. „Još nešto?“

„Nego šta“, rekao je Tedi.

Koli je spustio glavu i pogledao Tedija.

„Trebalo mi i telefon“, rekao je Tedi.

Telefon na pultu za bolničarke nije davao nikakve znake osim krčanja. Na odeljenju je bilo još četiri aparata zaključanih iza stakla, a kada su otvorili vitrine ispostavilo se da su i ti telefoni davali isti signal.

Tedi i doktor Koli su otišli do glavne centrale na prvom spratu glavne bolničke zgrade. Operater sa crnim slušalicama obešenim oko vrata podigao je pogled kad su se pojavili na vratima.

„Gospodine“, rekao je, „odsečeni smo. Nemamo čak ni radio-signal.“

Koli reče: „Pa, vreme nije toliko strašno.“

Operater je slegnuo ramenima. „Nastaviću da pokušavam. Ali nije sasvim do nas. Zavisi više od toga kakvo je vreme s druge strane žice.“ „Nastavi da pokušavaš“, rekao je Koli. „Čim prorade telefoni, odmah mi javi. Ovaj čovek mora da obavi prilično važan razgovor.“

Operater je klimnuo glavom i okrenuo im leđa, stavivši ponovo slušalice na uši.

Napolju je vazduh smrdeo na ustajali zadah.

„Šta obično rade ako se ne javite na raport?“, pitao je Koli.

„Ovi iz štaba?“, reče Tedi. „Ubeleže to u noćni izveštaj. Obično tek po isteku dvadeset četiri sata počinju da brinu.“

Koli je klimnuo glavom. „Možda će oluja proći do tada.“

„Proći?“, rekao je Tedi. „Nije još ni počela.“

Koli je slegnuo ramenima i krenuo ka kapiji. „Popićemo piće i možda zapaliti po koju kod mene kući. U devet, ako vaš partner i vi budete raspoloženi da svratite.“

„Oh“, rekao je Tedi. „Možemo li tada da razgovaramo?“

Koli se zaustavio i okrenuo da ga pogleda. Mračno drveće sa druge strane zida počelo je da se njiše i šušti.

„Već smo razgovarali, inspektore.“

Čak i Tedi su šetali napolju po mraku, osećajući kako se vazduh nadima od žestine predstojeće oluje, kao da je ceo svet otekao i postao bremenit. „Ovo je sranje“, rekao je Tedi.

„Aha.“

„Trulo do jebene srži.“

„Da sam baptista, reko bi' ti 'amin, brate'.“

„Brate?“

„Tako oni pričaju. Služio sam godinu dana u Misisipiju.“

„Je l'?“

„Amin, brate.“

Tedi je iskamčio još jednu cigaretu od Čaka i zapalio je.

Čak upita: „Jesi zvao štab?“

Tedi je odmahnuo glavom. „Koli je rekao da centrala ne radi.“ Podigao je ruku. „Zbog oluje, znaš.“

Čak je ispljunuo duvan. „Oluje? Gde je oluja?“

Tedi je rekao: „Oseća se da dolazi.“ Pogledao je u tamno nebo. „Ali ne zna se šta je uradila sa vezom.“

„Sa vezom?“, rekao je Čak. „Jesi ti izašao iz vojske ili još čekaš otpusno rešenje?“

„Sa centralom“, rekao je Tedi, mašući rukom u kojoj je držao cigaretu. „Kako god. A ne radi im ni radio-stanica.“

„Ni jebena radio-stanica?“ Čak je iskolačio oči. „Ni radija nema, šefe?“

Tedi je klimnuo glavom. „Aha, baš gadno. Zarobljeni smo na ovom ostrvu gde tragamo za ženom koja je pobjegla iz zaključane sobe...“

„Pored četiri čuvara na dužnosti.“

„I pune sobe dežurnih bolničara koji su igrali poker.“

„Preskočila zid od tri i po metra.“

„Prešla preko električne žice.“

„Preplivala jedanaest kilometara...“

„Po pomahnitaloj struji...“

„Da dođe do obale. Pomahnitaloj. Sviđa mi se ta reč. I hladnoj. Koliko ima stepeni ta voda, možda dvanaest?“

„Najviše petnaest. Ali noću?“

„Znači, dvanaest.“ Čak je klimnuo glavom. „Tedi, ne sviđa mi se ovo, znaš?“

Tedi reče: „A tu je i odbegli doktor Šijen.“

Čak mu je odgovorio: „I ti si pomislio da je to čudno, a? Ja nisam bio siguran. Nisi Koliya dovoljno priterao uza zid, šefe.“

Tedi se nasmejao, a noćni vetar je poneo njegov smeh i rasuo ga po dalekim talasima gde je nestao kao da ga nikada nije ni bilo, kao da ostrvo i more i so uzimaju sve ono što ste mislili da imate i...

„...šta ako mi samo služimo za zataškavanje?“, govorio je Čak.

„Šta?“

„Šta ako im služimo samo za zataškavanje?“, reče Čak. „Šta ako su nas doveli ovde da-im pomognemo da zaokruže celu priču?“

„Pojasni malo, Votsone.“

Nasmešio se. „Dobro, šefe, pokušaj da me pratiš.“

„Hoću, hoću.“

„Recimo da se izvesni doktor zatelebačio u izvesnu pacijentkinju.“ „Gospođicu Solando.“

„Video si sliku.“

„Privlačna je.“

„Privlačna. Tedi, ona je cica sa razglednica koje vojnici lepe po ormarićima. I tako ona obradi našeg momka, Šijena... Shvataš sada?“

Tedi je bacio cigaretu u vetar i posmatrao kako se žar razleće i svetluca na povetarcu vraćajući se ka njemu i Čaku. „I Šijen se upeca i shvati da ne može da živi bez nje.“

„Glavna reč je živi. Da žive kao slobodan par u stvarnom svetu.“

„I tako zbrišu. Što dalje od ostrva.“

„Možda baš sada dok pričamo o njima sede negde i slušaju Fetsa Domina.“

Tedi se zaustavio kod zadnjeg dela spavaonica za osoblje, ispred narandžastog zida. „Ali, zašto ne bi pozvali kerove?“

„Pa, pozvali su ih“, rekao je Čak. „Takav je protokol. Morali su nekoga da dovedu, a u slučaju bekstva sa ovakvog mesta, treba da zovu nas. Ali, ako zaista prikrivaju da je osoblje umešano, onda smo mi tu samo da podržimo njihovu priču - po kojoj su sve radili po protokolu.“

„Dobro“, rekao je Tedi. „Ali zašto bi pokrivali Sijena?“

Čak je savio koleno i oslonio đon na zid dok je pripaljivao cigaretu. „Ne znam. Nisam još o tome razmislio.“

„Ako ju je Šijen izveo odavde, morao je da podmaže nekoga.“

„Nego šta nego je morao.“

„I to mnogo ljudi.“

„Nekoliko dežurnih u svakom slučaju. I još par čuvara.“

„Nekoga na trajektu. Možda i više njih.“

„Sem ako i nije otišao trajektom. Možda je imao svoj brodić.“

Tedi je malo promislio o ovome. „Iz bogate je porodice. Kako reče Koli, sa Park Avenije.“

„Eto, vidiš — mora da je imao svoj brodić.“

Tedi je pogledao u -tanku žicu na vrhu zida, dok ih je vetar pritiskao kao mehur priteran uz staklo.

„To samo otvara još više pitanja, a ne pruža odgovore“, rekao je Tedi nakon nekog vremena.

„Kako to?“

„Čemu one šifre u sobi Rejčel Solando?“

„Pa, ona je luda, sećaš se.“

„Ali, zašto su ih pokazali nama? Mislim, ako je ovo zataškavanje, zašto nam ne olakšaju da bismo što pre završili izveštaj i otišli odavde? 'Dežurni bolničar je zaspao.' Ili 'Brava na prozoru je zarđala, a mi to nismo ni primeđli.'“

Čak je prislonio šaku uza zid. „Možda su bili usamljeni. Svi. Možda im je trebalo društvo iz spoljnog sveta.“

„Kako da ne. Izmislili priču samo da bi nas dovukli ovamo? Da bi imali o čemu da ćaskaju? Pazi da ne poverujem.“

Čak se okrenuo i pogledao Ešfild. „Šalu na stranu...“

I Tedi se okrenuo i sada su obojica stajali i gledali ka bolnici. „Naravno...“

„Počinje da me hvata jeza od ovog mesta, Tedi.“

5.

„Nazivali su je Velikom sobom“, rekao je Koli dok ih je vodio kroz predvorje obloženo parketom do dvoja vrata od hrastovine sa mesinganim kvakama veličine ananasa. „Ozbiljno. Moja žena je pronašla na tavanu neka pisma koja prvi vlasnik, pukovnik Spajvi, nikada nije poslao. Piše nadugačko i naširoko o Velikoj sobi koju je tada gradio.“

Koli je snažno povukao jedan ananas i vrata su se otvorila.

Čak je tiho zviznuo. Tedi i Dolores su imali stan u Batonvudu zbog kojeg su im svi prijatelji zavideli jer je bio ogroman, sa centralnim hodnikom koji je izgledao kao da je dugačak koliko i fudbalski teren; ali ceo taj njihov stan mogao je dva puta da stane u ovu prostoriju.

Pod je bio od mermera, pokriven tu i tamo tamnim orijentalnim tepisima. Kamin je bio viši od većine ljudi. Samo zavese — od tamnoljubičastog pliša i tri metra širine na svakom prozoru, a prozora je bilo devet - sigurno su koštale više od Tedijeve godišnje plate. Možda dve godišnje plate. U jednom ćošku stajao je sto za bilijar ispod tri ulja na platnu koja su prikazivala muškarca u svečanoj plavoj vojničkoj uniformi, zatim ženu u beloj haljini sa karnerima i muškarca i ženu zajedno, sa psom kraj nogu i tim istim džinovskim kaminom iza njih.

„To je pukovnik?“, upita Tedi.

Koli je sledio njegov pogled i klimnuo glavom. „Lišen je dužnosti ubrzo nakon što su ove slike završene. Našli smo ih u podrumu, zajedno sa bilijarskim stolom, tepisima i većim brojem stolica. Da vidite samo podrum, inspektore. Mogli bismo u njega da smestimo teren za polo.“ Tedi je osetio miris duvana iz lule te su se on i Čak u isto vreme okrenuli, shvativši da se u sobi nalazi još neko. Jedan muškarac je sedeo leđima okrenut njima, u fotelji sa visokim naslonom koja je gledala na kamin; prekrstio je noge tako da mu je jedno stopalo počivalo na kolenu druge noge, na kojem je bila položena otvorena knjiga.

Koli ih je poveo ka kaminu i pokazao rukom da sednu na neku od stolica okrenutih ka ognjištu, dok je on sam nastavio ka baru. „Čime bih mogao da vam narušim zdravlje, gospodo?“

Čak reče: „Ja ću burbon od raži, ako imate.“

„Izbunarićemo nešto. Inspektore Danijelse?“

„Soda-vodu sa malo leda.“

Nepoznati čovek ih je pogledao. „Vi ne konzumirate alkohol?“

Tedi je pogledao tipa u fotelji. Imao je malu crvenu glavu nataknutu na bucmasto telo poput višnjice na torti. Odisao je nekakvom nežnošću toliko da je Tedi imao osećaj da svakog jutra provodi isuviše vremena u kupatilu gde se mačka puderom i raznim mirisnim uljima.

„A vi ste?“, rekao je Tedi.

„Moj kolega“, odgovori mu Koli. „Doktor Džeremaja Nering.“

Čovek je trepnuo u znak potvrde, ali nije ispružio ruku, tako da ni Tedi ni Čak nisu to učinili.

„Radoznao sam“, rekao je Nering dok su Tedi i Čak sedali na stolice sa njegove leve strane.

„Baš lepo“, rekao je Tedi.

„Zanima me zašto ne pijete alkohol. Nije li uobičajeno za ljude vaše profesije da se nalivaju?“

Koli je pružio piće Tediju, koji je ustao i prišao policama sa knjigama desno od kamina. „Dešava nam se“, rekao je. „A kod vas?“

„Izvinite?“

„U vašoj profesiji“, rekao je Tedi. „Mnogo sam puta čuo da među vama ima alkosa koliko hoćeš.“

„Nisam baš primetio.“

„Mora da niste pažljivo posmatrali, a?“

„Nisam siguran da vas razumem.“

„Šta je to u vašoj čaši, da nije možda hladni čaj?“

Tedi se okrenuo od police i video kako Nering baca pogled na svoju čašu dok mu se na mekim usnama izvija tanani smešak. „Izvršno, inspektore.“

„Posedujete izvanredne odbrambene mehanizme. Pretpostavljam da ste izuzetno vesti u ispitivanju.“

Tedi je odmahnuo glavom, primetivši kako Koli drži na policama veoma malo medicinskih tekstova, bar u ovoj sobi. Bilo ih je nekoliko, ali uglavnom su tu bili romani, nekoliko tankih izdanja za koja je Tedi pretpostavio da su poezija, i istorijske knjige i biografije poredane na nekoliko polica.

„Niste?“, rekao je Nering.

„Ja sam federalni inspektor. Mi privodimo zločince. I to je to. Uglavnom neko drugi obavlja razgovor.“

„Ja sam rekao 'ispitivanje', a vi ste to nazvali 'razgovorom'. Da, inspektore, zaista imate zapanjujuće snažne odbrambene sposobnosti.“ Lupnuo je nekoliko puta dnom svoje čaše za viski po stolu, kao da imitira aplauz. „Opčinjen sam ljudima od nasilja.“

„Ljudima od čega?“ Tedi je lagano prišao do Neringove fotelje i pogledao tog čovečuljka s visine, zveckajući ledom u svojoj čaši.

Nering je zabacio glavu i otpio gutljaj viskija. „Nasilja.“

„Pretpostavka vam je da se smrzneš, doco.“ Ovo je rekao Čak, kojeg je Tedi sada po prvi put video otvoreno ljuti tog.

„Nije nikakva pretpostavka, nikakva pretpostavka.“

Tedi je još jednom zazveckao ledom u čaši i zatim ispio sodu, primetivši trzaj kod Neringovog levog oka. „Morao bih se složiti sa svojim partnerom“, rekao je i ponovo seo.

„Ne.“ Nering je razvučeno izgovorio ovaj jedan slog. „Rekao sam da ste ljudi od nasilja. To nije isto kao kad bih vas optužio da ste nasilni ljudi.“

Tedi se široko iscerio. „Prosvetlite nas.“

Iza njih, Koli je stavio ploču na gramofon i začulo se najpre grebuckanje igle, zatim pucketanje i šuštanje koje je podsetilo Tedija na zvuk telefona koji je pokušao da upotrebi. Za šuštanjem je usledilo milozvučje gudačkih instrumenata i klavira. Neka klasična muzika, Tedi je samo toliko umeo da prepozna. Pruska. Podsetila ga je na evropske barove i na kolekciju ploča koju je video u kancelariji potkomandanta u Dahauu, koji je tu muziku slušao u trenutku kada je sebi pucao u usta. Još je bio živ kada je Tedi sa četiri vojnika ušao u sobu. Krkljao je. Pištolj je pao na pod i nije mogao da ga dohvati da bi pucao u sebe i po drugi put. Zvuci te tihe muzike puzali su po sobi kao paukovi. Trebalo mu je dvadeset minuta da umre, a za to vreme dva vojnika su neprestano zapitkivala der Kommandanta da li oseća bol i istovremeno mu preturala po sobi. Tedi je podigao uramljenu fotografiju sa njegovog krila, na kojoj su bili žena i dvoje dece, a on je iskolačio oči i podigao ruku da dohvati sliku koju mu je Tedi oteo. Tedi se uspravio i pogledao fotografiju, pa njega i sve tako naizmenično dok tip nije umro. A sve vreme čula se ta muzika. Kao zvonjava.

„Brams?“, upitao je Čak.

„Maler.“ Koli je seo pored Neringa.

„Zeledi ste da vas prosvetlim“, reče Nering.

Tedi je naslonio laktove na kolena i ispružio šake.

„Mogao bih da se kladim“, rekao je Nering, „da još od školskih dana nijedan od vas dvojice nikada nije bežao od fizičkog konflikta. To ne treba da znači da ste u njima uživali, već samo da povlačenje niste ni razmatrali kao jednu od mogućnosti. Jesam li u pravu?“

Tedi je pogledao Čaka. Čak mu je uputio smešak, pomalo posramljen.

Čak reče; „Nisu me vaspitavali da bežim, doco.“

„Ah, da - vaspitavali. A ko vas je vaspitavao?“

„Medvedi“, rekao je Tedi.

Kolijeve oči su zasijale i blago je klimnuo glavom Tediju.

Nering pak izgleda nije bio oduševljen njegovim smislom za humor. Ispravio je pantalone na kolenima. „Verujete u Boga?“

Tedi se nasmejao.

Nering se nagnuo napred.

„Šta , vi to ozbiljno?“, rekao je Tedi.

Nering je čekao.

„Jeste li ikada videli logor smrti, doktore?“

Nering je odmahnuo glavom.

„Niste?“ I Tedi se nagnuo napred na stolici. „Vaš engleski je vrlo dobar, gotovo bez greške. Mada ipak naglašavate suglasnike malo jače nego što je potrebno.“

„Da nije možda legalna imigracija zločin, inspektore?“

Tedi se nasmešio i odmahnuo glavom.

„Nego, da se vratimo na Boga.“

„Ako jednog dana vidite logor smrti, doktore, onda mi se ponovo obratite sa tom pričom o Bogu.“

Umesto da klimne glavom, Nering je lagano sklopio i ponovo otvorio oči, a zatim uperio pogled u Čaka.

„A vi?“

„Ni ja nikad nisam video logore.“

„Verujete u Boga?“

Čak je slegnuo ramenima. „Okreni-obrni, nisam odavno razmišljao o njemu.“

„Otkad vam je otac umro, zar ne?“

Sada se i Čak nagnuo ka njemu i zurio u tog malog debelog čoveka britkim pogledom.

„Vaš otac nije živ, zar ne? Kao ni vaš, inspektore Danijels? Zapravo, prilično sam uveren da ste obojica izgubili dominantnu mušku figuru pre nego što ste napunili petnaest godina.“

„Petica karo“, rekao je Tedi.

„Ne razumem?“ Nagnuo se još bliže.

„Je l' vam to sledeći vašarski trik?“, pitao je Tedi. „Da pogodite koju kartu imam u rukama? Ili, ne, čekajte — presečete bolničarku na pola, ili izvučete zeca iz glave doktora Kolija.“

„Nisu to nikakvi vašarski trikovi.“

„A šta kažete na ovaj“, rekao je Tedi, izgarajući od želje da otkine tu višnjicu od glave sa kvrgavih ramena. „Naučite ženu kako da prolazi kroz zidove, kako da lebdi nad zgradom punom bolničara i čuvara i kako da otpluta preko mora.“

Čak reče: „E, taj ti je dobar.“

Nering je ponovo lagano trepnuo, što je Tedija podsetilo na lenje domaće mačke nakon što se prejedu.

„Da ponovim, vaši odbrambeni mehanizmi su...“

„Ne opet.“

„... impresivni. Ali problem koji imamo...“

„Problem koji imamo“, reče Tedi, „sastoji se u tome da je u ovoj ustanovi sinoć na krajnje drzak način prekršeno oko devet bezbednosnih pravila. Pacijentkinja vam je nestala a niko je ne traži...“

„Tražimo je.“

„Predano?“

Nering se zavalio u stolicu i okrznuo Koliya takvim pogledom da se Tedi zapitao koji je od njih dvojice zapravo glavni.

Koli je opazio da ga Tedi posmatra i vrat mu je blago porumeneo. „Jedna od mnogih dužnosti koje doktor Nering obavlja jeste održavanje saradnje sa našim odborom nadzornika. Zamolio sam ga da vam u tom svojstvu večeras odgovori na ranije iznetu molbu.“

„Koja bi to molba bila?“

Nering je napunio lulu i zapalio je šibicom, zaštitivši rukama plamen. „Nećemo vam omogućiti pristup dosijeima članova našeg osoblja.“

„Sijenovom dosijeu“, reče Tedi.

„Ničijem.“

„Što će reći, drkate nas.“

„Nisam upoznat sa tim terminom.“

„Trebalo bi možda više da putujete.“

„Inspektore, nastavite sa svojom istragom i pomoći ćemo vam u čemu god budemo mogli, ali...“

„Ne.“

„Molim?“ Sada se Koli nagnuo napred te su sva četvorica sedela povijenih leđa i ispruženih ruku.

„Ne“, ponovio je Tedi. „Ova istraga je završena. Vraćamo se u grad prvim trajektom. Podnećemo izveštaje i mogu samo da pretpostavim da će slučaj preći u ruke Huverovih momaka. Ali, mi smo s ovim završili.“

Nering je zamišljeno držao lulu u ruci. Koli je povukao veliki cug iz čaše. Maler se zvonko razlagao po sobi. Odnekud se začuše otkucaji časovnika. Napolju je kiša dobovala sve jače.

Koli je položio praznu čašu na stočić pored svoje stolice.

„Kako god želite, inspektore.“

Kada su napustili Kolijevu kuću, kiša je lila kao iz kabla i lupala po crepovima, po kamenom pločniku, po krovu crnog automobila koji ih je čekao. Tedi je mogao da vidi kako srebrnaste kapi presecaju crnilo noći. Od trema Kolijeve kuće do automobila bilo je samo nekoliko koraka, ali su i za to malo pokisli do gole kože, a onda im je Makferson otvorio vrata, pa zatim uskočio na mesto vozača, otresao sa glave vodu koja je isprskala instrument-tablu i ubacio pakarda u prvu.

„Baš lepo veče.“ Glas mu je nadjačao brisače koji su šibali po staklu i kišu koja je pljuštala.

Tedi je pogledao u retrovizor i video zamagljene obrise Koliya i Neringa koji su stajali na tremu i posmatrali ih kako odlaze.

„Vreme nije lepo ni za kišne gliste“, rekao je Makferson upravo kada se jedna tanka grana otkinula sa drveta i preletela ispred vetrobrana.

Čak ga je pitao: „Koliko već radite ovde, Makfersone?“

„Četiri godine.“

„Je l' se desilo nekad da vam neko pobegne?“

„Nikad.“

„A da se sakrije na neko vreme? Znaite, da zbriše na sat ili dva?“
Makferson je odmahnuo glavom. „Čak ni to. Jebo te, to bi bilo totalno suludo. Gde imaš ovde da odeš?“

„A šta je sa doktorom Sijenom?“, rekao je Tedi. „Poznajete li ga?“
„Naravno.“

„Koliko je dugo on ovde?“

„Mislim da je došao godinu dana pre mene.“

„Znači, pet godina.“

„Tako nekako.“

„Je l' mnogo radio sa gospođicom Solando?“

„Koliko ja znam, nije. Njen glavni psihoterapeut bio je doktor Koli.“ „Je l' to uobičajeno, da načelnik bolnice bude glavni doktor nekom pacijentu?“

Makferson reče: „Pa...“

Čekali su dok su brisači i dalje šibali staklo, a tamno lišće se na vetru povijalo k njima.

„Zavisi“, rekao je Makferson, mahnuvši stražaru dok je pakard ulazio na glavnu kapiju. „Naravno, doktor Koli često radi sa pacijentima na odeljenju C. I da, ima pacijenata i na drugim odeljenjima čije slučajeve preuzima na sebe.“

„Kojih pacijenata osim gospođice Solando?“

Makferson je zaustavio auto ispred muške spavaonice. „Nećete se buniti ako ne izađem da vam otvorim vrata? Naspavajte se dobro. Siguran sam da će doktor Koli ujutru odgovoriti na sva vaša pitanja.“

„Makfersone“, rekao je Tedi dok je otvarao vrata.

Makferson se okrenuo ka zadnjem sedištu i pogledao ga.

„Niste baš dobri u ovome“, rekao je Tedi.

„Dobar u čemu?“

Tedi mu je uputio sumoran osmeh i izašao na kišu.

Delili su sobu sa Trejem Vošingtonom i još jednim bolničarem po imenu Bibi Lus. Soba nije bila mala i imala je dva kreveta na sprat, kao i prostor odvojen za sedenje, u kojem su Trej i Bibi igrali karte kad su ovi ušli. Tedi i Čak su osušili kosu belim peškirimama sa gomile koju je neko ostavio za njih na gornjem krevetu, a zatim su privukli dve stolice i uključili se u igru.

Trej i Bibi su igrali poker u siću i kada bi im ponestalo sitnine, koristili su cigarete kao prihvatljivu zamenu. Tedi je izblefirao svu trojicu u deljenju sa sedam karata i zaradio pet banki i osamnaest cigareta na flešu trefova, stavio cigarete u džep i nakon toga igrao mirno.

Ispostavilo se, međutim, da je Čak pravi igrač, šaljivdžija kog je nemoguće pročitati, tako da je zgrnuo gomilu novčića i cigareta, pa naposljetku i novčanica, koje je na kraju igre iznenađeno posmatrao, kao da se pita otkud se tolika gomila našla ispred njega.

Trej je rekao: „Imaš rendgen umesto očiju, inspektore?“

„Izgleda da samo imam sreće.“

„Sraanje. Kol'ko sreće ima ovaj peder. Mora da se bavi nekom vudu magijom.“

Čak mu reče: „Možda izvesni peder ne treba da vuče uvo.“

„A?“

„Ti se, Vošingtone, vučeš za uvo. Kad god dobiješ manje od fula.“ Pokazao je na Bibija. „A ovaj ovde peder...“

Sva trojica su prasnuli u smeh.

„On... on — ne, čekaj malo — on... on se sav unezveri, pa počne da zvera u tuđe čipove pre nego što izblefira. A kad ima dobre karte, šta onda radi? Onda je sav smiren i ništa ga drugo ne zanima.“

Trejevo gromoglasno cerekanje prolomilo se kroz sobu dok je u isto vreme lupio šakom o sto. „A šta je s inspektorom Danijelsom? Kako se on odo?“

Čak se iscerio. „Šta, da ocinkarim partnera? A, ne, ne.“

„Uuuuuuaa!“ Bibi je uperio prst u obojicu.

„Ne mogu to da uradim.“

„Razume se, razume“, reče Trej. „To je kao nešto između vas belaca.“

Čakovo lice se natmurilo i stao je netremice da posmatra Treja sve dok im se nije učinilo da u sobi ponestaje vazduha.

Trejeva adamova jabučica je pulsirala i upravo je krenuo da podigne ruku i izvini se kada je Čak rekao: „Apsolutno. Šta bi drugo moglo da bude?“, a licem mu se razlio osmeh širok kao reka.

„Pederu jedan!“ Trej je lupio Čaka po prstima.

„Pederu!“, pridružio mu se i Bibi.

„Š’a je bilo, pederu“, rekao je Čak i onda su se sva trojica zakikotali kao šiparice.

I Tedi je hteo da pokuša da imitira crnački govor, zaključio je da ne bi umeo i da mu ne bi stajalo da kao belac pokušava da zvuči mangupski. A Čak? Čaku je nekako sve stajalo.

„I šta me je to odalo?“, pitao je Tedi Čaka dok su ležali u tami. Preko puta njih Trej i Bibi su se takmičili u hrkanju, a kiša je postala blaža tokom proteklih pola sata, kao da samo pokušava da dođe do daha kako bi posle toga navalila još jače nego pre.

„U kartama?“, rekao je Čak sa donjeg kreveta. „Ma, zaboravi.“

„Ne. Želim da znam.“

„Mislio si sve do sada da si mnogo dobar, je l’? Priznaj.“

„Mislio sam da nisam loš.“

„I nisi.“

„Rasturio si me.“

„Jesam zaradio koju kintu.“

„Tvoj matori je bio kockar, je l’ da?“

„Moj matori je bio krelac.“

„Žao mi je.“

„Nisi ti kriv. A tvoj?“

„Moj matori?“

„Ne, moj deda. Tvoj matori, naravno.“

Tedi je pokušao da ga zamisli u mraku i mogao je da mu vidi samo ruke, izbrazdane ožiljcima.

„Bio je stranac“, rekao je Tedi. „Za sve. Čak i za mamu. Do đavola, mislim da ni sam nije znao ko je u stvari. Bili su jedno, on i njegov brodić. Kada je izgubio brodić, samo se prepustio struji.“

Čak je ćutao i posle nekog vremena Tedi je pomislio da je zaspao. Iznenada je uspeo jasno da vidi oca u celosti, kako sedi u onoj stolici kada nije imao posla, ćoveka kog su progutali zidovi, tavanice, sobe.

„Hej, Ńefe.“

„JoŃ^si budan?“

„Stvarno kupimo prnje i idemo?“

„Aha. Sto se ćudiŃ?“

„Ne krivim te. Samo, ne znam...“

„Ńta?“

„JoŃ nikad nisam odustao.“

Tedi je neko vreme leŃao ćutke. Najzad je rekao: „Nismo ni od koga ćuli ni reć istine. Nemamo sa ćim da nastavimo i nemamo na Ńta da se oslonimo, ne moŃemo niŃta da izvućemo iz ovih ljudi.“

„Znam, znam“, rekao je Čak. „SlaŃem se, to ima smisla.“

„Ali?“

„Ali, joŃ nikad nisam odustao. To je sve.“

„Rejćel Solando se nije iŃunjala bosonoga iz zakljućane sobe bez nećije pomoći. Bez mnogo pomoći. Bez pomoći ćitave bolnice. Po mom iskustvu, ne moŃeŃ da slomiŃ ćitavo jedno druŃtvo koje ne Ńeli da ćuje ono Ńto imaŃ da kaŃeŃ. Ne ako smo tu samo nas dvojica. U najboljem slućaju, pretnja je uspela i Koli u ovom trenutku sedi u svojoj vili i preispituje svoj stav. MoŃda će ujutru...“

„Znaći, blefirao si.“

„Nisam to rekao.“

„Ńefe, igrao sam većeras karte sa tobom.“

LeŃali su u tiŃini i Tedi je neko vreme osluŃkivao okean.

„PućiŃ usne“, rekao je Čak glasom oteŃalim od sna.

„Ńta?“

„Kad imaŃ dobre karte. Samo na sekundu, ali uvek to uradiŃ.“

„Oh.“

„’Ku noć, Ńefe.“

„’Ku noć.“

6.

Ona dolazi niz hodnik ka njemu.

Dolores, sa osamnaestokratnim besom u očima, dok odnekud iz stana Bing Krozbi pevuši tiho „Istočnu stranu raja“, možda iz kuhinje. Ona kaže: „Isuse, Tedi. Isuse Hriste.“ Drži u ruci praznu flašu viskija. Njegovu praznu flašu. I Tedi shvata da je otkrila gde drži zalihe.

„Jesi li ti ikada trezan? Jebo te, da li si bar nekada trezan? Odgovori mi.“

Ali Tedi ne može. Ne može da govori. Nije čak ni siguran gde mu je telo. Može da je vidi i ona sve vreme prilazi k njemu niz taj dugački hodnik, ali ne može da vidi svoje telo, ne može čak ni da ga oseti. Na drugom kraju hodnika, iza Dolores, nalazi se ogledalo, ah u njemu nema njegovog odraza.

Ona skreće levo i ulazi u dnevnu sobu, a leđa su joj ugljenisana i pomalo se još puše. Flaša više nije u njenoj ruci, a iz njene kose izvijaju se tračci dima.

Zastaje kod prozora. „O, vidi. Vidi kako su lepi ovako. Plutaju.“

Tedi je pored nje na prozoru i ona više nije spaljena, već mokra do gole kože, a on može da vidi sebe, svoju ruku koju spušta na njeno rame, prste kojima prelazi preko njene ključne kosti, dok ona okreće glavu i spušta brzi poljubac na te prste.

„Šta si uradila?“, pita je, ne znajući ni sam tačno zašto je to pita.

„Pogledaj ih samo.“

„Dušo, zašto si sva mokra?“, kaže, ali nije iznenađen što mu ne odgovara.

Pogled sa prozora nije onakav kakav je očekivao. Nije to onaj pogled koji su imali iz stana u Batonvudu, već pogled s prozora jedne kolibe u kojoj su jednom proveli neko vreme. Napolju se vidi jezerce po kojem plutaju malene klade i Tedi opaža kako su glatke, kako se prevrću gotovo neprimetno, kako voda podrhtava i kako se beli na mestima gde ju je dodirnula mesečina.

„Kako je lep letnjikovac“, kaže ona. „Tako je beo. Oseća se na njemu sveža farba.“

„Lep je.“

„Mnogo“, kaže Dolores.

„Ubio sam mnogo ljudi u ratu.“

„Zato piješ.“

„Možda.“

„Ona je ovde.“

„Rejčel?“

Dolores klima glavom. „Nije ni otišla. Gotovo da si to shvatio. Gotovo da jesi.“

„Zakon četvorke.“

„To je šifra.“

„Znam, ali za šta?“

„Ona je ovde. Ne možeš otići.“

Grli je s leđa i zaranja lice u njen vrat. „Neću otići. Volim te. Mnogo te volim.“

Iz njenog stomaka počinje da pršti mlaz vode i tečnost mu prolazi između prstiju.

„Ja sam samo gomila pokopanih kostiju, Tedi.“

„Nisi.“

„Jesam. Moraš da se probudiš.“

„Ti si ovde.“

„Nisam. Moraš to da prihvatiš. Ona je ovde. Ti si ovde. I on je ovde. Prebroj krevete. On je ovde.“

„Ko?“

„Lejdis.“

To ime mu para utrobu i uvlači se duboko u kosti.

„Nije.“

„Jeste.“ Povija glavu unazad da ga pogleda. „Znao si da jeste.“

„Nisam.“

„Jesi, jesi. Ne možeš otići.“

„Stalno si napeta.“ Masira joj ramena, a ona, iznenađena, počinje tiho da stenje, od čega on dobija erekciju.

„Nisam više napeta“, kaže. „Sad sam kod kuće.“

„Ovo nije naša kuća“, kaže on.

„Nego šta je. Moja kuća. Ona je ovde. On je ovde.“

„Lejdis.“

„Lejdis“, kaže ona. Onda dodaje: „Moram da krenem.“

„Ne.“ Počinje da plače. „Ne. Ostani.“

„Oh, Bože.“ Naslanja se na njega. „Pusti me da idem. Pusti me da idem.“

„Ne idi, molim te.“ Suze mu teku niz njeno telo i mešaju se sa tečnošću iz njenog stomaka. „Moram da te držim u naručju samo još malo. Samo još malo. Molim te.“

Ispušta tihi zvuk kao balončić od sapunice - liči malo na uzdah, malo na jecaj, tako je napukao od bola i tako prelep - i ljubi ga po prstima.

„Dobro. Stegni me jako. Što jače možeš.“

I on drži svoju ženu u naručju. I steže je jako, jako.

Bilo je pet sati ujutru i kiša je padala kao da će poplaviti svet kada se Tedi spustio sa gornjeg kreveta i izvadio iz kaputa svoju beležnicu. Seo je za sto za kojim su igrali poker i otvorio beležnicu na stranici na kojoj je prepisao Rejčelin Zakon četvorke.

Trej i Bibi su nastavili sa hrkanjem, bučnim koliko i kiša. Čak je spavao tiho, na stomaku, jedne ruke skupljene u pesnicu i priljubljene uz uvo, kao da mu šapuće tajne.

Tedi je pogledao stranicu. Jednostavno je ako znaš kako da pročitaš. Prava dečija šifra. Ali, ipak je bila šifra i Tedi je sve do šest ujutru pokušavao da je odgonetne.

Podigao je pogled i video Čaka kako ga posmatra sa donjeg kreveta, brade oslonjene na pesnicu.

„Krećemo li, šefe?“

Tedi je odmahnuo glavom.

„Niko da nije kreno nigde po ovom sranju“, rekao je Trej izlazeći iz kreveta i povlačeći roletne koje su otkrile potopljeni predeo biserne boje. „Nema šanse.“

Odjednom mu je postalo teško da zadrži san, njen miris je isparavao dok su se roletne podizale, dok je Bibi suvo kašljao, a Trej se protezao i glasno i dugo zevao.

Tedi se zapitao, i to ne po prvi već po ko zna koji put, da li je ovo taj dan kada više stvarno neće moći da izdrži to što je nema. Kada bi mogao da

okrene godine kao stranice i vrati se u ono jutro požara da zameni njeno telo svojim, uradio bi to. Uradio bi bez sumnje. Nikad nije posumnjao da bi to uradio. Ali, kako su godine prolazile, nedostajala mu je sve više, nikako manje, i njegova potreba za njom postala je kao posekotina koja odbija da se pretvori u ožiljak i iz koje krv nikako ne prestaje da curi.

Držao sam je u naručju, hteo je da kaže Čaku i Treju i Bibiju. Držao sam je u naručju dok je Bing Krozbi pevušio sa radija u kuhinji i mogao sam da je omirišem, nju i stan u Batonvudu i jezero na kojem smo boravili tog leta i ona je usnama dodirivala moje prste.

Držao sam je u naručju. Ovaj svet mi to ne može pružiti. Ovaj svet me može samo podsećati na ono što nemam, što ne mogu nikada imati, što sam odavno izgubio.

Trebalo je da ostarimo zajedno, Dolores. Da imamo decu. Da šetamo pod krošnjama starog drveća. Želeo sam da posmatram kako se bore urezuju u tvoju kožu i da znam kada se baš svaka od njih pojavila. Želeo sam da umremo zajedno.

To ne. To ne.

Držao sam je u naručju, hteo je da kaže; i kada bih bio siguran da samo treba da umrem da bih je ponovo zagrlio, iste bih sekunde prislonio sebi pištolj uz glavu.

Čak ga je netremice posmatrao i čekao.

Tedi je rekao: „Provalio sam Rejčelinu šifru.“

„Oh“, rekao je Čak, „je l' to sve?“

DAN DRUGI

LEJDIS

7.

Koli ih je dočekaao u predvorju odeljenja B. Voda mu se slivala niz lice i cedila sa odeće, a izgledao je kao čovek koji je proveo noć na klupi neke autobuske stanice.

„Štos je u tome, doktore, da kada legnete treba i da odspavate“, reče mu Čak.

Koli je maramicom obrisao lice. „A znači u tome je štos, inspektore? Znao sam da sam nešto zaboravio. Spavanje kažete. Dobro.“ Popeli su se žutim stepeništem, klimnuli glavom bolničaru koji je dežurao na prvom odmorištu.

„I kako je doktor Nering jutros?“, upitao je Tedi.

Koli ga je pogledao i umorno podigao i spustio obrve. „Izvinjavam se zbog toga. Džeremaja je genije, ali dobro bi mu došlo malo više takta u ophođenju sa ljudima. On ima zamisao da napiše knjigu o razvoju kulta muškarca ratnika kroz istoriju. Tu svoju opsesiju neprekidno nameće u razgovoru i pokušava da uklopi ljude u te modele koje je prethodno osmislio. Još jednom, izvinite.“

„Da li vi ovde to često radite?“

„Šta to, inspektore?“

„Sedite, pijuckate i, hm, secirate ljude?“

„To je profesionalna deformacija, rekao bih. Koliko je potrebno psihijataru da se zašrafi sijalica?“

„Ne znam. Koliko?“

„Osam.“

„Zašto?“

„Ma, dosta više analize.“

Tedijev pogled se susreo sa Čakovim i obojica se nasmejaše. „Psihijatrijski humor“, reče Čak. „Ko bi rekao?“

„Da li znate, gospodo, kakva je trenutno situacija u oblasti mentalnog zdravlja?“

„Ja nemam pojma“, reče Tedi.

„Vodi se rat“, rekao je Koli i zevnuo, prekrivši usta mokrom maramicom. „Idejni, filozofski i da, čak i psihološki rat.“

„Vi ste lekari“, reče Čak. „Trebalo bi da se lepo igrate, da delite igračke jedni sa drugima.“

Koli se nasmešio i oni prodoše pored bolničara na drugom odmorištu. Negde u donjem delu zgrade jedna pacijentkinja je vrisnula i odjek ovog krika uzleteo je stepeništem ka njima. Bilo je to zavijanje puno tuge, ali Tedi je u njemu čuo i beznade, neminovnost toga da njena molba, ma koja bila, nikada neće biti uslišena.

„Stara škola“, reče Koli, „veruje u delotvornost šok terapije, delimičnih lobotomija i banjskih kura za najposlušnije pacijente. Mi to zovemo psihohirurgija. Pripadnici nove škole su zaljubljenici u psihofarmakologiju. Kažu da tu leži budućnost. Možda i jeste tako. Ne znam.“

Zastao je sa rukom na gelenderu, na pola puta između drugog i trećeg sprata, i Tedi je osetio fizičko prisustvo njegove iscrpljenosti, kao da se neko četvrto smoždeno biće kretalo sa njima uz stepenice.

„Kakva je primena psihofarmakologije?“, pitao je Čak.

Koli reče: „Upravo je odobren jedan lek - litijum se zove - i on opušta pacijente u stanju psihoze — neki bi rekli da ih zauzdava. Okovi će postati stvar prošlosti. Lanci, lisice. Čak i rešetke, ili bar tako govore optimisti. Pripadnici stare škole naravno tvrde kako ništa ne može da zameni psihohirurgiju, ali nova škola je jača, rekao bih, i raspolaže sa više novca.“ „Odakle im novac?“

„Iz farmaceutskih kompanija, naravno. Kupite danas njihove deonice, gospodo, i moći ćete da provedete penziju na sopstvenom ostrvu. Nove škole, stare škole. Bože, stvarno nekad trućam gluposti.“

„Kojoj školi vi pripadate?“, pitao je Tedi obazrivo.

„Verovali ih ne, inspektore, ja verujem u terapeutsko dejstvo razgovora, u osnovne veštine ophođenja među ljudima. Gajim tu radikalnu zamisao da ako se sa pacijentom ophodite sa poštovanjem i slušate ono što pokušava da vam kaže, možda i uspete da doprete do njega.“

Još jedan krik. Ista ona žena, Tedi je bio skoro sasvim siguran. Kliznuo je stepeništem između njih i kao da je žacnuo Kolijevu pažnju.

„Ali kod ovih pacijenata?“, upita Tedi.

Koli se nasmešio. „Pa jeste, mnogima od ovih pacijenata potrebni su lekovi, a neke moramo i okovati. Tu nema rasprave. Ali tu smo na klizavom terenu. Kako ćete ikada da prečistite vodu ako ste već zatrovali bunar?“

„Nikako“, reče Tedi.

Klimnuo je glavom. „Baš tako. Ono što bi trebalo da bude poslednja solucija postepeno ulazi u standardnu proceduru. Znam da sam se zapetljao sa metaforama. Da spavam“, rekao je Čaku. „Dobro. Pokušaću sledeći put.“

„Čuo sam da čini čuda“, rekao je Čak i oni su se uputili uz poslednji niz stepenica.

Kada su stigli u Rejčelinu sobu Koli se tegobno spustio na ivicu njenog kreveta, dok se Čak naslonio na vrata. „Hej“, reče Čak, „koliko je nadrealista potrebno da se zašrafi sijalica?“

Koli je podigao pogled ka njemu. „Zagrišću mamac. Koliko?“

„Riba“, rekao je Čak i razdragano se zakikotao.

„Porašćete vi jednog dana, inspektore“, reče Koli. „Je l' tako?“

„Pomalo već sumnjam.“

Tedi je podigao list papira u visini grudi i potapkao ga ne bi li privukao njihovu pažnju. „Pogledajte ponovo.“

ZAKON ČETVORKE

JA SAM 47

ONI SU BILI 80

+VI STE 3

MI SMO 4

ALI

KO JE 67?

Minut kasnije Koli reče: „Previše sam umoran, inspektore. Meni su to sad sve same baljezganje. Zao mi je.“

Tedi je pogledao u Čaka. Čak je odmahnuo glavom.

Tedi reče: „Plus mi je dao ideju, naterao me da ponovo pogledam. Pogledajte red ispod ovoga „Oni su bili 80.“ Treba da saberemo ta dva reda. Koliko dobijamo?“

„Sto dvadeset sedam.“

„Jedan, dva i sedam“, reče Tedi. „Dobro. I onda dodamo tri. Ali trojka je odvojena. Ona hoće da sabirci budu odvojeni. Onda znači imamo jedan plus dva plus sedam plus tri. Koliko je to?“

„Trinaest“, rekao je Koli, blago se uspravivši na krevetu.

Tedi je klimnuo glavom. „Da li broj trinaest ima neko posebno značenje za Rejčel Solando? Da li je rođena trinaestog? Ili se tada udala? Ili je ubila decu trinaestog u mesecu?“

„Morao bih da proverim“, rekao je Koli. „Ali broj trinaest je često značajan za šizofreničare.“

„Zašto?“

Slegnuo je ramenima. „Iz istog razloga zbog koga je značajan mnogim drugim ljudima. On donosi nesreću. Mnogi šizofreničari žive u strahu. To je čest zajednički simptom obolelih od ove bolesti. Tako je i većina šizofreničara duboko sujeverna. Tu na scenu stupa broj trinaest.“

„To onda ima smisla“, rekao je Tedi. „Pogledajte sledeći broj. Četiri. Kada se saberu jedan i tri dobija se četiri. Ali ako samo napišemo jedan i tri?“

„Trinaest.“ Čak se odmakao od zida i okrenuo glavu ka listu papira. Tedi je klimnuo glavom. „To nije 'zakon četvorke.' To je zakon broja trinaest. Ime Rejčel Solando ima trinaest slova.“

Tedi je posmatrao kako i Koli i Čak prebrojavaju slova u glavi. Koli reče: „Nastavite.“

„Kada smo to prihvatili, vidimo da je Rejčel za sobom ostavila mnoštvo mrvica. Njena šifra zasniva se na najprostijoj zameni brojki slovima. Jedan je A. Dva je B. Pratite li me?“

Koli je klimnuo glavom, a za njim i Čak nekoliko sekundi docnije.

Prvo slovo njenog imena je R. Numerički pandan slovu R jeste osamnaest. A je jedan. C je tri. H je osam. E je pet. L je dvanaest. Saberite ih, društvo, i koliko dobijate?“

„Gospode bože“, rekao je Koli tiho.

„Četrdeset sedam“, rekao je Čak, razrogačenih očiju, dok je piljio u list papira koji je Tedi držao na grudima.

„To je ovo 'ja'“, rekao je Koli. „Njeno ime. Sad shvatam. Ali šta ćemo sa ovim 'oni'?“

„Njeno prezime“, rekao je Tedi. „Ono je njihovo.“

„Čije?“

„Porodice njenog muža i njihovih predaka. Ono nije njeno, nije bilo njeno po rođenju. Ili se to odnosi na njenu decu. Bilo kako bilo, to nije zaista važno, da znamo odgovore na to pitanje. Odnosi se na njeno prezime, Solando.

Uzmite slovo po slovo i saberite njihove numeričke vrednosti i, verujte mi na reč, dobićete broj osamdeset.

Koli je ustao sa kreveta, pa su i on i Čak sada stajali ispred Tedija i posmatrali šifrovanu poruku koja mu je zastirala grudi.

Čak je nakon nekog vremena podigao glavu i pogledao Tedija u oči. „Šta si ti - jebeni Ajnštajn?“

„Da li ste nekad pre ovoga razbijali šifre, inspektore?“, upitao je Koli, pogleda još uvek prilepljenog za list papira. „Za vreme rata?“

„Nisam.“

„Pa kako si onda...?“, izusti Čak.

Tedijeve ruke su se zamorile od držanja lista. Spustio ga je na krevet. „Ne znam. Često rešavam ukrštene reči. Volim enigmatiku.“ Slegnuo je ramenima.

„Ali bili ste pripadnik vojne obaveštajne službe u Evropi, zar ne?“, pitao je Koli.

Tedi je odmahnuo glavom. „Bio sam u običnoj vojsci. Ali zato vi, doktore, vi ste bili u Uredu za strateške usluge.“

„Nisam“, reče Koli. „Bio sam neko vreme savetnik.“

„U vezi sa čim?“

Koli mu je uputio sebi svojstveni osmeh koji se razvukao poput kliznih vrata, a onda, skoro isto tako brzo, nije ga više bilo. „U vezi sa stvarima o kojima se nikada nikome ne govori.“

„Ali ovaj kod je prilično jednostavan“, reče Tedi.

„Jednostavan?“, reče Čak. „Ti si ga objasnio, a mene još uvek boli glava.“

„AH za vas, doktore?“

Koli je slegnuo ramenima. „Šta da vam kažem, inspektore? Nisam se bavio razbijanjem šifara.“

Koli je povio glavu i pomilovao se po bradi, a pažnja mu je ponovo bila usmerena na tajni kod. Čak je presreo Tedijev pogled očima koje su bile pune pitanja.

Koli reče: „Dakle proniknuli smo - u stvari, vi ste proniknuli, inspektore - u značenje brojeva četrdeset sedam i osamdeset. Utvrdili smo da je svaki trag permutacija broja trinaest. Šta ćemo sa 'tri'?“

„Ovo ponovo“, rekao je Tedi, „ili se odnosi na nas, što bi značilo da je ona vidovita...“

„Malo verovatno.“

„Ili se odnosi na decu.“

„To može da prođe.“

„Dodajte Rejčel toj trojki...“

„I dobija se sledeći red“, rekao je Koli. „Mi smo četiri.“

„I ko je dakle šezdeset sedam?“

Koli ga je pogledao. „To nije pitanje koje ste retorički postavili?“

Tedi je odmahnuo glavom.

Koli je povukao prst niz desnu stranu lista. „Nijedan od ovih brojeva ne daje šezdeset sedam?“

„Jok.“

Koli je prešao dlanom preko svoje glave i uspravio se. „I vi nemate nikakvu teoriju?“

Tedi reče: „Taj deo ne mogu da dešifrujem. Na šta god da se odnosi, to nije nešto što je meni poznato, što me navodi na pomisao da je to nešto na ovom ostrvu. A vi, doktore?“

„Šta ja?“

„Imate li vi neku teoriju?“

„Nemam. Ja ne bih dešifrovao ni prvi red.“

„Da, to ste rekli. Umorni ste i sve to.“

„Veoma umoran, inspektore.“ Ovo je izgovorio pogleda prikovanog Za Tedi jevo lice, a onda je otišao do prozora i gledao kako ga zaliva kiša čiji su gusti zastori poput zida zaklanjali pogled na pojas zemljišta na koji je prozor gledao. „Sinoć ste rekli da odlazite.“

„Prvim trajektom“, rekao je Tedi, blefirajući.

„Danas ih neće biti. U to sam skoro siguran.“

„Onda sutra. Ili prekosutra“, rekao je Tedi. „Još uvek mislite da je ona napolju? Po ovom vremenu?“

„Ne“, rekao je Koli. „Mislim da nije.“

„Gde je onda?“

Uzdahnuo je. „Ne znam, inspektore. To nije moja specijalnost.“

Tedi je podigao sa kreveta list papira. „Ovo je šablon. Uputstvo za dešifrovanje poruka koje će uslediti. Kladim se u mesečnu platu.“

„I šta ako je tako?“

„Onda to znači da ona ne pokušava da pobegne, doktore. Ona nas je dovela ovamo. Mislim da postoji još ovakvih poruka.“

„U ovoj sobi ih nema“, reče Koli.

„Tako je. Ali možda ih ima u ovoj zgradi. Ili možda napolju na ostrvu.“

Koli je nozdrvama grčevito usisavao vazduh prostorije, dok se jednom rukom pridržavao za prozorsku dasku, ovaj čovek koji je izgledao skoro kao mrtvac koji hoda, zbog čega se Tedi zapitao šta je zapravo to što mu prethodne noći nije dalo da spava.

„Ona vas je dovela ovamo?“, rekao je Koli. „A sa kojim ciljem?“

„To vi meni recite.“

Koli je sklopio oči i toliko je dugo ćutao da se Tedi zapitao nije li možda zaspao.

Ponovo je otvorio oči i obojicu ih pogledao. „Danas mi je dan pun obaveza. Imam sastanke sa zaposlenima, sastanke sa nadzornicima vezane za budžet, sastanke vezane za održavanje u vanrednim okolnostima za slučaj da nas ova oluja zaista pogodi. Bićete zadovoljni kada vam kažem da sam uredio da razgovarate sa svim pacijentima koji su bili na grupnoj terapiji sa gospođicom Solando one večeri kada je nestala. Predviđeno je da ti razgovori počnu kroz petnaest minuta. Gospodo, cenim tb što ste ovde.

Zaista cenim. Činim sve što je u mojoj moći da vam izađem u susret, ma kako vama to izgledalo.“

„Onda mi dajte dosije doktora Sijena.“

„To ne mogu. Definitivno ne mogu.“ Naslonio je glavu na zid. „Inspektore, rekao sam operateru na centrali da neprekidno pokušava da ga dobije preko telefona. Trenutno ne možemo nikoga da dobijemo. Koliko znamo, čitava Istočna obala mogla bi trenutno da bude potopljena. Strpljenja, gospodo. To je sve što tražim. Pronaći ćemo Rejčel, ili ćemo otkriti šta joj se dogodilo.“ Pogledao je na sat. „Kasnim. Da li ste još nešto želeli, ili to možemo da ostavimo za kasnije?“

Stajali su pod strehom ispred bolnice, dok su zastori kiše masivni poput vagona jurili kroz njihov vidokrug.

„Misliš da on zna šta znači šezdeset sedam?“, pitao je Čak.

„Aha.“

„Misliš da je razbio šifru pre tebe?“

„Mislim da je radio za USU. Mislim takođe da zna ponešto o dešifrovanju.“

Čak je obrisao lice i otesao ruku na pločnik. „Koliko pacijenata imaju ovde?“

„Malo“, reče Tedi.

„Jeste.“

„Šta znam, možda dvadeset žena i trideset muškaraca?“

„To nije mnogo.“

„Nije.“

„U svakom slučaju, nema ih šezdeset sedam.“

Tedi se okrenuo i pogledao ga. „Ah...“ rekao je.

„Da“, reče Čak. „Ali.“

I pogled im je odlutao ka drveću i onome što se naziralo iza njega, ka krovu utvrđenja koje je oluja potisnula u drugi plan i čiji su obrisi postali zamrljani i nejasni poput crteža ugljenom koji visi u nekoj u zadimljenoj prostoriji.

Tedi se setio onoga što je Dolores rekla u snu - pre broj krevete.“

„Šta misliš, koliko njih drže tamo gore?“

„Ne znam“, reče Čak. „Moraćemo da pitamo predusretljivog doktora.“

„A da, stvarno je oličenje predusretljivosti, je l' da?“

„Hej, šefe.“

„Reci.“

„Da li si ikada u svom životu video ovoliko protraćenog prostora u državnom vlasništvu?“

„Kako to misliš?“

„Pedeset pacijenata na ova dva odeljenja? Šta misliš, koliko bi moglo da ih stane u ovolike zgrade? Još par stotina?“

„Najmanje toliko?“

„A odnos između broja zaposlenih i broja pacijenata. Osoblja je duplo više. Jesi li ikada video nešto ovako?“

„Moram priznati da nisam.“

Pogledali su u zemlju koja je cvrčala pod vodom.

„Kakvo je ovo mesto, jebem mu mater?“, reče Čak.

Sa pacijentima su razgovarali u menzi, gde su Čak i Tedi sedeli za stolom u zadnjem delu prostorije. Dva su bolničara sedela dovoljno daleko da ih ne mogu čuti kada razgovaraju normalnim tonom, dok je Trej Vošington bio zadužen za to da im dovodi pacijente i da ih zatim odvodi kada bi oni završili sa njima.

Prvi je bio neobrijana ruina od čoveka puna tikova i nekontrolisanog treptanja. Bio je pogrbljen i povučen u sebe poput raka, češao se po rukama i odbijao je da ih pogleda u oči.

Tedi je spustio pogled na prvu stranu fascikle koju im je Koli obezbedio bile su to tek površne zabeleške koje je Koli pisao po sećanju, a ne pravi dosije pacijenata. Ovaj tip je bio prvi na spisku i zvao se Ken Gejdž, a nalazio se ovde zato što je napao nekog neznanca među gondolama piljarnice, mlatio žrtvu po glavi konzervom pasulja i sve vreme prigušenim glasom ponavljao: „Prekini da mi čitaš poštu.“

„I, Kene“, reče Čak, „kako ide?“

„Hladno mi je. Hladno mi je na nogama.“

„Žao mi je što to čujem.“

„Boli me kad hodam, da, da.“ Ken se češao oko kraste koju je imao na ruci, isprva blago, kao da obeležava deo kože koji će kasnije da izrovari. „Da li si preksinoć bio na grupnoj terapiji.“

„Hladne su mi noge i boli me kad hodam.“

„Hoćeš čarape?“, pokušao je Tedi. Primetio je da ih dva bolničara gledaju i podrugljivo se kikoću.

„Jeste, hoću čarape, hoću čarape, hoću čarape.“ Šapatom i pognute glave, dok se blago klatio napred-nazad.

„Pa, nabavićemo ti čarape vrlo brzo. Samo treba da nam kažeš da li si bio...“

„Nego, što je hladno. Noge su mi hladne? Hladne su i boli me kad hodam.“

Tedi je pogledao Čaka. Čak se nasmešio bolničarima jer je zvuk njihovog kikota dopro do stola.

„Kene“, rekao je Čak. „Kene, možeš li da me pogledaš?“

Ken je i dalje držao glavu povijenu, a klatio se nešto jače. Nokat je zagrebao krastu i procurio je mali mlaz krvi i slio se niz njegovu maljavu podlakticu.

„Kene?“

„Ne mogu da hodam. Ne mogu ovako, ne mogu ovako. Tako je hladno, hladno, hladno.“

„Hajde, Kene, pogledaj me.“

Ken je lupio pesnicama o sto.

Oba bolničara su ustala i Ken reče: „Ne bi smelo da boli. Ne bi smelo. Ali oni tako hoće. Oni hlade vazduh. Hlade mi kolena.“

Bolničari su prišli stolu i pogledali u Čaka preko Kenovih leđa. Belac upita: „Jeste li završili momci, ili hoćete i dalje da slušate o njegovim stopalima?“

„Hladna su mi stopala.“

Crni bolničar je podigao obrve. „Sve je u redu, Keni. Vodimo te na hidroterapiju, to će da te zagreje.“

Belac reče: „Ovde sam već pet godina. Nikad ne menja temu.“

„Baš nikad?“, upitao je Tedi.

„Boli me da hodam.“

„Baš nikad“, rekao je bolničar.

„Boli me da hodam, jer mi stavljaju hladno u stopala...“

Sledeći, Piter Brin, imao je dvadeset šest godina, bio je plavokos i zdepast. Krčkao je prste i grizao nokte.

„Zašto si ovde, Pitere?“

Piter je pogledao na drugu stranu stola ka Tediju i Čaku očima koje kao da su neprekidno bile vlažne. „Stalno sam uplašen.“

„Čega se plašiš?“

„Nekih stvari.“

„Dobro.“

Piter je podigao levi nožni zglob na desno koleno, obuhvatio ga i povio se ka njima. „Glupo zvuči, ali ja se plašim satova. Kucanja. Uvrti se u glavu. Užasavam se pacova.“

„I ja isto“, rekao je Čak.

„Stvarno?“ Piter je živnuo.

„Nego šta. Skiče gadovi. Userem se od straha kad samo vidim pacova.“

„Onda nemoj noću da izlaziš izvan zidina“, rekao je Piter. „Svuda ih ima.“

„Dobro da si mi rekao. Hvala ti.“

„Olovaka“, rekao je Piter. „Od pisanja se plašim, znate? Grebanja po papiru. Vas se plašim.“

„Zašto?“, pitao je Tedi.

Slegnuo je ramenima. „Krupni ste. Imate opasnu frizuru. Znae da se čuvate. Imate ožiljke na prstima. Takav mi je bio otac. Nije imao ožiljke. Njegove ruke su bile glatke. Ali izgledao je opasno. I moja braća. Tukli su me.“

„Ja te neću tući“, rekao je Tedi.

„Ali mogli biste ako vam se prohte. Zar ne shvatate? Imate tu snagu. A ja je nemam. I zbog toga sam ranjiv. Plašim se kad se osetim ranjivo.“

„A kada se to plašiš?“

Piter se grčevito držao za svoj članak i ljuljao napred-nazad, dok su mu šiške padale preko čela. „Ona je bila fina. Nisam hteo ništa da joj uradim.“

Ali plašile su me njene velike grudi i to kako joj je dupence vrckalo u toj beloj haljini, kad nam je svakog dana dolazila u kuću. Gledala me je kao... Znae kako se smeškate detetu? E tako se ona meni smeškala. A imala je isto godina kao i ja. Ma dobro, možda je bila koju godinu starija, ali je ipak imala dvadeset i neku. A imala je toliko seksualnog iskustva. Jasno joj se videlo u očima. Volela je da bude gola. Pušila je kurčeve. A onda je pitala mene da joj dam čašu vode. Sama ona u kuhinji sa mnom, kao da to nije ništa?“

Tedi je nakrenuo fasciklu da bi Čak mogao da vidi Kolijeve beleške:

Pacijent je polomljenom časom napao bolničarku koja mu je negovala oca. Žrtva je zadobila tešku povredu, trajni ožiljak. Pacijent poriče svoju odgovornost.

„Bilo je to samo zato što me je uplašila“, rekao je Piter. „Htela je da izvadim onu stvar da bi mogla da mi se smeje. Da mi kaže da nikad neću biti sa ženom, nikad imati decu, nikada postati muško! Jer da nije bilo tako, mislim jasno vam je, na licu mi piše - ja ne bih ni mrava zgazio. Nisam od takvih. Ali kad se uplašim? Oh, ali mozak.“

„Šta s mozgom?“ Čakov je glas bio umirujuć.

„Da li ikad razmišljate o tome?“

„O tvom mozgu?“

„O mozgu uopšte“, rekao je. „Mom, svom, bilo čijem. U osnovi, to je postrojenje. Eto šta je. Veoma složen i delikatan motor. I ima sve te delove, sve te zupčanike i šrafove i šarke. A mi čak ne znamo ni čemu služi pola njih. Ali ako samo jedan zupčanik prokliza, samo jedan... Jeste li razmišljali o tome?“

„Nisam skoro.“

„Trebalo bi. To je baš kao kod automobila. Nema razlike. Jedan zupčanik prokliza, jedan šraf se polomi i čitav sistem poludi. Možeš li da živiš sa tim saznanjem?“ Tapnuo je slepoočnicu. „Da se sve to nalazi ovde, a da ti nemaš pristup i nemaš zaista kontrolu. Ali on tebe kontroliše, zar ne?“

I ako on jednog dana odluči da mu se ne ide na posao?“, povio se prema njima i oni su videli kako mu se vratne žile napinju. „E pa onda si prilično bespomoćan i sjeban, zar ne?“

„Zanimljivo gledišće“, reče Čak.

Piter se zavalio unazad, najednom malodušan. „To me najviše plaši.“ Tedi, koji je zahvaljujući migrenama ponešto znao o gubitku kontrole nad sopstvenim umom, mogao je u opštim crtama da se složi sa Piterom, ali je najvećim delom samo želeo da uhvati malo govno za gušu, da ga tresne o jednu od pećnica koje su se nalazile u zadnjem kraju menze i da ga priupita za onu nesrećnu bolničarku koju je iskasapio.

Sećaš li joj se uopšte imena, Pite? Šta misliš čega se ona plašila? A? Tebe. Eto čega. Dok je pošteno radila svoj posao, pokušavala da zaradi za život. Možda je imala decu, muža. Možda su pokušavali da dovoljno uštede da bi neko od te dece moglo jednog dana da ode na koledž, da ima bolji život. Njihov mali san.

Ali ne, sin nekog bogatog seronje, jedan razmaženko, odlučio je da joj se taj san neće ostvariti. Izvinite, ali neće moći. Gotovo je sa vašim normalnim životom, gospođice. Zauvek gotovo.

Tedi je pogledao u Pitera Brina sa druge strane stola i poželeo da ga tako jako udari u lice da doktori nikada ne pronađu sve koske koje su mu činile nos. Da ga tresne tako jako da mu taj zvuk zauvek zvonu u glavi.

Umesto toga, on zatvori fasciklu i reče: „Bio si na grupnoj terapiji prekjuče sa Rejčel Solando. Tačno?“

„Jesam, nego šta, gospodine.“

„Video si da je otišla u svoju sobu?“

„Nisam. Muškarci prvi idu. Još uvek je sedela tamo sa Bridžit Kern i Leonorom Grant i sa onom sestrom.

„Onom sestrom?“

Piter je klimnuo glavom. „Sa crvenokosom. Ona mi se ponekad dopada. Izgleda mi prirodno. Ali ponekad, znate već?“

„Ne“, rekao je Tedi trudeći se da mu ton ostane blag kao što je bio Čakov. „Ne znam.“

„Pa videli ste je, zar ne?“

„Naravno. Kako se beše zove?“

„Njoj nije potrebno ime“, rekao je Piter. „Takva žena? Nema za nju imena. Bezobraznica. Tako se ona zove.“

„Ali Pitere“, upita Čak, „zar nisi rekao da ti se ona dopada?“

„Kad sam to rekao?“

„Pre minut.“

„Ne-ne. Ona je ološ. Ona je gnjecava, gnjec-gnjec.“

„Da te pitam nešto drugo.“

„Bezobrazna, bezobrazna, bezobrazna.“

„Pitere?“

Piter je podigao pogled ka Tediju.

„Da te pitam nešto?“

„Oh, naravno.“

„Da li se išta neobično dogodilo na grupnoj terapiji te večeri? Da li je Rejčel Solando nešto rekla ili uradila nešto neuobičajeno?“

„Nije progovorila ni reči. Ona je zalivena. Samo je sedela tamo. Ubila je svoju decu, znate. Troje dece. Možete li da verujete? Kakva to osoba može da uradi tako nešto? Ima jebelih bolesnika na ovom svetu, gospodo, ne zamerite mi što kažem.“

„Ljudi imaju problema“, rekao je Čak. „Nečiji problemi su teži. Bolesni su, kao što si rekao. Treba im pomoć.“

„Treba njima gasa“, rekao je Piter.

„Molim?“

„Gas“, rekao je Piter Tediju. „Ugušiti gasom kretene. Ugušiti gasom ubice. Ubila svoju decu? Ugušiti kučku.“

Sedeli su u tišini, a Piter je blistao kao da im je otkrio najveću svetsku istinu. Nakon nekog vremena lupnuo je rukom po stolu i ustao.

„Drago mi je da sam vas upoznao, gospođini. Ja sad idem.“

Tedi je olovkom škrabao po fascikli, a Piter je zastao i okrenuo se prema njemu.

„Pitere“, rekao je Tedi.

„Molim?“

„Ja...“

„Da li biste mogli prestati sa tim?“

Tedi je urezivao svoje inicijale u karton dugim i sporim potezima. „Pitao sam se...“

„Možete li molim vas, molim vas...?“

Tedi je podigao pogled, još uvek vukući olovku niz površinu fascikle. „Koje?“

„...da prekinete?“

„Šta?“ Tedi ga je pogledao, ponovo spustio pogled na fasciklu. Podigao je olovku, izvio obrvu.

„Da. Molim vas. To.“

Tedi je ispustio olovku preko fascikle. „Bolje?“

„Hvala vam.“

„Da li znaš jednog pacijenta, Pitere, koji se zove Endru Lejdis?“ „Ne.“

„Ne? Nema nikoga ovde ko se tako zove.“

Piter je slegnuo ramenima. „Na odeljenju A nema. Mogao bi da bude na odeljenju C. Sa njima se ne mešamo. Oni su jebene dileje.“

„E pa, hvala ti Pitere“, rekao je Tedi, a onda je uzeo olovku i nastavio da škraba.

Nakon Pitera Brina, razgovarali su sa Leonorom Grant. Leonora je bila ubeđena da je ona Meri Pikford, da je Čak Daglas Ferbanks, a Tedi Čarli Čaplin. Smatrala je da je menza nekakva kancelarija na Bulevaru sumraka, a da su se sastali kako bi razgovarali o prodaji deonica filmskog studija

Junajted Artists. Neprekidno je milovala Čaka po nadlanici i raspitivala se ko će da vodi zapisnik.

Naposletku su bolničari morali da strgnu njenu šaku sa Čakovog ručnog zgloba dok je Leonora vapila: „Adieu, mon chéri. Adieu.“

Kada su bili na pola puta do drugog kraja menze, ona se oslobodila bolničara, jurnula nazad ka njima i dograbila Čakovu ruku.

„Ne zaboravi da nahraniš mačku“, rekla je.

Čak je pogleda u oči i reče: „Primljeno k znanju.“

Nakon toga su upoznali Artura Tumija, koji je neprekidno navaljivao da ga zovu Džo. Džo je one večeri prespavao grupnu terapiju. Ispostavilo se da je Džo narkoleptičar. Dva puta je zaspao tokom razgovora sa njima, drugi put manje-više konačno.

Tedi je sada već osećao nekakvu nelagodu u potiljku. Od toga ga je svrbela glava, pa iako je osećao sažaljenje prema svim pacijentima osim prema Brinu, nije mogao a da se ne zapita kako bilo ko može ovde da radi.

Trej je ponovo ušetao sa sitnom ženom plave kose sa licem u obliku medaljona. Pogled joj je pulsirao bistrinom. Ali to nije bila bistrina nekog luđaka, već svakodnevna oštroumnost kakvu poseduje inteligentna žena koja živi u neinteligentnom svetu. Nasmejala se i obojici im blago i stidljivo mahnula dok je sedala na stolicu.

Tedi je pogledao u Kolijeve zabeleške - Bridžit Kerns.

„Ja nikada neću izaći odavde“, rekla je nakon što su tako sedeli nekoliko minuta. Pušila je cigarete samo do pola i onda ih gasila, glas joj je bio tih i samouveren, a pre nešto više od jedne decenije ubila je muža sekirom.

„Nisam sigurna ni da bi bilo dobro da izađem“, rekla je.

„Kako to?“, upitao je Čak. „Hoću reći, izvinite što moram da primetim, gospođice Kerns...“

„Gospođa.“

„Gospođo Kerns. Izvinite, ali meni izgledate, pa, normalno.“

Naslonila se, opuštena koliko i svi ostali koje su upoznali na ovom mestu, i tiho se zakikotala. „Valjda je tako. Nisam bila takva kada sam došla ovamo. O, Bože, sreća pa me nisu slikali. Dali su mi dijagnozu manične depresije i nemam razloga da sumnjam u njenu tačnost. Ja zaista imam svoje crne dane. Valjda ih svako ima. Razlika je u tome što većina ne ubija sekirom svoje muževe. Rečeno mi je da imam duboko ukorenjen i nerazrešen konflikt sa ocem, a i sa tim bih se složila. Sumnjam da bih ponovo nekog ubila ako bi me

pustili da izađem, ali nikad se ne zna.“ Uperila je vrh cigarete ka njima. „Smatram da ako vas čovek tuče i jebe pola žena koje vidi, a niko ne želi da vam pomogne, da onda ima i nerazumnijih stvari od toga da ga ubijete sekirom.“

Pogledala je Tedija u oči i nešto u njenim zenicama — možda stidljiva bezazlenost šiparice — natera ga da se zasmije.

„Šta je bilo?“, pitala je dok se smejala zajedno sa njirh.

„Možda i ne bi trebalo da vas puste“, rekao je.

„Vi to kažete zato što ste muškarac.“

„Nego šta.“

„Pa onda ne mogu da vam zamerim.“

Bilo je olakšanje smejati se posle Pitera Brina, i Tedi se zapitao da li on to pomalo i flertuje. I to sa duševnom bolesnicom. Ženom koja je ubila sekirom. Eto dokle sam dogurao, Dolores. Ali nije se zbog toga osećao sasvim loše, kao da nakon dve duge godine žalosti možda ima pravo na malo bezazlenog ćeretanja.

„Šta bih radila kada bih izašla?“, upitala se Bridžit. „Ne znam više čega sve na svetu ima. Čujem za bombe. Bombe koje čitave gradove pretvaraju u prah. I televizije. Tako ih zovu, zar ne? Govorka se da će svako odeljenje dobiti jednu, pa ćemo moći da gledamo predstave u toj kutiji. Nisam sigurna da li bih to volela. Glasovi koji dopiru iz kutije. Lica iz kutije. Ja svakodnevno čujem dovoljno glasova i vidim dovoljno lica. Nije mi potrebno još buke.“

„Možete li da nam kažete nešto o Rejčel Solando?“, pitao je Čak.

Zastala je. Zapravo, više se činilo kao da je naišla na prepreku, i Tedi je promatrao kako joj se pogled blago podiže na gore, kao da pretražuje mozak u potrazi za pravom fasciklom. Tedi je nažvrljao laži u svom blokčiću, a ovu reč prekrio ručnim zglobovom čim je napisana.

Reči je izgovarala sa više pažnje i odavala je utisak kao da nešto mehanički ponavlja.

„Rejčel je prilično fina. Zatvorena je. Dosta priča o kiši, ali uglavnom uopšte ne priča. Verovala je da su joj deca još uvek živa. Verovala je da još uvek živi u Berkširzu, a da smo svi mi njene komšije i poštari, dostavljači, mlekari. Bilo ju je teško upoznati.“

Govorila je spuštene glave, a kada je završila nije mogla da pogleda Tedija u oči. Njen pogled se odbio od njegovog lica, pa je posmatrala

površinu stola i zapalila još jednu cigaretu.

Tedi je razmislio o onome što je upravo rekla i shvatio da je opis Rejčelinih samoobmana gotovo od reči do reči isti kao onaj koji su prethodnog dana dobili od Kolija.

„Koliko je dugo bila ovde?“

„Šta?“

„Rejčel. Koliko je dugo bila na odeljenju B sa vama?“

„Tri godine? Otprilike toliko, čini mi se. Izgubila sam pojam o vremenu. Lako se to desi na ovakvom mestu.“

„A gde je bila pre toga?“, pitao je Tedi.

„Čula sam da je bila na odeljenju C. Mislim da su je prebacili ovamo.“

„Ali niste sigurni?“

„Nisam. Ja... I kod toga se čovek izgubi.“

„Naravno. Da li se dogodilo nešto neuobičajeno kad ste je poslednji put videli?“

„Nije.“

„To je bilo na grupnoj?“

„Šta?“

„Kad ste je poslednji put videli“, rekao je Tedi. „To je bilo preksinoć na grupnoj terapiji.“

„Da, da.“ Klimnula je glavom nekoliko puta i skresala nešto pepela sa svoje cigarete o ivicu pepeljare. „Na grupnoj.“

„I svi ste zajedno pošli u svoje sobe?“

„Tako je, u pratnji gospodina Gantona.“

„Kakav je te noći bio doktor Šijen?“

Podigla je pogled i Tedi je na njenom licu video zbunjenost, a možda i malo straha. „Ne znam na šta mislite.“

„Da li je doktor Šijen bio tamo te večeri?“

Pogledala je u Čaka, a onda na drugu stranu, u Tedija, dok je grickala gornju usnu. „Jeste. Bio je tamo.“

„Kakav je on?“

„Doktor Šijen?“

Tedi je klimnuo glavom.

„U redu je. Dobar je. Zgodan.“

„Zgodan?“

„Tako je. On je... naočit, kako je govorila moja majka.“

„Da li je ikada flertovao sa vama?“

„Nije.“

„Nabacivao vam se?“

„Ne, ne. Doktor Šijen je dobar doktor.“

„A te noći?“

„Te noći?“, malo je razmislila. „Ništa se neuobičajeno nije dogodilo te noći. Razgovarali smo o, hm, kontroli besa. A Rejčel se žalila na kišu. I doktor Šijen je otišao nedugo pre nego što se grupa rasturila i gospodin Ganton nas poveo u sobe, a onda smo plegali u krevete i to je to.“

Tedi je u svoju svesku dopisao naučena ha da kaže ispod reči laži, a onda je zatvorio.

„To je sve?“

„Da. I sledećeg jutra Rejčel nije bila tu.“

„Sledećeg jutra?“

„Tako je. Kad sam se probudila čula sam da je pobegla.“

„Ah te noći? Oko ponoći — čuli ste nešto, zar ne?“

„Šta čula?“ Gasila je cigaretu i rasterivala rukom dim koji se za njom vijorio.

„Gungulu. Kada su otkrili da je nema.“

„Ne. Ja...“

„Bilo je vikanja, dreke, stražari su trčali na sve strane, alarm je zvonio.“

„Mislila sam da je to san.“

„San?“

Brzo je klimnula glavom. „Tako je. Košmar.“ Pogledala je u Čaka. „Mogu li da dobijem čašu vode?“

„Nego šta.“ Čak je ustao i osvrnuo se unaokolo, pa vide gomilu čaša u zadnjem delu menze iza čeličnog automata za točenje.

Jedan od bolničara je napola ustao sa stolice. „Inspektore?“

„Samo da uzmem malo vode. U redu je.“

Čak je otišao do automata, odabrao čašu, a onda jedan sekund mozgao o tome koja li je slavina za mleko a koja za vodu.

Dok je otvarao slavinu, zdepastu ručku koja je ličila na metalni papak, Bridžit Kern je dograbila Tedijevu svesku i penkalo. Gledala je u njega, prikovala ga je svojim pogledom, okrenula čistu stranu, naškrabala nešto na njoj, zatim sklopila svesku i gurnula je nazad ka njemu zajedno sa penkalom.

Tedi ju je upitno pogledao, ali ona je spustila pogled i dokono je milovala paklu cigareta.

Čak je doneo vodu i seo. Posmatrali su Bridžit koja je u cugu popila pola čaše, a onda rekla: „Hvala vam. Imate li još pitanja? Pomalo sam umorna.“

„Da li ste ikada upoznali pacijenta koji se zove Endru Lejdis?“, pitao je Tedi.

Na njenom licu nije bilo nikakvog izraza. Baš nikakvog. Kao da se pretvorilo u alabaster. Šake su joj i dalje bile ispružene na stolu, kao da će sto poleteti ka plafonu ako ih bude sklonila.

Tedi nije imao pojma zašto je tako, ali mogao se zakleti da je na ivici suza.

„Nisam“, rekla je. „Nikad nisam čula za njega.“

„Misliš da joj je neko rekao šta da kaže?“, pitao je Čak.

„Zar ti ne misliš?“

„Dobro, jeste zvučalo malo usiljeno.“

Stajali su na natkrivenom prolazu između Ešklifa i odeljenja B koji je sa jedne strane bio otvoren, sada zaštićeni od kiše, od njenih hladnih kapi na koži.

„Malo? U nekim trenucima je koristila potpuno iste reči kao i Koli. Kada smo je pitali o čemu se govorilo na grupnoj terapiji, ona je zastala, a onda rekla: 'O, hm, kontroli besa.' Kao da nije sigurna. Kao da je na nekom testu za koji je prethodnu noć bubala.“

„I šta to znači?“

„Jebem li ga ako znam“, reče Tedi. „Imam samo pitanja. Na svakih pola sata kao da ih je još trideset.“

„Takođe“, reče Čak. „Hej, evo jednog pitanja za tebe - ko je Endru Lejdis?“

„Nije ti to promaklo, je li?“ Tedi je zapalio jednu od cigareta koje je osvojio na pokeru.

„Pitao si to svakog pacijenta sa kojim smo razgovarali.“

„Nisam pitao Kena ni Leonoru Grant.“

„Tedi, njih dvoje nisu znali ni na kojoj se planeti nalaze.“

„Istina.“

„Ja sam ti partner, šefe.“

Tedi se leđima naslonio na kameni zid, a i Čak za njim. Okrenuo je glavu, pogledao u Čaka.

„Tek što smo se upoznali“, rekao je.

„Oh, ti mi ne veruješ.“

„Verujem ti, Čak. Stvarno. Ali ja ovde kršim pravila. Posebno sam tražio da mi se dodeli ovaj slučaj. Istog trena kada su nam dojavili u štab.“

„Pa?“

„Pa moji motivi i nisu baš nepristrasni.“

Čak je klimnuo glavom a onda je i sam zapalio cigaretu i razmišljao neko vreme. „Moja mala, Džuli — Džuli Taketomi, tako se zove — Amerikanka je onoliko koliko sam i ja Amerikanac. Ne zna ni reči japanskog. Njeni roditelji su druga generacija rođena u ovoj zemlji. Ali poslali su je u logor i onda...“ Odmahnuo je glavom, a onda bacio cigaretu na kišu i podigao košulju da bi pokazao kožu iznad desnog boka. „Baci pogled, Tedi. Vidi moj drugi ožiljak.“

Tedi je pogledao. Bio je dugačak i taman poput pekmeza i širok kao njegov palac.

„Ni ovaj nisam zaradio u ratu. Zaradio sam ga radeći za federalnu policiju. Ušao sam na vrata u Takomi. Tip koga smo jurili isekao me je mačem. Možeš da poveruješ? Jebenim mačem. Tri sam nedelje proveo u bolnici dok su mi krpili creva. Za američku federalnu policiju, Tedi. Za svoju zemlju. Da bi me onda najurili iz mog okruga zato što sam zaljubljen u Amerikanku koja ima orijentalnu kožu i oči?“ Ponovo je upasao košulju. „Ko ih jebe.“

„Da te ne poznajem bolje“, rekao je Tedi nakon kratke stanke, „zakleo bih se da stvarno voliš tu ženu.“

„Za nju bih umro“, rekao je Čak. „Uopšte se zbog toga ne kajem.“

Tedi je klimnuo glavom. Nije poznavao niti jedno čistije osećanje na svetu.

„Ne odustaj od toga, mali.“

„Neću, Tedi. U tome i jeste stvar. Ali ti meni moraš da kažeš zašto smo ovde. Ko je taj Endru Lejdis, do đavola?“

Tedi je ispustio opušak cigarete na kaldrmisanu stazu i samleo ga petom.

Dolores, pomislio je, moram da mu kažem. Ne mogu ovo da izvedem sam.

Ako nakon svih mojih grehova - svih pijanstava, svih onih trenutaka kada sam te predugo ostavljao samu, kad sam te izneveravao, slamao ti srce — ako će mi se ikada pružiti prilika da ti išta od toga nadoknadim, ovo bi mogao da bude pravi trenutak, poslednja šansa koja će mi se ikada ukazati.

Želim da učinim pravu stvar, dušo. Želim da se iskupim. Od svih ljudi na svetu ti bi to prva razumela.

„Endru Lejdis“, rekao je Čaku, a onda su se reči zagušile u njegovom suvom grlu. Progutao je, malo ovlažio usta, pokušao ponovo...

„Endru Lejdis“, rekao je, „bio je domar u zgradi u kojoj smo stanovali moja žena i ja.“

„Dobro.“

„Takođe je bio i piroman.“

Čak je prihvatio ovu informaciju, pomno posmatrao Tedijevo lice.

„I?“

„Endru Lejdis“, rekao je Tedi, „Zapalio je šibicu koja je izazvala požar...“

„Bog te jebo.“

„... u kojem je poginula moja žena.“

8.

Tedi je odšetao do ivice prolaza i isturio glavu ispod strehe da nakvasi lice i kosu. Video je nju u kapima kiše. Slika se raspršivala kad kapi udare o zemlju.

Nije želela da on ide na posao tog jutra. Te poslednje godine svog života ona je postala neobjašnjivo plaha i sklona nesanicima koja ju je činila uzdrhtalom i smušenom. Počela je da ga golica kada je sat za buđenje zazvonio, a onda mu predložila da zatvori kapke na prozoru ne bi li zaustavili dan i da uopšte ne ustaju iz kreveta. Kada ga je zagrlila, stiskala ga je isuviše dugo i jako i Tedi je osetio kako mu se kosti njenih ruku usecaju u vrat.

Dok se tuširao ona mu je prišla, ali njemu se isuviše žurilo, već je kasnio, a bio je i mamuran, kao što se to tih dana tako često dešavalo. Glava mu je bila istovremeno i gnjila i puna šiljaka. Telo joj je bilo kao šmirgla kad ga je prislonila uz njegovo. Voda iz tuša teška kao sačma.

„Samo ostani“, rekla je. „Jedan dan. Kakve veze ima ako ne odeš jedan dan?“

Pokušala je da se nasmeši kad ju je on nežno sklonio s puta i dohvatio sapun. „Dušo, ne mogu.“

„Zašto ne možeš?“, prošla je rukom između njegovih nogu. „Stani. Daj mi sapun. Ja ću da te operem.“ Njen dlan je klizio ispod njegovih testisa, zubima mu je grickala grudi.

Trudio se da je ne odgurne. Uhvatio ju je za ramena što je nežnije znao i udaljio je korak ili dva. „Hajde“, rekao je. „Stvarno moram da idem.“

Ponovo se smejala, pa pokušala nanovo da počne da ga njuška, ali on je video kako joj pogled postaje ukočen od očajničke želje. Da bude srećna. Da je ne ostavi samu. Da joj se vrata prošli dani — pre nego što je on previše radio, previše pio, pre nego što se probudila jednog jutra, a svet odjednom izgledao isuviše bleštav, odveć glasan, previše hladan.

„Dobro, dobro.“ Izvila se unazad i video joj je lice dok se voda odbijala od njegovih ramena i stvarala izmaglicu što joj je obavijala telo. „Nagodiću se sa tobom. Nemoj ceo dan, mili. Ne ceo dan. Samo sat. Samo jedan sat zakasni.“

„Već sam...“

„Jedan sat“, rekla je, ponovo ga milujući rukom koja je sada bila nasapunjana. „Sat vremena i onda možeš da ideš. Želim da te osetim u sebi.“ Podigla se na prste da ga poljubi.

Ovlaš je cmoknuo njene usne i rekao: „Dušo, ne mogu.“ Onda je okrenuo lice ka mlazu tuša.

„Da li će te ponovo pozvati?“, pitala je.

„Šta?“

„U rat.“

„U onu pišljivu zemlju? Dušo, taj će rat da se završi pre nego što budem zapertlao cokule.“

„Ne znam“, rekla je. „Ne znam ni zašto smo uopšte tamo. Hoću reći...“

„Zato što Severna Koreja ne dobija onakvo oružje iz vedra neba, dušo. Dobijaju ga od Staljina. Moramo da dokažemo kako smo se naučili pameti na primeru Minhena, da znamo da je trebalo tada da zaustavimo Hitlera i da ćemo zaustaviti Staljina i Maa. Sada. U Koreji.“

„Pošao bi.“

„Ako bi me pozvali? Morao bih. Ali neće me zvati, dušo.“

„Kako znaš?“

Istrljao je kosu šamponom.

„Da li si se ikad zapitao zašto nas toliko mrze? Komunisti?“, pitala je. „Zašto neće da nas ostave na miru? Čitav svet će da eksplodira, a ja čak ne znam ni zašto.“

„Neće eksplodirati.“

„Hoće. Kad čitaš novine...“

„Onda prestani da čitaš novine.“

Tedi je ispirao šampon iz kose, a ona je pripila lice uz njegova leđa dok su joj šake gmizale preko njegovog stomaka. „Sećam se kad sam te prvi put videla u Grovu{2}. U uniformi.“

Tedi je mrzeo kad ovo radi. Aleje sećanja. Nije mogla da se prilagodi sadašnjosti, tome kakvi su sada, sa svim manama i nedostacima, pa se krivudavim ulicama vozila u prošlost ne bi li se zagrejala.

„Bio si tako zgodan. I Linda Koks je rekla: 'Ja sam ga prva videla.' A znaš šta sam joj ja na to odgovorila?“

„Kasnim, dušo.“

„Zašto bih to rekla? Ne. Rekla sam joj: 'Ti ga možda jesi videla prva, ali ja ću da ga vidim poslednja.' Ona je smatrala da izbliza izgledaš opako, ali ja

sam joj rekla: 'Dušo, jesi li mu videla oči? Nema u njima ničega opakog.'“

Tedi je zatvorio tuš i okrenuo se, primetio da je njegova žena uspjela da se umaže njegovom sapunicom. Put joj je bila isprskana mrljama od pene.

„Hoćeš da pustim ponovo vodu?“

Odmahnula je glavom.

Obmotao je peškir oko struka i brijao se iznad umivaonika, a Dolores se naslonila na zid, dok se sapunica sušila na njenom telu ostavljajući za sobom bele fleke, i posmatrala ga je.

„Zašto se ne obrišeš?“, pitao je Tedi. „Obuci bademantil.“

„Nema više“, rekla je.

„Ima. Izgleda kao da svuda po sebi imaš bele pijavice.“

„Ne mislim na sapunicu“, rekla je.

„Šta drugo?“

„Kokonat Grov. Izgoreo je do temelja dok si ti bio daleko.“

„Jeste, dušo, čuo sam za to.“

„Tamo“, zapevušila je tiho, pokušavajući da popravi raspoloženje. „Daleko tamo...“

Oduvek je imala prelep glas. One večeri kada se vratio iz rata častili su se tako što su iznajmili sobu u hotelu Parker Haus{3} i nakon što su vodili ljubav, dok je ležao u krevetu, on ju je po prvi put čuo da peva u kupatilu — Cure iz Bafala — dok je para bežala kroz procep ispod vrata i vukla se po podu.

„Hej“, rekla je.

„Reci?“ U ogledalu je spazio odraz leve strane njenog tela. Veći deo sapunice osušio joj se na koži i njemu je to iz nekog razloga išlo na živce. Izgledalo je vulgarno na neki za njega neuhvatljiv način.

„Da li imaš neku drugu?“

„Šta?“

„Imaš li?“

„O čemu to pričaš, jebo te? Ja radim, Dolores.“

„Hvatam te za kurac pod...“

„Nemoj da govoriš tu reč. Bože gospode.“ tušem, a tebi se čak ni ne diže.“

„Dolores.“ Okrenuo se od ogledala. „Govorila si o bombama. O kraju sveta.“

Slegnula je ramenima, kao da je to sasvim bez značaja za razgovor koji sad vode. Podigla je stopalo i naslonila ga na zid, pa je jednim prstom brisala vodu sa unutrašnje strane butine. „Više me ne jebeš.“

„Dolores, ozbiljno ti kažem — u ovoj se kući tako ne razgovara.“

„Tako da moram da pretpostavim da jebeš nju.“

„Nikoga ne jebem i možeš li da prestaneš da ponavljaš tu reč?“

„Koju reč?“ Položila je šaku preko svojih tamnih stidnih dlačica. „Jebanje?“

„Da“, podigao je jednu ruku. Drugom je nastavio da se brije.

„Znači, to je nepristojna reč?“

„Znaš da jeste.“ Povukao je brijač niz grlo, začuo kroz penu zvuk grebanja malja.

„A koja je to pristojna reč?“

„Hm?“ Smočio je brijač, protresao ga.

„Koja je to reč vezana za moje telo od koje nećeš da dižeš pesnicu?“

„Nisam dizao pesnicu.“

„Jesi.“

Završio je sa brijanjem grla i obrisao brijač o ubrus. Postavio ga je uzdužno pod levi zuluf. „Ne, dušo, nisam.“ U ogledalu je susreo pogled njenog levog oka.

„Šta da kažem?“ Prstima jedne šake prošla je kroz kosu, a drugom rukom kroz donji pojas malja. „Mislim, možeš da je ližeš i da je ljubiš i da je jebeš. Možeš da gledaš kako beba izlazi iz nje. Ali ne možeš da izgovoriš ime?“

„Dolores.“

„Pička“, rekla je.

Brijač je tako duboko zasekao Tedijevu kožu da je posumnjao da je stigao sve do vilične kosti. Od toga su mu se oči iskolačile i zažarila se čitava leva strana lica, a onda je malo pene za brijanje kapnulo na ranu i bol je eksplodirao, pa se kao jegulja razmleo kroz njegovu glavu, a krv se prolila preko belih oblaka i vode u umivaoniku.

Prišla mu je sa peškirom u ruci, ali on ju je odgurnuo, uvlačio vazduh kroz zube i osećao bol kako mu rovare oči, prži mozak, i krvario u umivaonik i želeo da zaplače. Ne od bola. Niti od mamurluka. Već zato što ne zna šta se to dešava sa njegovom ženom, sa onom devojkom sa kojom je prvi put zaplesao u klubu Kokonat Grov. Ne razume šta to od nje postaje, niti šta je to sa svetom i njegovim čirevima od malih, pokvarenih ratova, njegovim paklenim mržnjama i špijunima u Vašingtonu, u Holivudu, gas-maskama u školama, betonskim atomskim skloništima u podrumima. I sve je to nekako povezano - njegova žena, svet, to što pije, rat u kojem se borio jer je iskreno verovao da će on staviti tačku na sve to...

Krvario je u umivaonik, a Dolores je govorila: „Izvini, izvini, izvini“, i on je uzeo peškir kada ga je po drugi put ponudila, ali nije mogao da je dotakne, nije mogao da je pogleda. Čuo je suze u njenom glasu, znao je da su joj u očima i da joj se slivaju niz lice, i mrzeo je to kako je sjeban i izopačen postao svet i sve na njemu.

U zapisnik su uneli kako je poslednja stvar koju je rekao svojoj ženi bila da je voli.

Laž.

Poslednja stvar koju je zaista rekao?

Dok se hvatao za kvaku, sa trećim ubrusom pritisnutim na bradu, a njen pogled tražio njegovo lice.

„Pobogu, Dolores, moraš da se sabereš. Da budeš odgovorna. Pomisli nekad na to — važi? — i sredi se malo u svojoj jebenoj glavi.“

To su bile poslednje reči koje je njegova žena od njega čula. Zatvorio je vrata i sišao niz stepenice, zastao na poslednjem stepeniku. Razmišljao je o tome da se vrati. Razmišljao je o tome da se popne i uđe u stan i nekako pokuša da izglati situaciju. Ili ako već ne može da je izglati, bar da je ublaži.

Blaže. Bilo bi lepo da je bilo tako.

Žena sa čvornovatom ožiljkom preko grla gegala se stazom prema njima, okovanih nogu i ruku dok ju je sa svake strane pod ruku držao po jedan bolničar. Izgledala je srećno i kvakala je, te pokušavala da klepeće laktovima.

„Šta je uradila?“, pitao je Čak.

„Ona?“, rekao je bolničar. „Ova ovde, stara Megi. Megi Išler, zovemo je mi. Samo ide na hidroterapiju. Ipak, ne smemo sa njom da rizikujemo.“

Megi je stala ispred njih, i bolničari su malodušno pokušali da je nateraju da nastavi sa hodom, ali ona se zaturila unazad i poduprla laktovima i zakopala pete u kaldrmu, a jedan od bolničara je prevrnuo očima i uzdahnuo.

„Sa' će da počne da propoveda, slušajte?“

Megi je buljila u njihova lica, glave naherene nadesno, i migoljila se poput kornjače koja izvlači njušku iz oklopa.

„Ja sam put“, rekla je. „Ja sam svetlost. I neću da vam pečem jebene išlere. Neću. Razumete?“

„Jasno“, reče Čak.

„Nego šta“, odgovori Tedi. „Ništa išleri.“

„Bili ste ovde. Ostaćete ovde.“ Megi je onjušila vazduh. „To su vaša budućnost i vaša prošlost i okreće se kao Mesec oko Zemlje.“

„Jasno, gospoja.“

Pribila se ka njima i onjušila ih. Prvo Tedija, zatim Čaka.

„Oni čuvaju tajne. Time se ovaj pakao hrani.“

„Da, time i išlerima“, rekao je Čak.

Nasmešila mu se, i na trenutak se učinilo da je neko lucidan ušao u njeno telo i prošao iza njenih ženica.

„Smej se“, rekla je Čaku. „To je dobro za dušu. Smej se.“

„Dobro“, rekao je Čak. „Hoću, gospoja.“

Dodirnula mu je nos povijenim prstom. „Hoću da te zapamtim takvog — nasmejanog.“

I onda se okrenula i počela da hoda. Bolničari su uhvatili korak sa njom i odoše zajedno prolazom sve do bočnih vrata kroz koja su ušli u bolnicu.

Čak reče: „Zabavna ženska.“

„Devojka kakvu bi odveo da je upoznaš sa mamom.“

„A onda bi ona ubila mamu i zakopala je u šupi, ali dobro...“ Čak je pripalio cigaretu. „Lejdis.“

„Ubio mi je ženu.“

„To si već rekao. Kako?“

„Bio je piroman.“

„I to si rekao.“

„Takođe je bio domar u našoj zgradi. Posvađao se sa vlasnikom. Vlasnik ga je otpustio. U to vreme znali smo jedino to da je požar podmetnut. Neko ga je podmetnuo. Lejdis je bio na listi osumnjičenih, ali bilo im je potrebno

mного vremena da ga pronađu, a kad su ga pronašli — on je imao alibi. Do đavola, nisam čak ni bio siguran da je on to uradio.“

„Zbog čega si promenio mišljenje?“

„Pre godinu dana, otvorio sam novine — kad eto njega. Zapalio je školu u kojoj je radio. Ista priča — otpustili su ga i on se vratio, podmetnuo vatru u podrumu, napunio je kotao tako da eksplodira. Potpuno isti metod. Identičan. Nije bilo dece u školi, ali direktorka je bila tu, radila je prekovremeno. Ona je poginula. Lejdisa su izveli pred sud, tvrdio je da čuje glasove, šta već, i poslali su ga u Šetak{4}. Tamo se nešto dogodilo - ne znam šta — ali prebačen je ovamo pre šest meseci.“

„Ali niko ga nije video.“

„Niko na odeljenjima A i B.“

„Sto će reći da je na odeljenju C.“

„Aha.“

„Ili da je mrtav.“

„Moguće. Jedan razlog više da pronađemo groblje.“

„Da ipak pretpostavimo da nije mrtav.“

„Dobro...“

„Ako ga budeš pronašao, Tedi, šta ćeš da uradiš?“

„Ne znam.“

„Nemoj meni ta sranja, šefe.“

Dve medicinske sestre su im se približavale, zveckajući štiklama, tela pribijenih uza zid ne bi li izbegle kišu.

„Vas dvojica ste mokri“, rekla je jedna od njih.

„Mokri po celom telu“, uzvratilo je Čak i ona bliža zidu, sićušna devojka kratke crne kose, nasmejala se.

Kada su prošle, crnokosa sestra se osvrnula preko ramena i pogledala ih. „Vi federalci uvek tako flertujete?“

„Zavisi“, rekao je Čak.

„Od?“

„Kvaliteta osoblja.“

Zbog ovoga su obe na trenutak zastale, a onda su shvatile i crnokosa sestra je zabila lice u rame one druge, pa su prasnule u smeh i otišle do vrata

bolnice.

Bože, kako je samo Tedi zavidio Čaku. Njegovoj sposobnosti da veruje u reči koje izgovara. Na budalastom flertovanju. Lakoumnoj vojničkoj sklonosti ka brzoj i besmislenoj igri recima. Ali ponajviše od svega na lakoći njegovog šarma.

Tediju nikada nije bilo lako da bude šarmantan. Posle rata bilo mu je još teže. Posle Dolores, uopšte mu nije išlo.

Sarmiranje je bilo luksuz koji su sebi mogli da dozvole oni koji još uvek veruju da je poredak stvari u suštini ispravan. Ljudi koji veruju u čistotu i drvene ograde.

„Znaš“, rekao je Čaku, „poslednjeg jutra koje sam proveo sa ženom, ona je pričala o požaru u Kokonat Grovu.“

„Stvarno?“

„Tamo smo se upoznali. U Grovu. Ona je imala bogatu cimerku, a mene su pustili zato što su davali popust vojnicima. Bilo je to dan pre nego što smo isplovili. Plesao sam sa njom celu noć. Čak i fokstrot.“

Čak je odvojio glavu od zida i pogledao Tediju u lice. „Ti plešeš fokstrot? Pokušavam to da zamislim, ali...“

„Hej, šefe“, rekao je Tedi, „da si ti video moju ženu te večeri! Skakutao bi po podijumu kao zeka samo da ti ona to zatraži.“

„Dakle, upoznao si je u Kokonat Grovu.“

Tedi je klimnuo glavom. „A onda je klub izgoreo dok sam ja bio u - Italiji? Jeste, tad sam bio u Italiji - i ona je smatrala da ta činjenica - šta ja znam - ima neki značaj. Užasno se plašila vatre.“

„A umrla je u požaru“, rekao je Čak tiho.

„Može li biti gore?“ Tedi je u svojoj glavi suzbijao njenu sliku; onako kako je izgledala tog poslednjeg jutra, dok podiže nogu na zid, gola, tela izbljuzganog mrtvom belom penom.

„Tedi?“

Tedi ga je pogledao.

Čak je raširio ruke. „Podržaću te u ovome. Šta god da je. Hoćeš da pronadeš Lejdisa i da ga ubiješ? Biću narafski uz tebe.“

„Narafski.“ Tedi se nasmešio. „Nisam to čuo još od...“

„Ali. šefe, moram da znam šta da očekujem. Ozbiljno ti kažem. Moramo da isteramo stvari na čistac ili ćemo da završimo pred nekim novim Kifoverovim komitetom{5}, ili tako nešto? U današnje vreme svi drže otvorene oči. Sve nas posmatraju. Motre na nas. Svet je svakog minuta sve manji.“ Čak je poterao unazad krestu guste kose koja mu se podigla iznad čela. „Ja mislim da ti znaš neke stvari o ovom mestu. Mislim da znaš za neka sranja za koja mi nisi rekao. Mislim da si došao ovamo da napraviš neku štetu.“

Tedi se potapšao rukom po grudima, kod srca.

„Ozbiljno ti kažem, šefe.“

Tedi reče: „Mokri smo.“

„I šta s tim?

„Baš tako. Da li ti smeta ako se još malo skvasimo?“

Prošli su kroz kapiju i krenuli obalom. Kiša je sve zasipala. Talasi veliki kao kuća udarali su o stene. Visoko bi se vinuli, a onda razmrskali da ustupe mesto onima koji će ih naslediti.

„Ne želim da ga ubijem“, vikao je Tedi kroz urlik vode.

„Ne?“

„Ne.“

„Nisam siguran da ti verujem.“

Tedi je slegnuo ramenima.

„Da je to bila moja žena?“, rekao je Čak. „Ja bi ga dvaput ubio.“

„Dosta mi je ubijanja“, rekao je Tedi. „U ratu? Izgubio sam bio računicu. Kako je to moguće, Čak? Ali tako je bilo.“

„Ipak. Bila ti je žena, Tedi.“

Pronašli su izdanak oštih crnih stena koji se od plaže izdizao ka drveću, pa su se preko njih popeli dublje u kopno.

„Slušaj“, rekao je Tedi kada su stigli do malenog platoa okruženog visokim drvećem koje ih je u izvesnoj meri zaklanjalo od kiše. „Neka posao i dalje bude na prvom mestu. Saznaćemo šta se dogodilo sa Rejčel Solando. A ako dok na tome budemo radili sretnem Lejdisa? Odlično.“

Reći ću mu da znam da mi je on ubio ženu. Reći ću mu da ću ga čekati na kopnu kada ga budu otpustili. Reći ću mu da neće moći slobodno da diše sve dok sam ja živ.“

„I to je sve?“, pitao je Čak.

„To je sve.“

Čak je obrisao oči rukavom i poterao kosu sa čela. „Ne verujem ti. Prosto ti ne verujem.“

Tedi je pogledao južno od pojasa drveća i video krovove Ešklifa, sa tavanskim prozorima sa kojih se budno motrilo.

„I misliš da Koli ne zna zašto si stvarno došao?“

„Stvarno sam došao zbog Rejčel Solando.“

„Ah jebi ga, Tedi, ako tip koji ti je ubio ženu leži ovde, onda...“

„On nije za to osuđen. Ne postoji ništa na osnovu čega bi mogli da povežu mene i njega. Ništa.“

Čak je seo na stenu koja je izbočena stajala na zaravni, a glavu je spustio da zakloni lice od kiše. „Groblje onda. Zašto ne bismo probali da ga pronađemo kad smo već napolju? Ugledamo nadgrobni spomenik na kojem piše Lejdis i znamo da je pola bitke završeno.“

Tedi je skrenuo pogled ka drveću koje ih je okruživalo, ka tamnim dubinama njegovih krošnji. „Dobro.“

Čak je ustao. „Uzgred, da te pitam, šta ti je rekla?“

„Ko?“

„Pacijentkinja.“ Čak je pucnuo prstima. „Bridžit. Poslala me je po vodu. Znam da je tebi nešto rekla.“

„Nije.“

„Nije? Lažeš. Znam da je...“

„Nešto je napisala“, rekao je Tedi i prepipao džepove svog mantila u potrazi za beležnicom.

Na posletku ju je pronašao u unutrašnjem džepu, pa je počeo da je prelistava.

Čak je počeo da zvižduće i da šljapka po mekoj zemlji imitirajući paradni korak.

Kada je stigao do tražene stranice, Tedi reče: „Adolfe, dosta je.“

Čak mu je prišao. „Pronašao si?“

Tedi je klimnuo glavom i okrenuo beležnicu tako da Čak može da vidi tu stranu na kojoj je bila grčevito naškrabana jedna jedina reč koja je sada već

počela da se razliva na kiši:

Beži

9.

Kamenje su pronašli oko kilometar dalje od obale, dok se nebo mračilo pod pritiskom oblaka tamnosivog donjeg ruba. Stigli su preko nakvašenih strmina koje su bile prekrivene morskom travom, glatkom i klizavom od kiše, i obojica su bili blatnjavi jer su se tokom uspona hvatali za zemlju i posrtali.

Pred njima se pružala poljana, ravna poput trbuha oblaka, gola ako se izuzme nekoliko zalutalih žbunova, nešto nakvašenog lišća koje je nanela oluja i mnogo gomila sitnog kamenja za koje je Tedi isprva pomislio da je tu dospelo zajedno sa lišćem, na talasima vetra. Napola se već spustivši suprotnom-stranom strmine, on je pak zastao da ih ponovo pogleda.

Kamenje je bilo razasuto poljanom u zbijenim gomilicama, a svaka od njih bila je od susedne udaljena dvadesetak centimetara, i Tedi je položio ruku na Čakovo rame i upro prstom u kamenje.

„Koliko gomila vidiš?“

„Šta?“, pitao je Čak.

„Ono kamenje. Vidiš li ga?“, pojasnio je Tedi.

„Aha.“

„Naslagano je na posebne gomile. Koliko gomila možeš da izbrojiš?“

Čak ga je pogledao kao da mu je oluja udarila u glavu. „To je kamenje.“

„Ozbiljno te pitam.“

Čak ga je još neko vreme tako gledao, a onda je pažnju usmerio na poljanu. Minut kasnije, on reče: „Ja sam izbrojao deset.“

„I ja.“

Blato je popustilo pod Čakovim stopalom i on se okliznuo, posrnuo unazad sa ispruženom rukom koju je Tedi uhvatio i držao je sve dok Čak nije povratio ravnotežu.

„Možemo li da siđemo?“, rekao je Čak i pogledao Tedija sa izrazom blage iziritiranosti na licu.

S mukom su se spustili dole i Tedi je prišao gomilama kamenja i video da su poslagane u dva reda, jedan iznad drugog. Neke gomile su bile mnogo manje od drugih. Na nekima je bilo samo po tri-četiri kamena, dok je na drugima bilo više od deset, možda čak i dvadeset kamičaka.

Tedi je prošao između dva reda, a onda stao, pogledao Čaka i rekao: „Loše smo prebrajali.“

„Kako to?“

„Između ove dve gomile ovde?“ Tedi je čekao da mu se ovaj pridruži, a onda su zajedno pogledali u zemlju. „Tu ima jedan kamen. On je gomila za sebe.“

„Po ovom vetru? Ne. On je pao sa neke od susednih gomila.“

„Na podjednakoj je udaljenosti od drugih gomila. Petnaest centimetara levo od ove gomile, petnaest centimetara desno od ove druge. A u drugom redu dva puta imamo to isto. Jedan kamen na gomili.“

„Dakle?“

„Dakle, ima trinaest gomila sa kamenjem, Čak.“

„Ti misliš da je ona ovo ostavila. Stvarno to misliš.“

„Mislim da neko jeste ostavio.“

„Još jedna šifrovana poruka.“

Tedi je čučnuo pored kamenja. Navukao je mantil preko glave i podigao revere ispred sebe kako bi zaštitio beležnicu od kiše. Kretao se u stranu poput krabe i zastajao pokraj svake gomile da prebroji kamenje i zapiše njegov broj. Kada je završio sa ovim, imao je trinaest brojeva:

18-1-4-9-5-4-23-1-12-4-19-14-5.

„Možda je u pitanju kombinacija“, rekao je Čak, „za najveći katanac sa šifrom na svetu.“

Tedi je zatvorio beležnicu i stavio je u džep. „Ta ti je dobra.“

„Hvala, hvala“, reče Čak. „Nastupam dvaput za večer u Boršč Beltu{6}. Svрати da me vidiš, molim te?“

Tedi je skinuo mantil sa glave i ustao, kiša ga je opet šibnula, a vetar je zapevao iz sve snage.

Hodali su na sever dok su im se sa desne strane uzdizale litice, a negde s leve ležao Ešklif, zaodnut u bljuzgavicu od vetra i kiše. U sledećih pola sata postalo je osetno gore, i oni su se zbili rame uz rame da bi čuli jedan drugog i zgurili se kao pijanci.

„Koli te je pitao da li si radio za obaveštajnu službu. Jesi li ga lagao?“ „I jesam i nisam“, rekao je Tedi. „Kada su me otpustili, bilo je to iz regularne vojske.“

„A kada si primljen u vojsku?“

„Nakon obuke su me poslali u školu za radio-operatere.“

„A odatle?“

„Ubrzani kurs na vojnoj akademiji, a onda, jeste, obaveštajna.“

„I kako si onda završio među prašinarima?“

„Sjebao sam stvar.“ Tedi je morao da viče da bi nadjačao vetar. „Pogrešio sam u dešifrovanju. Neprijateljskih koordinata.“

„Koliko gadno?“

Tedi je i sada mogao čuti zvuke koji su dopirali sa radija. Vriske, pucketanje, zapomaganje, pucketanje, pucnje mašinki nakon kojih je usledilo još vrištanja i zapomaganja i pucketanja statičkog elektriciteta. I glas jednog momka, malo izvan sve te buke, koji kaže: „Vidiš li gde mi je nestao ostatak tela?“

„Oko pola bataljona“, vikao je Tedi prkoseći vetru. „Servirao sam ih kao mesni rolat.“

U ušima mu jedan minut nije bilo ničega osim olujnog vetra, a onda je Čak povikao: „Zao mi je. To je užasno.“

Stigli su do vrha brega i vetar ih je odatle gotovo oduvao, ali Tedi je dograbio Čaka za lakat da bi se sjurili napred spuštenih glava i tako su hodali neko vreme, zgureni na vetru, pa isprva nisu ni primetili spomenike.

I dalje su se tako vukli dok su im kapi kiše upadale u oči, a onda je Tedi udario u nadgrobni spomenik koji je vetar zatim nakrenuo, pa iščupao iz zemlje, da bi naposljetku ležao na tlu i gledao pravo u njega.

DŽEJKOB PLU

VOĐA PALUBE

1832-1858

Drvo se prelomilo sa njihove leve strane, a prasak je zvučao kao zasek sekirom po limenom krovu, i Čak je povikao: „Isuse Hriste“, a vetar je podigao komade drveta i oni proleteše pored njihovih očiju.

Ušli su na groblje zaklanjajući lice podignutim rukama, prašina i lišće i iverje leteli su kao da su živi i naelektrisani, a oni su više puta padali, gotovo zaslepljeni svim tim, ali Tedi je ugledao obris nečeg glomaznog i crnog kao ugljen što je stajalo pred njima i počeo da pokazuje ka tome, dok su se njegovi povici gubili na vetru. Komadina nečega proletela je tako blizu

njegove glave da mu je poljubila kosu i oni su potrčali dok ih je vetar šibao po nogama, a grumenovi zemlje dizali se uvis i treskali ih po kolenima.

Neki mauzolej. Vrata su bila čelična, ali šarke su bile polomljene a korov je klijao iz temelja. Tedi je povukao vrata unazad i vetar se stušio na njega i tresnuo ga ulevo zajedno s vratima, te on pade na zemlju, a vrata se podigoše sa svoje polomljene donje šarke i zajaukaše, a zatim ponovo drmnuše o zid. Tedi se okliznuo u blatu, pa se podigao na noge, da bi ga vetar zveknuo preko ramena i oborio na jedno koleno i on kroz otvor ugleda crnu unutrašnjost mauzoleja, pa se baci napred i kroz glib upuza unutra.

„Da li si ikada video nešto ovako?“, rekao je Čak dok su stajali na ulazu i posmatrali kako se ostrvo kovitla od gneva. Vetar je bio neproziran od prašine i lišća, grana i kamenja i te neprestane kiše, a skičao je kao krdo veprova i kidao zemlju.

„Nikada“, rekao je Tedi i sklonio se od ulaza.

Čak je u unutrašnjem džepu svog kaputa pronašao još uvek suhu kutiju šibica i upalio tri odjednom pokušavajući svojim telom da zaustavi vetar i oni videše da na betonskoj ploči koja se nalazila na sredini prostorije nema kovčega niti tela koje je ovde bilo sahranjeno, jer su u međuvremenu izmešteni ili ukradeni. Sa druge strane ploče u zid je bila ugrađena kamena klupa i oni su krenuli prema njoj dok su se šibice gasile. Seli su, a vetar je nastavio da briše pored ulaza i da treska vrata o zid.

„Ipak ima neke lepote, je l' da?“, upita Čak. „Priroda je pomahnitala, boja tog neba... Jesi li video kako je taj spomenik napravio kolut unazad?“

„Ja sam ga malo gurnuo, ali jeste, to je bilo prilično impresivno.“ „Opa.“ Čak je cedio svoje nogavice sve dok mu se pod stopalima nisu stvorile barice i lupkao je nakvašenom košuljom o grudi. „Valjda je trebalo da se držimo blizu baze. Možda ćemo morati da pregrmimo ovo. Ovde.“ Tedi je klimnuo glavom. „Ja ne znam dovoljno o uraganima, ali nešto mi govori da se ovo tek zahuktava.“

„A ako ovaj vetar menja pravac? Groblje ima da nam uđe ovamo.“

„I dalje bih radije bio ovde nego napolju.“

„Nego šta, ali da se penjemo na veću visinu za vreme uragana? Koliko je to bilo pametno, jebem li ga?“

„Pa i ne baš.“

„Tako je brzo počelo. U jednom trenutku je prosto padala jaka kiša, u sledećem smo postali Doroti na putu za Oz.“

„To je bio tornado.“

„Koje?“

„To u Kansasu.“

„Oh.“

Zavijanje je postalo prodornije i Tedi je čuo da je vetar pronašao debeli mermerni zid iza njih i bubetao po njemu kao pesnicama sve dok u leđima nisu osetili blage drhtaje nastale od tih udara.

„Tek se zahuktava“, ponovio je.

„Šta misliš, šta li sad rade svi oni luđaci?“

„Vrišti vetar na njih, vrište oni na njega“, rekao je.

Neko vreme su sedeli u tišini i obojica su popušili po cigaretu. Tedi se setio onog dana na očevom brodiću, kada je prvi put shvatio da priroda uopšte ne haje za njega i da je daleko moćnija, pa je zamislio vetar kao nešto što ima lice jastreba i kukast kljun i što se obrušava na mauzolej i grakće. Razjareni stvor koji pretvara talase u tornjeve i melje kuće u palidrvca, a može da ga zgrabi i zafrljači sve do Kine.

„Bio sam u Severnoj Africi četrdeset druge“, reče Čak. „preživeo sam nekoliko peščanih oluja. Ipak, nije bilo ni nalik ovome. Mada, takve stvari se zaborave. Možda je bilo isto ovako gadno.“

„Mogu ovo da podnesem“, rekao je Tedi. „Hoću reći, ne bih izašao napolje po ovome i šetao se, ali bolje je od zime. U Ardenima, bože gospode, dah se ledio kako izade iz usta. Osećam tu hladnoću do dana današnjeg. Prsti su mi bili tako hladni da sam mislio da gore. Šta kažeš na to?“

„U Severnoj Africi smo imali vrućinu. Momci su se od nje prevrtali. Stoje tako u jednom trenutku, u sledećem ljube pod. Ljudi su dobijali srčani udar od vrućine. Upucao sam jednog tipa, a koža mu je bila tako meka od vrućine da se on zapravo okrenuo i gledao kako mu metak izleće sa druge strane tela.“ Čak je prstom lupnuo po klupi. „Gledao je metak kako leti“, reče tiho. „Boga mi.“

„To je jedini koga si ubio?“

„Jedini iz blizine. Ti?“

„Ja obrnuto. Mnogo njih sam ubio, a većinu sam gledao.“ Tedi je zaturio glavu i naslonio je na zid, pa uperio pogled ka tavanici. „Da imam sina, ne znam da li bih mu dozvolio da ide u rat. Čak i u takav rat, gde nismo imali izbora. Nisam siguran da bi smeli to da zahtevaju od bilo koga.“

„Šta?“

„Ubijanje.“

Čak je podigao koleno do grudi. „Moji roditelji, devojka, neki moji prijatelji koji nisu prošli na lekarskom pregledu, znaš, svi me pitaju.“ „Aha.“

„Kako je bilo? To žele da znaju. A ti hoćeš da im kažeš: 'Ne znam kako je bilo. To se desilo nekom drugom. Ja sam to samo posmatrao odozgo, ili tako nešto.'“ Ispružio je ruke. „Ne umem to bolje da objasnim. Da li ti to zvuči iole suvislo?“

Tedi reče: „U Dahauu su nam se predali SS čuvari. Njih petsto. E sad, bilo je tamo novinara, ali oni su takođe videli sve te leševe nabacane na gomilu na železničkoj stanici. Osećali su isti smrad kao i mi. Gledali su nas i želeli su od nas da učinimo ono što smo učinili. A mi smo želeli to da uradimo, nego šta nego jesmo. I tako smo pogubili te Švabe, sve do jednog. Razoružali ih, poslagali uza zid, pogubili. Rešetali smo po trista ljudi istovremeno. Šetali smo niz vrstu i pucali u glavu svakom ko je još uvek disao. Ako je ikada bilo ratnog zločina, to je bilo to. Je l' tako? Ali, Čak, to je bilo najmanje što smo mogli da uradimo. Jebeni novinari su aplaudirali. Logoraši su bili tako srećni da su plakali. Tako da smo nekolicinu Nacista predali njima. I oni su ih iskidali na fronce. Do mraka smo uklonili pet stotina duša sa lica zemlje. Sve smo ih pobili. Nije bilo samoodbrane, ni ratnih dejstava. Bilo je to hladnokrvno ubistvo. Pa ipak nije bilo kolebanja. Zaslužili su mnogo gore. I lepo — samo kako da živiš sa tim? Kako da kažeš ženi i roditeljima i deci da si to uradio? Da si pogubio goloruke ljude? Da si ubijao dečake? Naoružane dečake u uniformama, ali ipak samo dečake? Odgovor glasi — ne možeš im reći. Nikada neće razumeti. Zato što si imao dobar razlog da to uradiš. Ali to što si uradio takođe je bilo i pogrešno. I nikada se od toga nećeš oprati.“

Nešto kasnije, Čak reče. „Barem ste imali dobar razlog. Jesi li video nekad one jadnike što se vraćaju iz Koreje? I dalje ne znaju zašto su bili tamo. Zaustavili smo Adolfa. Spasili smo milione života. Je li tako? Uradili smo nešto, Tedi.“

„Jesmo, uradili smo“, priznao je Tedi. „Ponekad je to dovoljno.“

„Mora da bude. Zar ne?“

Čitavo je drvo proletelo pored vrata, okrenuto naopačke, sa korenjem koje je štrcalo uvis poput rogova.

„Jesi video ovo?“

„Aha. Ima da se probudi usred okeana i da kaže: 'Ček' bre malo - ovde nešto ne valja; godinama sam sređivao onaj brežuljak da izgleda onako kako ja hoću.'“

Tiho su se smejali u tami i posmatrali kako ostrvo juri pored njih kao u nekom grozničavom košmaru.

„I koliko stvarno znaš o ovom mestu, šefe.“

Tedi je slegnuo ramenima. „Znam ponešto. Nije ni izbliza dovoljno. Dovoljno je da me uplaši.“

„Oh, sjajno. Znači ti si uplašen. Šta onda da oseća neki običan smrtnik?“

Tedi se nasmešio. „Neopisivu stravu?“

„Dobro. Onda smatraj da sam prestravljen.“

„U pitanju je eksperimentalna ustanova. Već sam ti rekao - radikalna terapija. Finansira se delom od strane države, delom iz Kancelarije za federalne zatvorske ustanove, ali najvećim delom iz fonda koji je pedeset prve osnovao Komitet za antiameričke aktivnosti{7}.“

„Oh“, reče Čak. „Bajno. Borba protiv komunista sa jednog ostrva u Bostonskoj luci. Kako se to radi?“

„Eksperimentišu sa ljudskim umovima. To ja pretpostavljam. Zapišu ono što su saznali, možda predaju Kolijevim starim prijateljima iz USU koji sad rade za CIA. Nemam pojma. Jesi li ikada čuo za fenciklidin?“

Čak je odmahnuo glavom.

„LSD? Meskalin?“

„Ni jedno ni drugo.“

„To su halucinogeni“, rekao je Tedi. „Droge koje izazivaju halucinacije.“

„Dobro.“

„Čak i kada se uzme minimalna doza, sasvim zdravim ljudima - kao ti ili ja - počinju da se priviđaju stvari.“

„Naopako drveće koje proleće pored vrata?“

„Ah, u tome je kvaka. Ako obojica nešto vidimo, onda to nije halucinacija. Svi vide različite stvari. Recimo da sad spustiš pogled i vidiš da su ti se ruke pretvorile u kobre, a te kobre se izdižu i razjapljuju čeljusti da ti progutaju glavu.“

„Velim da bi to bio đavolski loš dan.“

„Ili da se ove kapi kiše pretvore u plamičke? Žbun postane tigar koji juriša:

„Još gori dan. Nije uopšte trebalo da ustajem iz kreveta. Ali, hej, je l' ti to hoćeš da kažeš da neke droge mogu da učine da pomisliš da se takva sranja stvarno dešavaju?“

„Ne da mogu. One to rade. Ukoliko dobiješ odgovarajuću dozu, svakako ćeš imati halucinacije.“

„Droga i po.“

„Tako je. Većina tih supstanci. Recimo da im je dejstvo isto kao da imaš težak oblik šizofrenije. Onaj, kako beše, Ken. Onaj što mu je hladno na nogama. On u to veruje. Leonora Grant nije videla tebe. Videla je Dagleasa Ferbanksa.“

„Ne zaboravi Čarlija Čaplina, prikane.“

„Imitirao bih ga sad, ali ne znam kakav mu je glas.“

„Hej, pa to nije loše, šefe. Mogao bi da mi zagrevaš publiku u Boršču.“

„Postoje dokumentovani slučajevi šizofreničara koji su pokidali sopstvena lica zato što su verovali da su njihove ruke nešto drugo, životinje ili šta već. Oni vide stvari kojih nema, čuju glasove koje niko drugi ne čuje, skoče sa savršeno bezbednog krova zato što misle da zgrada gori, i tako dalje i tako dalje. Halucinogene supstance izazivaju slične zablude.“

Čak je uperio prst u Tedija. „Odjednom pričaš mnogo elokventnije nego inače.“

Tedi reče: „Šta da ti kažem! Uradio sam domaći. Čak, šta misliš šta će se dogoditi ako se halucinogene supstance daju ljudima sa teškim slučajevima šizofrenije?“

„Niko to ne bi uradio.“

„Oni to rade i nije protivzakonito. Jedino ljudi imaju šizofreniju. To se ne događa pacovima, zečevimani kravama. I kako onda da isprobaš lek za tu bolest?“

„Na ljudima.“

„Daš tom čoveku cigaru.“

„Cigaru koja je samo cigara, je l' tako?“

„Ako ti se tako više sviđa“, reče Tedi.

Čak je ustao i položio ruke na kamenu ploču, zagledan u oluju. „Znači, daju šizofreničarima droge od kojih oni postaju još više šizofreni?“

„To je prva test grupa.“

„A ko je u drugoj grupi?“

„Ljudi koji nemaju šizofreniju i kojima se daju halucinogene supstance da se vidi kako će njihov mozak da reaguje.“

„Sereš.“

„Ovo se može pročitati u dosijeima koji su dostupni za javnost, prikane. Idi jednom na neku konvenciju psihijataru. Ja sam bio.“

„Ali rekao si da to nije protivzakonito.“

„Nije protivzakonito“, reče Tedi. „Nisu bila ni eugenička istraživanja.“

„Ali ako to nije protivzakonito, onda mi tu ništa ne možemo.“

Tedi se nagnuo ka ploči. „Tu nema priče. Nisam došao još uvek nikoga da hapsim. Poslali su me da prikupim informacije. To je sve.“

„Stani malo — poslali? Isuse, Tedi, koliko smo duboko mi ovde zaglibili?“

Tedi je uzdahnuo i pogledao ga. „Duboko.“

„Čekaj, bre.“ Čak je podigao ruku. „Hajde od početka. Kako si se upetljao u sve ovo?“

„Krenulo je sa Lejdisom. Pre godinu dana“, rekao je Tedi. „Otišao sam u Setak pod izgovorom da hoću da razgovaram sa njim. Izmislio sam neko sranje o tome kako je protiv jednog njegovog poznanika raspisana poternica na federalnom nivou i da mislim da bi Lejdis mogao da zna nešto o tome gde se on nalazi. Samo što Lejdisa tamo nije bilo. Premestili su ga u Ešldif. Zovem ovamo, ali oni tvrde kako ga nemaju u evidenciji.“

„I?“

„I to me zainteresuje. Pozovem nekoliko psihijatrijskih bolnica u gradu i svi znaju za Ešklif, ali niko o tome neće da razgovara. Odem da razgovaram sa upravnikom Bolnice Renton za umno poremećene prestupnike. Sreo sam ga nekoliko puta pre toga, pa mu kažem: 'Bobi, čemu halabuka? To je bolnica i zatvor, ne razlikuje se od tvoje', a on počne da mi odmahuje glavom. Kaže: 'Tedi, to mesto je nešto sasvim drugo. Nešto strogo poverljivo. Vladine mućke. Nemoj da ideš tamo.'“

„Ali ti ipak kreneš“, reče Čak. „A ja dobijem zadatak da idem sa tobom.“

„To nije bio deo plana“, rekao je Tedi. „Nadležni agent mi kaže da moram da povedem partnera sa sobom i — ja uzmem partnera.“

„Znači ti si samo čekao izgovor da dođeš ovamo?“

„Otprilike“, reče Tedi. „I, do đavola, nisam smeo da se kladim da će mi se ikada pružiti prilika. Hoću reći, nisam znao da li ću biti u gradu ako se ikada i bude dogodilo da neki pacijent pobjegne. Ni da li će taj posao biti dodeljen nekom drugom. Do đavola, bilo je tu milion uslova. Posrećilo mi se.“

„Posrećilo? Jeste kurac.“

„Šta?“

„Nije to sreća, šefe. Sreća tako ne radi. Misliš da se tek tako desilo da ti dobiješ da vodiš ovu istragu?“

„Nego šta. Zvuči pomalo ludo ali...“

„Kada si prvi put zvao Ešklif da pitaš za Lejdisa, jesi li se predstavio?“

„Naravno.“

„Epa onda...“

„Čak, to je bilo pre punih godinu dana.“

„Pa šta? Misliš da ne vode računa? Naročito kada je u pitanju pacijent za koga tvrde da ga nemaju u svojoj evidenciji?“

„Pa ipak — dvanaest meseci.“

„Pobogu, Tedi.“ Čak je spustio glas, položio dlanove na ploču, duboko udahnuo. „Da~kažemo da se oni ovde bave nekim opasnim sranjima. Šta ako su te pratili još i pre nego što si uopšte kročio na ovo ostrvo? Šta ako su te oni doveli ovamo?“

„Ma, sereš.“

„Serem? Gde je Rejčel Solando? Gde je ma i zrnce dokaza da je ikada i postojala? Pokazali su nam sliku neke žene i dosije koji je svako mogao da falsifikuje.“

„Ali Čak - sve i da su je izmislili, sve i da su inscenirali čitavu ovu stvar, i dalje nema šanse da su mogli predvide« da će slučaj biti dodeljen meni.“

„Istraživao si, Tedi. Tražio si podatke vezane za ovo mesto, raspitivao se. Oni su septičku jamu ogradili električnom ogradom. Napravili odeljenje unutar tvrđave. Imaju manje od sto pacijenata u ustanovi koja bi mogla da primi trista ljudi. Ovo mesto je jebeno jezivo, Tedi. Ni u jednoj drugoj bolnici ne žele da razgovaraju o njima, i tebi to ništa ne govori? Tu je glavni doktor sa vezama u USU, finansiranje iz nekog sumnjivog fonda koji je osnovao KAA. Na ovom mestu sve vrišti da su u pitanju tajne operacije vlade. I tebe iznenađuje mogućnost da, u prethodnih godinu dana, nisi ti motrio na njih nego oni na tebe?“

„Koliko puta treba da ti kažem, Čak: kako su znali da će meni biti dodeljen slučaj Rejčel Solando?“

„Jesi ti retardiran, jebem mu mater?“

Tedi se uspravio i pogledao u Čaka.

Čak podiže ruku. „Izvini, izvini, nervozan sam, u redu?“

„U redu.“

„Samo hoću da kažem, šefe, da su oni znali da ćeš da skočiš čim ti se ukaže prvi izgovor da dođeš ovamo. Čovek koji ti je ubio ženu nalazi se ovde. Samo je trebalo da se pretvaraju da je neko pobegao. I znali su da ćeš onda da se pojaviš ovde makar morao da izvedeš skok s motkom preko zaliva.“

Jedina šarka koja je držala vrata pokidala se, vrata su tresnula o ulaz, a oni su gledali kako tuku o kamen i zatim se dižu uvis, uzleću iznad groblja i nestaju na nebu.

Obojica su piljili u ulaz u mauzolej, a onda Čak reče: „Obojica smo ovo videli, je l' da?“

„Oni koriste ljude kao zamorčiče“, rekao je Tedi. „Zar ti to ne smeta?“

„Prestravljen sam zbog toga, Tedi. Ali kako ti za to znaš? Kažeš da su te poslali da prikupiš informacije. Ko te je poslao?“

„Čuo si kako Koli pita za onog senatora kad smo se prvi put sastali sa njim?“

„Aha.“

„Senator Harli, demokrata iz Nju Hempšira. On je predsednik Pododbora za javno finansiranje u oblasti mentalnog zdravlja. On je video kakav novac dotiče na ovo mesto i nije mu se to svidelo. E sad, naleteo sam na jednog tipa po imenu Džordž Nojs. Nojs je proveo neko vreme ovde. Na odeljenju C. Dve nedelje nakon što je napustio ostrvo, ušao je u jedan bar u Etlborou i počeo da bode ljude nožem. Neznance. U zatvoru on počinje da priča o zmajevima koji žive na odeljenju C. Njegov advokat hoće da se pozove na neuračunljivost. Ako je ikada postojao slučaj za to, to je ovaj tip. On je dileja. Ali Nojs otpušta advokata, izlazi pred sudiju i izjašnjava se kao kriv - skoro da preklinje da ga pošalju u zatvor, bilo koji zatvor, samo ne u bolnicu. U zatvoru mu je bilo potrebno oko godinu dana, ali razum počinje da mu se vraća i, naposletku, on počinje da priča priče o Ešklifu. Priče koje zvuče ludo, ali senator smatra da možda nisu baš toliko lude koliko svi drugi misle.“

Čak je seo na ploču i zapalio cigaretu, pa je neko vreme pušio dok je razmišljao o onome što mu je Tedi ispričao.

„Ali kako je senator znao da treba da pronađe tebe i kako ste vas dvojica uspjeli da pronađete Nojsa?“

„Zapravo je bilo obrnuto. Nojs je pronašao mene, a ja sam pronašao senatora. Bio je to Bobi Faris, upravnik Rentona. Pozvao me je jednog jutra i pitao me da li me još uvek zanima Ešklif. Ja sam rekao da me zanima i on mi je ispričao za tog osuđenika u zatvoru Dedam koji diže svu tu halabuku u vezi s Ešklifom. I tako sam nekoliko puta bio u Dedamu i razgovarao sa Nojsom. Nojs mi ispriča da je jedne godine, dok je još bio na koledžu, bio malo napet u vreme ispitnog roka. Vikao je na jednog profesora, razbio pesnicom prozor u spavaonici. Završio je tako što su ga poslali na razgovor sa nekim od psihologa sa koledža. Dok dlanom o dlan, on pristaje da učestvuje u nekom testiranju da bi zaradio malo džeparca. Godinu dana kasnije, on više ne ide na koledž, potpuni je šizofreničar, divlja po ulicama i ćoškari, priviđaju mu se stvari, sve po propisu.“ „Govorimo o klinцу koji je na početku bio normalan...“

Tedi je ponovo ugledao svetlost kako seva kroz oluju pa je prišao bliže ulazu i pogledao napolje. Munje? To ima smisla, pretpostavljao je, ali nije nijednu video pre ovoga.

„Skroz-naskroz normalan. Možda je imao neke — kako ih ovde zovu? — 'probleme sa kontrolom besa', ali sve u svemu savršeno psihički zdrav. Godinu dana kasnije, on je sišao s uma. I tako jednog dana vidi jednog tipa na Park skveru, pomisli kako je to profesor koji mu je prvi preporučio da se javi psihologu na koledžu. Da skratimo priču — nije to bio on, ali ga je Nojs dobro sjebao. Šalju ga u Ešklif. Odeljenje A. Ali tu se ne zadržava dugo. Sada je on već poprilično nasilan i premeštaju ga na odeljenje C.

Kljukaju ga halucinogenima, a onda se odmaknu da posmatraju kako zmajevi dolaze da ga pojedu i kako gubi razum. Pretpostavljam da je bio malo luđi nego što su se nadali, jer su na kraju na njemu izveli hirurški zahvat samo da ga smire.“

„Hirurški zahvat?“, pitao je Čak.

Tedi je klimnuo glavom. „Transorbitalnu lobotomiju. To je baš dobar fazon, Čak. Capnu te elektro-šokom, a onda ti kroz oko uđu u lobanju i to sa, pazi sad, šiljkom za led. Ne šalim se. Nema anestezije. Malo pročeprkaju i izvade ti par nerava iz mozga i - to ti je to, gotovo je. Prosto ko pasulj.“

Čak poče: „Nirnberški kodeks zabranjuje...“

„... eksperimente na ljudima koji se vrše isključivo u interesu nauke, tako je. I ja sam mislio da ćemo imati slučaj koji se zasniva na kršenju odredbi Nirnberškog sporazuma. A i senator takođe. To ne pali. Eksperimentisanje se

može dozvoliti ako se koristi da bi se direktno suzbila bolest koju određeni pacijent ima. Tako da sve dok doktori mogu da kažu: 'Hej, pa mi samo pokušavamo da pomognemo sirotom skotu, da vidimo da li ovi lekovi ovde mogu da izazovu šizofreniju, a ovi drugi da je zaustave' — oni su sa pravne tačke gledišta nedodirljivi.“

„Čekaj malo, čekaj malo“, reče Čak. „Rekao si da su tom Nojsu uradili trans, ovaj...“

„Transorbitalnu lobotomiju, tako je.“

„Ali ako je svrha tog metoda, koliko god da je on srednjovekovni, u tome da nekoga umiri, kako je onda uspeo da sjebe nekog tipa na Park skveru?“

„Očigledno se nije primilo.“

„Je li to čest slučaj?“

Tedi je ponovo ugledao luk svetlosti i ovog puta bio je prilično siguran da ispod sveg tog cičanja vetra čuje i naricanje motora.

„Inspektori!“, glas je bio slabašan jer ga je nosio vetar, ali obojica su ga čuli.

Čak je zaljuljao noge preko kraja ploče, odbacio se na zemlju i pridružio Tediju na ulazu, odakle su videli farove na suprotnom kraju groblja i čuli kreštanje megafona i pištanje koje se javljalo usled odjeka, a zatim:

„Inspektori! Ako ste tu negde, molimo vas da nam date neki znak. Govori zamenik Makferson. Inspektori!“

Tedi reče: „Šta kažeš na ovo? Pronašli su nas.“

„Ovo je ostrvo, šefe. Uvek će nas pronaći.“

Tedi je pogledao Čaka u oči i klimnuo glavom. Po prvi put od kako su se upoznali video je strah u Čakovim očima, strah koji je pokušavao da suzbije tako što je stiskao zube.

„Biće sve u redu, partneru.“

„Inspektori! Da li ste tu?“

Čak reče: „Nisam siguran.“

„Ja jesam“, odgovori Tedi, iako nije bio. „Drži se mene. Otići ćemo sa ovog jebenog mesta, Čak. U to budi siguran.“

I oni prodoše kroz ulaz mauzoleja i istupiše na groblje. Vetar im je udarao tela kao čitav ragbi tim, ali oni ostadoše na nogama, pa su prebacili jedan

drugom ruke preko ramena i grčevito se pridržavali dok su se teturali ka svetlu.

10.

„Jeste li vas dvojica ljudi, jebem mu mater?“

Bio je ovo Makferson koji je vikao u vetar dok je džip jurcao improvizovanom stazom koja se protezala duž zapadne ivice groblja.

Sedeo na suvozačkom sedištu, osvrtao se ka njima i posmatrao ih zakrvavljenim očima, dok mu je oluja zbrisala sa lica svaki trag šarma tekstaškog momka sa sela. Vozača im nije predstavio. Mlad dečko, mršavog lica i šiljate brade, bilo je to sve što je Tedi naslućivao ispod kapuljače na kabanici. Džip je pak vozio kao profesionalac, probijajući se kroz kržljivo šipražje i krš koji je napravila oluja kao da ih uopšte nema.

„Ovo nevreme je upravo iz kategorije tropskih oluja preinačeno u kategoriju uragana: Vetrovi trenutno duvaju brzinom od sto šezdeset kilometara na sat. Do ponoći, očekuje se da će dostići i dvesta pedeset. A vas dvojica se po ovome šetkate?“

„Kako znate za to preinačenje?“, pitao je Tedi.

„Amaterska radio-stanica, inspektore. Očekujemo da ćemo za par sati ostati i bez toga.“

„Naravno“, rekao je Tedi.

„Mogli smo za ovo vreme da postavljamo ojačanja po imanju, ali smo umesto toga tražili vas.“ Pljesnuo je šakom po zadnjem delu svog sedišta, a onda se okrenuo napred; beše završio sa njima.

Džip je poskočio pri prelasku jedne uzvisine i na trenutak je Tedi video samo nebo a pod točkovima nije osećao ništa, da bi zatim gume zahvatile blato i oni zavrnuili u oštru krivinu koja se nalazila na mestu gde je staza naglo ponirala, tako da Tedi sa leve strane ugleda okean koji se kovitlao i od eksplozija rascvetavao u vodene oblake nalik golemim, belim pečurkama.

Džip je jurišao preko niza brežuljaka, da bi onda iznenada nabasali na pojas drveća, dok su se pozadi Tedi i Čak držali za sedišta, istovremeno se sudarajući jedan sa drugim, a zatim je drveće ostalo za njima i ispred njih se ukazao zadnji deo Kolijeve rezidencije. Prešli su kvadratni kilometar prekriven iverjem i borovim iglicama pre no što su stigli do prilaznog puta, gde je vozač povećao brzinu i uz urlik motora poterao auto ka glavnoj kapiji.

„Vodimo vas da se vidite sa doktorom Kolijem“, reče Makferson, osvrnuvši se ka njima. „On prosto ne može da dočeka da sa vama porazgovara.“

„A ja mislio da mi je majka u Sijetlu“, rekao je Čak.

Istuširali su se u podrumu spavaonice za poslugu, a dali su im i odeću iz bolničarskih zaliha. Njihova odeća je poslata u bolničku vešernicu, i dok je začesljavao kosu u kupatilu, pri pogledu na bele pantalone i belu košulju na sebi, Čak reče: „Da li biste želeli da pogledate vinsku kartu? Večeras je specijalitet kuhinje govedina Velington. Jako je fina.“

Trej Vošington je promolio glavu kroz vrata kupatila. Činilo se da pokušava da suzbije osmeh pri pogledu na njihovu novu odeću, a onda reče: „Ja treba da vas odvedem kod doktora Koliya.“

„Koliko smo se duboko uvalili?“

„Pa, pomalo jeste, čini mi se.“

„Gospodo“, rekao je Koli dok su ulazili u prostoriju, „drago mi je da vas vidim.“

Izgledao je velikodušno raspoložen, pogled mu je bio veseo, i Tedi i Čak ostaviše Treja na vratima i uđoše u salu za sastanke koja se nalazila na poslednjem spratu bolnice.

Prostorija je bila puna lekara, od kojih su neki nosili bolničke mantile a neki odela; sedeli su za dugačkim stolom od tikovine, a pred sobom imali bankarske lampe sa zelenim abažurima i tamne pepeljare iz kojih su se pušile cigarete i cigare, dok je jedina lula u prostoriji pripadala Neringu, koji je sedeo u vrhu stola.

„Doktori, ovo su federalni inspektori o kojima smo razgovarali. Inspektor Danijels i inspektor Ol.“

„Gde vam je odeća?“, pitao je jedan čovek.

„Dobro pitanje“, rekao je Koli koji je, poTedijevom mišljenju, đavolski uživao u čitavoj ovoj predstavi.

„Bili smo napolju u oluji“, rekao je Tedi.

„Napolju po ovakvom vremenu?“ Doktor je pokazao rukom ka visokim prozorima. Preko njih je bila zalepljena debela, ukrštena traka i činilo se kao da jedva primetno dišu, izbacujući vazduh u prostoriju. Kiša je svojim prstima dobovala po oknima, a čitava je zgrada škripala pod pritiskom vetra.

„Bojim se da je tako“, odgovorio je Čak.

„Ako biste mogli da sednete, gospodo“, rekao je Nering. „Upravo završavamo.“

Pronašli su dve stolice u dnu stola.

„Džone“, obratio se Nering Koliju, „moramo da se usaglasimo po ovom pitanju.“

„Ti znaš koji je moj stav.“

„I smatram da svi mi to poštujemo, ali ako uz pomoć neuroleptika možemo da postignemo neophodno smanjenje u debalansu nivoa 5-HT serotonina, onda mislim da nemamo baš mnogo izbora. Moramo da nastavimo sa istraživanjem. Ova prva opitna pacijentkinja, ta, ovaj, Doris Volš, uklapa se u sve kriterijume. Ja tu ne vidim nikakav problem.“

„Mene samo brine cena svega toga.“

„Mnogo je jeftinije od hirurškog zahvata i ti to znaš.“

„Ja govorim o riziku od oštećenja bazalne ganglije i cerebralnog korteksa. Govorim o ranim studijama koje su rađene u Evropi i koje upućuju na to da postoji rizik od neuroloških oštećenja nalik onima koja nastaju usled encefalitisa i moždanog udara.“

Nering je ovu primedbu odbacio jednim pokretom ruke. „Svi oni koji su za to da se usvoji zahtev doktora Brotigana, molim neka podignu ruku.“

Tedi je posmatrao kako svi u prostoriji, izuzev Kolija i još jednog čoveka, podižu ruke uvis.

„Rekao bih da je ovo konsenzus“, rekao je Nering. „Onda ćemo podneti zahtev upravnom odboru da se doktoru Brotiganu odobre sredstva za istraživanje.“

Jedan mladi čovek, mora da je bio Brotigan, klimnuo je glavom u znak zahvalnosti ka jednoj, zatim ka drugoj strani stola. Koščate i isturene vilice, prototip Amerikanca, glatko izbrijan. Tediju je odavao utisak osobe na koju treba motriti, nekoga isuviše sigurnog u to da je ispunio najluđe snove svojih roditelja.

„Onda, dakle“, rekao je Nering i zatvorio fasciklu pred sobom, dok je pogled upravio niz sto ka Tediju i Čaku, „kako stoje stvari, inspektori?“ Koli je ustao sa stolice i stavio svoju šolju sa kafom na ormarić. „Priča se da su vas pronašli u mauzoleju.“

Za stolom se mestimično začuo tih kikot, a doktori su rukama zaklanjali usta.

„Znate li neko bolje mesto gde može da se posedi za vreme uragana?“, pitao je Čak.

Koli reče: „Ovde. Najbolje u podrumu.“

„Čuli smo da bi mogao da udari u kopno brzinom od dvesta pedeset kilometara na sat.“

Koli je klimnuo glavom, leđima okrenut ljudima u sali. „Jutros je u Njuportu, Roud Ajlend, srušeno trideset posto kuća.“

„Bože, nadam se da nisu stradale kuće Vanderbiltovih“, reče Čak.

Koli je seo na svoje mesto. „Ovog popodneva je pogodio Provinstaun i Truro. Niko ne zna koliko je težak bio udar jer su putevi neprohodni, a radio-komunikacija prekinuta. Ali izgleda da hita pravo na nas.“

„Najgora oluja koja je pogodila Istočnu obalu u poslednjih trideset godina“, rekao je jedan od doktora.

„Vazduh se pretvara u čist statički elektricitet“, rekao je Koli. „Zato je centrala sinoć otišla do đavola. Zato su radio-veze u najboljem slučaju podnošljive. Ako dođe do direktnog udara, ne znam šta će od svega ostati.“

„I zato“, rekao je Nering, „ponovo insistiram da se svim pacijentima iz Plave zone fizički onemogući kretanje.“

„Iz Plave zone?“, pitao je Tedi.

„Iz odeljenja C“, rekao je Koli. „Pacijenti za koje se smatra da predstavljaju pretnju za sebe, ovu instituciju i opštu populaciju.“ Obratio se Neringu. „Ne možemo to da uradimo. Ako zgrada bude poplavljena, oni će se udaviti. I sam to znaš.“

„Bila bi potrebna ogromna poplava.“

„Mi se nalazimo nasred okeana. Uskoro će nas pogoditi uragan koji duva brzinom od dvesta pedeset kilometara na sat. Postoji jasna mogućnost da dođe do 'ogromne poplave'. Udvostručili smo stražu. U svakom trenutku pazimo na svakog pacijenta u Plavoj zoni. Bez izuzetka. Ali ne možemo da ih vežemo za krevete. Oni su već zaključani u svojim ćelijama, za boga miloga. To je preterano.“

„To je kocka, Džone.“ Ovo je tiho rekao smeđokosi muškarac koji je sedeo pri sredini stola. Pored Kolija, on je bio jedini koji se uzdržao od glasanja za predlog o kojem su raspravljali kada su Tedi i Čak ušli, šta god da je to bilo. Neprekidno je uključivao i isključivao hemijsku olovku i gledao u sto, ali Tedi je na osnovu njegovog tona znao da je on Kolijev prijatelj. „Prava kocka. Recimo da nestane struje.“

„Postoji rezervni generator.“

„A ako i on prestane sa radom? Te ćelije će se otvoriti.“

„Ovo je ostrvo“, rekao je Koli. „Gde će to bilo ko da ode? Nije baš da mogu da uhvate trajekt, šmugnu u Boston i tamo naprave kaos. Ako budu vezani i njihove ćelije se poplave, gospodo, svi će oni umreti. To je dvadeset četiri ljudska bića. Ako se, ne dao bog, nešto dogodi u drugim delovima kompleksa? Sa preostalo četrdeset dvoje? Hoću da kažem, bože blagi. Možete li da živite sa tim? Ja ne mogu.“

Koli je prešao pogledom preko lica za stolom, uzduž i popreko, i Tedi je najednom kod njega osetio saosećajnost koju ranije uopšte nije primećivao. Nije imao pojma zašto im je Koli dopustio da prisustvuju sastanku, ali počinjao je da sumnja kako on nema mnogo prijatelja u ovoj prostoriji.

„Doktore“, rekao je Tedi, „ne bih da vam smetam.“

„Uopšte ne smetate, inspektore. Mi smo vas i doveli ovamo.“

Malo je falilo da Tedi kaže: ma nemoj.

„Kada smo jutros razgovarali o šifri Rejčel Solando...“

„Da li su svi upoznati sa onim o čemu inspektor priča?“

„Zakon četvorke“, rekao je Brotigan sa osmehom koji je u Tediju budio želju da pri sebi ima klešta. „Mnogo mi se to dopada.“

Tedi reče: „Kada smo jutros razgovarali vi ste mi rekli kako nemate nikakvu ideju u vezi s tim šta bi mogao da znači poslednji red.“

„'Ko je šezdeset sedam?'“, rekao je Nering. „Šta s tim?“

Tedi je klimnuo glavom, a onda se zavalio u stolicu i čekao. Ispostavilo se da su svi za stolom pogledali u njega, zbunjeni.

„Zaista ne shvatate?“, pitao je Tedi.

„Šta ne shvatamo, inspektore?“, ovo je pitao Kolijev prijatelj, a Tedi je pogledao u njegov mantil i video da se ovaj preziva Miler.

„Ovde imate šezdeset šest pacijenata.“

Piljili su u njega poput dece na rođendanskoj zabavi koja očekuju da klovn izvuče još jedan buket cveća.

„Četrdeset dvoje pacijenata ukupno u odeljenjima A i B. Dvadeset četvoro u odeljenu C. To je zajedno šezdeset šest.“

Tedi je video kako se kod nekolicine na licu pomalja razumevanje, ali većina je i dalje izgledala zabezegnuto.

„Šezdeset šest pacijenata“, govorio je Tedi. „To znači da odgovor na pitanje 'Ko je šezdeset sedam?' leži u činjenici da ovde postoji šezdeset sedmi

pacijent.“

Tišina. Nekoliko lekara zgedalo se preko stola.

„Ne shvatom“, rekao je Nering naposletku.

„Šta tu ima da se ne shvata? Rejčel Solando je htela da kaže da postoji i šezdeset sedmi pacijent.“

„Ali ne postoji“, rekao je Koli, ruku ispruženih ispred sebe na sto. „To je sjajna ideja, inspektore, i svakako bi bila rešenje za šifru - da je istinita. Ali dva plus dva nikada nije jednako pet, ma koliko mi to želeli. Ukoliko na ostrvu postoji samo šezdeset šest pacijenata, onda je svako pitanje vezano za šezdeset sedmog bespredmetno. Shvatate šta hoću da kažem?“

„Ne“, rekao je Tedi, trudeći se da mu ton ostane pribran. „Mislim da baš i ne razumem o čemu sad govorite.“

Činilo se da Koli pažljivo bira reči pre no što ih izgovori, kao da odabira one najprostije. „Da, recimo, nema ovog uragana, mi bismo jutros primili dva nova pacijenta. To bi ukupan broj naših pacijenata podiglo na šezdeset osam. Da je neki pacijent, ne dao bog, sinoć umro u snu, to bi ukupan broj spustilo na šezdeset pet. Ukupan broj može se menjati iz dana u dan, iz nedelje u nedelju, u zavisnosti od brojnih varijabli.“

„Ali“, rekao je Tedi, „što se tiče one noći kada je gospođica Solando napisala svoju šifrovanu poruku...“

„Bilo ih je šezdeset šest, uključujući i nju. Dopuštam da je bilo tako, inspektore. Ali to je još uvek jedan manje od šezdeset sedam, zar ne? Pokušavate da naterate vodu na svoju vodenicu.“

„Ali to je ono što je ona htela da kaže.“

„Razumem to, da. Ali ono što je htela da kaže jeste varka. Ovde nema šezdeset sedmog pacijenta.“

„Da li biste dopustili meni i mom partneru da pregledamo dosijea pacijenata?“

Ovo je izazvalo mnogo namrštenih lica i uvređenih pogleda za stolom.

„Nikako“, rekao je Nering.

„Ne možemo vam to dopustiti, inspektore. Žao mi je.“

Tedi je na trenutak spustio pogled i video na sebi budalastu belu bluzu i pantalone koje su sa njom činile komplet. Izgledao je kao sladoledžija. Verovatno je izgledao i isto toliko autoritativno. Možda bi trebalo prisutnima da posluži koju kuglu sladoleda, da vidi može li da im se približi na taj način.

„Nemamo pristup dosijeima zaposlenih. Nemamo pristup dosijeima pacijenata. Kako uopšte da pronađemo vašu nestalu pacijentkinju, gospodo?“

Nering se zavalio u naslon stolice i okrenuo glavu.

Kolijeva ruka se zamrzla u vazduhu, sa cigaretom na pola puta do usana.

Nekoliko lekara međusobno se došaptavalo.

Tedi je pogledao u Čaka.

Čak je prošaputao: „Nemoj mene ništa da gledaš. Ja sam skroz zbunjen.“

Koli upita: „Upravnik vam nije rekao?“

„Uopšte nismo razgovarali sa upravnikom. Pokupio nas je Makferson.“

„Oh“, rekao je Koli, „bože dragi.“

„Šta?“

Koli je pogledao druge doktore oko sebe, razrogačenih očiju.

„Šta?“ , ponovio je Tedi.

Koli je ispustio glasan uzdah i pogledao niz sto ka njima.

„Pronašli smo je.“

„Šta ste uradili?“

Koli je klimnuo glavom i povukao dim cigarete. „Rejčel Solando. Pronašli smo je danas po podne. Ona je ovde, gospodo. Samo treba da izađete na vrata i produžite hodnikom.“

I Tedi i Čak pogledaše preko ramena u vrata.

„Sada možete da se odmorite, inspektori. Vaša potraga je završena.“

11.

Koli i Nering su ih povelili niz hodnik popločan crnim i belim pločicama, pa kroz dvokrilna vrata u glavno bolničko odeljenje. Prošli su pored pulta za bolničarke sa leve strane i skrenuli desno u prostranu sobu sa duguljastim fluorescentnim svetiljkama i garnišnama u obliku slova U koje su bile okačene na kuke u plafonu, a tu je bila i ona - sedela je na krevetu u bledozelenoj bolničkoj košulji koja joj se završavala tik iznad kolena, tamne, nedavno oprane kose, začesljane sa čela.

„Rejčel“, oslovio ju je Koli, „navratili smo i doveli neke prijatelje. Nadam se da ti ne smeta.“

Povukla je rub košulje da prekrije butine i pogledala Tedija i Čaka sa detinjim uzbuđenjem u očima.

Na njoj nije bilo ni jedne jedine ogrebotine.

Koža joj je bila boje ružičastog kvarca. Lice, ruke i noge bili su joj sasvim čisti. Stopala su joj bila bosa, a koža bez posekotina, netaknuta granama, trnjem ili stenama.

„Šta mogu da učinim za vas?“, upitala je Tedija.

„Gospođo Solando, došli smo da...“

„Prodajete nešto?“

„Izvin'te?“

„Nadam se da niste došli da nešto prodajete. Ne bih da budem gruba, ali o tome uvek odlučuje moj muž.“

„Ne, gospođa. Mi ne prodajemo ništa.“

„E, onda je sve u redu. Šta mogu da učinim za vas?“

„Možete li da mi kažete gde ste bili juče?“

„Bila sam ovde. Bila sam kod kuće.“ Pogledala je u Koliya. „Ko su ovi ljudi?“

Koli reče: „Oni su policajci, Rejčel.“

„Da li se Džimu nešto desilo?“

„Ne“, reče Koli. „Ne, nije. Džim je dobro.“

„Nisu valjda deca.“ Osvrnula se oko sebe. „Oni su tu u dvorištu. Nisu napravili neki nestašluk?“

Tedi reče: „Ne, gospođo Solando. Vaša deca nisu ni u kakvoj nevolji. Vaš muž je dobro.“ Uhvatio je Kolijev pogled i Koli mu klimnu glavom u znak odobravanja. „Samo smo, ovaj, čuli da je jedan dobro poznati subverzivac juče bio u ovom kraju. Videli su ga na ulici kako deli komunističku propagandu.“

„O, bože dragi, nije valjda. Deci?“

„Ne, koliko mi znamo.“

„AH u ovom kraju? U ovoj ulici?“

Tedi reče: „Bojim se da je tako, gospoja. Nadali smo se da biste vi mogli da nam kažete kuda ste sve išli juče, da bismo znali da li vam se put negde ukrstio sa dotičnim gospodinom.“

„Vi to mene optužujete da sam komunista?“, podigla je leđa sa jastuka i zgužvala čaršav šakom.

Koli je pogledao Tedija pogledom koji je govorio: sami ste se uvalili u sos, sada se sami i vadite.

„Komunista, gospoja? Vi? Koji bi čovek pri čistoj svesti pomislio tako nešto? Vi ste Amerikanka koliko i Beti Grebi. To samo slep čovek ne bi video.“

Popustila je stisak kojim je držala čaršav i tom rukom se počesala po kolenu. „Ali ja ne ličim na Beti Grebi.“

„Podsećate jedino svojim očiglednim patriotizmom. Ne, rekao bih da više ličite na Terezu Rajt, gospoja. Kako se zvao onaj gde glumi sa Džozefom Kotonom od pre jedno deset-dvanaest godina?“

„Senka sumnje. Već su mi to govorili“, rekla je i uspela da se osmehne, istovremeno i učtivo i senzualno. „Džim se borio u tom ratu. Došao je kući i rekao da je svet sada slobodan jer su se Amerikanci za to borili i da čitav svet sad shvata da je američki način života jedini pravi način.“

„Amen“, rekao je Tedi. „I ja sam se borio u tom ratu.“

„Da li ste poznavali mog Džima?“

„Bojim se da nisam, gospoja. Siguran sam da je on dobar čovek. Pešadinac?“

Od ovoga je nabrala nos. „Marinac.“

„Uvek verni“ {8}, reče Tedi. „Gospođo Solando, veoma je važno da sve saznamo o svakom pokretu koji je ovaj subverzivac juče načinio. E sad, vi ga možda uopšte niste ni videli. On je pravo šunjalo. Tako da moramo da znamo

šta ste vi radili juče, da bismo mogli to da uporedimo sa onim što znamo o njegovom kretanju, pa da vidimo da li ste se vas dvoje u nekom trenutku mimoišli.“

„Kao brodovi u noći?“

„Baš tako. Znači razumete.“

„Oh, da, razumem.“ Sela je na krevet i podvila noge u turski sed, a Tedi je svaki njen pokret osećao u stomaku i preponama.

„Pa ako biste mogli da mi prepričate kako ste proveli dan“, rekao je. „Pa, da vidimo. Napravila sam Džimu i deci doručak i zatim spakovala Džimu lanč-paket i Džim je otišao, a zatim sam poslala decu u školu, pa odlučila da malo duže plivam u jezeru.“

„Često to radite?“

„Ne“, rekla je kroz smeh dok se povijala napred, kao da joj se on udvara. Prosto sam se, šta ja znam, osetila malo luckasto. Znae kako to biva ponekad? Prosto se čovek oseća luckasto?“

„Naravno.“

„E pa tako sam se ja osećala. Tako da sam skinula svu odeću i plivala po jezeru sve dok mi noge i ruke nisu postale kao klada, tako teške, a onda sam izašla iz vode, obrisala se, obukla i dugo šetala obalom. Bacala sam kamenčiće u vodu i napravila nekoliko malih zamkova. Malenih.“

„Da li se sećate koliko ste ih napravili?“, pitao je Tedi i osetio kako Koli pilji u njega.

Porazmislila je o ovome, pogleda uperenog ka plafonu. „Sećam se.“ „Koliko?“

„Trinaest.“

„To je priličan broj zamkova.“

„Neki od njih su bili veoma mali“, rekla je. „Veličine šoljice.“

„A šta ste nakon toga radili?“

„Mislila sam na tebe“, rekla je.

Tedi vide kako se Nering, koji je stajao sa druge strane kreveta, zглеda sa Kolijem. Tedi je uhvatio Neringov pogled i Nering podiže ruke, iznenađen kao i svi ostali.

„Zašto na mene?“, pitao je Tedi.

Njen osmeh je otkrio bele zube koji gotovo da su bili sasvim stisnuti, osim što je između njih samo malo izvirivao crveni vršak jezika. „Zato što si ti moj Džim, ludice. Ti si moj vojnik.“ Podigla se na kolena, ispružila ruku i dohvatila njome Tedijevu šaku i počela da je miluje. „Tako je gruba. Obožavam tvoje žuljeve. Volim kad me grebu po koži. Nedostaješ mi, Džime. Nikad nisi kod kuće.“

„Mnogo radim“, reče Tedi.

„Sedi.“ Povukla ga je za ruku.

Koli ga je ohrabrio pogledom, tako da je Tedi dopustio Rejčel da ga povede do kreveta. Seo je pored nje. Šta god da je bilo to zbog čega su njene oči na fotografiji dozivale u pomoć, toga sad nije bilo, barem privremeno, i bilo je nemoguće, kada se sedne tako blizu nje, prenebregnuti njenu ogromnu lepotu. Sveukupni utisak podsećao je na tečnost - tamne oči koje su sijale pogledom bistrim kao voda, lenjo protezanje njenog tela usled koga se činilo da njeni udovi plivaju kroz vazduh, lice sočno prezrelo u predelu usana i brade.

„Previše radiš“, rekla je i prešla prstima preko mesta tik ispod njegovog grla, kao da ispravlja neravninu na čvoru njegove kravate.

„Moram da donesem hranu na sto“, rekao je Tedi.

„Oh, ali nama ništa ne fali“, rekla je i on je osetio njen dah na svom vratu. „Imamo dovoljno za život.“

„Za sada“, rekao je Tedi. „Ja razmišljam o budućnosti.“

„Nisam još videla budućnost“, rekla je Rejčel. „Sećaš kako je govorio moj stari?“

„Zaboravio sam.“

Prstima mu je začesljala kosu sa slepoočnice. „’Budućnost je nešto što se kupuje na kredit’, govorio je. ’Ja plaćam gotovinom.’“ Tiho se zakikotala i pribila se tako blizu da je osećao njene grudi na plećki. „Ne, dušo, moramo da živimo za današnji dan. Za ono što je sada i ovde.“

To je i Dolores znala da kaže. A kosa i usne su takođe ličili, toliko da ako bi se Rejčel još više približila, niko ne bi mogao da mu zameri ako bi pomislio da razgovara sa Dolores. Čak su posedovale i istu usplahirenu senzualnost. Tedi nikada nije bio siguran — čak ni nakon svih godina koje su proveli zajedno - da li je njegova žena uopšte bila svesna efekta koji proizvodi.

Pokušavao je da se seti šta je trebalo da je pita. Znao je da bi trebalo da je vrati na temu razgovora. Da je natera da mu ispriča šta je juče radila, to je to,

šta se dogodilo nakon što je šetala obalom i napravila zamkove.

„Šta si radila nakon šetnje pored jezera?“, pitao je.

„Znaš ti šta sam radila.“

„Ne znam.“

„Oh, hoćeš da me čuješ kako to izgovaram. Je l' u tome stvar?“ Primakla se tako blizu da joj je lice bilo malo ispod njegovog i te mrke oči piljile su nagore, a vazduh koji je izlazio iz njenih usta peo se do njegovih.

„Ne sećaš se?“

„Ne.“

„Lažljivče.“

„Ozbiljan sam.“

„Nisi. Ako si ono zaboravio, Džejmse Solando, onda si nagrabusio.“ „Reci mi onda“, prošaputao je Tedi.

„Samo želiš da čuješ.“

„Samo želim da čujem.“

Prešla je dlanom preko njegove jagodične kosti, pa niz bradu, a kad je progovorila, glas joj je bio dublji: „Vratila sam se još mokra sa jezera, a ti si polizao vodu sa mene.“

Tedi joj je položio ruke na lice pre nego što je mogla da mu se sasvim približi. Prsti su mu kliznuli preko njenih slepoočnica i on je među njima osetio vlagu u njenoj kosi, pa ju je pogledao u oči.

„Reci mi šta si još radila juče“, prošaputao je i vide kako se u njenim očima nešto bori protiv te vodenaste bistrine. Strah, bio je gotovo siguran. A onda se njegovi izdanci pojaviše na njenoj gornjoj usni i između obrva. Osećao je drhtaje u njenom telu.

„Sahranila sam te“, rekla je.

„Ne, ovde sam.“

„Sahranila sam te. U praznom kovčegu jer ti je telo razneseno po čitavom Severnom Atlantiku. Sahranila sam tvoje identifikacione pločice jer su jedino to pronašli. Tvoje telo, tvoje prelepo telo, izgorelo je i pojele su ga ajkule.“

„Rejčel“, pozvao je Koli.

„Kao šniclu“, rekla je.

„Ne“, rekao je Tedi.“

„Kao crnu šniclu, tvrdu od zagorelosti.“

„Ne, to nisam bio ja.“

„Ubili su Džima. Moj Džim je mrtav. Ko si onda ti, koji kurac?“ Istrgnula se iz njegovih ruku i otpuzala preko kreveta do zida, a onda se okrenula i ponovo ga pogledala.

„Ko je on, koji kurac?“, pokazala je na Tediju i pljunula ga.

Tedi nije mogao da se pomeri. Piljio je u nju, dok je gnev preplavljivao njene oči poput talasa.

„Hteo si da me jebeš, mornaru? Je l' se o tome radi? Da guraš svoj kurac u mene dok mi se deca igraju u dvorištu? To si planirao? Goni se odavde! Čuješ li me? Goni se od...“

Obrušila se na njega, sa rukom podignutom iznad glave, i Tedi je skočio sa kreveta, a dvojica bolničara jurnula su pokraj njega sa širokim kožnim kaiševima prebačenim preko ramena i uhvatili Rejčel ispod pazuha i oborili je nazad na krevet.

Tedi je osećao kako mu telo drhti i znoj izvire iz pora dok se odeljenjem razlegao Rejčelin glas: „Silovatelju! Bezdušni jebeni silovatelju! Moj muž će da dođe i da te zakolje! Čuješ li? Ima da ti odseče glavu pa ćemo krvi da ti se napijemo! Kupaćemo se u tvojoj krvi, ti jebani skote bolesni!“

Jedan joj je bolničar legao preko grudi dok joj je drugi džinovskom šakom uhvatio noge, pa su provukli kaiševe kroz proreze na metalnim krevetskim prečkama i ukrstili ih preko Rejčelinih grudi i nogu i uvukli ih u proreze sa druge strane, zategnuli ih i na kraju provukli kroz kopče, a one su škljocnule kad su se zatvarale, i bolničari se odmakohše.

„Rejčel“, pozvao ju je Koli glasom blagim, očinskim.

„Svi ste vi jebani silovatelji. Gde su moja dečica? Gde su moja dečica? Vratite mi moju dečicu, vi skotovi bolesni! Vratite mi moju dečicu!“

Ispustila je takav krik koji je jurnuo uz Tedijevu kičmu kao metak i sa tolikom žestinom pokušavala da se otrgne iz kaiševa kojima je bila vezana da su prečke na bolničkom krevetu zazveckale i Koli joj reče: „Doći ćemo kasnije da te obiđemo, Rejčel.“

Pljunula ga je i Tedi je čuo kako pljuvačka pada na pod, onda je ponovo počela da vrišti a usna joj se raskrvavila na mestu gde se sigurno ujela, potom im je Koli klimnuo glavom i pošao, a oni su krenuli za njim. Tedi se osvrnuo i video kako ga Rejčel posmatra, kako ga gleda pravo u oči dok odiže ramena sa dušeka, oteklih žila na vratu i usana sjajnih od krvi i pljuvačke, i vrišti na

njega, vrišti kao da vidi sve umrle ovog veka kako ulaze kroz prozor i prilaze njenom krevetu.

Koli je u svojoj kancelariji imao bar i pošao je do njega čim su ušli, skrenuvši levo, i tada ga je Tedi na trenutak izgubio. Nestao je iza zastora od bele gaze i Tedi je pomislio: Ne, nemoj sada. Nemoj sada, za boga miloga.

„Gde ste je pronašli?“, pitao je Tedi.

„Na plaži, blizu svetionika. Bacala je kamenčiće u okean.“

Koli se ponovo pojavio, ali samo zato što je Tedi okrenuo glavu nalevo dok je Koli nastavio da se kreće nadesno. Kako je Tedi okretao glavu, tako je gaza pokrivala policu za knjige ugrađenu u zid, a zatim i prozor. Protrljao je desno oko, ne prestajući da se nada uprkos svim dokazima, ali to mu nije pomoglo, a onda je osetio duž leve strane glave — kanjon užarene lave usekao mu se u lobanju tik ispod mesta gde mu je kosa bila razdeljena. Mislio je da su to Rejčelini krici unutra, divljačka buka, ali bilo je više od toga, i bol je eksplodirao kao da mu se deset špenadli zabada lagano u lobanju, a on se trgnuo i prstima dodirnuo slepoočnicu.

„Inspektore?“ Podigao je glavu i video Koliya sa druge strane radnog stola, avetinjsku mrlju sa leve strane.

„Da“, uspeo je da procedi Tedi.

„Bledi ste kao smrt.“

„Jesi li dobro, šefe?“, najednom je Čak bio iza njega.

„Dobro sam“, procedio je Tedi i Koli je spustio čašu sa viskijem na sto, a zvuk koji se začuo bio je kao pucanj sačmare.

„Sedite“, rekao je Koli.

„Sve je u redu“, rekao je Tedi, ali reči su se iz njegovog mozga spustile do jezika bodljikavim merdevinama.

Kolijeve kosti su pucketale kao drvo u vatri kada se naslonio na sto ispred Tedija. „Migrena?“

Tedi je pogledao u njegov razmrljani obris. Hteo je da klimne glavom, ali ga je pređašnje iskustvo naučilo da nikada ne klima glavom tokom ovih napada. „Da“, procedio je.

„Shvatio sam na osnovu toga kako trljate slepoočnicu.“

„Oh.“

„Često ih imate?“

„Pet-šest. Tedi je usta su se osušila i on je sačekao nekoliko sekundi kako „bi malo nakvasio jezik, „... puta godišnje.“

„Imate sreće“, rekao je Koli. „Barem u jednom pogledu.“

„Kako to?“

„Veliki broj onih koji pate od migrene imaju napade skoro svake nedelje.“ Kada se podigao sa stola njegovo telo je ponovo proizvelo onaj zvuk zapaljenog drveta i Tedi ga je čuo kako otključava ormarić.

„Koji su vam simptomi?“, pitao je Tedi. „Delimični gubitak vida, suva usta, žarenje u glavi?“

„Bravo.“

„Toliko već vekova proučavamo mozak i niko nema pojma šta izaziva migrenu. Možete li u to da poverujete? Znamo da obično napada parijatalni moždani režanj. Znamo da izaziva zgrušavanje krvi. Ono je beskonačno malo za tu vrstu pojave, ali kada se dogodi u organu koji je mali i osetljiv kao mozak, dobijate prave eksplozije. Ipak, nakon sveg tog vremena mi ne znamo ništa više o uzrocima niti o dugoročnim posledicama nego o tome kako da zaustavimo običnu prehladu.“

Koli mu je dodao čašu vode i spustio mu u ruku dve žute pilule. „Ovo bi trebalo da vam pomogne. Onesvestiće vas na sat ili dva, ali kada se budete probudili biće vam dobro. Bićete bistri kao potok.“

Tedi je pogledao žute pilule, čašu vode koja mu je visila u drhtavoj ruci.

Pogledao je u Koli, pokušao da se usredsredi na njega svojim dobrim okom jer se čovek kupao u svetlosti tako sjajnoj i jakoj da su se zraci u snopovima odbijali od njegovih ruku i ramena.

Šta god činio, počeo je da govori glas u Tedi jevoj glavi...

Neki nokti su drsko rasparali levu stranu njegove lobanje i usuli u nju punu čašu pribadača, i Tedi je šištao dok je s mukom udisao vazduh.

„Bože, šefe.“

„Biće mu dobro, inspektore.“

Onaj glas je ponovo pokušao: Šta god da radiš Tedi...

Neko je ukucio gvozdeni klin kroz pojas pribadača, i Tedi je dlanom pritisnuo zdravo oko dok su iz njega kuljale suze, a stomak mu se prevrtao.

...ne uzimaj te pilule.

Želudac mu se skroz podigao, udarivši u desni kuk, dok su plamenovi lizali zidove pukotine u njegovoj lobanji, i bio je sasvim siguran da će pregristi jezik ako bude postalo iole gore.

Ne uzimaj te jebene pilule, vrištao je onaj glas, odbijajući se uzduž i popreko zapaljenim kanjonom, mašući zastavom, okupljajući vojsku.

Tedi je spustio glavu i isprovraćao se na pod.

„Šefe, šefe. Jesi li dobro?“

„Bože, bože“, rekao je Koli. „Stvarno imate jake napade.“

Tedi je podigao glavu.

Nemoj....

Obrazi su mu bili mokri od suza.

...da uzimaš...

Neko je sada čitavom dužinom kanjona gurnuo sečivo.

...te...

Sečivo je počelo da testerise napred-nazad.

...pilule.

Tedi je stisnuo zube i osenio kako mu se želudac ponovo diže. Pokušao je da se usredsredi na čašu koju je držao u ruci i primetio je nešto čudno na svom palcu i pomislio je da se migrena poigrava njegovom percepcijom.

Neuzimajte pilule.

Još jedan zasek testere kroz ružičaste nabore njegovog mozga i Tedi je morao da stisne zube da ne bi vrisnuo, a čuo je i Rejčeline vriske kroz vatru i video je kako ga gleda u oči i osenio njen dah na usnama i osenio njeno lice pod dlanovima dok su njegovi prsti milovali njene slepoočnice, a ona jebena testera prolazila napred-nazad kroz njegovu glavu...

neuzimajte jebene pilule.

... pa je zalepio dlan preko usta i osenio kako pilule uleću unutra, i on ih je poterao vodom i progutao, osenio kako mu klize niz jednjak, a onda pio iz čaše sve dok je nije ispraznio.

„Zahvaljivaćete mi se“, rekao je Koli.

Čak je ponovo bio iza njega i dodao je Tediju maramicu, a Tedi je njome obrisao čelo i usta i bacio je na pod.

„Koli je rekao: „Pomozite mi da ga podignem, inspektore.“

Podigli su Tedija iz stolice i okrenuli ga i on vide pred sobom crna vrata.

„Nemojte nikome da kažete“, rekao je Koli, „ali tu je jedna soba u kojoj ponekad krišom dremnem. Oh, dobro, jednom dnevno. Smestićemo vas tamo, inspektore, pa ćete prespavati ovo. Za dva sata bićete zdravi ko dren.“

Tedi je video kako mu ruke vise sa njihovih ramena. Izgledale su čudno - šake koje tako vise tik iznad grudne kosti. A palci, i jedan i drugi su imali na sebi onu optičku varku. Šta je to koji kurac? Želeo je, kada bi mogao, da zagrebe kožu, ali Koli je sada otvarao vrata i Tedi je bacio poslednji pogled na mrlje na palcima.

Crne mrlje.

Imalin, pomislio je dok su ga uvodili u mračnu sobu.

Odakle mi kog đavola imalin na palcima?

12.

Bili su to najgori snovi u njegovom životu.

Počeli su tako što je Tedi šetao ulicama Hala, ulicama kojima je prošao nebrojeno mnogo puta još od ranog detinjstva pa sve dok nije odrastao. Prošao je pored svoje stare škole. Prošao je pored malog dućana u kojem je kupovao žvake i gazirane sokove. Prošao je pored kuće Dikersonovih i kuće, Pakaskijevih, pored Marijevih, Bojdovih, Vernonovih, Konstantinovih. Ali, niko od njih nije bio kod kuće. Nigde nije bilo nikoga. Sve je bilo пусто, čitav grad. Pust i smrtno tih. Nije mogao čak ni da čuje okean, a okean se u Halu uvek čuje.

Bilo mu je užasno - našao se u svom gradu, a nikoga nije bilo tamo. Seo je na bedem duž Okeanske avenije i posmatrao pustu plažu, i tako je sedeo i čekao, ali niko nije došao. Svi su mrtvi, shvatio je, mrtvi i odavno ih već nema. On je duh, koji se vratio kroz vekove i došao u svoj avetinjski grad. Grad više nije na tom mestu. On više nije na tom mestu. Nema ni tog mesta.

Zatim se našao u velikom mermernom holu koji je bio pun ljudi i bolničkih kolica i crvenih kesa za transfuziju krvi, i tu se odmah osetio bolje. Gde god se to nalazio, ipak nije sam. Troje dece — dva dečaka i devojčica — prošli su ispred njega. Sve troje su nosili bolničke košulje, a devojčica je bila uplašena. Čvrsto je držala braću za ruke. Rekla je: „Ona je ovde. Naći će nas.“

Endru Lejdis se nagnuo ka Tediju i upalio mu cigaretu. „Hej, ortak, nisi više ljut, je l' da?“

Lejdis je bio gadan primerak ljudskog roda - njegovo izborano telo ličilo je na čvornovati kanap, na izduženoj glavi isticala se izbačena vilica koja je bila dvostruko duža nego što bi trebalo da bude, zubi su mu bili krivi, a iz krastave, ružičaste glave nicali su pramenovi plave kose - ali Tediju je ipak bilo drago što ga vidi. Jedino je njega poznavao od svih ljudi u toj prostoriji.

„Našao sam bocu“, rekao je Lejdis, „ako hoćeš kasnije da cugneš malo.“ Namignuo je Tediju i potapšao ga po leđima, a onda se pretvorio u Čaka i to je izgledalo savršeno normalno.

„Moramo da krenemo“, rekao je Čak. „Vreme nam izmiče, prijatelju.“

Tedi je rekao: „Moj grad je pust. Nema ni žive duše.“

I dao se u trk jer se pojavila ona, Rejčel Solando, i cičala je dok je trčala kroz balsku dvoranu sa mesarskim nožem. Pre nego što je Tedi uspeo da stigne do nje, dohvatila je troje dece i nož je krenuo gore i dole, gore i dole, a

Tedi se ukočio u mestu, na neki neobjašnjiv način opčinjen prizorom, i znao je da više ne može ništa učiniti — ta deca su već mrtva.

Rejčel je podigla glavu i pogledala ga. Lice i vrat bili su joj isprskani krvlju. Rekla je: „Daj mi ruku.“

Tedi je rekao: „Sta? Mogao bih da upadnem u nevolju.“

Ona mu reče: „Daj mi ruku i ja ću biti Dolores. Biću ti žena. Ona će ti se vratiti.“

A on je na to rekao: „Jeste, hoće“, i pomogao joj je. Uspeli su nekako da podignu sve troje dece odjednom i izneli su ih napolje na zadnja vrata, zatim spustili do jezera i uneli u vodu. Nisu ih bacili. Bili su nežni. Položili su ih na površinu vode i deca su potonula. Jedan dečak je ponovo izbio na površinu, zamlatarao rukom, a Rejčel je rekla: „U redu je. Ne zna da pliva.“

Stajali su na obali i posmatrali kako dečak tone, a ona je obavila rukom Tedijev struk i rekla: „Ti ćeš biti moj Džim. Ja ću biti tvoja Dolores. Napravićemo nove bebe.“

To se Tediju učinilo kao savršeno pravično rešenje, pa se zapitao zašto to njemu samom nikada nije palo na pamet.

Krenuo je za njom nazad u Ešklif i usput su sreli Čaka, pa su sve troje zajedno nastavili dugim hodnikom koji se pružao skoro dva kilometra. Tedi je rekao Čaku: „Ona me vodi kod Dolores. Idem kući, družo.“

„To je divno!“, reče Čak. „Drago mi je. Ja nikad neću otići sa ovog ostrva.“

„Nećeš?“

„Neću, ali nema veze, šefe. Stvarno nema. Ovde mi je mesto. Ovde je moj dom.“

Tedi reče: „Moj dom je tamo gde je Rejčel.“

„Misliš, Dolores.“

„Da, da. Šta sam rekao?“

„Rekao si Rejčel.“

„Oh. Izvini. Stvarno misliš da ti je ovde mesto?“

Čak je klimnuo glavom. „Nikada nisam odlazio odavde. Nikada neću ni otići. Mislim, pogledaj mi samo ruke, šefe.“

Tedi ih je pogledao. Izgledale su mu sasvim u redu. To mu je i rekao. Čak je odmahnuo glavom. „Ne uklapaju se. Ponekad se prsti pretvore u mišev.“

„Pa, onda mi je drago što si kod kuće.“

„Hvala, šefe.“ Čak ga je potapšao po leđima, pa se pretvorio se u Koliya, a Rejčel se nekako obrela daleko ispred njih i Tedi je ubrzao korak.

Koli je rekao: „Ne možeš voleti ženu koja je ubila svoju decu.“ „Mogu“, rekao je Tedi i ubrzao korak još više. „Ti prosto ne shvataš.“ „Šta to?“ Koli jeve noge nisu se pomerale, ali ipak je održavao korak sa Tedijem, kao da je klizio pored njega. „Šta to ne shvatam?“

„Ne mogu da budem sam. Ne mogu to da prihvatim. Ne na ovom jebenom svetu. Treba mi ona. Ona je moja Dolores.“

„Ona je Rejčel.“

„Znam. Ali imamo dogovor. Ona će biti moja Dolores. Ja ću biti njen Džim. Dobar je to dogovor.“

„A-ha“, reče Koli.

Ono troje dece pojavilo se na hodniku i počelo da im trči u susret. Bili su mokri do gole kože i vrištali su iz sveg glasa.

„Kakva majka bi ovako nešto uradila?“, rekao je Koli.

Tedi je posmatrao decu kako trče u mestu. Prošla su pored njega i Koliya, a onda se vazduh promenio, ili se nešto drugo desilo, jer trčala su i trčala, ali nisu odmicala.

„Ubiti svoju decu!“, rekao je Koli.

„Nije htela to da uradi“, reče Tedi. „Samo je uplašena.“

„Kao ja?“, upitao je Koli, ali više to nije bio Koli. Bio je Piter Brin. „Uplašena je, pa zato pobije svoju decu i onda je to u redu?“

„Ne. Mislim, da. Ne sviđaš mi se, Pitere.“

„I šta ćeš uraditi po tom pitanju?“

Tedi je prislonio službeni pištolj uz Piterovu slepoočnicu.

„Znaš li ti koliko sam ja ljudi ubio?“, pitao je Tedi, a niz lice su mu se odjednom slile suze.

„Pa, nemoj mene“, rekao je Piter. „Molim te.“

Tedi je povukao obarač i video kako metak prolazi kroz Brinovu glavu i izlazi sa druge strane, a deca su posmatrala sve to i sada su vrištala kao luda, a Piter Brin je rekao: „Do đavola“ i naslonio se na zid, držeći ruku preko ulazne rane. „Zar pred decom?“

A onda su je čuli. Krik koji je izronio negde iz tame ispred njih. Njen krik. Približavala se. Bila je negde blizu u mraku i trčala je ka njima što je brže mogla, -a devojčica je rekla: „Pomozi nam.“

„Nisam vam ja tatica. Nije mi to dužnost.“

„Ja ću te zvati taticice.“

„U redu“, izgovorio je Tedi uz uzdah i uzeo je za ruku.

Krenuli su preko litica koje su se nadvisivale iznad obale Zatvorenog ostrva, a onda su odlutali do groblja i tu je Tedi pronašao veknu hleba i malo putera od kikirikija i pekmeza, pa im je napravio sendviče u mauzoleju i devojčica je bila tako srećna dok mu je sedela u krilu i jela sendviče, a onda ju je Tedi odveo na groblje i pokazao joj spomenik njegovom ocu i spomenik njegovoj majci i njegov sopstveni spomenik: EDVARD DANIJELS

LOŠ MORNAR

1920-1957

„Zašto si ti loš mornar?“, pitala je devojčica.

„Ne volim vodu.“

„Ni ja ne volim vodu. Znači da smo ti i ja drugari.“

„Izgleda da jesmo.“

„Ti si već mrtav. Imaš kakoseonozvaše.“

„Spomenik.“

„Jeste.“

„Pa izgleda da sam onda stvarno mrtav. U mom gradu nije bilo nikoga.“

„I ja sam mrtva.“

„Znam. Žao mi je zbog toga.“

„Nisi je zaustavio.“

„Šta sam mogao da uradim? Kada sam stigao do nje, već je, znaš...“

„Au, čoveče.“

„Šta je bilo?“

„Evo je opet.“

Rejčel je pristizala na groblje upravo prolazeći pored spomenika koji je Tedi oborio za vreme oluje. Nije žurila. Bila je tako lepa, mokre kose iz koje

se cedila kiša, a mesarski nož je zamenila sekirom sa dugom drškom koju je vukla sa sobom i rekla je: „Daj, Tedi. Deca su moja.“

„Znam. Ali ipak ne mogu da ti ih dam.“

„Ovoga puta će biti drugačije.“

„Kako to?“

„Sada sam dobro. Znam koje su moje odgovornosti. Sredila sam se u glavi.“

Tedi je zaplakao. „Mnogo te volim.“

„I ja tebe volim, dušo. Stvarno.“ Prišla mu je i poljubila ga, istinski ga poljubila, obuhvatila mu je lice rukama i kliznula jezikom preko njegovog jezika, a iz grla joj se vinulo prigušeno stenjanje koje je prešlo u njegova usta, dok ga je ljubila sve jače i jače, a on ju je tako mnogo voleo.

„Sad mi daj devojčicu“, rekla je.

Predao joj je devojčicu i ona ju je uhvatila jednom rukom, a u drugu ruku uzela sekiru i rekla: „Odmah se vraćam. Važi?“

„Naravno“, rekao je Tedi.

Mahnuo je devojčici, znajući da ona ne shvata šta se događa. Ali, to je sve za njeno dobro. Znao je da jeste. Moraš da donosiš teške odluke kad odrasteš, odluke koje deca nikako ne mogu da shvate. Ali, donosiš ih upravo zbog dece. I Tedi je sve vreme mahao, iako devojčica nije htela da mu uzvрати mahanjem dok ju je majka vodila ka mauzoleju; devojčica je zurila u Tedija pogledom iz kojeg je nestala svaka nada u spasenje, pogledom pomirenim sa ovim svetom, sa ovim žrtvovanjem, a usta su joj i dalje bila musava od putera od kikirikija i pekmeza.

„O, Isuse!“ Tedi se pridigao u sedeći položaj. Plakao je. Osećao je kako se otrgao od sna, kako je iščupao mozak iz nesvesnog stanja samo da bi izašao iz tog sna. Osećao ga je još uvek u glavi, kako ga čeka širom otvorenih vrata. Trebalo je samo da sklopi oči i ponovo nasloni glavu na jastuk, i odmah bi upao pravo u taj san.

„Kako ste, inspektore?“

Trepnuo je nekoliko puta, ali pred očima mu je bio mrak. „Ko je to?“ Koli je uključio lampu. Stajala je pored njegove stolice u jednom ćošku sobe. „Izvinite. Nisam hteo da vas uplašim.“

Tedi je seo na krevet. „Koliko sam već dugo ovde?“

Koli mu se nasmešio u znak izvinjenja. „Pilule su bile nešto jače nego što sam mislio. Bili ste u nesvesti četiri sata.“

„Sranje.“ Tedi je protrljao oči dlanovima.

„Imali ste košmare, inspektore. Ozbiljne košmare.“

„Pa? Zar se ne nalazim u psihijatrijskoj bolnici na ostrvu kojim divlja uragan“, rekao je Tedi.

„Bravo“, rekao je Koli. „Meni je trebalo mesec dana pre nego što sam prvi put odspavao kao čovek. Ko je Dolores?“

Tedi je upitao: „Šta?“, i prebacio noge preko ivice kreveta.

„Sve vreme ste ponavljali njeno ime.“

„Usta su mi suva.“

Koli je klimnuo glavom i okrenuo se na stolici da podigne čašu vode sa obližnjeg stočića. Pružio ju je Tediju. „Bojim se da je to sporedni efekat leka. Izvolite.“

Tedi je uzeo čašu i iskapio vodu u nekoliko gutljaja.

„Kako vam je glava?“

Tedi se setio zbog čega se uopšte nalazi u toj sobi i sačekao nekoliko trenutaka da se pribere. Vid mu se razbistrio. Nije više bilo pribadača u glavi. Osećao je slabu mučninu, ali nije bilo strašno. U desnoj strani glave blagi bol, kao modrica stara tri dana.

„Dobro sam“, rekao je. „Strašne ste mi pilule dali.“

„Cilj nam je da vam udovoljimo. I ko je Dolores?“

„Moja žena“, rekao je Tedi. „Umrkla je. I da, doktore, još se nisam u potpunosti pomirio sa tim. Je l' to u redu?“

„U savršenom redu, inspektore. I žao mi je zbog vašeg gubitka. Umrkla je iznenada?“

Tedi ga je pogledao i nasmejao se.

„Šta je bilo?“

„Nisam baš raspoložen za vašu psihoanalizu, doco.“

Koli je ukrstio stopala i zapalio cigaretu. „Ja ni ne pokušavam da vas jebem u zdrav mozak, inspektore. Verovali ili ne. Ali, nešto se večeras desilo u onoj sobi sa Rejčel. I nije bilo samo do nje. Zanimario bih dužnosti koje

kao njen terapeut imam ako se ne bih zapitao kakvi su to demoni koje vi nosite sa sobom.“

„Šta se desilo u toj sobi?“, upitao je Tedi. „Igrao sam ulogu koju je ona želela da igram.“

Koli se zakikotao. „Upoznajte samog sebe, inspektore. Molim vas. Da smo vas kojim slučajem ostavili same, hoćete da mi kažete kako bismo vas po povratku zatekli potpuno obučene?“

Tedi reče: „Doktore, ja sam predstavnik zakona. Šta god mislite da ste tamo videli — niste.“

Koli je podigao ruku. „U redu. Kako vi kažete.“

„Kako ja kažem“, reče Tedi.

Zavalio se u stolicu i pušio, posmatrao Tedija i još pušio, a Tedi je čuo oluju napolju, osećao kako ona nasrće na zidove, kako se uvlači kroz pukotine pod krov, i pošto je Koli sve vreme ćutao i pažljivo ga posmatrao, Tedi je napokon progovorio: „Umrla je u požaru. Nedostaje mi koliko samo... Da se nađem pod vodom, kiseonik mi ne bi nedostajao koliko mi ona nedostaje.“ Pogledao je Koliya i podigao obrve. „Zadovoljni?“

Koli se nagnuo ka njemu, pružio mu cigaru i zapalio je. „Voleo sam jednom jednu ženu u Francuskoj“, rekao je. „Nemojte reći mojoj ženi, je l' važi?“

„Naravno.“

„Voleo sam tu ženu onako kako se voli... pa, ništa drugo“, kazao je i u glasu mu se osetila iznenađenost. „Ta vrsta ljubavi se ne može porediti ni sa čim, zar ne?“

Tedi je odmahnuo glavom.

„Ona je sama po sebi jedinstven dar.“ Koli je pratio dim cigarete pogledom koji je izašao izvan sobe, preleteo i sam okean.

„Šta ste radili u Francuskoj?“

Nasmešio se i tobož pripretilo prstom Tediju.

„Ah“, reče Tedi.

„U svakom slučaju, ta žena je pošla da se sastane sa mnom jedne noći. Valjda je žurila. Bila je kišna noć u Parizu. Suplela se. I to je to.“

„Šta je uradila?“

„Suplela se.“

„I?“ Tedi je zurio u njega.

„I ništa. Suplela se. Pala. Udarila glavu. Umrkla je. Možete da poverujete? Usred rata. Koliko samo ima načina da čovek umre. A ona se suplela.“

Tedi je na njegovom licu video bol, čak i posle toliko godina, zapanjenost i nevericu što je baš on predmet takve šale sudbine.

„Ponekad“, tiho je nastavio Koli, „spojim i čitava tri sata da ne pomislim na nju. Ponekad prođu i čitave nedelje da se ne setim njenog mirisa, onog pogleda koji bi mi uputila kad god sazna da ćemo imati vremena da budemo malo sami, neke određene večeri, njene kose - kako se poigravala sa njom dok je čitala. Ponekad...“ Koli je ugasio cigaretu. „Gde god da je njena duša otišla - ako je, recimo, postojala ispod njenog tela nekakva kapija i ako se otvorila kad je umrla, a njena duša kroz nju prošla - vratio bih se sutra u Pariz kada bih znao da će se ta kapija otvoriti i krenuo bih za njom.“

„Kako se zvala“, upita Tedi.

„Mari“, reče Koli i kao da se oslobodio nekog tereta kada je izgovorio njeno ime.

Tedi je povukao dim i lenjo ga ispustio iz usta.

„Dolores“, rekao je, „ona se mnogo prevrtala u snu i ruka bi joj, u sedam od deset slučajeva, ne šalim se, tresnula pravo u moje lice. Pravo preko usta i nosa. Samo jedno pljas. Ja bih je sklonio, znate. Ponekad prilično grubo. Ja tako mirno spavam, kad odjednom bam, i nešto me probudi. Baš ti hvala, dušo. A ponekad joj ne bih dirao ruku. Poljubio bih je, omirisao, tako to. Udisao bih je. Kada bih ponovo mogao da osetim tu ruku na licu, doco! Prodao bih čitav svet.“

Zidovi su zatutnjali, noć se tresla od vetra.

Koli je posmatrao Tediya onako kako bi neko posmatrao decu na uglu prometne ulice. „Prilično sam dobar u svom poslu, inspektore. Egoista sam, to priznajem. Moj koeficijent inteligencije prevazilazi sve granice i umeo sam da čitam ljude još kao dečak. Bolje od bilo koga. Ovo što ću vam sada reći govorim bez namere da vas uvredim, ali da li ste ikad pomislili kako ste samoubilački nastrojeni?“

„Pa“, rekao je Tedi, „zaista mi je drago što niste imali nameru da me uvredite.“

„Ah. jeste li ikada to pomislili?“

„Aha“, reče Tedi. „Zbog toga više ni ne pijem, doktore.“

„Zbog toga što znate da biste...“

„Da bih još odavno progutao cev ako bih pio.“

Koli je klimnuo glavom. „Bar ne zavaravate sebe.“

„Aha“, reče Tedi, „bar mi to ide u prilog.“

„Kad odete odavde“, rekao je Koli, „mogu vam dati imena nekih ljudi. Strašno dobri lekari. Mogu da vam pomognu.“

Tedi je odmahnuo glavom. „Federalni inspektori ne idu kod psihića. Izvinite. Ali, ako bi to ikada procurilo, odmah bi me poslali u penziju.“ „Dobro, dobro. Pošteno priznajete. Ali, znate šta, inspektore?“

Tedi ga je pogledao u oči.

„Ako nastavite ovim putem, onda nije pitanje da li će se to desiti već kada će se desiti.“

„Ne možete to znati.“

„Mogu. O, da, mogu. Ja sam specijalista za traumu gubitka i krivicu preživelog. I sam patim od toga, pa sam zato specijalista. Video sam pre nekoliko sati kako ste se zagledali u oči Rejčel Solando i video sam čoveka koji želi da umre. Vaš šef, načelnik odeljenja. Rekao mi je da imate najviše odlikovanja među svim njegovim ljudima. Rekao je da ste se vratili iz rata sa toliko medalja da možete da popunite celu vitrinu. Je l' to istina?“

Tedi je slegnuo ramenima.

„Rekao je da ste bili na Ardenima i da ste oslobađali Dahau.“

Ponovo je slegnuo.

„I onda vam je žena poginula. Šta mislite, inspektore, koliko nasilja čovek može da podnese pre nego što pukne?“

Tedi je rekao: „Ne znam, doco. I sam se pitam.“

Koli se nagnuo ka njemu i potapšao ga po kolenu. „Zapišite imena tih ljudi pre nego što odete. Je l' važi? Voleo bih da, kad budem sedeo ovde za pet godina, znam zasigurno da ste još uvek među živima, inspektore.“

Tedi je pogledao u Kolijevu ruku na svom kolenu. Onda je podigao glavu i pogledao ga u oči.

„I ja bih to voleo“, blago je rekao.

13.

Našao se sa Čakom u podrumu muške spavaonice, gde su dovukli poljske krevete za sve, dok se ne prebrodi oluja. Da bi stigao u podrum, Tedi je morao da prođe kroz čitav niz podzemnih hodnika koji su spajali sve bolničke zgrade. Vodio ga je bolničar po imenu Ben, gromada od čoveka sa pihtijastom belom kožom, koji ga je proveo kroz četiri zaključane kapije i tri obezbeđena punkta sa stražarima, a iz tog podzemlja nije se čak ni čulo da tamo gore besni oluja. Hodnici su bili dugački i sivi i obasjani prigušenim svetlom, a Tediju se nije nimalo dopalo to što previše liče na hodnik iz njegovog sna. Nisu bili ni približno toliko dugački, nije u njima bilo neočekivanih mračnih kutaka, ali su, isto kao i u snu, bili čeličnosivi i jednako hladni.

Osetio je sram kada je video Čaka. Nikada ranije nije imao tako jak napad migrene u javnosti, i pri samoj pomisli na to kako je povraćao po podu oblivao ga je stid. Kako je samo bespomoćno izgledao, kao neka beba koju moraju da podignu i odnesu sa stolice.

Ali, čim je Čak viknuo: „Hej, šefe!“, sa drugog kraja sobe, iznenadio se jer je shvatio da oseća veliko olakšanje što je ponovo sa njim. Tražio je da krene u ovu istragu sam i bio je odbijen. Tada je zbog toga popizdeo, ali sada, posle samo dva dana na ovom mestu, posle mauzoleja i Rejčelinog daha u njegovim ustima i onih jebelih snova, morao je da prizna da mu je drago što nije u sam svemu tome.

Rukovali su se i Tedi se setio šta mu je Čak u snu rekao - 'nikad neću otići sa ovog ostrva' - i učinilo mu se kao da neki avetinjski vrapčić preleće samom sredinom njegovih grudi i maše krilima.

„Kako si, šefe?“ Čak ga je potapšao po ramenu.

Tedi mu se postideno nasmešio. „Bolje mi je. Malo sam malaksao, ali sve u svemu, nije loše.“

„Jebi ga“, rekao je Čak, stišavši glas i sklonivši se malo dalje od dva bolničara koji su pušili cigarete naslonjeni na potporni stub. „Uplašio si me, šefe. Pomislio sam da te strefila srčka ili slog ili tako nešto.“

„Samo migrena.“

„Samo“, reče Čak. Stišao je glas još više i krenuli su ka betonskom zidu bež boje na južnoj strani sobe, podalje od ostalih. „Znaš, mislio sam u početku da foliraš, kao da imaš možda neki plan kako da dođeš do dosijea ili nešto slično.“

„Eh, da sam samo tako pametan.“

Čak je pogledao Tedija u oči blistavim i prodornim pogledom. „Meni si dao ideju.“

„Nisi valjda.“

„Jesam.“

„Šta si uradio?“

„Rekao sam Koliju da ću sedeti pored tebe. I jesam. A posle nekog vremena, neko ga je pozvao i izašao je iz kancelarije.“

„Počeo si da tražiš dokumenta?“

Čak je klimnuo glavom.

„Šta si našao?“

Čak se snuždio. „Pa, skoro ništa. Nisam mogao da otvorim ormarić sa dokumentima. Imao je neke brave kakve nikada ranije nisam video. A obio sam mnogo brava. Mogao sam i ove da obijem, ali morao bih da ostavim tragove. Znaš na šta mislim?“

Tedi je klimnuo. „Učinio si pravu stvar.“

„Pa, valjda...“ Čak je klimnuo glavom jednom bolničaru koji je prolazio pored njih, a Tedija je obuzeo potpuno nadrealni osećaj da ih je neko prebacio u neki stari film sa Kegnijem, u kojem glume robijaše što u dvorištu kuju planove za bekstvo. „Ali jesam uspeo da otvorim fioke na njegovom stolu.“

„Šta si uradio?!“

Čak reče: „Ludo, a? Možeš kasnije da mi lupáš packe.“

„Da ti lupam packe? Daću ti medalju.“

„Kakvu medalju. Nisam skoro ništa našao, šefe. Samo njegov kalendar. E, baš u tome i jeste stvar - juče, danas, sutra i preksutra su zaokruženi, znaš. Uokvirio ih je crnom bojom.“

„Zbog uragana“, rekao je Tedi. „Čuo je da dolazi.“

Čak je odmahnuo glavom. „Napisao je nešto preko ta četiri dana. Znaš kako mislim? Kao kad bi napisao 'odmor na Kejp Kodu.' Pratiš me?“ „Naravno“, rekao je Tedi.

Trej Vošington se lagano dovukao do njih, sa poluraspalom pljugom u ustima, glave, kao i odeće, potpuno mokre od kiše. „Vi se ovde nešto domundavate, inspektori?“

„Još kako“, rekao je Čak.

„Bio si napolju?“, upita Tedi.

„Aha. Inspektori, sada je stravično. Postavljali smo vreće s peskom po celom dvorištu i daske na prozore. Sranje. Napolju se neki pederi još razbijaju od posla.“ Trej je zipom ponovo upalio sebi cigaretu i okrenuo se ka Tediju. „’Ste dobro, inspektore? Raširila se priča da ste imali nekaki napad.“

„Kakav napad?“

„E, sad, imali bismo celu noć da pričamo kad biste teli da čujete sve verzije.“

Tedi se nasmešio. „Imam migrene. I to baš gadne.“

„Imo sam tetku koja je imala najstrašnije migrene. Ta ti se zaključa u spavaću sobu, pogasi svetla, navuče roletne, i nema šanse da je vidiš dvajes’ čet’ri sata.“

„Saosećam sa njom.“

Trej je pušio cigaru. „E, ona je umrla još davno, al’ preneću joj saosećanje večeras u molitvama. Ionako je bila zla žena, s glavoboljom ii’ bez nje. Mlatila je mene i burazera orahovim prutom. Nekad i bez razloga. Ja bi’ joj reko: ’Tetkice, šta sam uradio?’ A ona meni: ’Ne znam, al’ sigurno smerlaš nešto gadno da uradiš.’ I šta da radiš s takom ženom?“

Izgledao je kao da zaista očekuje njihov odgovor, pa je Čak rekao: „Da bežiš od nje što brže možeš.“

Trej je izustio tiho ’he, he, he’ sa cigaretom u ustima. „Živa istina. Da, gospodine.“ Uzdahnuo je. „Odo’ da se osušim. Vidimo se kasnije.“

„Vidimo se.“

Soba se punila ljudima koji su pristizali pravo sa oluje, otresali vodu sa crnih kabanica i crnih rendžerskih šešira, kašljali, pušili i dodavali jedni drugima pljoske koje i nisu baš previše pažljivo krili.

Tedi i Čak su se naslonili na bež zid i, okrenuti ka ostalima, nastavili da govore ravnim glasom.

„I, šta kažeš, reči na kalendaru...“

„Aha.“

„Nije pisalo ’odmor na Kejp Kodu’.“

„Jok.“

„Šta je pisalo?“

„’Pacijent šezdeset sedam.’“

„Samo to?“

„Samo to.“

„Ali, i to je dovoljno, zar ne?“

„O, nego šta. Ja bih reko da je dovoljno.“

Nije mogao da zaspi. Slušao je kako ljudi oko njega hrču i dahću i udišu i izdišu, neki su tiho zviždukali, a neke je čuo i kako pričaju u snu; jednog je čuo kako kaže: „Trebo si da mi kažeš. To je sve. Samo da mi kažeš...“ Jedan drugi je rekao: „Kokica mi zastala u grlu.“ Neki su zbacivali pokrivače sa sebe, neki su se prevrtali, a neki bi se pridizali i toliko dugo zadržavali u tom položaju da im je uspevalo i da rukom izlupaju jastuk pre nego što ponovo tresnu na dušek. Nakon nekog vremena, buka je dostigla nekakav prijatni ritam koji je podsećao Tedija na prigušeno intoniranje himne.

I spoljašnji zvuci bili su prigušeni, ali Tedi je ipak mogao da čuje oluju kako struže po zemlji i ljulja temelje zgrade i poželeo je da tu dole ima prozora, ako ni zbog čega drugog, ono bar da bi video blesak oluje, uznemirujuće svetio kojim ona sigurno šara nebo.

Setio se onoga što mu je rekao Koli.

Pitanje nije da li će da se desi nego kada će da se desi.

Da li je zaista samoubilački nastrojen?

Pretpostavljao je da jeste. Ne može da se prisetiti niti jednog jedinog dana od kako je Dolores umrla kada nije poželeo da joj se pridruži, a nekada je čak išao i dalje od toga. Ponekad mu se čini da je nastavak života kukavički čin. Koji je smisao kupovanja namirnica, punjenja krajslera benzinom, brijanja, obuvanja čarapa, stajanja po hiljaditi put u nekom redu, biranja kravate, peglanja košulje, umivanja, češljanja, unovčavanja čeka, produžavanja dozvole, čitanja novina, pišanja, jedenja — ako je sam, uvek sam — odlaska u bioskop, kupovanja ploče, plaćanja računa, ponovnog brijanja, ponovnog umivanja, ponovnog spavanja, ponovnog buđenja...

...ako ga ništa od toga neće približiti njoj?

Znao je da treba da krene dalje. Da se oporavi. Da ostavi to za sobom. Njegovi malobrojni prijatelji i malobrojni rođaci tako su mu govorili, a i sam zna da bi, da se nalazi izvan situacije i posmatra srž problema, rekao tom drugom Tediju da se drži, da stisne petlju i da nastavi da živi život.

Ali, da bi to uradio, mora da pronađe način da smesti Dolores na policu, da je pusti da sakuplja prašinu u nadi da će se nakupiti dovoljno prašine da prekrije uspomenu na nju. Da zamagli njenu sliku. Sve do dana kada će ona

postati u manjoj meri osoba koja je zaista živela, a većim delom samo san o njoj.

Kažu oni, preboli je, moraš da je preboliš, ali šta će biti i kad je prebolim? Živeću ovaj jebeni život? Kako da te izbacim iz glave? Do sada mi ništa nije upalilo, pa kako onda to da uradim? Kako da te pustim, samo to se pitam. Želim da te ponovo držim u zagrljaju, da osetim tvoj miris i, tako je, pored toga, samo želim da izblediš. Molim te, molim te, izbledi...

Zažalio je što je uopšte uzeo one pilule. Bio je potpuno budan u tri ujutru. Potpuno budan i slušao je njen glas, sumrak u njemu, jedva primetni bostonski naglasak koji se nije toliko čuo na e koliko na a, koje je Dolores izgovarala produženo, tako da ga je volela i šaputala mu da će ga voleti zaauvek.

Nasmešio se u mraku dok ju je slušao, dok je gledao njene zube, trepavice, njene lenje i požudne poglede nedeljom ujutru.

Te noći ju je prvi put video u Kokonat Grovu. Orkestar je svirao neku dugu i bučnu deonicu, a vazduh je bio srebrnast od dima i svi su bili sređeni tip-top — mornari i vojnici u najboljim svečanim uniformama, belim, plavim i sivim, civili sa drečavim cvetnim kravatama i odelima sa dvorednim kopčanjem i maramicama uredno presavijenim na trougliće koje su virili iz džepova, šesirima sa širokim obodima koje su odlagali na stolove; a žene, žena je bilo koliko hoćeš. Igrale su čak i dok su išle ka toaletu. Igrale su dok su se kretale od stola do stola i okretale su se na vrhovima prstiju dok su palile cigarete i otvarale pudrijere, klizile su do šanka i zabacivale glave kad se smeju, a kosa im je bila sjajna kao saten i svetlost se hvatala u njoj pri pokretu.

Tedi je bio tamo sa Frenkijem Gordonom, još jednim narednikom iz obaveštajne službe, i sa još par momaka koji su za nedelju dana išli na brod, ali otkao je Frenkija istog trena kad ju je ugledao, ostavio ga je usred rečenice i uputio se ka podijumu, izgubio je na minut u masi koja ih je razdvajala, a koja se razmaknula da napravi mesta za jednog mornara i jednu plavušu u belo haljini koju je mornar prebacio iza svojih leđa i zavrteo, zatim je bacio iznad glave u vrtoglavom luku i dočeka kad se spustila ispred njega, pa je zatim spustio sve do poda, na šta se kroz masu prolomio aplauz, i tek tada je Tedi ponovo ugledao blesak njene ljubičaste haljine.

Bila je to-prelepa haljina, a ono što je prvo privuklo njegov pogled bila je boja. Ali, te je noći u klubu bilo mnogo lepih haljina, toliko da se nisu mogle prebrojati, tako da mu pažnju nije držala samo haljina već način na koji ju je nosila. Nervozno. Zabrinuto. Dodirivala ju je usplahirenim pokretima. Nameštala ju je svaki čas. Dlanovima je pritiskala naramenice.

Bila je pozajmljena. Ili iznajmljena. Nikada ranije nije nosila takvu haljinu. Prestravljalala ju je. Toliko da nije mogla biti sigurna da li je muškarci i žene posmatraju iz požude, zavisti ili sažaljenja.

Spazila je Tedija kako je posmatra dok se vrpjila i sklonila prst kojim je nameštala bretelu grudnjaka. Oborila je pogled a krv joj je jurnula u obraze, i onda je ponovo podigla glavu i uhvatila Tedijev pogled, a on se nasmešio i pomislio: i ja se osećam glupavo u ovom odelu. Poslao joj je tu misao preko podijuma. I možda je zaista i stigla do nje, jer mu je uzvratila osmeh, koji nije bio toliko zavodnički koliko pun zahvalnosti, i Tedi je istog časa ostavio Frenkija Gordona koji je upravo pričao o prodavnicama stočne hrane u Ajovi ili nečem sličnom, a kada je prošao kroz kordon znojavih tela plesača, Tedi je shvatio da nema šta da joj kaže. Šta će joj reći? Lepa ti je haljina? Mogu li da te častim pićem? Imaš prelepe oči?

Ona mu je rekla: „Izgubio si se?“

Na njega je bio red. Shvatio je kako mora da pogne glavu da bi je pogledao. Bila je mala žena, nije imala više od metar i šezdeset na štiklama. Bezobrazno lepa. Ne udešeno lepa, kao što su bile mnoge druge žene u toj prostoriji, koje su imale savršene nosiće i kosu i usne. Na njenom licu bilo je nečeg neurednog, možda je razmak između očiju bio malo veći nego što treba, usne previše pune da bi se uklapale u sitno lice, brada nedovoljno izražena.

„Izgleda“, rekao je.

„A šta tražiš?“

Izgovorio je pre nego što je uspeo da mućne glavom i spreči sebe: „Tebe.“

Razrogačila je oči i primetio je u njima flekicu, bronzanu tačku na dužici levog oka i osetio je kako ga obliva užas čim je shvatio da je uprskao stvar, da je nastupio kao Romeo, previše ugladen i prepun sebe.

Tebe.

Odakle li je koji kurac izvukao tu foru? Šta je koji kurac...

„Pa“, rekla je...

Želeo je da pobegne. Nije mogao da podnese da je gleda ni sekundu duže.

„...bar nisi morao daleko da odeš.“

Osetio je kako mu na licu izniče tupavi osmeh, video je svoj odraz u njenim očima. Koji je on tupan! Volina. A ipak srećan kao kuće.

„Ne, gospođice, izgleda da nisam.“

„Bože dragi“, rekla je, odaljevši se malo ne bi li ga osmotrila, prislonivši čašu martinija uz gornji deo grudi.

„Šta je bilo?“

„Ni ti se ne uklapaš ovde ništa više nego ja, zar ne, vojnice?“

Naginjao se nad prozor taksija u kojem su na zadnjem sedištu sedele ona i njena prijateljica, Linda Koks, koja se povila napred da bi vozaču dala adresu, i rekao je: „Dolores.“

„Edvarde.“

Nasmejao se.

„Šta je?“

Podigao je ruku. „Ništa.“

„Ne, reci mi šta je?“

„Niko me ne zove Edvard osim moje majke.“

„Onda Tedi.“

Dopalo mu se kako ta reč zvuči na njenim usnama.

„Da.“

„Tedi“, izgovorila je ponovo, osluškujući i sama kako zvuči.

„Hej, kako se prezivaš?“, upita je on.

„Šanal.“

Tedi je podigao obrvu.

Rekla je: „Znam. Uopšte ne ide uz mene. Zvuči tako otmeno.“ „Mogu nekad da te pozovem?“

„Je l' Iako pamtiš brojeve?“

Tedi se nasmešio. „Pa, zapravo...“

„Vinter Hil šest-četiri-tri-četiri-šest“, rekla je.

Ostao je da stoji na trotoaru dok se taksi udaljavao, a sećanje na njeno lice tek nekoliko centimetara od njegovog — kroz prozorče na taksiju, na podijumu za igru — gotovo da je izazvalo kratak spoj u njegovoj glavi i gotovo da je izbilo iz nje i njeno ime i broj.

Pomislio je: znači, ovako izgleda ljubav. Nema nikakve logike — jedva da je i poznaje. Ali ipak se zaljubio. Upravo je upoznao ženu koju je, na neki

način, poznao zapravo još pre nego što je rođen. Po kojoj su bili skrojeni svi snovi koje se nikad nije ni usudio da sanja.

Dolores. Ona sada razmišlja o njemu u tami automobila, oseća ga kao što i on oseća nju.

Dolores.

Sve što mu je ikada bilo potrebno, a sada je dobilo i ime.

Tedi se okrenuo u krevetu i spustio ruku na pod, zatim opipavao dok nije našao svoju svesku i kutiju šibica. Palcem je pripalio prvu šibicu i podigao je iznad stranice po kojoj je žvrljao tokom oluje. Potrošio je četiri šibice pre nego što je uspeo da svakom broju dodeli odgovarajuće slovo:

18-1-4-9-5-4-19-1-12-4-23-14-5

R-A-D-I-E-D-S-A-L-D-W-N- E

Ali, čim je to obavio, nije mu trebalo mnogo da provali šifru. Još dve šibice, i Tedi je zurio u ime, dok je plamen gutao drvce i kretao se ka njegovim prstima:

Andrew Laeddis. Endru Lejdis.

Kad je šibica već počela da mu žari prste, podigao je glavu da pogleda Čaka, koji je spavao dva kreveta iznad njega, i ponadao se da njegova karijera neće biti upropašćena. Ne bi trebalo da bude. Tedi će preuzeti svu krivicu. Čak bi trebalo da bude u redu. Imao je, uopšteno gledano, tu svoju posebnu harizmu — šta god da se desi, Čak će iz toga izaći neozleđen.

Ponovo je pogledao papir, poslednji put pre nego što se šibica ugasila.

Naći ću te danas, Endru. Ako već Dolores ne dugujem svoj život, to je najmanje što joj dugujem.

Naći ću te.

I ubiću te na mestu.

DAN TREĆI PACIJENT

ŠEZDESET SEDAM

14.

Oluja je udarila pravo u dve kuće koje se nisu nalazile u bolničkom krugu - upravnikovu i Kolijevu. Polovina Kolijevog krova odletela je i crep je bio razasut svuda po bolničkom dvorištu, kao da je oluja htela da održi lekciju iz skromnosti. Jedno drvo je probilo prozor na upravnikovoj dnevnoj sobi, proburazilo je šperploču zakovanu na prozor radi zaštite i sada je sa sve korenjem stajalo nasred kuće.

Dvorište je bilo prekriveno školjkama i grančicama drveća i potopljeno u četiri centimetara vode. Kolijev crep, nekoliko mrtvih pacova, na desetine gnjilih jabuka, sve to je ležalo razbacano na sve strane i uvaljano u pesak. Temelji bolnice izgledali su kao da ih je neko obradio bušilicom, a odeljenje A je ostalo bez četiri prozora, dok se nekoliko limenih ploča na krovu savilo u stilu pompadur frizure. Od dve kolibe za osoblje ostale su samo daske, a nekoliko ih je bilo prevrnuto na stranu. Spavaonice za sestre i bolničare ostale su bez nekoliko prozora i voda ih je prilično oštetila. Odeljenje B je bilo pošteđeno, oluja na njemu nije ostavila ni traga. Tedi je po čitavom ostrvu, uzduž i popreko, viđao drveće sa otkinutim vrhovima i golim granama koje su štrcale kao koplja.

Vazduh je ponovo bio smrtno miran, gust i težak. Kiša kao da se umorila od neprestanog rominjanja. Obala je bila preplavljena mrtvim ribama. Kada su ujutru izašli na vazduh, jedna usamljena riba list ležala je na natkrivenom prolazu, praćakajući se i koprcajući, gledajući jednim tužnim, otečenim okom ka moru.

Tedi i Čak su posmatrali Makfersona i jednog čuvara kako okreću džip koji se prevrnuo na bok. Pokušali su da ga upale i motor je zabrundao tek posle petog pokušaja, a onda su protutnjali kroz kapiju i Tedi ih je koji minut kasnije video kako jure uz strminu iza bolnice u pravcu odeljenja C.

Koli je ušao u dvorište, sagnuo se i podigao komad svog krova u koji je neko vreme piljio, a zatim ga je ponovo bacio na potopljenu zemlju. Dva puta je prešao pogledom preko Tedija i Čaka pre nego što ih je prepoznao, jer su nosili bele bolničke uniforme, crne kišne kabanice i crne rendžerske šešire. Uputio im je ironični osmeh i upravo je hteo da im priđe kada je iz bolnice istrčao jedan doktor sa stetoskopom oko vrata i hitrim korakom krenuo k njemu.

„I drugi generator je crkao. Ne možemo da ga popravimo. Imamo ona dva kritična slučaja. Umreće, Džone.“

„Gde je Hari?“

„Hari radi na tome, ali ne može da dobije napon. Kakve koristi imamo od pomoćnog generatora ako ne može da nam pomogne?“

„Dobro. Hajdemo unutra.“

Ušli su u bolnicu, a Tedi je upitao: „Rezervni generator je crko?“

Čak reče: „Izgleda da se takve stvari dešavaju kad dune uragan.“

„Vidiš li ti ikakvo svetio?“

Čak je osmotrio prozore. „Jok.“

„Misliš da je ceo električni sistem spržen?“

Čak reče: „Vrlo je moguće.“

„Znači i ograda.“

Čak je podigao jabuku koju je voda nanela na njegovo stopalo. Zamahnuo je rukom, odigao nogu od zemlje i degažirao jabuku u zid. „I-i-i jedan-nula!“ Okrenuo se ka Tediju. „Da, znači i ograda.“

„Verovatno i celokupno elektronsko obezbeđenje. Kapije. Vrata.“

Čak reče: „Oh, Bože dragi, pomози nam.“ Podigao je još jednu jabuku, prebacio je preko glave i uhvatio iza leđa. „Želiš da uđeš u onu tvrđavu, je r da?“

Tedi je podigao lice i izložio ga blagoj kiši. „Savršen dan za to.“

Tada se pojavio upravnik sa još tri čuvara, ušao je u dvorište džipom koji je prskao vodu na sve strane. Upravnik je video Čaka i Tedija kako dokono stoje u dvorištu i činilo se kao da ga je to iznerviralo. Pomislio je od njih da su bolničari, shvatio je Tedi, baš kao što je to pomislio i Koli, pa je pobesneo što nemaju u rukama grabulje ili pumpe za vodu. Ipak je samo prošao pored njih u kolima, dok mu se glava trzala unapred, i otišao da obavlja važnije poslove. Tedi je shvatio da još uvek nije ni čuo glas tog čoveka i zapitao se da li mu je glas crn kao kosa ili pak bleđ kao ten.

„Onda verovatno treba da krenemo“, reče Čak. „Ovo neće trajati zauvek.“

Tedi se uputio ka kapiji.

Čak ga je sustigao. „Zviždao bih, ali usta su mi previše suva.“

„Uplašio si se?“, bezbrižno je rekao Tedi.

„Mislim da je pravi izraz 'usrao od straha', šefe.“ Zavitlao je još jednu jabuku u zid.

Pristupili su kapiji i susreli se sa stražarom koji je imao lice dečaćića i okrutne oči. Reкао je: „Svi bolničari moraju da se jave gospodinu Vilsonu u upravu. Imate zadatak da počistite ovo, momci.“

Čak i Tedi su se zgledali i videli jedan na drugom bele pantalone i košulje.

Čak reče: „Hemendeks.“

Tedi je klimnuo glavom. „Hvala. Baš sam se pitao šta ima za doručak. A ručak?“

„Ruben sendvič od tanko sečenog hleba.“

Tedi se okrenuo ka stražaru i mahnuo mu pred očima značkom. „Odelo nam je još na pranju.“

Stražar je bacio pogled na Tedijevu značku a zatim pogledao u Čaka, čekajući da vidi i njegovu.

Čak je uzdahnuo i izvadio novčanik, zatim ga otvorio i nabio stražaru pod nos.

Stražar je rekao: „Kakva posla imate vi s druge strane zida? Odbegla pacijentkinja je nađena.“

Tediju je bilo jasno da bi svako objašnjenje predstavilo njih kao slabiće i prebacilo punu kontrolu u ruke ovog malog seronje. Tedi je tokom rata u svojoj četi imao na desetine istih takvih malih seronja. Većina njih se nije vratila kući, a Tedi se uvek pitao da li to uopšte nekome smeta. Do takvih šupaka čovek ne može ni da dopre, ne može ničemu da ih nauči. Ali može da ih skine s vrata ako shvati da je jedino što oni poštuju — moć.

Tedi je stao tik ispred momka i proučio mu lice, dok mu je na uglovima usana titrao smešak i dok je čekao da ga momak pogleda ne bi li mu zadržao pogled.

„Idemo u šetnju“, rekao je Tedi.

„Nemate ovlašćenje.“

„O, da, imamo.“ Tedi mu se približio još više, tako da je momak morao da podigne glavu da bi mu video lice. Osećao je njegov dah. „Mi smo federalni inspektori u federalnoj ustanovi. To nam je ovlašćenje dao sam Bog. Nemamo mi tebi šta da se pravdamo. Nemamo tebi šta da objašnjavamo. Ako nam se prohte, možemo i da ti pucamo u đokicu, momak, i ne bi bilo nijednog suda u zemlji koji bi uopšte hteo i da čuje za slučaj.“ Tedi se nadvio nad njim još koji centimetar. „I zato otvaraj jebenu kapiju.“

Dečko je pokušao da izdrži Tedijev snažan pogled. Progutao je knedlu. Pokušao je da ga gleda čvrsto.

Tedi reče: „Ponavljam: Otvori tu...“

„Važi.“

„Nisam te čuo“, rekao je Tedi.

„Da, gospodine.“

Tedi je još koji tren mrkim pogledom posmatrao lice momka i glasno izdahnuo vazduh na nos.

„Nije loše, sinko. Hop-hop.“

„Primljeno“, rekao je momak instinktivno, a srce je htelo da mu iskoči iz grudi.

Okrenuo je ključ u bravi i otvorio širom kapiju kroz koju je Tedi prošao, a da se nije ni osvrnuo.

Krenuli su desno i hodali dužinom zida neko vreme pre no što je Čak progovorio: „Baš si fino začinio priču sa tim hop-hop’.“

Tedi je okrenuo glavu ka njemu. „I meni se to svidelo.“

„Bio si pravi razbijač u Evropi, je l’ da?“

„Bio sam narednik u bataljonu i imao gomilu klinaca pod svojom komandom. Većinom su umrli a da nisu ništa ni pojebali. Ne možeš da budeš fin ako želiš da zadobiješ njihovo poštovanje, moraš da im uteraš strah u kosti.“

„Da, narednice. Jasno ko dan.“ Čak mu je hitrim pokretom ruke salutirao. „Jeste nam olakšica to što nema struje, ali sećaš se da ipak pokušavamo da provalimo u pravu tvrđavu?“

„Nisam smeo s uma, ne.“

„Imaš neku ideju?“

„Jok.“

„Misliš da imaju šanac? E, to bi bio problem.“

„Možda imaju burad s vrelin uljem na bedemima.“

„A strelci“, reče Čak. „Šta ako imaju strelce, Tedi...“

„A mi bez oklopa.“

Preskočili su drvo koje je oluja oborila na zemlju i nastavili da koračaju po gnjiljoj zemlji, klizavoj od mokrog lišća. Kroz raskomadano rastinje nazirali su utvrđenje i njegove visoke sive zidine, videli tragove džipova koji su celo jutro išli donde i nazad.

„Stražar je imao pravo“, reče Čak.

„Kako to?“

„Pošto se Rejčel pojavila, naša ovlašćenja ovde — kakva god da su bila — sada su nepostojeća. Ako nas uhvate, šefe, nema šanse da ćemo uspeti da smislimo bilo kakvo logično objašnjenje.“

Tedi je perifernim vidom neprekidno opažao haos potrganog i razbacanog zelenila, a to je počinjalo da mu smeta. Bio je iscrpljen i pogled mu se pomalo mutio. Spavao je sinoć samo četiri sata, pod dejstvom lekova, i sve vreme je imao noćne more. Kiša je dobovala po vrhu njegovog šešira i kapi su se skupljale na obodu. Osećao je zujanje u glavi, jedva čujno, ali neprekidno. Ako trajekt danas bude došao — a sumnjao je da će doći — jedan deo njega voleo bi da samo uskoči i otplovi. Da se skloni što dalje od ovog jebenog kamenjara. Ali bez nečega čime bi mogao da se pohvali po dolasku s puta, bili to dokazi za senatora Harlija ili Lejdisova smrtovnica, vratio bi se kao propao čovek. I dalje na granici samoubilačkog ponašanja, ali sa dodatnim teretom na savesti, jer nije učinio ništa da promeni stvari.

Otvorio je svešćicu. „One gomile kamenja koje nam je Rejčel ostavila juče. U njima je rešenje šifre.“ Pružio je svesku Čaku.

Čak ju je zaklonio rukom i privio uz grudi. „Znači, on je tu.“

„Tu je.“

„Misliš da je on pacijent šezdeset sedam?“

„Rekao bih da jeste.“

Tedi je zastao kraj jedne kamenčine nasred blatnjave nizbrdice. „Možeš da se vratiš, Čak. Ne moraš da se mešaš u ovo.“

Čak je podigao glavu, pogledao ga i lupio svešćicom po ruci. „Mi smo inspektori, Tedi. Šta to inspektori uvek rade?“

Tedi se nasmešio. „Prolazimo kroz vrata.“

„Prvi“, reče Čak. „Prolazimo kroz vrata prvi. Ne traćimo vreme čekajući da nam neki gradski panduri koji žderu krofne pruže pojačanje. Prolazimo kroz jebena vrata.“

„Tako je, to smo mi.“

„Pa, hajde onda“, rekao je Čak i pružio mu svesku natrag, pa su nastavili ka tvrđavi.

Posle prvog pogleda na utvrđenje iz blizine, bez ičega što ih je razdvajalo od njega sem drvoreda i male poljane, Čak je izgovorio reči koje su i Tediju

bile na pameti: „Nadrljali smo.“

Žičana ograda koja je u normalnim okolnostima okruživala utvrđenje bila je mestimično iščupana iz zemlje. Neki njeni delovi bili su prostrti po zemlji, neki su odleteli i zakačili se za drveće, a ono što je od nje ostalo bilo je olabavljeno i manje ili više beskorisno.

Ali, zato su naoružani stražari šetali svuda oko tvrđave. Njih nekoliko je bez prestanka kružilo džipovima. Čitav kontingent bolničara sakupljao je naneto smeće ispred utvrđenja, a druga grupa se bacila na posao da pomeri debelo stablo koje je palo na zid. Nije bilo šanca, ali postojala su samo jedna mala crvena vrata od naboranog gvožđa, postavljena nasred zida. Straža je stajala na bedemima, sa puškama naslonjenim na ramena i grudi. Na malobrojnim četvrtastim prozorčićima usečenim u kamenu zid bile su postavljene rešetke. Napolju nije bilo pacijenata; ni vezanih u lisice, ni slobodnih. Samo stražara i bolničara u podjednakom broju.

Tedi je video kako se dva stražara na krovu pomeraju u stranu i kako se nekoliko bolničara primiče ivici bedema i dovikuje onima na zemlji da se razmaknu. Doterali su polovinu stabla do ivice krova i tu je gurali i vukli sve dok nisu nasadili stablo na samu ivicu. Onda su nestali, zaklonivši se iza drveta i nastavili da ga guraju, da bi se prepolovljeno deblo pomaklo za još koji korak i zatim srušilo, a ljudi su vikali dok je padalo niz zid i treskalo o zemlju. Bolničari su se ponovo pomolili na ivici bedema i pogledali dole u svoje delo, a zatim se rukovali i tapšali po ramenima čestitajući jedni drugima.

„Mora postojati nekakav kanal, zar ne?“, reče Čak. „Recimo, za sprovođenje vode i otpadnih materija do mora? Mogli bismo kroz njega da uđemo.“

Tedi je odmahnuo glavom. „Sto da se mučimo? Samo ćemo prosto da uđemo na kapiju.“

„Ah, kao što je Rejčel izašla iz odeljenja B? Kapiram. Uzećemo malo onog njenog čarobnog praha da postanemo nevidljivi. Dobra ideja.“

Čak je mrko gledao Tedija koji je samo dodirnuo okovratnik kišne kabanice. „Nismo obučeni kao inspektori, Čak. Razumeš šta hoću da kažem?“

Čak je pogledao bolničare koji su radili ispred utvrđenja i video je jednog kako izlazi ha gvozdena vrata sa šoljom kafe iz koje se, na kiši, para izdizala u zmijolikim tragovima.

„Amin“, rekao je. „Amin, brate.“

Pušili su cigarete i pričali besmislice dok su se spuštali putem ka utvrđenju.

Na sredini poljane, presreo ih je jedan stražar sa puškom koja mu je dokono visila o ramenu, uperena u zemlju.

Tedi mu reče: „Poslali su nas ovamo. Pomenuše neko drvo na krovu?“

Stražar se osvrnuo preko ramena i pogledao utvrđenje. „Ništa. To su sredili.“

„E, baš bajno“, reče Čak i njih dvojica se okrenuše da pođu nazad.

„Ček', ček', gde ste krenuli?“, upita stražar. „Ima ovde posla kol'ko ocete. Okrenuli su se ka njemu.“

Tedi reče: „Imate tridesetoro ljudi na tom zidu.“

„Jes', al' i unutra je pravi jebeni kaos. Jedna oluja neće baš da sruši ovo mesto, al' će ipak da se uvuče unutra. S'vatate?“

„O, kako da ne“, rekao je Tedi.

„Gde je četa smetlara?“, pitao je Čak stražara koji je dokoličario naslonjen na zid kraj vrata.

Gurnuo je palcem vrata koja su se otvorila i oni su ušli na prijemno odeljenje.

„Ne bih da zvučim nezahvalno“, reče Čak, „ali ovo je bilo previše lako.“

Tedi reče: „Ne budi tako siguran. Ponekad se čoveku prosto posreći.“

Vrata su se zatvorila za njima.

„Sreća“, reče Čak blago drhtavim glasom. „Ovo zovemo srećom?“

„Ovo zovemo srećom.“

Prvo što je ostavilo utisak na Tedija bio je smrad. Aroma jakih sredstava za dezinfekciju davala je sve od sebe da prikrije smrad povraćke, fekalija, znoja i, povrh svega, mokraće.

Onda je iz zadnjeg dela zgrade i sa gornjih spratova zagrmela buka: tutnjava trčućih koraka, povici koji su se odbijali o debele zidove i odjekivali kroz vlažan vazduh, iznenadni piskavi krici koji su napadali sluh i zatim zamirali, sveprožimajuće žalopojke nekoliko različitih glasova koji su svi pričali u isto vreme.

Neko je viknuo: „Ne možeš! Jebo te, ne možeš to da uradiš! Čuješ me? Ne možeš. Skloni se...“ i tu je glas počeo da jenjava.

Negde iznad njih, iza zavoja u kamenom stepeništu, neki čovek je pevao „Stotinu flaša piva na zidu“. Završio je sa sedamdeset sedmom flašom i počeo o sedamdeset šestoj.

Dve kutije kafe stajale su na stočiću na rasklapanje zajedno sa naslaganim papirnim čašama i nekoliko flaša mleka. Za drugim stočićem na rasklapanje, u dnu stepeništa, sedeo je čuvar koji ih je s osmehom na licu posmatrao.

„Prvi put ovde, a?“

Tedi ga je pogledao, dok su stare zvuke zamenjivali novi i dok se čitava zgrada pretvarala u neku vrstu zvučnog orgijanja koje je dopiralo iz svih pravaca i paralo uši.

„Aha. Čuli smo priče, ali...“

„Navikne se čovek na ovo“, rekao je čuvar. „Navikne se na sve.“

„Mudro zborite.“

Rekao je: „Ako vi, momci, ne radite na krovu, možete da okačite mantile i šešire u sobi iza mene.“

„Rekli su nam da idemo na krov“, reče Tedi.

„Kome li ste stali na žulj?“ Čuvar je pokazao prstom. „Samo idite ovim stepenicama. Većinu smo već vezali za krevete, ali još ih ima par na slobodi. Ako nekog vidite, samo vičite, je l' važi? Šta god da radite, ne pokušavajte sami da ih obuzdavate. Nije ovo odeljenje A. Razumete? Ovi manijaci će vas ubiti. Jasno?“

„Jasno.“

Krenuli su uz stepenice i čuvar im reče: „Čekajte malo.“

Zastali su i okrenuli se ka njemu.

Smešio se i držao prst uperen u njih.

Čekali su.

„Znam ja vas, momci.“ Izgovorio je ovo pevušćim tonom.

Tedi je ćutao. Čak je ćutao.

„Znam ja vas, momci“, čuvar ponovi.

Tedi je uspeo da izusti: „Je l'?“

„Jes'. Vi ste momci kojima su uvalili zadatak na krovu. I to po jebenoj kiši.“ Nasmejao se i ispružio prst ka njima, a drugom rukom lupio stočić.

„Ti smo“, reče Čak. „Ha-ha.“

„Ha-ha, nego šta“, reče čuvar.

I Tedi je u njega uperio prst i rekao: „Prešo si nas, družo“, i okrenuo se da nastavi uz stepenice. „Stvarno si nas provalio.“

Smeh tog idiota pratio ih je uz stepenice.

Zastali su na prvom odmorištu. Nalazili su se pred velikim hodnikom zasvođenim lučnom tavanicom od kovanog bakra i popločanim tamnim podom uglačanim kao ogledalo. Tedi je znao da bi mogao da baci loptu za bejzbol ili onu čakovu jabuku sa odmorišta i da ne dobaci do drugog kraja. Prostorija je bila prazna, a vrata ispred bila su odškrinuta i Tedi je osetio, čim je ušao u hol, kako mu se žmarci kao miševi uspinju uz kičmu, jer ga je hol podsećao na onaj iz sna, na onaj u kojem ga je Lejdis ponudio pićem, a Rejčel zaklala svoju decu. Dvorane teško da su bile iste - ona iz sna imala je visoke prozore sa debelim zavesama kroz koje su dopirali snopovi svetlosti i parket na podu i teške lustere - ali ipak dovoljno slične.

Čak ga je potapšao rukom po ramenu i Tedi je osetio kako mu po vratu izbijaju kapljice znoja.

„Ponavljam“, prošaputao je Čak, uplašeno se nasmešivši, „ovo je previše lako. Gde je čuvar na ovim vratima? Zašto nisu zaključana?“

Tediju se pred očima ukazala Rejčel, raščupane kose i sa krikom na usnama, kako juri niz hol sa mesarskim nožem.

„Ne znam.“

Čak se nagnuo ka njemu i šištavim glasom mu došapnuo: „Ovo je nameštaljka, šefe.“

Tedi je krenuo preko prostorije. Glava ga je bolela od nedostatka sna. Od kiše. Od prigušene vike i trčecih koraka iznad njega. Dva dečaka i devojčica držali su se za ruke dok su se osvrтали preko ramena. Tresli su se.

Tedi je ponovo začuo pacijenta koji je pevao: „...uzmeš jednu flašu, pa je daš pajtašu, pedeset četiri flaše piva na zidu stoje.“

Sevnuli su mu pred očima, ona dva dečaka i devojčica, kako plivaju kroz razvodnjeni vazduh, a zatim je video one žute pilule koje mu je Koli sinoć spustio u ruku i osetio kako mu mučnina navire u želudac.

„Pedeset četiri flaše piva na zidu stoje, pedeset četiri flaše piva...“ „Moramo pod hitno napolje odavde, Tedi. Moramo da odemo. Ovo nije dobro. Ti to osećaš, i ja to osećam.“

Na drugom kraju hodnika, jedan čovek se iznenada pojavio na vratima.

Bio je bosonog i go do pojasa i nosio je samo donji deo bele pidžame. Glava mu je bila obrijana, ali crte lica nisu mu se razaznavale na prigušenom svedu.

Rekao je: „Zdravo!“

Tedi je počeo da hoda brže.

Čovek reče: „Šuga! Ti si!“ i nestade sa vrata.

Čak je sustigao Tedija. „Za ime Boga, šefe.“

On je unutra. Lejdis. Negde. Tedi oseća da je tu.

Stigli su do kraja hola i naišli na široko kameno odmorište i strmo stepenište koje se vijugavo spuštalo u mrak, kao i na još jedno koje se uspinjalo ka povcima i razgovorima koji su postali glasniji, a Tedi je odavde čuo i zveket metala i lanaca. Čuo je nekoga kako viče: „Bilinže! U redu der, momče! Samo se smiri! Nemaš gde da pobegneš. Čuješ?“

Tedi je začuo nečije disanje pored sebe. Okrenuo je glavu na levu stranu i video obrijanu glavu na samo par centimetara od svoje.

„Ti si šuga“, rekao je tip i potapkao Tedijevu ruku kažiprstom.

Tedi se zagledao u njegovo zajapureno lice.

„Ja sam šuga“, reče Tedi.

„Naravno, tako sam ti blizu“, reče čovek, „i mogao bi samo da mrdneš ruku i onda bih ja bio šuga, ali posle bih ja mogao da mrdnem ruku pa bi ponovo ti bio šuga i mogli bismo tako satima, čak ceo dan, mogli bismo samo da stojimo ovde i da se igramo šuge, čas da budeš ti, čas ja, da ne odemo ni na ručak, ni na večeru, mogli bismo da se igramo u nedogled.“

„To nam ne bi baš bilo zabavno“, reče Tedi.

„Znaš šta ima tamo?“ Tip je pokazao glavom u pravcu stepenica. „U moru?“

„Riba“, reče Tedi.

„Riba.“ Tip je klimnuo glavom. „Vrlo dobro. Riba, jeste. Mnogo ribe. Ali, da, riba, vrlo dobro, riba, da, ali šta još, šta još? Podmornice. Aha. Tako je. Sovjetske podmornice. Trista kilometara, petsto kilometara od naše obale. Tako čujemo, je l’? Tako nam kažu. Svakako. I naviknemo se na tu misao. U stvari, zaboravimo. Mislim: ‘Dobro de, ima podmornica. Hvala na informaciji.’ One postaju deo naše svakodnevice. Znamo da postoje, ali više ne mislimo na njih. Je l’ tako? Ali one su tu i naoružane su raketama. Uperene

su u Njujork i Vašington. U Boston. I tu su. Samo vrebaju. Je l' ti to nekad zasmeta?“

Tedi je začuo Čaka pored sebe, kako polako uzima vazduh i čeka na znak.

Tedi reče: „Kao što ti reče, ja ne mislim o tome previše.“

„Mhm.“ Tip je klimnuo glavom. Pomazio je neobrijanu bradu. „Mi ovde čujemo stvari. Ne bi to nikad ni pomislio, je l' da? Ali čujemo. Dođe neki novi tip i ispriča nam svašta. Čuvari pričaju. Vi, bolničari, i vi pričate.

Mi znamo, znamo. Znamo svašta o spoljašnjem svetu. O testiranjima vodonične bombe, o koralnim ostrvima. Znaš kako radi vodonična bomba?“

„Pomoću vodonika?“, reče Tedi.

„Vrlo dobro. Vrlo mudro. Da, da.“ Tip je klimnuo glavom nekoliko puta. „Pomoću vodonika, da. Ali, šta još, šta još — nije kao druge bombe? Kad ispustiš bombu, čak i atomsku bombu, ona eksplodira. Je l' tako? Nego kako. Ali vodonična bomba, ona implodira. Uruši se sama u sebe i prođe čitav niz unutrašnjih kolapsa, ruši se i ruši. A šta sa svim tim rušenjem? Ono stvara masu i gustinu. Vidiš, ona u samorazarajućem besu stvara sasvim novo čudovište. Shvataš? Je l' razumeš? Što je veći krah, to je veće samorazaranje, i to moćnija ona postaje. I onda, šta, šta onda? Jebeni kabum! Tek tako... beng, bum, zum. U svom nestajanju ona se širi. Od svoje implozije stvara eksploziju koja je stotinu puta, hiljadu puta, milion puta jača od bilo koje bombe u istoriji. To je naše nasleđe. I nemoj to da si zaboravio.“ Potapšao je Tedija po ruci nekoliko puta, lagano potapšao, kao da prstima svira bubnjeve. „Ti si šuga! I to deset puta više od mene. Hihi!“

Skočio je na mračno stepenište i čuli su ga kako viče: „Kabum!“, sve vreme dok se spuštao.

„...četrdeset devet flaša piva na zidu stoji! Uzmeš jednu flašu i...“

Tedi je pogledao u Čaka. Lice mu je bilo vlažno i disao je pažljivo na usta.

„U pravu si“, reče mu Tedi. „Daj da se gubimo odavde.“

„E, to volim da čujem.“

Doprlo je sa vrha stepeništa:

„Jebem ti, neka mi neko pomogne! Isuse!“

Tedi i Čak su podigli pogled i videli dva muškarca koji se u rvačkom zahvatu kotrljaju niz stepenice. Jedan je nosio čuvarsku plavu odeću, drugi pacijentsku belu i zaustavili su se kada su udarili u zid na zavoju kod najšireg stepenika. Pacijent je oslobodio jednu ruku koju je zario čuvaru u lice odmah ispod levog oka i odrao mu deo kože, a čuvar je vrisnuo i trgnuo glavu nazad.

Tedi i Čak su potrčali uz stepenice. Pacijent je ponovo krenuo rukom na čuvara, ali Čak je uspeo da ga zgrabi za zglob.

Čuvar je obrisao oko i razmrljao krv sve do brade. Tedi je mogao da čuje kako sva četvorica udišu, da čuje daleku pesmu o flašama piva koja je stigla do četrdeset druge i kretala ka četrdeset prvoj, a onda je video kako se tip ispod njega propinje širom razjapljenih usta i viknuo je: „Čak, pazi“, pa tresnuo pacijenta dlanom u čelo pre nego što je ovaj uspeo da zagriže Čakov zglob.

„Moraš da se odvojiš od njega“, rekao je čuvaru. „Hajde. Sklanjaj se.“

Čuvar se oslobodio stiska pacijentovih nogu i uspenrao se uz dva stepenika. Tedi je prišao pacijentu i lupio ga snažno po ramenu, prikovavši ga za beton, zatim se osvrnuo preko ramena ka Čaku, a između njih je proletela palica, prošištalala je i zazviždala presecajući vazduh i na kraju polomila pacijentov nos.

Tedi je osetio kako telo koje stiska postaje mlitavo, a Čak reče: „Isuse Hriste!“

Čuvar je ponovo zamahnuo, a Tedi je okrenuo telo pacijenta i zaustavio mu ruku laktom.

Pogledao je njegovo krvavo lice.

„Hej! Hej! Ostao je bez svesti. Hej!“

Ali, čuvar je osetio miris sopstvene krvi. Nakrivio je palicu.

Čak mu viknu: „Pogledaj me! Pogledaj me!“

Čuvarov pogled se sručio na Čakovo lice.

„Da nisi napravio ni jedan jebeni pokret. Čuješ me? Ni pokret. Ovaj pacijent je savladan.“ Čak je pustio pacijentov zglob i ruka mu je pala na grudi. Čak je seo i naslonio se na zid, pogleda čvrsto uprtog u čuvara.

„Je l' me čuješ?“, upita tiho.

Čuvar je oborio pogled i spustio palicu. Dodirnuo je košuljom ranu na obrazu i pogledao krv koja je ostala na tkanini. „Rascepao mi je lice.“

Tedi se nagnuo ka njemu i pogledao mu ranu. Viđao je i mnogo strašnije; neće ovaj momak umreti od nje. Ali jeste ružna. Nijedan lekar neće nikada uspeti da je zašije bez tragova.

Rekao mu je: „Bićeš dobro. Samo par šavova.“

Začuli su odozgo zvuke tupih udaraca nečijih tela i nameštaja.

„Je l' to smiruješ neku pobunu?“, pitao je Čak.

Čuvar je ubrzano dahtao sve dok mu se boja nije vratila u lice. „Skoro da je tako.“

„Robijaši preuzeli ludnicu?“, vedro je rekao Čak.

Dečko je pažljivo pogledao Tedija, a zatim i Čaka. „Nisu još.“

Čak je izvukao maramicu iz džepa i pružio je dečku.

Momak je klimnuo u znak zahvalnosti i pritisnuo maramicu na lice.

Čak je ponovo podigao pacijentov zglob dok ga je Tedi posmatrao kako opipava puls. Ispustio je zglob i prevrnuo mu jedan kapak. Pogledao je Tedija. „Preživeće.“

„Hajde da ga podignemo na noge“, reče Tedi.

Prebacili su pacijentove ruke preko svojih ramena i krenuli za čuvarom uz stepenice. Nije bio mnogo težak, ali stepenište je bilo dugačko a vrhovi njegovih stopala su sve vreme zapinjali o stepenike. Kada su stigli do vrha, čuvar se okrenuo i odjednom je izgledao starije, možda i malo inteligentnije.

„Vi ste federalci“, rekao je.

„Šta to reče?“

Klimnuo je glavom. „Jeste. Video sam vas kad ste stigli.“ Uputio je Čaku smešak. „Znaš, vidim po tom ožiljku na tvom licu.“

Čak je uzdahnuo.

„Šta radite ovde?“, pitao je momak.

„Spašavamo ti obraz“, reče Tedi.

Momak je sklonio maramicu sa rane, pogledao je, a onda ponovo pritisnuo uz obraz.

„Taj tip kog nosite“, rekao je. „Pol Vingis. Iz Zapadne Virdžinije. Ubio ženu svog brata i njihove dve ćerke dok mu je brat služio u Koreji. Držao ih u podrumu, znate, zadovoljavao se, dok su one trulile.“

Tedi se odupro nagonu da zbací sa sebe Vingisovu ruku i da ga baci natrag niz stepenice.

„Istina je“, rekao je momak, pa pročistio grlo, „istina je da sam bio gotov.“ Pogledao ih je u oči, a njegove su bile crvene.

„Kako se zoveš?“

„Bejker. Fred Bejker.“

Tedi se rukovao s njim. „Vidi, Frede... Hej, drago nam je što smo mogli da ti pomognemo.

Momak je pogledao dole u svoje cipele i u mrlje od krvi na njima Ponavljam: šta radite vi ovde?“

„Samo razgledamo“, reče Tedi. „Samo par minuta i brišemo odavde „

Momak je neko vreme razmatrao njegov odgovor, a Tedi je osetio da prethodne dve godine njegovog života — kad je izgubio Dolores, motrio na Lejdisa, saznao za ovo mesto, naleteo na Džordža Nojsa i njegove priče o eksperimentima sa lekovima i lobotomijom, kad je stupio u kontakt sa senatorom Harlijem, sačekao pravi trenutak da pređe od luke do ostrva, kao što su čekali i da pređu Lamanš do Normandije - sve to visi o koncu dok ovaj klinac razmišlja.

„Znate“, rekao je momak, „radio sam na nekoliko gadnih mesta. U zatvorima, i onim sa maksimalnim obezbeđenjem, jedno mesto je takođe bilo bolnica za umno poremećene kriminalce...“ Pogledao je vrata i razrogačio oči kao da zeva, samo što nije ni otvorio usta. „Jašta. Radio na svakakvim mestima. Ali, ovo mesto!“ Uputio im je oboma jedan dug, čvrst pogled. „Ovi su ovde sami napisali svoj scenario.“

Piljio je u Tedija i Tedi je pokušao da pročita odgovor u očima tog momka, ali njegov je pogled bio isprazan i izgubljen u daljini i vremenu.

„Samo par minuta?“ Momak je klimnuo glavom za sebe. „U redu. Niko neće ni primetiti u ovoj jebenoj gunguli. Imate svojih par minuta i posle brišite napolje, je l' može?“

„Naravno“, reče Čak.

„I, da.“ Momak im je uputio sićušni osmeh dok je posezao rukom za kvaku. „Pokušajte da ostanete živi tih par minuta, važi? To bi mi mnogo značilo.“

15.

Prošli su kroz vrata i našli se u bloku ćelija, sa granitnim zidovima i granitnim podovima, koji su se pružali čitavom dužinom tvrđave ispod lukova širokih tri metra i visokih četiri. Jedina svetlost dopirala je sa visokih prozora postavljenih na početku i na kraju bloka, a sa tavanice je kapala voda i pod je bio prekriven baricama. Ćelije su se nalazile sa njihove leve i desne strane, zakopane u tami.

Bejker reče: „Glavni generator nam je crko jutros oko četiri. Brave na ćelijama su elektronske. To nam je jedna od poslednjih novotarija koje smo uveli ovde. Baš sjajna jebena ideja, a? I tako su se sve ćelije otvorile u četiri. Srećom pa možemo još uvek da zaključavamo vrata i ručno, pa smo tako uspeli da vratimo većinu pacijenata unutra i zaključamo ih, ali neka budala ima ključ. Sve vreme se šunja ovuda i uspeva da otključa bar jednu ćeliju pre nego što opet zбриše.“

Tedi je rekao: „Je l' to možda jedan ćelavko?“

Bejker ga je pogledao. „Ćelavko? Aha. Njega ne možemo da uhvatimo. Verovatno je on taj. Zove se Ličfild.“

„Igra se šuge na onom stepeništu kojim smo se malopre popeli. U donjem delu.“

Bejker ih je poveo do treće ćelije sa desne strane i otvorio je. „Ubacite ga ovde.“

Trebalo im je nekoliko sekundi da pronađu krevet u mraku, a onda je Bejker uključio baterijsku lampu i osvetlio unutrašnjost ćelije, pa su spustili Vingisa na krevet, a on je zaječao i na nozdrve mu je izbila krv.

„Moram da dovedem pojačanje i krenem na Ličfilda“, reče Bejker. „U podrumu držimo tipove kojima ne smemo čak ni da damo hranu ako nema šestoro čuvara u sobi. Ako oni zбриšu napolje, ovde će se ponoviti jebeni Alamo.“^{9}

„Ti prvo potraži lekarsku pomoć“, reče mu Čak.

Bejker je našao deo maramice koji nije bio krvav i njime pritisnuo ranu. „Nemam vremena.“

„Ma, za njega“, reče Čak.

Bejker ih je pogledao kroz rešetke. „Aha. Dobro. Naći ću doktora. A vas dvojica? Brišete napolje što pre možete, važi?“

„Važi. Nađi doktora za ovog momka“, rekao je Čak dok su izlazili iz ćelije.

Bejker je zaključao ćeliju. „Krećem da ga tražim.“

Otrčao je niz blok, sklonio se da prođu tri čuvara koji su vukli jednog ogromnog bradonju ka njegovoj ćeliji, pa nastavio da trči.

„Šta misliš?“, rekao je Tedi. Uspeo je da spazi kraj prozora na kraju zasvođenog hola jednog čoveka koji se držao za rešetke, dok su neki čuvari unosili crevo. Oči su počinjale da mu se privikavaju na ono malo sive svetlosti u glavnom hodniku, ali ćelije su i dalje bile crne.

„Ovde negde mora postojati arhiva sa dosijeima“, rekao je Čak. „Makar samo za medicinske svrhe i samo sa osnovnim podacima. Da potražiš ti Lejdisa, a ja dosijee?“

„Šta misliš, gde bi dosije mogli biti?“

Čak se okrenuo i pogledao vrata. „Sudeći po zvucima, što se više popneš to je manje opasnosti. Kapiram da administracija mora biti negde gore.“

„Dobro. Gde i kad se nalazimo?“

„Za petnaest minuta?“

Čuvari su osposobili crevo i voda je grunula, odgurnula momka sa rešetki i oborila ga na pod.

Neki ljudi su u svojim ćelijama zapljeskali, a neki zaječali glasom tako dubokim i tako punim bola da je to zaličio na glasove sa bojnog polja.

„Petnaest mi se čini dovoljno. Da se nađemo u onom velikom holu?“

„Može.“

Rukovali su se, a Čakova je ruka bila vlažna i gornja usna okvašena.

„Čuvaj guzicu, Tedi.“

Iza njih je jedan pacijent izleteo na vrata i protrčao pored njih ka odeljenju. Stopala su mu bila bosa i prljava i trčao je kao da trenira za boksersko takmičenje — koraci su mu bili tečni i usklađeni sa pokretima ruku koje su boksovale nekog zamišljenog protivnika.

„Videću šta mogu da uradim.“ Tedi se nasmešio Čaku.

„Hajde, onda.“

„Hajde.“

Čak je prišao vratima. Zastao je i osvrnuo se. Tedi mu je klimnuo glavom.

Čak je otvorio vrata upravo kad su sa stepeništa pristizala dva bolničara. Čak je skrenuo za ćošak i nestao, a jedan od bolničara je rekao Tediju: „Jesi video našeg šampiona da je prošo ovuda?“

Tedi se okrenuo i pogledao niz hodnik, gde je video pacijenta kako u mestu poskakuje na petama i udara u prazno koristeći različite kombinacije udaraca.

Tedi im je pokazao na njega i sva trojica su krenuli ka njemu.

„Bio je bokser?“, upita Tedi.

Momak sa njegove leve strane, jedan visoki stariji crnac, rekao je: „A, ti si došao s plaže, je l’? S odeljenja za odmor. Aha. Jes’, pa, ovaj ovde Vili, taj ti misli da trenira za meč na Medison Skveru protiv Džoa Luisa. Fora je u tome što uopšte nije loš.“

Približavali su mu se, dok je Tedi posmatrao kako njegove pesnice rasecaju vazduh.

„Nećemo moći samo nas trojica da ga savladamo.“

Stariji bolničar se zakikotao. „Jedan je dovoljan. Ja sam mu menadžer. Niste znali?“ Pozvao ga je: „’Ej, Vili. Moram da te izmasiram, čoveče. Još samo sat vremena do meča.“

„Neću masažu.“ Vili je počeo brzim pokretima da boksuje vazduh oko sebe.

„Na tebi zarađujem ’leb. Ne smem da pustim da te u’vati grč“, rekao je bolničar. „Čuješ me?“

„U’vatio me grč samo onda protiv Džersija Džoa.“^{10}

„I vidi kako je to ispalo.“

Vili je naglo spustio ruke uz telo. „U pravu si.“

„Pravo na masažu, evo izvol’te.“ Bolničar je teatralno zamahnuo rukom nalevo, ka vratima ćelije.

„Samo nemoj da me pipkaš. Ne volim da me neko pipka pre meča. Znaš to dobro.“

„O, znam, ubico.“ Otvorio je ćeliju. „’Ajde, uđi.“

Vili je krenuo ka ćeliji. „Možeš stvarno da ih čuješ, znaš? Masu.“

„Svi su na nogama, čoveče, svi.“

Tedi i drugi bolničar su produžili dalje, a bolničar mu je ispružio tamnu šaku. „Ja sam Al.“

Tedi se rukovao s njim. „Ja sam Tedi, Ale. Drago mi je.“

„Što si se tako sredio za izlazak, Tedi?“

Tedi je bacio pogled na svoju kabanicu. „Raspoređen sam na krov. Ali, video sam pacijenta na stepeništu, pa ga pojurio 'vamo. Učinilo mi se da vama ovde treba pomoć.“

Na pod kraj Tedijevih nogu pala je grudvica izmeta i neko se zacerekao iz mračne ćelije, a Tedi je gledao napred ne skrećući pogled i ne zastajući ni na tren.

Al reče: „Trudiš se da se držiš sredine što je više moguće. A ipak, bar jednom nedeljno pogode te svakakvim stvarima. Vidiš svog tipa?“

Tedi je odmahnuo glavom. „Ne, ja...“

„Oooo, sranja“, reče Al.

„Šta je?“

„Evo mojega.“

Išao je pravo na njih, mokat do gole kože, a Tedi je video kako čuvari bacaju crevo i daju se u trk. Čovečuljak sa crvenom kosom, licem prekrivenim miteserima, kao da ga je napao roj pčela, crvenim očima koje su se slagale sa kosom. U poslednjem trenutku, kad su se Alove ruke već na njegovu glavu, skočio je u desnu stranu, u rupu koju je samo on video, srušio se na kolena, prevrnuo i na jedvite jade ponovo podigao.

Al je potrčao za njim i čuvari su projurili pored Tedija, sa palicama koje su držali podignute iznad glave, a bili su jednako mokri kao i čovek kog su jurili.

Tedi se i sam dao u poteru, gonjen ničim drugim do instinktom, i tada je začuo šapatom izgovorenu reč: „Lejdis.“

Zaustavio se na sredini hodnika, čekajući da čuje ponovo. Ništa. Kolektivno jecanje, koje se na neko vreme utišalo zbog potere za ridokosim čovečuljkom, počelo je ponovo da se pojačava, najpre kao zujanje koje je ispunjavalo tišinu između zveketa noćnih posuda.

Tedi se ponovo setio onih žutih pilula. Ako Koli sumnja, ako zaista sumnja da su on i Čak...

„Lej. Dis.“

Okrenuo se i zatekao sa svoje desne strane tri ćelije. Sve tri mračne. Tedi je čekao, znajući da ga onaj koji mu se obratio može videti, pitajući se nije li to možda Lejdis glavom i bradom.

„Trebalo je da me spaseš.“

Reči su dolazile ili iz ćelije u sredini, ili iz one levo od nje. Glas nije bio Lejdisov. Definitivno nije. Ali, ipak mu se činio strašno poznatim.

Tedi je prišao rešetkama na ćeliji u sredini. Počeo je da pretura po džepovima. Našao je kutiju šibica i izvadio je. Kresnuo je šibicu o kremen na kutiji i plamen je obasjao ćeliju u kojoj je ugledao mali slivnik i čoveka toliko mršavog da mu je mogao prebrojati rebra, koji je klečao na krevetu i pisao po zidu. Osvrnuo se preko ramena i pogledao Tedija. Nije Lejdis. Nije niko poznat.

„Možete li to da ugase? Više volim da radim u mraku. Hvala vam, oh, mnogo vam hvala.“

Tedi se odmakao od rešetaka, okrenuo na levu stranu i primetio da je čitav levi zid ćelije prekriven natpisima, da nema ni centimetra praznog prostora na njemu, da je ispunjen hiljadama zbijenih i precizno ispisanih redova i tako sitnim recima da se nisu mogle pročitati osim ako ne priljubiš glavu uz sam zid.

Prišao je sledećoj ćeliji i šibica se ugasila, a onaj glas, sada bliži, rekao mu je: „Izneverio si me.“

Tediju je zadrhtala ruka dok je palio sledeću šibicu, tako da je palidrvce pucnulo i prelomilo se kad ga je kresnuo o kremen.

„Rekao si mi da ću se rešiti ovog mesta. Obećao si.“

Tedi je izvadio drugu šibicu, ali mu je ispala i nezapaljena upala u ćeliju.

„Lagao si.“

Treća šibica se zapalila i počela da šišti, a plamen je buknuo iznad njegovog prsta i Tedi je prineo ruku rešetkama i provirio unutra. Čovek je sedeo na krevetu u levom ćošku, oborene glave i lica zagnjurenog između kolena, a rukama je obuhvatao cevanice. Bio je ćelav po sredini glave, prošaran sedim sa strane. Nije na sebi imao ništa osim belih bokserica. Kosti su mu podrhtavale ispod kože.

Tedi je obliznuo usne i nepce. Zurio je u obasjanu ćeliju i rekao: „Hej?“

„Vratili su me nazad. Kažu da pripadam njima.“

„Ne mogu da ti vidim lice.“

„Kažu da sam sad kod kuće.“

„Možeš da podigneš glavu?“

„Kažu da mi je ovde dom. Nikada neću otići odavde.“

„Daj da ti vidim lice.“

„Zašto?“

„Daj da ti vidim lice.“

„Ne prepoznaješ mi glas? Ni posle svih naših razgovora?“

„Podigni glavu.“

„Mislio sam nekada da su naši razgovori postali nešto više od stroge poslovnosti. Da smo postali na neki način prijatelji. Uzgred budi rečeno, ta šibica će ti se uskoro ugasiti.“

Tedi je piljio u ćelu na temenu, u drhtave udove.

„Kažem ti, družo...“

„Šta mi kažeš? Šta mi kažeš? Šta možeš ti da mi kažeš? Samo nove laži, eto šta.“

„Ja ne...“

„Ti si lažov.“

„Ne, nisam. Podigni...“

Plamen je počeo da mu pali vrh kažiprsta i palca i ispustio je šibicu. Ćelija je nestala. Začuo je škripu opruga na krevetu, promukli šapat platna prevučenog preko kamena, krckanje kostiju.

Tedi je ponovo začuo ime:

„Lejdis.“

Ovoga puta je dopiralo iz desnog dela ćelije.

„Nikada se nije ni radilo o istini.“

Izvukao je dve šibice iz kutije i spojio ih.

„Nikada.“

Zapalio je šibice. Krevet je bio prazan. Pomerio je ruku udesno i video čoveka kako stoji u ćošku, leđima okrenut ka njemu.

„Zar jeste?“

„Šta?“, reče Tedi.

„Zar se radilo o istini?“

„Jeste.“

„Nije.“

„Ovde se radi o istini. Raskrinkati...“

„Ovde se radi o tebi. O Lejdisu. Uvek se samo o tome i radilo. Ja sam bio samo slučajni prolaznik. Bio sam način da uđeš ovde.“

Čovek se okrenuo. Pošao ka njemu. Lice mu je bilo razmrskano. Otekla zbrčkana masa ljubičaste i crne i boje višnje. Nos polomljen i prekriven ukrštenom belom trakom.

„Isuse“, reče Tedi.

„Sviđa ti se?“

„Ko ti je to uradio?“

„Ti si mi to uradio.“

„Kako sam kog đavola ja mogao...“

Džordž Nojs je uz rešetke priljubio usne debele kao gume od bicikla i prekrivene crnim šavovima. „Koliko si samo brbljao. Tvoje jebeno brbljanje i — evo mene ponovo ovde. Zbog tebe.“

Tedi se setio kada ga je poslednji put video, u zatvorskoj sobi za posere. Iako je bio tamnički bled, izgledao je zdravo, živahno, gotovo bezbrižno. Ispričao mu je vic, neki o Italijanu i Nemcu koji ulaze u bar u El Pasu.

„Pogledaj me ovamo“, reče Džordž Nojs. „Nemoj da si skrenuo pogled. Nikada nisi želeo da raskrinkaš ovo mesto.“

„Džordže“, reče Tedi mirno, utišavši glas, „to nije istina.“

„Jeste“

„Ne. Šta misliš, na šta sam potrošio proteklu godinu života, ako ne na planiranje ovoga? Sada i ovde.“

„Jebi se!“

Tedi je mogao osetiti kako ga njegov krik udara u lice kao šamar.

„Jebi se!“, ponovo je viknuo Džordž. „Potrošio si proteklu godinu života na planiranje? Planiranje da ubiješ. To je to. Ubijanje, Lejdis, to je tvoja jebena igra. A vidi gde je dovela mene. Ovde. Opet ovde. Ne mogu da podnesem ovo mesto. Ne mogu da podnesem ovu jebenu kuću strave. Je I' me čuješ? Ne opet, ne opet, ne opet.“

„Džordže, slušaj. Kako su došli do tebe? Moraju postojati nalozi za premeštaj. Moraju postojati saveti psihijatra. Dosijei, Džordže. Papirologija.“

Džordž se nasmejao. Stisnuo je lice između dve rešetke, pa podigao i spustio obrve. „Hoćeš da čuješ jednu tajnu?“

Tedi mu se primakao za korak.

Džordž reče: „Dobro je...“

„Kaži mi“, reče Tedi.

I Džordž ga je pljunuo u lice.

Tedi je ustuknuo za korak, ispustio šibice i stao da rukavom briše šljajm sa čela.

U mraku se začuo Džordžov glas: „Znaš li šta je specijalnost dragog doktora Koliya?“

Tedi je prešao dlanom preko čela i nosa i osetio da su suvi. „Krivica preživelog, traume gubitka.“

„Neee.“ Reči su se vinule sa Džordžovih usana praćene suvim cerekanjem. „Nasilje. Naročito kod mužjaka. Radi studiju o tome.“

„Ne. To je Nering.“

„Koli“, reče Džordž. „I samo Koli. On dobija najnasilnije pacijente i prestupnike koje mu šalju iz svih krajeva zemlje. Šta misliš, što je ovde tako malo pacijenata? I je l' stvarno misliš, iskreno misliš da će neko pažljivo da gleda papire o premeštaju nekog lika sa istorijom nasilja i istorijom psihičkih problema? Jebo te, je l' stvarno to misliš?“

Tedi je zapalio dve nove šibice.

„Sada više nikada neću izaći“, reče Nojs. „Jednom sam se izvukao. Ali drugi put neću. Drugi put nemam šanse.“

Tedi mu reče: „Smiri se, smiri se. Kako su te našli?“

„Znali su. Zar ne kapiraš? Znali sve što si smislio. Ceo tvoj plan. Ovo je igra. Prigodno postavljena predstava. Sve ovo“ - i zamahnuo je rukom iznad glave - „samo je zbog tebe.“

Tedi se nasmešio. „Priredili su i uragan samo za mene, a? Baš lep trik.“

Nojs je ćutao.

„Čik mi to objasni“, reče Tedi.

„Ne mogu.“

„Nisam ni mislio da možeš. Hajde da smanjimo malo paranoju, vazi?“

„Jesi provodio vreme sam?“, reče Nojs, zureći u njega kroz rešetke. „Šta?“

„Sam. Jesi li uopšte ostao sam otkad je sve ovo počelo?“

Tedi reče: „Sve vreme.“

Džordž je podigao jednu obrvu. „Potpuno sam?“

„Pa, dobro, sa partnerom.“

„A ko ti je partner?“

Tedi je pokazao palcem ka hodniku sa ćelijama. „Zove se Čak. On je...“

„Pusti da pogodim“, reče Nojs. „Nikada ranije nisi radio sa njim, je l' tako?“

Tedi je osetio kako ga okružuju sve te ćelije u bloku. Kostu u rukama su mu se ohladile. Nije bio u stanju da progovori nekoliko sekundi, kao da je njegov mozak zaboravio kako da se poveže sa jezikom.

Onda je rekao: „On je federalni inspektor iz Sijeda...“

„Nikada ranije nisi radio sa njim, zar ne?“

Tedi reče: „To je nebitno. Poznajem ljude. Poznajem tog tipa. Verujem mu.“

„Na osnovu čega?“

Nije postojao jednostavan odgovor na ovo pitanje. Kako bilo ko može znati gde nastaje poverenje? Jednog trenutka ga nema, sledećeg se pojavi. Tedi je za vreme rata poznavao ljude kojima bi poverio i sopstveni život na ratištu, ali nikada im ne bi poverio novčanik u miru. Poznavao je ljude kojima bi poverio i novčanik i ženu, ali nikada im ne bi dao da mu čuvaju leđa u borbi ili da upadnu kroz vrata sa njim.

Čak je mogao da odbije da pođe s njim, mogao je odabrati da ostane u muškoj spavaonici, da prespava čišćenje posle oluje, da sačeka vesti o trajektu. Njihov posao je završen - Rejčel Solando je pronađena. Čak nije imao nikakvog razloga ni posebne koristi da prati Tedija u potrazi za Lejdisom, u misiji dokazivanja da je Ešklif ništa drugo do sprdnja s Hipokratovom zakletvom. A ipak je bio sa njim.

„Verujem mu“, ponovio je Tedi. „Samo to znam da ti kažem.“

Nojs mu je uputio tužan pogled kroz čelične šipke. „Onda su već pobedili.“

Tedi je protresao kutiju šibica. Pocepao je pakovanje i našao samo još jednu šibicu u kutiji. Čuo je kako Nojs, još uvek zalepljen za rešetke, njuška vazduh.

„Molim te“, prošaputao je i Tedi je znao da plače. „Molim te.“

„Šta?“

„Molim te, ne daj da umrem ovde.“

„Nećeš umreti ovde.“

„Odvešće me u svetionik. Znaš to i sam.“

„U svetionik?“

„Izvadiće mi mozak.“

Tedi je zapalio šibicu i video na svetlosti koja je odjednom blesnula da Nojs steže rešetke svom snagom i trese se, da mu suze naviru na oteklo oči i padaju niz oteklo lice.

„Neće ti izvaditi...“

„Idi tamo. Idi da vidiš to mesto. I ako se vratiš živ, reci mi šta tamo rade. Idi da se uveriš.“

„Otići ću, Džordže. Hoću. Izvući ću te odavde.“

Nojs je oborio glavu, prslonio ćelu uz rešetke i tiho zajecao, a Tedi se setio kako ga je poslednji put video u sobi za posete i kako je Džordž rekao: „Ako ikad budem morao da se vratim na ono mesto, ubiću se“, a Tedi je rekao: „To se neće desiti.“

Očigledna laž.

Jer Nojs je bio tu, pred njim. Isprebijan i slomljen, tresao se od straha.

„Džordže, pogledaj me.“

Nojs je podigao glavu.

„Izvući ću te odavde. Drži se. Ne radi ništa zbog čega ćeš se kajati. Čuješ me? Drži se. Vraćiću se po tebe.“

Džordž Nojs se nasmešio kroz suze koje su mu tekle niz lice i veoma sporo odmahnuo glavom. „Ne možeš ubiti Lejdisa i otkriti istinu u isto vreme. Moraš da izabereš. Ti to razumeš, zar ne?“

„Gde je on?“

„Reci mi da razumeš.“

„Razumem. Gde je on?“

„Moraš da biraš.“

„Neću nikoga ubiti. Džordže? Neću.“

I dok je posmatrao Nojsa kroz rešetke, osetio je i sam da je to istina. Ako je to sve što je potrebno da bi vratio kući ovu sirotu olupinu od čoveka, ovu užasnu žrtvu, onda će Tedi zaboraviti na osvetu. Neće je se sasvim odreći. Samo će je sačuvati za neki drugi put. I nadaće se da ga Dolores shvata.

„Neću nikoga ubiti“, ponovio je.

„Lažeš.“

„Ne.“

„Ona je mrtva. Pusti je.“

Prislonio je nasmešeno i uplakano lice između dve rešetke i netremice posmatrao Tediya svojim mekim i otečenim očima.

U njemu je Tedi osetio nju i čvrsto se šćepao za vrat. Video je nju kako sedi u izmaglici ranog jula, na tamnonarandžastoj svetlosti koju grad poprimi u letnjim večerima, odmah po zalasku sunca; video je kako podiže pogled dok on zaustavlja auto uz trotoar, deca nastavljaju da igraju bejzbol nasred ulice, veš se vijori iznad njene glave, a ona ga posmatra kako prilazi brade naslonjene na dlan, sa cigaretom koju je držala u visini uva i videla kako se napokon setio da joj donese cveće i bila tako jednostavno njegova ljubav, njegova devojčica, dok ga je gledala kako prilazi kao da se trudi da upamti svaku sitnicu na njemu i njegov hod i to cveće i taj trenutak, a on je poželeo da je upita kakav zvuk napravi srce kad pukne od sreće, kad te i sam pogled na nekoga ispuni onako kako hrana, krv i vazduh nikad ne mogu, kad se osetiš kao da si rođen samo radi jednog trenutka i da se, iz nekog razloga, taj trenutak upravo sada dešava.

Pusti je, rekao mu je Nojs.

„Ne mogu“, reče Tedi i te reći koje su izašle iz njega bile su napukle i previše piskave, i mogao je da oseti kako se vrisak steže u dubini njegovih grudi.

Nojs se povio unazad koliko je god mogao, držeći se i dalje čvrsto za rešetke, i nakrivio je glavu tako da je uvom dodirnuo rame.

„Onda nikada nećeš otići sa ovog ostrva.“

Tedi je ćutao.

A Nojs je uzdahnuo kao da su mu reči koje je nameravao da izgovori toliko dosadne da bi mogao da zaspi na nogama. „Prebačen je iz odeljenja C. Ako nije na odeljenju A, onda može biti samo na jednom mestu.

Sačekao je da Tedi shvati šta mu govori.

„U svetioniku“, reče Tedi.

Nojs je klimnuo glavom i poslednja šibica se ugasila.

Tedi je stajao u mestu čitav minut i zurio u mrak, a onda je ponovo začuo opruge na krevetu kad je Nojs legao.

Okrenuo se da pođe dalje.

„Hej.“

Stao je, leđima okrenut rešetkama, i čekao.

„Nek ti Bog pomogne.“

16.

Okrenuo se da krene ponovo niz hodnik između ćelija i zatekao Ala kako ga čeka. Stajao je na sredini granitnog hodnika i lenjim pogledom netremice pratio Tedija, a Tedi ga je upitao: „Jesi uhvatio svog momka?“

Al je uskladio korak sa njim. „Jašta. Pravi vragolan, ali ovde možeš samo da se vrtiš ukrug i na kraju nemaš gde da odeš.“

Krenuli su ponovo niz hodnik, držeći se sredine, a ledi je ponovo čuo Nojsa kako ga pita da li je i na trenutak ostao sam na tom mestu. Koliko li ga je dugo Al posmatrao, zapitao se. Razmislio je o tri dana koja je tu proveo i pokušao da nađe makar jedan trenutak kada je bio potpuno sam. Čak i kada je išao u kupatilo, koristio je prostorije za osoblje i uvek je tamo bio neko u susednoj kabini ili neko ko je čekao ispred vrata.

Ali, ne, on i Čak su išli sami po ostrvu nekoliko puta...

On i Čak.

Šta on zapravo zna o Čaku? Zamislio je na tren njegovo lice, video ga je kako stoji na trajektu i posmatra okean...

Sjajan momak, dopadljiv na prvi pogled, takve prirode da ume sa ljudima, momak kakvog biste samo poželeli u blizini. Iz Sijetla. Skoro se preselio. Strašno dobro igra poker. Mrzi oca - jedina stvar koja se na prvi pogled ne uklapa u njegovu ličnost. A postoji i još nešto čudno, nešto zakopano u dubinama Tedijevog mozga... Šta li je to?

Nezgrapno. To je ta reč. Ali ne, nema ničeg nezgrapnog u vezi sa Čakom. On je oličenje uglađenosti. Ugladen kao paradni ždrebac, što bi rekao Tedijev otac. Ne, nema baš ničeg nezgrapnog u vezi sa tim čovekom.

Ali, možda ipak ima? Zar se nije u jednom trenutku Čak pokazao kao nespretni? Jeste. Tedi je bio siguran da se to desilo. Ali nije se mogao setiti detalja. Ne odmah. Ne na tom mestu.

U svakom slučaju, čitava ta pomisao je smešna. On veruje Čaku. Ipak je Čak provalio brave na Kolijevom stolu.

Jesi li ga video kako to radi?

Čak upravo u ovom trenutku rizikuje svoju karijeru da bi se dokopao Lejdisovog dosijea.

Otkud znaš?

Stigli su do vrata i Al je rekao: „Samo se vrati do stepeništa i kreni gore. Lako ćeš stići do krova.“

„Hvala.“

Tedi nije odmah otvorio vrata već je sačekao, želeći da vidi koliko će se dugo Al zadržati tu.

Međutim, Al je samo klimnuo glavom i vratio se u blok sa ćelijama, a Tedi je osjetio da su sve njegove sumnje bile neosnovane. Naravno da ga niko ne posmatra. Sto se Ala tiče, Tedi je samo još jedan bolničar. Nojs je paranoičan. Sto je i razumljivo — ko ne bi bio da je na Nojsovom mestu! — ali paranoja je ipak paranoja.

Al je išao dalje, a Tedi je okrenuo kvaku na vratima, otvorio ih i video da na odmorištu nema nikog od bolničara i čuvara. Bio je sam. Potpuno sam. Bez ičijeg nadzora. I pustio je da se vrata zatvore za njim, okrenuo se da se spusti niz stepenice i tada primetio Čaka koji je stajao kod zavoja na kojem su naleteli na Bejkera i Vingisa. Stezao je cigaretu između prstiju i povlačio brze i duboke dimove, a onda je pogledao Tedija koji je silazio niz stepenice, pa se okrenuo i pošao hitrim korakom napred.

„Mislio sam da se nalazimo u holu.“

„Oni su ovde“, rekao je Čak kad ga je Tedi sustigao i kad su zajedno skrenuli u ogromni hodnik.

„Koji oni?“

„Upravnik i Koli. Samo nastavi da hodaš. Moramo da brišemo odavde.“

„Jesu te videli?“

„Ne znam. Izlazio sam iz arhive, dva sprata iznad. I onda spazim njih dvojicu na drugom kraju hodnika. Koli je okrenuo glavu, i ja brže-bolje šmugnem na izlaz ka stepenicama.“

„Znači, verovatno se nisu mnogo bavili tobom.“

Čak je gotovo trčao. „Bolničar u kišnoj kabanici i rendžerskom šeširu izlazi iz arhive na spratu na kojem je uprava bolnice? Ma, nema šanse da su nešto posumnjali.“

Svetla su se iznad njih upalila jedno za drugim i začulo se prigušeno pucketanje koje je zvučalo kao krckanje kostiju pod vodom. Dolazak struje oglasio se zujanjem svuda oko njih, a nakon toga je usledila eksplozija vrisaka i zvižduka i jecaja. Na trenutak se učinilo kao da se čitava zgrada oko njih podiže, da bi se odmah potom slegnula i vratila na mesto. Zvona za uzburu su odjekivala među kamenim zidovima i podovima.

„Došla struja. Baš lepo“, reče Čak i skrenu ka stepeništu.

Spuštali su se niz stepenice kad su trčecim korakom naišla četiri čuvara, pa su morali da se pribiju leđima uza zid da bi ih propustili.

Čuvar koji je sedeo za stočićem bio je još uvek na svom mestu i telefonirao je, a kada su se njih dvojica spustili, podigao je staklasti pogled ka njima i oči su mu se odmah razbistrile pa je rekao u slušalicu: „Ček’ malo“, a zatim se obratio njima baš kada su kročili sa zadnjeg stepenika: „’Ej, vas dvojica, stanite začas.“

Predvorjem je milela gomila ljudi — bolničari, čuvari, dva pacijenta sa liscama na rukama, isprskana blatom - i Tedi i Čak su upali pravo među njih, zaobišli momka koji se izmakao od stočića sa kafom i nehajno zavitlao šoljom u pravcu Čakovih grudi.

A čuvar je rekao: „Hej! Vas dvojica! ’Ej!“

Nisu usporili korak i Tedi je primetio kako se ljudi osvrću na zvuk čuvarovog glasa i pitaju se koga to doziva.

Za samo sekundu ili dve, ista ta lica mogla bi da se ustreme na njega i Čaka.

„Rek’o sam ’čekajte’!“

Tedi je lupio rukom vrata u visini grudi.

Nisu se ni mrdnula.

„Hej!“

Spazio je mesinganu kvaku, još jednu nalik ananasima u Koliјеvoj kud, pa ju je zgrabio i osetio da je mokra od kiše.

„Moram da popričam s vama!“

Tedi je okrenuo kvaku i otvorio vrata, a dva čuvara su se baš u tom trenutku pela uz stepenice. Tedi se pomerio u stranu i pridržao vrata da Čak izađe, a čuvar sa leve strane mu je klimnuo glavom u znak zahvalnosti. On i njegov partner su prošli kroz vrata, koja je Tedi odmah potom zatvorio i krenuo za Čakom niz stepenice.

Video je sa desne strane grupu istovetno obučenih ljudi koji su stajali, pušili cigarete i pili kafu na sitnoj kiši; nekoliko njih bilo je naslonjeno na zid i svi su se smejali i snažno izbijali dim u vazduh, a on i Čak su išli ka njima ne osvrćući se za sobom i samo čekajući da začuju kako se vrata iza njih otvaraju i kako ih čuvar ponovo doziva.

„Jesi našao Lejdisa?“, pitao je Čak.

„Jok. Ali našao sam Nojsa.“

„Šta?“

„Čuo si me.“

Kad su stigli do grupice, klimnuli su ljudima glavom u znak pozdrava. Ovi su im se osmehivali i mahali, i Tedi je uzeo od jednog momka šibicu, a zatim je krenuo sa Čakom pokraj zida i išli su sve dalje dok im se činilo da se zid proteže gotovo pola kilometra, išli sve dalje dok se kroz vazduh prolamalo nešto nalik na povike upućene njima, išli sve dalje dok su gledali uporišta za puške kako motre na njih sa bedema nekih petnaest metara iznad njih.

Stigli su do kraja zida i skrenuli levo na blatnjavu zelenu poljanu, videvši da su delovi ograde već zamenjeni i da ljudi u grupama pune betonom temelje za stubove, a videli su i da se ograda proteže svuda oko utvrđenja i znali su da ne mogu tuda izaći.

Vratili su se natrag putem uza zid i izbili ponovo na otvoreno, a Tedi je znao da je jedini način da izađu ako nastave pravo. Previše očiju ih posmatra i neko će sigurno приметiti ako krenu u bilo kojem drugom pravcu, a ne pored stražara.

„Izvući ćemo se, šefe, je l' tako da hoćemo?“

„Još kako. Samo napred.“

Tedi je skinuo šešir, a za njim i Čak, onda su svukli kabanice sa sebe, prebacili ih preko ruke i nastavili da hodaju na kiši. Čekao ih je na izlazu isti stražar i Tedi je rekao Čaku: „Nećemo ni da usporimo.“

„Dogovoreno.“

Tedi je pokušao da pročita izraz stražarevog lica. Bilo je potpuno bezizražajno, tako da se zapitao da li je tako miran zato što mu je dosadno, ili zato što se čelici za suočavanje sa njima.

Tedi mu je mahnuo u prolazu, a stražar mu je rekao: „Sad su dovezli kamione.“

Nastavili su dalje, a Tedi se okrenuo ne prekidajući korak i upitao: „Kamione?“

„Aha, da vas vrate nazad. Ako hoćete da sačekate, jedan je otišo baš pre pet minuta. Treba svaki čas da se vrati.“

„Ma, ne. Treba nam malo vežbe.“

Samo na tren, nešto je zatreperilo na stražarevom licu. Možda je to Tedi samo umislio, a možda je stražar ipak umeo da oseti kad nešto smrdi.

„Čuvajte se.“ Tedi mu je okrenuo leđa, pa sa Čakom krenuo ka šumarku, a sve vreme je osećao kako ih stražar posmatra, kako ih cela tvrđava posmatra. Možda Koli i upravnik baš sada stoje na ulaznim stepenicama ili na krovu. Posmatraju ih.

Stigli su do šumarka i niko nije povikao, niko nije ispalio hitac upozorenja, i oni su zašli dublje među drveće i nestali u spletu gustog granja i pokidanog lišća.

„Isuse“, rekao je Čak. „Isuse, Isuse, Isuse.“

Tedi je seo na jedan kamen i osetio kako ga celog obliva znoj, kako natapa njegovu belu košulju i pantalone i osetio je ogromno uzbuđenje. Srce mu je i dalje luđački lupalo, oči su ga pekle, niz ramena i vrat podilazila ga je jeza i znao je da je ovo, pored ljubavi, najbolje osećanje na svetu.

Kad uspeš da pobegneš.

Pogledao je Čaka i zurili su jedan u drugog sve dok obojica nisu počeli da se smeju.

„Skrenuo sam za onaj ćošak i video da je ograda ponovo podignuta“, reče Čak, „i pomislio sam, sranje, to je dakle to.“

Tedi se naslonio na stenu i osetio slobodu kakvu je osećao samo u detinjstvu. Posmatrao je kako nebo počinje da se pomalja iza pepeljastih oblaka i osetio je vazduh na svojoj koži. Osećao je miris mokrog lišća i mokre zemlje i mokre kore drveća i čuo udare poslednjih kapi kiše koja je jenjavala. Zeleo je da sklopi oči i da se probudi sa one strane luke, u Bostonu, u svom krevetu.

Umalo je zadremao i to ga je podsetilo koliko je u stvari umoran, pa se pridigao u sedeći položaj i potražio cigaretu u džepu na košulji, a Čak ju je pripalio. Nagnuo se napred i rekao: „Moramo od sada da radimo s pretpostavkom da će oni saznati da smo bili unutra. To jest, ako već nisu saznali.“

Čak je klimnuo glavom. „Bejker će sigurno pokleknuti ako ga budu ispitivali.“

„A onaj stražar kod stepenica, mislim da mu je neko dojavio za nas.“

„Ili je možda samo želeo da se ispišemo.“

„U svakom slučaju, bili smo primećeni.“

Iz luke se začuo jek sirene za maglu sa Bostonskog svetionika, zvuk koji je Tedi kao dete slušao svake noći u Halu. Najusamljeniji zvuk koji je znao. Terao te da poželiš da prigliš nekoga, ili bar jastuk, ili sebe samog.

„Nojs“, reče Čak.

„Aha.“

„On je stvarno ovde.“

„Glavom i bradom.“

Čak reče: „Zaboga, Tedi, pa kako to?“

1 Tedi mu je ispričao sve o Nojsu, o batinama koje je dobio, o netrpeljivosti prema Tediju, o strahu i drhtavim udovima, o tome kako je plakao. Ispričao je Čaku sve, osim onoga što je Nojs rekao za Čaka. A Čak je slušao, povremeno klimao glavom i posmatrao Tedija onako kako dete posmatra nastavnika na kampovanju kada se kasno uveče svi okupe oko vatre i ispredaju strašne priče.

A šta je sve ovo, počinjao je Tedi da se pita, ako ne strašna priča?

Kada je završio, Čak ga upita: „Veruješ mu?“

„Verujem da je ovde. Oko toga nema sumnje.“

„Možda je stvarno imao nervni slom. Mislim, pravi slom. Ipak ima istoriju bolesti. Možda je dospeo ovde po svim propisima. Pukao u zatvoru i oni kažu: 'Hej, ovaj momak je nekad bio pacijent u Eškliфу. Daj da ga pošaljemo nazad.'“

„Moguće je“, reče Tedi. „Ali kada sam ga poslednji put video, izgledao mi je prilično prisebno.“

„Kad je to bilo?“

„Pre mesec dana.“

„Mnogo toga može da se promeni za mesec dana.“

„Istina.“

„A šta je sa svetionikom?“, reče Čak. „Misliš da je u njemu sada gomila ludih naučnika koji ugrađuju antene u Lejdisovu lobanju dok mi ovde ćaskamo?“

„Mislim da sigurno nisu onako obezbedili običnu septičku jamu.“ „Tu si u pravu“, reče Čak. „Ali zar ne misliš da sve to zvuči pomalo kao Gran Ginjofi“^{11}

Tedi se namrštio. „Ne znam šta ti to koji kurac znači.“

„Znači — užasno“, reče Čak. „užasno kao u bajkama, užasno na bau-bau način.“

„To razumem“, reče Tedi. „A šta ti je ono gran-gi-bla-truč?“

„’Gran ginjol’“, reče Čak. „To je na francuskom. Oprosti.“

Tedi je posmatrao Čaka kako pokušava da se izvuče osmehom, smišljajući verovatno kako da promeni temu.

Tedi reče: „Baš si dosta francuskog naučio u Portlandu?“

„Sijedu.“

„Tako je.“ Tedi je položio dlan na grudi. „Oprosti ti meni.“

„Stvar je u tome što volim pozorište“, rekao je Čak. „To je pozorišni termin.“

„Znaš, poznavao sam jednog momka koji je radio u odeljenju u Sijedu“, reče Tedi.

„Stvarno?“ Čak je odsutno opipao džepove.

„Aha. Verovatno ga i ti znaš.“

„Verovatno“, reče Čak. „Hoćeš da vidiš šta sam našao u Lejdisovom dosijeu?“

„Zvao se Džo. Džo...“ Tedi je pucnuo prstima i pogledao Čaka. „Aj’ mi pomози. Na vrh mi je jezika. Džo, hm, Džo...“

„Ima ih mnogo sa tim imenom“, rekao je Čak i dohvatio se za zadnji džep.

„Mislio sam da je to vaše odeljenje malo.“

„Evo ga.“ Čak je izvukao ruku iz zadnjeg džepa, ali bila je prazna. Tedi je video presavijeni papirić koji mu je ispao iz ruke i virio iz džepa.

„Džo Ferfild“, rekao je Tedi, razmišljajući o tome kako je Čak izvukao ruku iz džepa. Nezgrapno. „Je I’ ga znaš?“

Čak se ponovo dohvatio za džep. „Ne.“

„Siguran sam da se prebacio tamo.“

Čak je slegnuo ramenima. „Ime mi ne zvuči poznato.“

„Oh, a možda je ipak iz Portlanda. Mešam Portland i Sijed.“

„Aha, primetio sam.“

Čak je izvukao papirić i Tedi se setio kakav je bio onog dana kad su stigli, dok je predavao pištolj stražaru i sav se spetljao jer nije mogao da otkopča opasač. Prosečni inspektor ne bi trebalo da ima problema sa takvim stvarima. To bi zapravo moglo da bude i kobno po njegov život.

Čak mu je pružio papir. „To je prijemni formular. Lejdisov. Uspeo sam da pronađem samo to i zdravstveni karton. Nije bilo izveštaja o incidentima, ni beleški sa terapija, ni slike. Baš čudno.“

„Čudno“, reče Tedi. „Baš tako.“

Čak je i dalje držao ispruženu ruku i u njoj papir koji je pridržavao vrhovima prstiju.

„Uzmi ovo“, rekao je.

„Ma jok“, reče Tedi. „Zadrži ga.“

„Ne želiš da vidiš?“

Tedi reče: „Pogledaću kasnije.“

Pogledao je svog partnera. Pustio je da se tišina produži.

„Šta je?“, napokon je rekao Čak. „Ne znam ko je tamo neki jebeni Džo, pa me zato tako čudno gledaš?“

„Ne gledam te čudno, Čak. Ko što rekoh, često mešam Portland i Sijetl.“

„Dobro. I onda...“

„Hajmo dalje“, reče Tedi.

Tedi je ustao. Čak je sedeo nepomično još par trenutaka i posmatrao papirić koji mu je visio u ruci. Pogledao je drveće koje ih je okruživalo. Pogledao je Tedija. Pogledao je ka obali.

Sirena za maglu se ponovo oglasila.

Čak je ustao i vratio papir u zadnji džep.

Rekao je: „Važi.“ Rekao je: „U redu.“ Rekao je: „Prepuštam ti da vodiš put.“

Tedi se uputio ka istoku, kroz šumu.

„Kuda si krenuo?“, reče Čak. „Ešklif je na drugoj strani.“

Tedi se okrenuo i pogledao ga. „Ne idem u Ešklif.“

Čak je izgledao iznervirano, možda čak i uplašeno. „Gde onda koji kurac idemo, Tedi?“

Tedi se nasmešio.

„U svetionik, Čak.“

„Gde se nalazimo?“, upitao je Čak.

„Izgubili smo se.“

Izašli su iz šume i umesto da se pred njima nađe ograda oko svetionika, nekako su uspeli da izbiju dosta severnije od nje. Oluja je pretvorila šumu u močvaru i nisu mogli da idu pravo jer im se previše oborenih ili nakrivljenih stabala isprečilo na putu. Tedi je znao da će malčice skrenuti s puta, ali prema njegovim najnovijim proračunima, odlutali su gotovo do groblja.

Mogao je sasvim lepo da vidi svetionik. Njegova gornja trećina uzdizala se iznad jednog brdašca, iznad šumarka i braonkaste i zelene mase rastinja. Odmah iza poljane na kojoj su stajali nalazio se dugi potez poplavljenog močvarnog tla, a iza njega nazubljene crne stene pravile su prirodnu prepreku na padini i Tedi je znao da im je jedino preostalo da se vrate kroz šumu i nadaju da će pronaći mesto na kojem su pogrešno skrenuli, a da neće morati da se vrate sve do tačke polaska.

To je i rekao Čaku.

Čak je uzeo štap da otrese čičak sa nogavica. „Ili, mogli bismo da ga obidemo i priđemo sa istočne strane. Sećaš se kuda smo išli sinoć sa Makfersonom? Onaj vozač je išao nekim putem koji je ličio na prilazni. Ono tamo preko brda mora biti groblje. Da krenemo okolo?“

„Bolje to nego ovo kroz šta smo sad prošli.“

„Oh, nije ti se svidelo?“ Čak je protrljao vrat. „Ja baš volim komarce. U stvari, mislim da imam samo jednu ili dve tačke na licu koje se nisu dokopali.“

Bio je to prvi put da su progovorili nakon više od sat vremena i Tedi je osetio kako obojica pokušavaju da probuše mehur napetosti koji je narastao između njih.

Ali prošlo je nekoliko trenutaka i Tedi mu nije odgovarao, pa je Čak krenuo rubom poljane, otprilike u pravcu severozapada, jer ih je ostrvo, kao što su već приметili, sve vreme guralo ka obali.

Tedi je posmatrao Čakova leđa dok su hodali, peli se, pa ponovo hodali ravnim putem. Njegov partner, rekao je Nojsu. Veruje mu, rekao je. Ali zašto? Zato što mora. Zato što nijedan čovek ne može protiv ovakvih stvari sam.

Ako bi se desilo da nestane, da se nikada ne vrati sa ovog ostrva, značilo bi mu to što poznaje senatora Harlija. Bez sumnje. Njegovo interesovanje za slučaj biće primećeno. Imaće odjeka. Ali s obzirom na trenutnu političku situaciju, da li će glas relativno nepoznatog demokrate iz male države u Novoj Engleskoj odjeknuti dovoljno jako?

Federalci se staraju o svojim ljudima. Sigurno će nekoga poslati. Ali glavni problem je vreme — da li će mu pomoć pristići pre nego što Ešklif i

doktori koji tu rade nepovratno izmene Tedija, pre nego što ga pretvore u Nojsa? Ili još gore, u onog lika koji se igrao šuge?

Tedi se nadao da hoće, jer što je više gledao u Čakova leđa, sve je više postajao uveren da je sada sam u svemu ovom. Potpuno sam.

„Opet kamenje“, reče Čak. „Isuse, šefe.“

Našli su se na uskom rtu i pravo ispod njih sa desne strane pružalo se more, a sa leve parče ravne zemlje prekrivene šipražjem. Vetar je jačao dok je nebo poprimalo crvenkastobraon boju, a vazduh je imao ukus soli.

Gomile kamenja bile su raspoređene po šipražju. Bilo je osam gomila raspoređenih u tri reda i sa svih strana su bile zaštićene strminama koje su okruživale zaravan tako da je ličila na neku činiju.

Tedi reče: „Sta, zar da ih ignorišemo?“

Čak je pokazao rukom na nebo. „Sunce će potpuno zaci za par sati. Nismo stigli do svetionika, za slučaj da nisi primetio. Nismo čak ni do groblja stigli. Nismo uopšte sigurni da možemo da stignemo do groblja odavde. A ti hoćeš da se spuštaš čak dole i gledaš neke kamenčine.“

„Hej, ako je to šifra...“

„Što je to sada bitno? Imamo dokaz da je Lejdis ovde. Video si Nojsa. Sve što treba da uradimo jeste da krenemo kući sa tim informacijama i dokazima. I završili smo tvoj posao.“

Bio je u pravu. Tedi je to znao.

Jeste bio u pravu, ali samo pod uslovom da su još uvek na istoj strani.

Ako nisu, i ako je ovo neka šifra koju Čak ne želi da on vidi...

„Deset minuta da se spustim, još deset da se popnem nazad“, rekao je Tedi.

Čak se umorno spustio na tamnu stenu i izvadio cigaretu iz jakne. „Dobro. Ali ja ne mrdam odavde i tu te čekam.“

„Kako god hoćeš.“

Čak je okružio cigaretu dlanovima da bi mogao da je zapali. „To je moj plan.“

Tedi je posmatrao kako se dim izvija kroz njegove savijene prste i lebdi ka moru.

„Vidimo se“, rekao je Tedi.

Čak mu je bio okrenut leđima. „Gledaj da ne slomiš vrat.“

Tedi je uspeo da se spusti za sedam minuta, tri manje nego što je procenio, jer je zemlja bila rastresita i peskovita pa se nekoliko puta okliznuo. Zažalio je što je tog jutra popio samo kafu, pošto mu je sada želudac bio prazan i creva su mu krčala, a nedostatak šećera u krvi, u kombinaciji sa nedostatkom sna, izazivao je strujanje u njegovoj glavi i tačkice koje su mu treperile i preletale pred očima.

Prebrojao je kamenje na svakoj gomili i zapisao brojeve u svesku zajedno sa slovom koje je svaki broj predstavljao:

19 (S) - 10 (J) - 14 (N) - 9 (I) - 15 (O) - 20 (T) - 5 (E) - 9 (I)

Zatvorio je beležnicu i ubacio je u prednji džep, pa onda počeo da se penra uz peskovitu strminu, hvatajući se rukama za zemlju na najvećim nagibima i čupajući čitavo busenje trave kad god bi se okliznuo ili sapleo. Trebalo mu je dvadeset pet minuta da se popne, a nebo je već poprimilo tamnu boju bronzne i znao je da je Čak bio u pravu, na čijoj god se strani nalazio: dan im je izmicao velikom brzinom i ovo je bilo gubljenje vremena, ma šta da ispadne od te šifre.

Sada verovatno ne mogu stići do svetionika, a čak i ako mogu, šta onda? Ako Čak radi za njih, onda će Tedi, pođe li sa njim u svetionik, biti kao ptičica koja naleće pravo na ogledalo.

Tedi je ugledao vrh brda i isturenu ivicu rta, a iznad svega toga nadvijalo se bronzano nebo i pomislio je: Možda je to to, Dolores. Možda je to sve što ti mogu ponuditi za sada. Lejdis će preživeti. Ešklif će i dalje postojati. A mi ćemo se zadovoljiti saznanjem da smo započeli proces, proces koji bi, u krajnjoj liniji, mogao da dovede sve ovo do sunovrata.

Pronašao je urez pri vrhu brda, uzani otvor na mestu gde se strmina spajala sa rtom, koji je bio dovoljno dubok da se Tedi uvuče u njega i leđima nasloni na peskoviti zid, uhvati se obema rukama za ravnu stenu iznad sebe i odgurne taman dovoljno da bi mogao grudima da prilegne na rt a zatim prebaci i noge.

Legao je na bok i posmatrao more. Tako je plavo u ovo doba dana, tako je živopisno dok oko njega zamire popodne. Ležao je tu, osećao povetarac na licu, gledao kako se beskrajno more prostire pod sve tamnijim nebom i osetio se tako malim, tako krajnje ljudskim, ali taj ga osećaj nije porazio. Bio je pun ponosa na neki neobjašnjivi način. Što je deo svega toga. Samo tačkica, to da. Ali ipak delić te celine. Živi delić.

Pogledao je preko ravne i tamne stene uz koju je priljubio jedan obraz i tek tada mu je palo na pamet da Čak nije pored njega.

17.

Čakovo telo ležalo je na dnu litice gde ga je zapljuskivala voda.

Tedi je prebacio noge preko ivice rta i donovima cipela počeo da opipava crne stene sve dok nije bio gotovo siguran da će izdržati njegovu težinu. Ispustio je vazduh koji je sve vreme nesvesno zadržavao u plućima, pa spustio laktove sa ivice i osetio kako mu stopala tonu među stene, kako se jedan kamen pod njegovim nogama pomera i kako mu se desni članak krivi ulevo, te se brže-bolje uhvatio rukom za stenovitu liticu i naslonio gornjim delom tela ponovo na nju, ali kamenje pod njegovim nogama je ipak izdržalo.

Okrenuo se i spuštao sve dok nije uspeo da se priljubi uz stene poput raka, pa je tako počeo da silazi. Nije nikako mogao da se kreće brzo. Neke stene su bile čvrsto ukleštene u liticu i nepomične popu: prečki na ratnom brodu. Neke su bile poduprte jedino stenama ispod njih, a on nije mogao znati kakve su koje, sve dok se ne bi oslonio na njih svom težinom.

Nakon otprilike deset minuta, ugledao je jednu od Čakovih laki štrajk cigareta, dopola popušenu, žara pocrnelog i zašiljenog poput vrha drvene olovke.

Šta je moglo da prouzrokuje pad? Vetar je dobio na brzini, ali ipak nije bio dovoljno jak da obori čoveka sa ravne izbočine na padini litice.

Tedi je pomislio na Čaka, samog na visokom grebenu, kako puši cigaretu u poslednjem minutu svog života, pa je pomislio i na sve ostale do kojih mu je bilo stalo i koji su umrli dok je on morao da nastavi dalje. Na Dolores, naravno. I na svog oca, koji leži negde na dnu istog ovog mora. Na majku, koju je izgubio sa šesnaest godina. Na Tutija Vičelija, koji se, nakon što su ga upucali u usta na Siciliji, nasmešio Tediju tako čudno, kao da je progutao nešto što ima iznenađujuć ukus, dok mu je krv curkala sa usana. Na Martina Felana, Džejsona Hila, onog krupnog Poljaka iz Pitsburga koji je služio kao artiljerac — kako se beše zvao — Jardak. Tako je. Jardak Gilibjovski. Na onog plavog momka koji ih je sve zasmehavao u Belgiji. Pucali su mu u nogu i činilo se da mu nije ništa, ali rana nije prestajala da krvvari. I na Frenkija Gordona, naravno, kojeg je ostavio u Kokonat Grovu one večeri. Dve godine kasnije, Tedi je ugasio cigaretu o Frenkijev šlem i nazvao ga usranim šupkom iz Ajove, a Frenki je rekao: „Ti psuješ bolje nego iko koga...“ i nagazio na minu. Tedi je još imao u listu leve noge parče šrapnela.

A sada i Čak.

Da li će Tedi ikada saznati da li je trebalo da mu veruje? Da li je trebalo da se pretvara kako misli da je Čak iskren? Čak, koji ga je zasmehavao i koji

mu je toliko mnogo pomogao ova poslednja tri dana da lakše podnese sve te napade na svoj mozak. Čak, koji je još jutros rekao da će za doručak služiti hemendeks, a za ručak ruben sendvič od tanko sečenog hleba.

Tedi je okrenuo glavu i pogledao gore ka ivici rta. Po njegovoj proceni, sada je bio negde na pola puta do podnožja, a nebo je bilo iste tamnoplave boje kao i more i svake sekunde je postajalo sve tamnije.

Šta li je moglo da gurne Čaka sa tog grebena?

Ništa prirodno.

Osim ako nije ispustio nešto. Osim ako nije krenuo za nečim dole. Osim ako nije, kao Tedi sada, pokušao da se uspenra niz liticu, hvatajući se i rukama i nogama za stene koje možda nisu mogle da izdrže njegovu težinu.

Tediju je znoj kapao s lica i zastao je da dođe do daha. Oprezno je sklonio jednu ruku sa litice i obrisao je o pantalone da je osuši. Vratio je ruku na liticu, čvrsto se uhvatio, pa ponovio isto i sa drugom rukom, i dok ju je ponovo oslanjao na jednu zašiljenu krhotinu od stene, ugledao je pored sebe papirić.

Bio je uglavljen između jednog kamena i smeđeg vitičastog korenja i blago se lelujavao na morskom povetarcu. Tedi je sklonio ruku sa crne šiljate stene i uhvatio papirić između dva prsta, i nije ni morao da ga odmotava da bi znao šta je na njemu.

Lejdisov prijemni formular.

Ubacio ga je u zadnji džep, setivši se kako je bio zaglavljen u Čakovom zadnjem džepu i virio odatle i shvatio je istog trena zašto je Čak krenuo niz liticu.

Radi ovog papirića.

Radi Tedija.

Poslednjih šest metara padine bilo je prekriveno gromadnim stenama, džinovskim crnim jajima prekrivenim morskom algom i kada je stigao do njih, Tedi se okrenuo, savio ruke iza leđa da bi se dlanovima oslonio na liticu, pa je pažljivo zakoračio preko gromada, počeo da se spušta i video pacove kako se kriju u šupljinama između njih.

Kada je stigao do poslednje stene, već je bio na obali i primetio je Čakovo telo i prišao mu, shvativši tek tada da to uopšte nije telo. Samo još jedna stena, izbeljena od sunca i prekrivena debelim crnim trakama morske trave.

Hvala... nekome. Čak nije mrtav. Čak nije ova izdužena uska stena prekrivena travuljagom.

Tedi je stavio šake oko usta i okrenuo se ka litici počevši da uzvikuje Čakovo ime. Uzvikivao je i uzvikivao i čuo kako se ime otiskuje na pučinu i odbija o stene i pronosi na povetarcu, i čekao je da se na vrhu rta pomoli Čakova glava.

Možda se on spremao da siđe i potraži Tedija. Možda je baš sada gore na vrhu, možda se priprema.

Tedi je vikao njegovo ime sve dok grlo nije počelo da ga grebe.

Onda je začutao i sačekao da čuje Čaka kako se odaziva. Postajalo je toliko mračno da više nije mogao videti vrh litice. Tedi je čuo vetar. Čuo je pacove u šupljinama između stena. Čuo je krik galebova. Zapljusivanje okeana. Nekoliko minuta kasnije, začuo je ponovo sirenu za maglu sa Bostonskog svetionika.

Oči su mu se privikle na mrak i ugledao je druge oči koje su ga posmatrale. Na desetine očiju. Pacovi su se baškarili po stenama i zurili u njega neustrašivo. Noću je ova plaža njihova, neTedijeva.

Tedi se, međutim, plašio vode. Ne pacova. Da se nose ti ljigavi mali gadovi. Njih može da upuca. Da vidimo koliko će njih i dalje izigravati silu kad im raznese u vazduh par ortaka.

Samo što nije imao pištolj kod sebe, a njihov broj se udvostručio dok ih je posmatrao. Mahali su dugačkim repovima po stenama. Tedi je osetio vodu kako mu zapljuskuje stopala, osetio je na sebi poglede njihovih sitnih očiju i, nije znao da li iz straha ili ne, ali osetio je i jezu koja mu se pela uz kičmu i svrab u člancima.

Krenuo je lagano duž obale i video da ima na stotine pacova koji su izašli na stene po mesečini kao što foke izlaze na sunce. Posmatrao je kako se bacaju sa kamenja na pesak, tamo gde je on stajao tek nekoliko trenutaka ranije, pa je okrenuo glavu da vidi koliko mu je još prostora na plaži ostalo za uzmicanje.

Nije mnogo. Još jedna litica štrcala je u more na tridesetak metara od njega i potpuno presecala obalu, a sa njene desne strane Tedi je u okeanu video ostrvo za koje nije ni znao da postoji. Ležalo je na mesečini kao smeđi sapun i izgledalo kao da će se svaki čas otrgnuti od mora. Dolazio je na ove litice prvog dana sa Makfersonom. Tada nije bilo nikakvog ostrva. U to je bio siguran.

Pa odakle se, do đavola, onda pojavilo?

Sada je mogao i da ih čuje; neki su se međusobno tukli, ali većina je samo mirno grebuckala kandžama po stenama i skičala na druge pacove, a Tedi je

osetio kako se svrab iz njegovih članaka širi sve do kolena i unutrašnje strane butina.

Ponovo je pružio pogled niz plažu i shvatio da je pesak nestao pod njima.

Pogledao je ka litici, zahvalan skoro punom mesecu na svetlosti, zahvalan bezbrojnim blistavim zvezdama. A onda je ugledao neku boju koja nije imala ništa više smisla od ostrva kojeg tu pre dva dana nije bilo.

Boja je bila narandžasta. Na pola puta ka vrhu ove druge, više litice. Narandžasta. Na crnoj padini. U sumrak.

Tedi je piljio u nju i gledao kako treperi, kako se povlači pa onda blesne, a onda se ponovo povuče i ponovo zablešti. Baš kao da pulsira.

Poput plamena.

Pećina, shvatio je. Ili bar neka poveća pukotina. I u njoj ima nekoga. Čak. Mora biti da je on. Možda je krenuo za papirićem niz liticu. Možda se povredio, odustao od spuštanja i umesto toga pronašao neki zaklon.

Tedi je skinuo rendžerski šešir i prišao najbližoj steni. Desetak očiju ga je promatralo, a Tedi je zamahnuo kapom na njih, pa su počeli da se trzaju, izvijaju i bacaju svoja gadna mala tela sa stene i Tedi je brzo zakoračio na nju, pa onda i sa sledećeg kamena odgurnuo još nekoliko pacova koji su se sklonili u stranu, i tako je krčio sebi put uz stene, skaćući sa jedne na drugu, a pacova je na svakoj sledećoj bilo sve manje, da ga na kraju na poslednjih nekoliko crnih jaja ne bi dočekaao niti jedan, i onda je počeo da se penje uz padinu litice, iako su mu ruke još uvek bile u ranama od spuštanja.

Nije mu, međutim, bilo toliko teško da se popne uz ovu padinu. Litica je bila viša i daleko šira od prve, ali uspon je bio приметно blaži i bilo je više izbočina.

Trebalo mu je po mesečini sat i po, i dok se peo, zvezde su ga posmatrale gotovo isto onako pažljivo kao i pacovi i — izgubio je Dolores dok se peo, nije više mogao da je zamisli, nije mogao da vidi njeno lice ni njene ruke ni njene pune usne. Osećao je, onako kako nije osećao još od njene smrti, da je otišla-od njega i znao je da je sve to zbog fizičkog napora i nedostatka sna i nedostatka hrane, ali nje ipak nije više bilo. Otišla je dok se on peo na mesečini.

Ali, mogao je da je čuje. Iako je nije mogao zamisliti, čuo ju je u glavi kako govori: 'Samo napred, Tedi. Samo napred. Možeš opet da živiš.'

Da li je samo to dovoljno? Dve godine se kretao pod vodom, zurio u pištolj spušten na stočić u dnevnoj sobi gde je sedeo u mraku slušajući Tomija Dorsija i Djuka Elingtona, bio uveren da ne može nikako načiniti ni jedan

jedini korak dalje u tom usranom životu, dve godine mu je nedostajala toliko jako da je jednom okrnjio sekutić dok je stiskao zube ne bi li suzbio potrebu za njom - i posle svega toga, da li je moguće da je zaista došao trenutak da je odloži na policu?

Nisam te sanjao, Dolores. Znam da nisam. Ali u ovom trenutku mi se čini kao da jesam.

I treba tako, Tedi. Treba. Pusti me da odem.

Stvarno?

Stvarno, dušo.

Pokušaću. Važi?

Važi.

Tedi je video treperavo narandžasto svetlo iznad sebe. Mogao je da oseti vrelinu koja se tek naslućivala, ali je ipak nesumnjivo bila negde u blizini. Spustio je ruku na ispupčenje iznad sebe i video kako se narandžasta boja odražava na njegovom zglobu, pa se podupro na laktove, uzdignuo i video odsjaj svetlosti na stenovitim zidovima. Uspravio se. Tavanica pećine bila je tek par centimetara iznad njegove glave i video je da otvor vijuga na desnu stranu, pa je krenuo dublje u pećinu i video da svetlost dopire od gomile drva u maloj rupi ukopanoj u podu pećine, a jedna žena je sedela sa druge strane vatre, ruku sklonjenih iza leđa, i upitala: „Ko ste vi?“

„Tedi Danijels.“

Žena je imala dugu kosu i nosila je svetloružičastu košulju, papuče i pantalone na ućkur kakve nose pacijenti.

„To vam je ime“, rekla je. „Ali čime se bavite?“

„Ja sam policajac.“

Nakrenula je glavu; kosa joj je bila prošarana tek ponekom sedom. „Vi ste inspektor.“

Tedi je klimnuo glavom. „Da li biste mogli da ispružite ruke ispred sebe?“

„Zašto?“, upitala je.

„Zato što bih voleo da znam šta imate u rukama.“

„Zašto?“

„Zato što bih voleo da znam da li možete da me povredite.“ Nasmejala se na ove reči. „Mislim da je to fer.“

„Drago mi je da tako mislite.“

Sklonila je ruke s leđa, a u njima je držala dugačak i tanak hirurški skalpel. „Zadržaću ga, ako nemate ništa protiv.“

Tedi je podigao ruke. „Slobodno ga zadržite.“

„Znate li ko sam ja?“

Tedi reče: „Pacijentkinja iz Ešklifa.“

Ponovo je nakrenula glavu i dodirnula bolničku košulju na sebi. „Ma, da l' je moguće. Šta li me je odalo?“

„Dobro, dobro. Lepo ste mi rekli.“

„Jeste li svi vi federalci tako pronicljivi?“

Tedi reče: „Već dugo nisam ništa stavio u usta. Malo sam sporiji nego obično.“

„Jeste li mnogo spavali?“

„Kako mislite?“

„Otkad ste na ostrvu. Jeste li mnogo spavali?“

„Nisam dobro spavao, ako vam to išta znači.“

„O, kako da ne znači.“ Zavrnila je pantalone do kolena i sela na pod, pa mu pokazala da i on to isto uradi.

Tedi je seo i stao da je posmatra preko vatre.

„Vi ste Rejčel Solando“, rekao je. „Ona prava.“

Slegnula je ramenima.

„Vi ste ubili svoju decu?“, pitao je.

Potapkala je kladu u vatri skalpelom. „Nisam nikad ni imala decu.“

„Niste?“

„Nisam. Nikad se nisam udavala. Nećete verovati, ali bila sam ovde i više od pacijenta.“

„Kako to možete da budete više od pacijenta?“

Bocnula je još jednu kladu koja je zapucketala i počela da gori, a varnice su se izdigle iznad vatre i zamrle pre nego što su udarile o tavanicu.

„Bila sam član osoblja“, rekla je. „Došla sam odmah posle rata.“

„Bili ste bolničarka?“

Pogledala ga je preko vatre. „Bila sam doktor, inspektore. Prva žena doktor u bolnici Dramond u Delaveru. Prva i ovde u Ešklifu. Vi, gospodine, upravo gledate pred sobom pravog pionira.“

Ili pacijenta koji pati od halucinacija, pomislio je Tedi.

Podigao je glavu i video kako ga posmatra očima koje su bile ljubazne i oprezne i sveznajuće. Rekla je: „Mislite da sam luda.“

„Ne.“

„Šta biste drugo pomislili za ženu koja se krije u pećini?“

„Pomislio sam da možda postoji neki drugi razlog za skrivanje.“

Turobno se nasmešila i odmahнула glavom. „Nisam ja luda. Nisam. Naravno, šta bi drugo luda osoba i tvrdila? U tome je kafkijanska genijalnost toga. Ako nisi lud, a ljudi su te proglasili ludim, svako tvoje poricanje samo potkrepljuje njihov stav. Shvatate šta govorim?“

„Otprilike“, reče Tedi.

„Posmatrajte to kao silogizam. Recimo da silogizam počinje ovim načelom: 'Ludi ljudi poriču da su ludi.' Pratite me?“

„Naravno“, reče Tedi.

„Dobro, onda drugi deo: Bob poriče da je lud.' I treći deo, sledi' deo. 'Sledi - Bob je lud.'“ Spustila je skalpel na zemlju kraj kolena i raspirila vatru štapom. „Ako te smatraju ludim, onda sve radnje koje bi u suprotnom pokazale da nisi lud, zapravo spadaju u opis ponašanja lude osobe. Tvoji zdravorazumski protesti uzimaju se kao poricanje. Tvoji opravdani strahovi smatraju se paranojom. Tvoji nagoni za preživljavanjem svrstavaju se u mehanizme odbrane. U takvoj situaciji ne možeš pobediti. To je u stvari smrtna kazna. Kad se jednom nađeš ovde, više ti nema izlaza. Niko ne napušta odeljenje C. Niko. Dobro, u stvari, nekima je uspelo, priznajem da su neki izašli odatle. Ali ti su imali operacije. Na mozgu. Boe - pravo kroz oko. To je varvarska medicinska praksa, neodgovorna, i tako sam im i rekla. Borila sam se protiv njih. Pisala sam pisma. 1 znate, mogli su da me uklone. Mogli su da me otpuste, liše dužnosti, da me pošalju da predajem u nekoj školi, pa čak i da radim kao doktor u nekoj drugoj državi, ali to im nije bilo dovoljno. Nisu mi mogli dozvoliti da odem, prosto nisu. Ne, ne, ne.“

Postajala je sve uznemirenija dok je govorila, džarala je vatru štapom i obraćala se više svojim kolenima nego Tediju.

„Stvarno ste bili doktor?“, reče Tedi.

„O, da. Bila sam doktor.“ Podigla je pogled sa kolena i štapa. „Zapravo, još uvek sam. Ali, da, bila sam ovde član osoblja. Počela sam da postavljam pitanja o velikim isporukama amobarbitona i halucinogenih lekova na bazi opijuma. Počela sam da se pitam — naglas, nažalost — o hirurškim postupcima koji su mi, blago rečeno, izgledali krajnje eksperimentalno.“

„Šta to oni rade ovde?“, upitao je Tedi.

Nasmešila mu se napućivši usta i iskrivivši ih u isti mah. „Nemate predstavu?“

„Znam da se oglašuju o Nirnberški kod.“

„Oglašuju? Potpuno su ga izbrisali.“

„Znam da primenjuju radikalne terapije.“

„Radikalne, da. Terapije, ne. Nema ovde nikakvih terapija, inspektore. Zna li odakle dolaze sredstva za ovu bolnicu?“

Tedi je klimnuo glavom. „Iz KAA.“

„A da ne pominjem tajna sredstva“, rekla je. „Ovi ovde plivaju u parama. Sad se zapitajte, kako se u telu javlja bol?“

„Zavisi od toga koji te deo tela boli.“

„Ne.“ Odmahnula je snažno glavom. „Nema to nikakve veze sa telom. Mozak šalje neurotransmitere kroz nervni sistem. Mozak kontroliše bol“, rekla je. „Kontroliše strah. San. Saosećanje. Glad. Sve što povezujemo sa srcem ili dušom ili nervnim sistemom zapravo kontroliše mozak. Baš sve.“

„Dobro...“

Oči su joj zasijale na svetlosti vatre. „A šta ako bismo mi mogli da kontrolišemo njega?“

„Mozak?“

Klimnula je glavom. „Da iznova stvorimo čoveka tako da on ne oseća potrebu za snom, da ne oseća bol. Ni ljubav. Ni sažaljenje. Čoveka koji ne može odgovarati na pitanja jer su sva njegova sećanja izbrisana iz glave.“ Prodžarala je vatru i pogledala ga. „Ovi ovde stvaraju aveti, inspektore. Aveti koje će izaći u svet i činiti avetinjska dela.“

„Ali, takva sposobnost, takvo znanje je...“

„Nedostižno još mnogo godina“, složila se. „Oh, jeste. To je proces koji traje decenijama, inspektore. Počeli su od gotovo iste stvari kao i Rusi - od ispiranja mozga. Eksperimenti sa lišavanjem. To mnogo liči na eksperimente koje su nacisti izvodili nad Jevrejima da bi videli kako deluju ekstremna

toplota i ekstremna hladnoća i primenili dobijene rezultate da pomognu vojnicima Rajha. Zar ne shvatate, inspektore? Za pola veka, ljudi koji se razumeju u ove stvari osvrnuće se unazad i reći da je ovde“ — udarila je u zemljani pod kažiprstom — „da je baš na ovom mestu sve počelo.

Nacisti su koristili Jevreje. Rusi su koristili zatvorenike iz svojih gulaga. Ovde, u Americi, testirali smo pacijente na Zatvorenom ostrvu.“

Tedi je ćutao. Nikakve reci mu nisu padale na pamet.

Skrenula je pogled na vatru. „Oni vam ne mogu dozvoliti da odete. To već znate, zar ne?“

„Ja sam federalni inspektor“, reče Tedi. „Kako će me sprečiti da odem?“

Ovo joj je izmamilo široki osmeh na lice i zapljeskala je rukama. „Ja sam bila cenjeni psihijatar iz veoma poštovane porodice. I ja sam nekada mislila da će to biti dovoljno. Zao mi je što moram ovo da vam saopštim, ali nije bilo dovoljno. Da vas pitam nešto — imate li nekih trauma iz prošlosti?“

„Ko ih nema?“

„Ah, baš tako. Ali, ne govorimo sada o uopštenom, ne govorimo o drugim ljudima. Govorimo o pojedinačnom. O vama. Imate li nekih psiholoških slabosti koje bi oni mogli da iskoriste? Da li se u vašoj prošlosti desio neki događaj ili više njih koji bi se mogli smatrati uzročnim faktorima u slučaju da izgubite razum? Bilo šta što bi, kada vas proglase ludim i zatvore ovde, kao što hoće, navelo vaše prijatelje i kolege da kažu: 'Pa, naravno. Pukao je. Konačno. A ko i ne bi? Sve mu je to rat uradio. Ili onako strašan gubitak majke, ili šta već.' Šta kažete?“

Tedi reče: „To se može reći za svakoga.“

„U tome je upravo poenta. Zar ne shvatate? Da, to se može reći za svakoga, ali oni će to reći za vas. Kako vam je glava?“

„Glava?“

Zagrizla je donju usnu i klimnula glavom nekoliko puta. „Da, taj trupac što ga nosite na ramenima. Kako je? Jeste li sanjali nešto čudno u poslednje vreme?“

„Nego šta sam.“

„Imali glavobolje?“

„Sklon sam migrenama.“

„Isuse. Niste.“

„Jesam.“

„Da li ste uzimali neke pilule otkad ste stigli ovde, čak i aspirin?“

„Jesam.“

„Možda ste malo razdražljivi ovih dana? Niste baš sto posto svoji? O, nije to ništa strašno, kažete vi, samo se osećate pomalo slabašno. Možda vaš um ne povezuje stvari baš onako brzo kao inače. Ali, niste ni dobro spavali, rekoste. Novi krevet, čudno mesto, oluja. Ove stvari govorite sebi. Je l' tako?“

Tedi je klimnuo glavom.

„I hranili ste se u kafeteriji, pretpostavljam. Pili kafu koju su vam oni dali. Bar mi recite da ste pušili svoje cigarete.“

„Partnerove“, priznao je Tedi.

„Niste nijednu uzeli od nekog doktora ili bolničara?“

Tedi je osetio cigarete koje je dobio na pokeru one noći kako poživaju udobno smeštene u džepu na njegovoj košulji. Prisetio se i da je popušio jednu od Kolijevih cigareta onog dana kad su stigli i da je imala slađi ukus od svih cigareta koje je u životu probao.

Videla je odgovor na njegovom licu.

„U proseku je potrebno tri do četiri dana da neuroleptični narkotici postignu željeno dejstvo u krvotoku. Za to vreme, jedva da i primećujete kako deluju. Ponekad pacijenti dobijaju napade. Ti se napadi često mogu pripisati migrenama, naročito ako pacijent ima hronične migrene. U svakom slučaju, napadi su retki. Obično, jedini efekat koje se primećuje jeste da pacijent...“

„Prestanite da me nazivate pacijentom.“

„... sanja na neuobičajeno živopisan način i duže nego što je navikao, a snovi se često nadovezuju jedan na drugi, skakuću jedan drugom na krkače sve dok ne počnu da liče na nešto što bi moglo da izađe iz Pikasove ruke. Još jedan efekat koji se može primetiti jeste da se pacijent oseća, eh, tek malčice ošamućeno. Misli su mu tek za trunčicu manje povezane nego inače. Ali, nije dobro spavao, znate, sanjao je sve te užase, pa mu se zato može oprostiti što se oseća pomalo tromo. I ne, inspektore, nisam vas nazvala pacijentom. Još uvek ne. Samo sam govorila retorički.“

„Ako počnem sada potpuno da izbegavam hranu, cigarete, kafu, pilule, koliko je štete već moglo da bude počinjeno?“

Sklonila je kosu s lica i uvila je u čvor na remenu. „Mnogo, bojim se.“

„Recimo da ne mogu da odem sa ovog ostrva do sutra. Recimo da su lekovi počeli da deluju. Kako ću znati?“

„Najočitiji pokazatelji biće suva usta, paradoksalno povezana sa povećanim lučenjem pljuvačke i, da, oduzetost. Primetićete da se blago tresete. Počeće to na mestu gde vam se ručni zglob spaja sa palcem i nastaviće se uz palac, a na kraju će drhtanje potpuno obuzeti vašu ruku.“ Obuzeti.

Tedi je upitao: „I šta još?“

„Osetljivost na svetlost, bol u levoj strani glave, reči će vam zastajati u grlu. Počećete da zamuckujete.“

Tedi je slušao okean napolju, plimu koja navire i razbija se o stene. „Šta se dešava u svetioniku?“, pitao je.

Obavila je ruke oko tela i nagnula se ka vatri. „Operacije.“ „Operacije? Operacije mogu da obavljaju i u bolnici.“

„Operacije mozga.“

Tedi reče: „I to mogu tamo da rade.“

Zurila je u plamen. „Eksperimentalne operacije. Ne od one vrste 'daj da otvorimo lobanju i sredimo to'. Ne. Od vrste 'daj da otvorimo lobanju i vidimo šta će se desiti ako izvedemo ovo'. Protivzakonite operacije, inspektore. Od vrste 'naučili smo od nacista.'“ Nasmejala mu se. „Tamo pokušavaju da naprave svoje aveti.“

„Ko zna za to? Mislim, od ljudi na ostrvu?“

„Za svetionik?“

„Da, za svetionik.“

„Svi.“

„Ma, dajte. I bolničari, i sestre?“

Netremice je posmatrala Tedija preko vatre pravo u oči, prodornim i bistrim pogledom.

„Svi“, ponovila je.

Nije se sećao kada je zaspao, ali mora da jeste spavao, jer je ona počela da ga drma.

Rekla je: „Morate da idete. Oni misle da sam mrtva. Misle da sam se udavila. Ako dođu da vas traže, mogli bi da me pronađu. Izvinite, ali tnorate da idete.“

Ustao je i protrljao obraze tik ispod očiju.

„Tamo je put“, rekla je. „Odmah na vrhu litice krenite ka istoku. Pratite put i posle nekog vremena će skrenuti na zapad. Posle otprilike sat vremena

hoda dovešće vas iza stare komandantove vile.“

„Jeste vi Rejčel Solando?“, rekao je. „Znam da ona koju sam upoznao nije prava.“

„Kako znate?“

Tedi se prisetio kakvi su mu bili palci prethodne večeri. Piljio je u njih dok su ga smeštali u krevet. Kada se probudio, bili su očišćeni. Imalin, pomislio je tada, ali onda se setio da joj je dodirivao lice...

„Kosa joj je bila ofarbana. I to nedavno“, rekao je.

„Morate da krenete.“ Nežno mu je okrenula rame ka izlazu.

„Ako budem morao da se vratim...“, počeo je.

„Neću biti ovde. Krećem se po danu. Svake noći sam na drugom mestu.“

„Ali, mogao bih da dođem po vas, da vas odvedem odavde.“

Uputila mu je tužan osmeh i pomerila mu kosu sa slepoočnica. „Niste čuli ni reč od svega ovoga, zar ne?“

„Jesam.“

„Nikada nećete otići odavde. Sada ste jedan od nas.“ Čvrsto ga je uhvatila za rame i gurnula ka otvoru na pećini.

Tedi je zastao na grebenu i okrenuo se da je pogleda. „Bio je sa mnom i moj prijatelj. Večeras smo bili zajedno pa smo se razdvojili. Da ga niste možda videli?“

Ponovo mu je uputila onaj tužni osmeh.

„Inspektore“, rekla je, „vi nemate prijatelja.“

18.

Kada je stigao iza Kolijeve kuće, jedva je mogao da hoda.

S mukom je prošao ispred kuće i krenuo putem uzbrdo ka glavnoj kapiji, osećajući kao da se razdaljina posle jutra kada je tu prošao učetvorostručila, a onda je iz tame na put pored njega izbio jedan čovek, uhvatio ga pod ruku i rekao: „Baš smo se pitali kada ćete da se pojavite.“

Upravnik.

Koža mu je bila bela kao vosak za sveće, glatka kao da je lakirana i blago prozračna. Nokti su mu, primetio je Tedi, bili beli kao i koža, a toliko dugi da su se gotovo kovrdžali i pomno isturpijani. Ali ono što je bilo u najvećem neskladu sa njegovim izgledom bile su oči. Nežno plave, ispunjene neobičnom začuđenošću. Oči bebe.

„Lepo je konačno vas upoznati, upravniče. Kako ste?“

„Oh,“ rekao je čovek, „osećam se cakum-pakum. Vi?“

„Nikad bolje.“

Upravnik je stisnuo njegovu nadlakticu. „Dobro je to čuti. Opuštena šetnjica, je l' tako?“

„Pa, sad kad su pronašli pacijentkinju, pomislio sam da bih mogao da obidem ostrvo.“

„Verujem da ste uživali.“

„U potpunosti.“

„Divno. Jeste li se sreli sa našim urođenicima?“

Tediju je bio potreban jedan minut. U glavi mu je sada neprekidno zujalo. Noge su ga jedva držale.

„Oh, sa pacovima,“ rekao je.

Upravnik ga je potapšao po leđima. „Da, sa pacovima! Ima nečeg neobično otmenog u pacovima, slažete li se?“

Tedi je pogledao ovog čoveka u oči i rekao: „To su pacovi.“

„Štetočine, tako je. Shvatam. Ali to kako sede na zadnjim nogama i pilje u tebe onda kad misle da su na bezbednoj udaljenosti, pa brzina kojom se kreću, izađu iz rupe i vrate se u nju pre nego što trepneš...“ Pogledao je u zvezde. „Dobro, možda otmeno i jeste pogrešna reč. Možda spretni? Oni su neverovatno spretna stvorenja.“

Stigli su do glavne kapije, a upravnik je i dalje stiskao Tedijevu ruku, a onda napravio krug u mestu da bi se okrenuli ka Kolijevoj kući i moru koje se prostiralo iza nje.

„Da li ste uživali u najnovijem poklonu koji nam je Bog darovao?“, upitao je upravnik.

Tedi je pogledao ovog čoveka i osetio tragove bolesti u ovim savršenim očima. „Izvinite?“

„Božji dar“, rekao je upravnik, a rukom je mahnuo ka unakaženoj zemlji. „Njegovo nasilje. Kada sam prvi put sišao u prizemlje svoje kuće i video stablo u dnevnoj sobi, spoznaja me je dotakla kao Božja ruka. Ne mislim bukvalno, naravno. Ali slikovito rečeno, dotakla me je. Bog obožava nasilje. Vi -to shvatate, zar ne?“

„Ne“, reče Tedi, „ne shvatam.“

Upravnik je odšetao nekoliko koraka dalje, pa se okrenuo ka Tediju. „Zašto bi ga onda bilo toliko? Ono je u nama. Ono izvire iz nas. Ono je za nas prirodnije nego disanje. Započinjemo ratove. Prinosimo žrtve na lomaču. Pljačkamo svoju braću i kidamo im meso. Čitava polja punimo smrdljivim leševima. A zašto? Da mu pokažemo kako smo se naučili na njegovom primeru.“

Tedi je posmatrao kako ruka ovog čoveka miluje korice male knjige koju je stiskao uz stomak.

Nasmejao se, a zubi su mu bili žuti.

„Bog nam daruje zemljotrese, uragane, tornada. Daruje nam planine koje nam na glave izbljuvavaju vatru. Okeane koji gutaju brodove. Daruje nam prirodu, a priroda je ubica nasmejanog lica. Daje nam bolesti, tako da kada umiremo mi verujemo da nam je On podario telesne otvore samo da bismo mogli da osetimo kako nam život iz njih ističe. Dao nam je požudu i gnev i pohlepu i naša pogana srca. Samo da bismo mogli da činimo nasilje u Njegovo ime. Ne postoji moralni poredak koji je čist koliko ova oluja koju smo upravo videli. Ne postoji nikakav moralni poredak. Postoji samo ovo - da li moje nasilje može da pobedi tvoje?“

„Nisam siguran da...“, promućao je Tedi.

„Može li?“ Upravnik je prišao blizu i Tedi je osećao njegov ustajali dah.

„Može li šta?“, pitao je Tedi.

„Može li moje nasilje da pobedi tvoje?“

„Ja nisam nasilan“, rekao je Tedi.

Upravnik je pljunuo na zemlju u blizini njihovih stopala. „Ti ne možeš biti nasilniji. To znam jer ni ja ne mogu biti nasilniji nego što jesam. Nemoj da sramotiš sebe, sinak, tako što ćeš da poričeš svoju krvožednost. Nemoj meni da bude neprijatno. Kad bi se društvene stege uklonile, a ja bio jedina stvar koja se isprečila između tebe i ručka, ti bi mi rascopao glavu kamenom i pojeo moje mesnate delove.“

Povio se unapred. „Ako bih ovog trenutka zario zube u tvoje oko, da li bi mogao da me zaustaviš pre nego što te oslepim?“

Tedi je ugledao sjaj u njegovim očima bebe. Zamislio je srce ovog čoveka kako pocrnelo kuca iza zida grudnog koša.

„Proverite“, rekao je.

„To je borbeni duh“, prošaputao je upravnik.

Tedijeve noge bile su pripravne, osetio je kako mu krv jurca kroz ruke.

„Da, da“, šaputao je upravnik. „’Moji lanci i ja prijatelji postadosmo.’“

„Šta?“, zatekao je Tedi sebe kako šapuće, dok su mu neki čudni trnci vibrirali kroz telo.

„To je Bajron“, rekao je upravnik. „Zapamtićeš ovaj stih, zar ne?“

Tedi se nasmešio dok se čovek povlačio korak unazad. „Vi ste stvarno van svakog kalupa, upravniče.“

Slabašan osmeh kao odgovor na onaj koji se širio na Tedijevom licu.

„On misli da je to u redu.“

„Da je šta u redu?“

„Ti. Tvoje malo finale. On misli da je relativno bezopasno. Ali ja se ne slažem.“

„Ne, je li?“

„Ne.“ Upravnik je spustio ruke i pošao nekoliko koraka napred. Ruke je prekrstio na leđima tako da mu je knjiga bila prislonjena na donji deo kičme, a onda se okrenuo, rastavio noge u vojnički stav i zapiljio u Tedija. „Kažeš da si izašao da se prošetaš, ali ja znam da nisi. Poznajem te, sinak.“ „Samo što smo se upoznali“, rekao je Tedi.

Na to je upravnik odmahnuo glavom. „Ovakvi kao što smo nas dvojica poznaju se vekovima. Poznajem te do srži. I mislim da si tužan. Zaista to mislim.“ Napućio je usta i odmerio svoje cipele. „Nema ničega lošeg u tome kad je neko tužan. Kad je muškarac takav to jeste jadno, ali nije važno jer to nema uticaja na mene. Ali ja takođe mislim i da si opasan.“ „Svaki čovek ima

pravo na svoje mišljenje“, rekao je Tedi. Upravnikovo lice se smrknulo. „Nema. Ljudi su budale. Oni jedu i piju i puštaju gasove i bludniče i razmnožavaju se, a ovo poslednje je naročito nesrećna okolnost, jer svet bi bio daleko bolje mesto kad bi nas bilo mnogo manje. Retardirani i obojeni, luđaci i ljudi bez morala i karaktera — eto šta mi proizvodimo. Eto čime kvarimo ovu zemlju. Na Jugu u današnje vreme, oni pokušavaju da drže crnčuge pod kontrolom. Ali da ti kažem, bio sam ja neko vreme na Jugu, i tamo žive sve same crnčuge, sinak. Bele crnčuge, crne crnčuge, ženske crnčuge. Crnčuge su tamo na sve strane, a koristi je od njih kol’ko i od dvonogih pasa. Pas barem može s vremena na vreme nešto da nanjuši. Ti si crnčuga, sinak. Lošeg si kova. Namirisao sam to kod tebe.“

Glas mu je bio iznenađujuće blag, gotovo ženstven.

„Pa“, reče Tedi, „kad dođe jutro više nećete morati da lupate glavu zbog mene, upravniče, zar ne?“

Upravnik se nasmešio. „Ne, neću, sinak.“

„Neću vam više disati za vratom i otići ću sa vašeg ostrva.“

Upravnik mu je prišao dva koraka bliže, dok mu je osmeh kopneo sa lica. Nakrenuo je glavu ka Tediju i pomno ga posmatrao pogledom fetusa.

„Nikuda ti ne ideš, sinak.“

„Ne bih se složio sa vama, molim lepo.“

„Možeš da moliš koliko hoćeš.“ Upravnik se povio unapred i omirisao vazduh sa leve strane Tedijevog lica, a onda pomerio glavu i omirisao vazduh s desna.

„Nešto ste nanjušili?“, pitao je Tedi.

„Aha“, upravnik se ispravio. „Meni smrdi na strah, sinak.“

„Onda bi verovatno trebalo da se istuširate“, rekao je Tedi. „Da sperete sa sebe ta govna.“

Nijedan nije progovarao neko vreme, a onda upravnik reče: „Ne zaboravi na one lance, crnčugo. Oni su ti prijatelji. I znaj da jedva čekam naš poslednji ples. Ah“, uzdahnuo je, „kakav ćemo samo pokolj da napravimo.“

A onda se okrenuo i pošao putem ka svojoj kući.

Muška spavaonica beše napuštena. Unutra nije bilo ni žive duše. Tedi je otišao u svoju sobu, pa okačio kabanicu u ormar i potražio bilo kakav dokaz da se Čak vratio, ali ničega nije bilo.

Pomislio je na to da sedne na krevet, ali znao je da će se onesvestiti ako to učini i da se verovatno neće probuditi do jutra, pa je otišao u kupatilo, umio se hladnom vodom i mokrim češljem poterao kratku kosu unazad. Osećao se kao da su mu kosti istrošene a krv gusta kao slad, i oči su mu bile upale i uokvirile se crvenim kolotovima, a koža posivela. Poprskao je lice sa još nekoliko šaka hladne vode, a onda se obrisao i izašao u glavno dvorište.

Nigde nikoga.

Vazduh se zapravo zagrevao, postajao vlažan i lepljiv, a cvrčci i zrikavci počeli su da hvataju tonalitet. Tedi je šetao po dvorištu, nadajući se da je Čak nekako stigao pre njega, te da možda radi isto što i on - luta unaokolo ne bi li nabasao na Tedija.

Na kapiji je stajao čuvar, a Tedi je video da po sobama gori svetio, ali sem toga mesto je bilo pusto. Otišao je do bolnice i uspeo se uz stepenice, pa povukao vrata tek da bi otkrio da su zaključana. Začuo je škripanje šarki i kada je pogledao, vide stražara kako otvara kapiju i izlazi da se pridruži svom kolegi sa druge strane, a kada se kapija ponovo zatvorila, Tedi je čuo kako mu cipele stružu po betonskom odmorištu dok se udaljavao od vrata.

Seo je na stepenice nakratko. Toliko o Nojsovoj teoriji. Tedi je sada, bez ikakve sumnje, potpuno sam. Zaključan, svakako. Ali koliko on može da vidi, niko ne motri na njega.

Obišao je bolnicu i osetio olakšanje kada je sa druge strane na odmorištu ugledao jednog bolničara kako sedi i puši cigaretu.

Tedi je prišao i klinac, mršavi, štrkljavi crni klinac, podigao je pogled. Tedi je izvukao cigaretu iz džepa i upitao: „Imaš vatre?“

„Nego šta.“

Tedi se povio unapred da mu klinac pripali cigaretu, nasmešio se u znak zahvalnosti dok se ispravljaio i setio se šta mu je ona žena rekla o pušenju njihovih cigareta, pa nije uvukao dim u pluća nego je pustio da mu polako iscuri iz usta.

„Kako ide večeras?“, pitao je.

„Dobro je, gospodine. Kod vas?“

„Dobro sam ja. Gde su svi?“

Mali je pokazao palcem iza sebe. „Unutra. Nekakav veliki sastanak. Ne znam što.“

„Svi doktori i sestre?“

Klinac je klimnuo glavom. „Čak i neki pacijenti. Većina nas bolničara. Meni su zapala ova vrata ovde, jer reza ne radi skroz dobro. Sem toga, jeste, svi su unutra.“

Tedi je i dalje puckao svoju cigaretu i nadao se da mali to ne primećuje. Pitao se da li da samo krene uz stepenice na blef, u nadi da će mali pomisliti da je on jedan od bolničara, možda neko sa odeljenja C.

Onda je kroz prozor koji se nalazio iza leđa mladog bolničara video kako se hol puni ljudima i da svi kreću ka glavnom izlazu.

Zahvalio se klincu na upaljaču i ponovo obišao zgradu do prednjeg ulaza u bolnicu, gde je nabasao na gomilu ljudi koji su mileli unaokolo, razgovarali, palili cigarete. Video je sestru Marino kako govori nešto Treju Vošingtonu i spušta mu ruku na rame, a Trej je zabacio glavu unazad i prasnuo u smeh.

Tedi je krenuo da hoda prema njima kada ga je Koli pozvao sa stepenica. „Inspektore!“

Tedi se okrenuo i Koli je sišao niz stepenice do njega, dodirnuo Tedijev lakat i krenuo da hoda ka zidu.

„Gde ste bili?“, pitao je Koli.

„Lutao. Razgledao sam vaše ostrvo.“

„Stvarno?“

„Stvarno.“

„Pronašli ste nešto zanimljivo?“

„Pacove.“

„To da, imamo ih u izobilju.“

„Kako napreduje popravka krova?“, pitao je Tedi.

Koli je uzdahnuo. „Po celoj mi kući stoje kofe koje sakupljaju vodu. Sa tavanom je gotovo, uništen je. Isto je i sa podom u gostinskoj sobi. Moja žena će biti van sebe. Njena venčanica se nalazila na tom tavanu.“

„Gde vam je žena?“, pitao je Tedi.

„U Bostonu“, rekao je Koli. „Imamo stan tamo. Njoj i deci bio je potreban odmor od ovog mesta, pa su otišli na nedelju dana. Ponekad čoveka počne da uzrujava sve ovo.“

„Ja sam ovde tri dana, doktore, i već je počelo da me uzrujava.“

Koli je klimnuo glavom uz blag osmeh. „Ali vi ćete otići.“

„Otići?“

„Kući, inspektore. Sada kad smo pronašli Rejčel. Trajekt obično stiže oko jedanaest ujutru. Trebalo bi da budete u Bostonu oko podne.“

„Zar to nije lepo?“

„Da, zaista.“ Koli je prešao rukom preko glave. „Moram da vam kažem, inspektore, i ne želim da vas uvredim...“

„A, evo nas ponovo.“

Koli je podigao ruku. „Ne, ne. Neću davati lično mišljenje u vezi s vašim emocionalnim stanjem. Ne, hteo sam da vam kažem da je vaše prisustvo uznemirilo mnoge pacijente. Znae već - Pera pandur je u gradu. Zbog toga su se neki unervozili.“

„Zao mi je zbog toga.“

„Niste vi krivi. To je bilo zbog onoga što predstavljate, a ne zbog vas lično.“

„Oh, onda je sve u redu.“

Koli se naslonio na zid, podigao nogu na njega, a izgledao je bar onoliko umorno koliko se i Tedi osećao, u izgužvanom belom mantilu i olabavljene kravate.

„Pronela se priča danas po podne po odeljenju C da je neidentifikovani muškarac u odeći bolničara viđen na glavnom spratu.“

„Stvarno?“

Koli ga je pogledao. „Stvarno.“

„Eto ti sad.“

Koli je počupkao nekoliko grudvica ućebanog pamuka sa svoje kravate i bacio ih u vazduh. „Videlo se da pomenuti neznanac ima iskustva u savladavanju opasnih ljudi.“

„Nije valjda.“

„Da, da. Jeste.“

„I šta je još Pomenuti Neznanac petljao tamo?“

„Pa.“ Koli je zabacio ramena unazad, skinuo mantil i prebacio ga preko ruke. „Milo mi je da vas zanima.“

„Hej^pa ništa bolje od malo glasila, malo ogovaranja.“

„Slažem se. Pomenuti Neznanac je navodno - ali ne mogu da tvrdim, nažalost — vodio dug razgovor sa poznatim paranoidnim shizofrenikom koji se zove Džordž Nojs.“

„Hmm“, zamislio se Tedi.

„Baš tako.“

„A taj, ovaj...“

„Nojs“, dopunio ga je Koli.

„Nojs“, ponovio je Tedi. „Da, taj tip — on ima poremećen odnos prema stvarnosti, je l' tako?“

„Krajnje poremećen“, rekao je Koli. „On ispreda svoje preuveličane priče, i uspeva sve oko sebe da uznemiri...“

„Opet ta reč.“

„Izvinite. Pa, dakle, kvari ljudima raspoloženje. Zapravo je pre dve nedelje neke ljude toliko razljutio da su ga pretukli.“

„Zamisli to.“

Koli je slegnuo ramenima. „Dešava se.“

„A šta on to ispreda?“, pitao je Tedi. „Kakve su to priče?“

Koli je odmahnuo rukom. „Uobičajene paranoidne iluzije. Čitav svet se urotio protiv njega i tako to.“ Pogledao je Tediya dok je palio cigaretu, očima koje su se zažarile od odsjaja vatre. „Dakle, vi odlazite.“

„Da, valjda.“

„Prvim trajektom.“

Tedi mu se ledeno nasmešio. „Samo da nas neko probudi.“

Koli je uzvratio osmeh. „Mislim da možemo da se za to postaramo.“ „Odlično.“

„Odlično.“ Uzvratio je Koli. „Cigaretu?“

Tedi je odmahnuo rukom na ispruženu paklu. „Ne, hvala.“ „Pokušavate da prestanete?“

„Pokušavam da smanjim.“

„To je verovatno dobra odluka. Čitao sam u stručnim časopisima da se korišćenje duvana može povezati sa gomilom užasnih stvari.“

„Stvarno?“

Klimnuo je glavom. „Čuo sam da izaziva rak, za početak.“

„U današnje vreme postoji toliko različitih načina da se umre.“ „Slažem se. Ipak, sve je više i više načina da se nešto izleči.“

„Mislite?“

„U suprotnom se ne bih bavio ovom profesijom.“ Koli je iznad glave otpuhnuo tanak mlaz dima.

Tedi reče: „Da li ste ikada imali pacijenta ovde koji se zvao Endru Lejdis?“

Kolijeva brada je klonula prema grudima. „Ne zvuči mi poznato.“ „Ne?“

Koli je slegnuo ramenima. „Da li bi trebalo da znam za njega?“

Tedi je odmahnuo glavom. „To je jedan tip koga sam poznavao. On...“

„Kako?“

„Šta kako?“

„Kako ste ga poznavali?“

„Iz rata“, rekao je Tedi.

„Oh.“

„Da skratim, čuo sam da je malo prolupao i da su ga poslali ovamo.“

Koli je povukao jedan dug dim cigarete. „Pogrešno ste čuli.“

„Očigledno.“

Koli reče: „Ma dešava se. Meni se malopre učinilo da ste rekli 'nas'.“

„Šta?“

„'Mi, nas'“, rekao je Koli. „Prvo lice množine.“

Tedi je položio šaku na grudi. „Kada sam govorio o sebi?“

Koli je klimnuo glavom. „Učinilo mi se da ste rekli: 'Samo da nas neko probudi.' Da nas probudi.“

„Pa i jesam to rekao. Naravno. Uzgred, jeste li ga videli?“

Koli je podigao obrve.

„Ma, hajdete. Je l' on ovde?“

Koli se nasmejao, gledajući u njega.

„Šta je bilo?“, pitao je Tedi.

Koli je slegnuo ramenima. „Prosto sam zbunjen.“

„Zbog čega zbunjeni?“

„Zbog vas, inspektore. Je li ovo neka vaša uvrnuta šala?“

„Kakva šala?“, pitao je Tedi. „Samo hoću da znam da li je on ovde.“ „Ko?“, upita Koli, dok mu se u glasu osećao nagoveštaj nestrpljenja. „Čak.“

„Čak?“, ponovio je Koli lagano.

„Moj partner“, rekao je Tedi. „Čak.“

Koli se odmaknuo od zida, a cigareta mu se klatila među prstima. „Vi nemate partnera, inspektore. Sami ste došli ovamo.“

Tedi reče: „Čekajte malo...“

Zatekao je Koliya, koji mu je sada bio bliže, kako škilji u njega.

Tedi je zatvorio usta, osetio kako mu se letnja noć spušta na očne kapke.

Koli reče: „Ispričajte mi ponovo. O svom partneru.“

Kolijev ljubopitljivi pogled bio je nešto najhladnije što je Tedi ikada video. Prodoran i inteligentan i zapanjujuće miran. Bio je to pogled konzervativnog čoveka iz nekog vodvilja koji se pretvara da ne zna u čemu je štos.

A ako je on Stanlio, onda je Tedi njegov Olio. Lakrdijaš sa labavim tregerima i buretom umesto pantalona. Poslednji koji će shvatiti šalu.

„Inspektore?“ Koli je prišao još malo unapred, kao čovek koji hvata leptira.

Ako se Tedi bude bunio, ako bude zahtevao da mu kažu gde se Čak nalazi, ako uopšte bude tvrdio da je Čak ikada i postojao, to je kao da se sam predaje u njihove ruke.

Tedi je pogledao Koliya u oči i u njima vide smeh.

„Ludi ljudi poriču da su ludi“, reče Tedi.

Još jedan korak. „Pardon?“

„Bob poriče da je lud.“

Koli je prekrstio ruke na grudima.

„Iz toga sledi da je Bob lud“, rekao je Tedi.

Koli se nagnuo unazad stojeći na petama i sada se osmeh razlio njegovim licem.

Tedi mu je odgovorio istom merom.

Tako su neko vreme stajali na tom mestu dok se noćni povetarac provlačio kroz krošnje koje su natkrilile zid i čulo se tiho šuštanje lišća.

„Znate“, počeo je Koli dok je pognute glave stopalom razgrtao travu, „ja sam ovde izgradio nešto od velike vrednosti. Međutim, vredne stvari su takođe često neshvaćene u svoje vreme. Svi žele instant rešenja. Nama je dosta više straha, dosta nam je tuge, dosta nam je toga da se osećamo nemoćno i umorno. Želimo da nam se vrata stara dobra vremena, a čak se ni ne sećamo kako su ona izgledala, pa ipak želimo da ih, što je brže moguće,

preselimo u budućnost. Strpljenje i uzdržavanje prve su žrtve napretka. Ovo nije ništa novo. Uopšte nije. Oduvek je bilo tako.“ Koli je podigao glavu. „Tako da koliko god ja imao moćnih prijatelja, imam isto toliko i moćnih neprijatelja. To su ljudi koji žele da mi otmu iz ruku ono što sam izgradio. Ne mogu im to dozvoliti bez borbe. Shvatate?“

„O, da, shvatam, doktore“, reče Tedi.

„Odlično.“ Koli je rastavio ruke. „A šta ćemo sa tim vašim partnerom?“

„Kojim partnerom?“, pitao je Tedi.

Kada se Tedi vratio u sobu, Trej Vošington je ležao na krevetu i čitao neki stari broj Lajfa.

Tedi je pogledao u Čakov ležaj. Krevet je bio ponovo raspremljen, a čaršav i ćebe dobro zategnuti i niko ne bi ni pretpostavio da je pre dve noći neko tu spavao.

Tedijevi sako, košulja, kravata i pantalone vraćeni su sa pranja i sada su visili u ormaru uvijeni u najlonski omotač, tako da je on skinuo bolničarsku uniformu i obukao svoju odeću dok je Trej prelistavao svetlucave stranice časopisa.

„Kako ide večeras, inspektore?“

„Nije loše.“

„To je dobro, to je dobro.“

Primetio je da Trej ne gleda u njega, već mu je pogled prikovan za časopis, i da stalno iznova prevrće iste stranice.

Tedi je prebacio stvari iz džepova uniforme u svoje džepove, a Lejdisev prijemni formular gurnuo u unutrašnji džep sakoa, zajedno sa beležnicom. Seo je na Čakov ležaj preko puta Treja, pa je vezao kravatu i pertle, a zatim sedeo bez red.

Trej je okrenuo sledeću stranicu časopisa. „Sutra ima da bude vruće.“ „Stvarno?“

„Ubi bože vruće. Pacijenti ne vole vrućinu.“

„Ne?“

Odmahnuo je glavom, još jednom okrenuo stranicu. „Jok, gospodine. Postanu nervozni i š’a ga ja znam šta. A sutra večer će da bude i pun mesec. To će samo da bude još gore. Ko kec na deset.“

„A što to?“

„Š’a kažete, inspektore?“

„Pun mesec. Misliš da od njega ljudi polude?“

„Znam da je tako.“ Pronašao je izgužvano mesto na jednoj od stranica, pa počeo da ga gladi kažiprstom.

„Kako to?“

„Pa, razmislite malo o tom’ - mesec utiče na plimu, je l’?“

„Naravno.“

„To vam je ko neki magnet za vodu.“

„Nek ti bude.“

„Ljudski mozak je preko pedeset posto voda“, rekao je Trej.

„Bez zezanja?“

„Bez zezanja. E sad, ako stari gos’n Mesec može okean da prevrće levo-desno, zamis’ite š’a radi s glavom.“

„Koliko dugo si ovde, Vošingtone?“

Zagladio je izgužvano mesto, pa je okrenuo stranu. „O, ima već dosta tome. Otkad sam izišo iz vojske četr’es’ šeste.“

„Bio si u vojsci?“

„Jes’, bio sam. Otišo sam da mi daju pušku, oni mi dali lonac. Borio sam se protiv Nemaca lošim kuvanjem, gospodine.“

„To je bilo sranje“, reče Tedi.

„Baš pravo sranje, jes’ vala, inspektore. Da su nas pustili u rat, završili bi ga do četr’es’ četvrte.“

„Tu ti neću protivrečiti.“

„Vi ste bili u svakakvim mestima, a?“

„Jesam. Video sam sveta.“

„I kako vam se čini?“

„Isto sranje, drugo pakovanje.“

„Živa istina, je l’?“

„Znaš kako me je upravnik nazvao večeras, Vošingtone?“

„Kako, inspektore?“

„Crnčugom.“

Trej je podigao pogled sa časopisa. „Š’a je reko?“

Tedi je klimnuo glavom. „Rekao je da ima previše ljudi na svetu koji su lošeg kova. Izroda. Crnčuga. Retardiranih. Rekao mi je da sam ja za njega obični crnčuga.“

„Nije vam se to svid’lo, je l’?“ Trej se zakikotao, ali je zvuk zamro čim je napustio njegova usta. „Ipak, ne znate vi š’a to znači kad si crnčuga.“ „Svestan sam toga, Trej. Ali taj čovek je tvoj šef.“

„Moj šef nije, vala. Ja radim za bolnički deo. A Beli Đavo? On radi u zatvorskom delu.“

„Ipak ti je šef.“

„Vala-nije.“ Trej se podigao na lakat. „S’vataš? ’Oću reć’, jesmo l’ to skroz razjasnili, inspektore?“

Tedi je slegnuo ramenima.

Trej je prebacio noge preko ivice kreveta i uspravio se u sedeći položaj. „Vi pokušavate da me razbesnite, gospodine?“

Tedi je odmahnuo glavom.

„A š’o se onda ne složite sa mnom kad vam kažem da ja ne radim za tog belog gada, jebo mu pas mater?“

Tedi je ponovo slegnuo ramenima. „Ako bi došlo do coga da on počne da izdaje naređenja? Ti bi skočio da poslušáš.“

„Š’a bi ja?“

„Skočio bi. Kao zeka.“

Trej je prešao rukom preko brade i osmotrio Tediya u neverici.

„Nisam mislio ništa uvredljivo“, reče Tedi.

„A, ne, ne.“

„Prosto sam primetio da ljudi na ovom ostrvu imaju naviku da izmišljaju sopstvene istine. Misle da ako nešto ponove dovoljan broj puta, onda to sigurno jeste tako.“

„Ja ne radim za tog čoveka.“

„Pazi ovako“, rekao je Tedi, „večeras su držali sastanak. I posle toga meni priđe doktor Koli i kaže mi da ja nikad nisam imao partnera. I ako tebe budem pitao, i ti ćeš da mi kažeš to isto. Poricaćeš da si sedeo sa tim čovekom i igrao poker sa tim čovekom i smejaio se sa tim čovekom. Poricaćeš da ti je ikada

rekao da je trebalo brže da trčiš kad te je jurila stara zla tetka. Poricaćeš da je on ikada spavao u ovom krevetu. Zar nije tako, Vošingtone?“

Trej je gledao u pod. „Ne znam o čemu pričate, inspektore.“

„Ma, znam, znam. Nikada nisam ni imao partnera. To je sad istina., j Tako je odlučeno. Nikada nisam imao partnera i on se ne nalazi povređen nigde na ovom ostrvu. Ili mrtav. Nije zaključan na odeljenju C niti u svetioniku. Nikada nisam imao partnera. Hoćeš da ponoviš to zajedno sa mnom, čisto da budemo načisto? Ja nikada nisam imao partnera. Hajde. Pokušaj.“

Trej je podigao pogled. „Vi nikada niste imali partnera.“

Tedi reče: „I ti ne radiš za upravnika.“

Trej se dograbio za kolena. Pogledao je u Tedija, i Tedi vide da ga ovo izjeda. Oči su mu bile vlažne, a koža ispod vilice mu je drhtala.

„Vi morate da odete odavde“, prošaputao je.

„Toga sam svestan.“

„Ne.“ Trej je nekoliko puta odmahnuo glavom. „Vi nemate pojma š’a se ovde stvarno dešava. Zaboravite šta ste čuli. Zaboravite to š’o mislite da znate. Oni će da vas u’vate. I posle nema nazad kad vam urade to š’a su ’teli. Nema nazad i gotovo.“

„Reci mi“, govorio je Tedi, ali Trej je ponovo odmahivao glavom. „Reci mi šta se to ovde dešava.“

„Ne mogu da vam kažem. Ne mogu. Pogledajte me.“ Trejove obrve su se podigle, a oči razrogačile. „Ne. Mogu. Da. Vam. Kažem. Prepušteni ste sebi. Al’ ja ne bi čeko nikakav trajekt.“

Tedi se zakikotao. „Ne mogu da izađem ni iz ovog kompleksa, a kamoli sa ostrva. A sve i da mogu, moj partner...“

„Zaborav’te na partnera“, prosiktao je Trej. „Nema ga više. S’vatate? On neće da se vrati, ortak. Vi morate d’ idete. Morate da pazite na sebe i samo na sebe.“

„Trej“, rekao je Tedi. „Ja sam zaključan.“

Trej je ustao i otišao do prozora, pa je pogledao napolje u tamu ili prosto u sopstveni odraz, Tedi nije mogao da odredi šta je u pitanju.

„Ne smete nikad da se vratite. Ne smete nikom da kažete da sam vam išta reko.“

Tedi je čekao.

Trej je okrenuo glavu i pogledao ga preko ramena. „Važi se?“

„Važi“, reče Tedi.

„Trajekt je sutra ovamo u deset. Kreće u Boston tačno u jedanes’. Ako se neko sakrije na taj brod, možda mu uspe da preplovi luku. Ako ne, čovek bi moro da čeka još dva-tri dana i ribarsku barku, Betsi Rouz se zove, što staje baš blizu južne obale i baci par stvarčica s palube.“ Ponovo je pogledao u Tedija. „Neke stvarčice što ne smeju da se imaju na ovom ostrvu. E sad, ona ne dođe skroz do obale. Jok, vala. Zato čovek mora d’ otpliva do nje.“

„Ne mogu da preživim tri jebena dana na ovom ostrvu“, rekao je Tedi. „Ne poznajem teren. Upravnik i njegovi ljudi ga svakako poznaju. Pronaći će me.“

Trej neko vreme nije ništa govorio.

„Onda trajekt“, reče napokon.

„Tako je, trajekt. Ali kako da izađem iz bolničkog kompleksa?“

„Sranje“, reče Trej. „Možda nećete da verujete u ovo, al’ danas vam jeste srećan dan. Oluja je sve sjebala, a naručito električne instalacije. E, sada, popravili smo većinu žica na zidu. Veći deo.“

„Do kog dela niste stigli?“, pitao je Tedi.

„Jugozapadni ugao. Te dve ne rade, baš na mestu gde dva zida čine prav ugao. Ostale će da vas ispeku ko pile, zato nemojte da skliznete, pa da se u’vatite. Jasno?“

„Jasno.“

Trej je klimnuo glavom svom odrazu u staklu. „Predlažem vam da brišete. Vreme leti.“

Tedi je ustao. „Čak“, rekao je.

Trej se namrštio. „Čak ne postoji. Jasno? Nikad nije ni postoj’o. Kad se vratite u svet, onda pričajte o Čaku kol’ko ’oćete. Al’ ovde? Čovek nikad nije postoj’o.“

Palo je Tediju na pamet kada se našao ispred jugozapadnog ugla zida da Trej možda laže. Ako Tedi spusti ruku na te žice, ako ih dobro uhvati a one budu pod naponom, ujutru će u podnožju zida pronaći njegov leš, crn kao šnicla od mesec dana. Problem rešen. Trej dobija titulu radnika godine, možda i neki lep zlatan sat.

Tražio je okolo sve dok nije pronašao jednu dugu granu, a onda je prišao delu žice desno od ugla zida. Iz zaleta je skočio na zid, odupro se jednim

stopalom i podigao uvis. Lupio je granom po žici i žica je počela da bljuje vatru i grana se zapalila. Tedi se vratio na tlo i pogledao drvo koje je držao u ruci. Plamen je zgasnuo, ali grana se i dalje dimila.

Pokušao je ponovo, ovog puta na žici sleva. Ništa.

Ponovo je stao dole, došao do daha, a onda skočio uz levi zid, ponovo udarivši žicu. I ponovo ništa.

Na vrhu dela gde su se dva zida spajala u ugao nalazio se metalni stub, i Tediju je bilo potrebno tri pokušaja da bi uspeo da naskoči i uhvati se za taj stub. Držao se grčevito i dok se peo do vrha zida ramenima je udario u žicu i kolenima je udario u žicu i podlakticama udario u žicu i svakog puta mislio je da je mrtav.

Nije bilo tako. A kada je naposljetku stigao do vrha, preostalo mu je samo da se spusti na drugu stranu.

Stajao je među krošnjama i gledao nazad ka Eškliфу.

Došao je ovamo da otkrije istinu, a nije je otkrio. Došao je ovamo zbog Lejdisa, a nije našao ni njega. Tokom potrage izgubio je Čaka.

Imaće vremena da se zbog svega kaje kad bude bio u Bostonu. Biće tad vremena za krivicu i sram. Vremena da razmotri šta mu je činiti i da se posavetuje sa senatorom Harlijem i da osmisli plan napada. Vratit će se. Brzo. To se uopšte ne dovodi u pitanje. I ako bude sreće, vratit će se naoružan sudskim pozivima i federalnim nalogima za pretres. I imaće sopstveni prokleti trajekt. Onda će biti gnevan. Onda će biti pravičan u svom gnevu.

Sada je pak, samo osećao olakšanje što je živ i što se nalazi sa druge strane ovog zida.

Osećao je olakšanje. I strah.

Bilo mu je potrebno sat i po da se vrati do pećine, ali ona žena beše otišla. Od njene vatre ostalo je tek nekoliko žeravica i Tedi je sedeo pokraj njih iako je napolju bilo neprimereno toplo za ovo doba godine, a iz sata u sat vlaga bivala sve veća.

Tedi je čekao, nadajući se da je samo otišla po još drva, ali je u dubini duše znao da se ona neće vraćati. Možda je mislila da su njega već uhvatili i da sada odaje upravniku i Koliju gde se nalazi njeno skrovište. Možda — mada je to bilo previše lepo da bi bilo istinito, ali Tedi je ipak dozvolio sebi da se zanosi — možda ju je Čak pronašao, pa su njih dvoje otišli na neko mesto za koje je mislila da je sigurnije.

Kada je vatra zgasnula, Tedi je skinuo sako, prebacio ga preko grudi i ramena i naslonio glavu na zid. Baš kao i prethodne noći, poslednja stvar koju

je primetio pre no što je izgubio svest bili su njegovi palci.

Počeli su da se grče.

DAN ČETVRTI

LOŠ MORNAR

20.

Svi mrtvi i možda mrtvi uzimali su svoje kapute.

Nalazili su se u kuhinji, a kaputi su visili na čiviluku i Tedijev otac je uzeo svoj stari mornarski kaput i uvukao ruke u rukave, a zatim pomogao Dolores da obuče njen, pa reče Tediju: „Znaš šta bih voleo da dobijem za Božić?“

„Reci, ćale.“

„Gajde.“

I Tedi je shvatio da misli na torbu sa štapovima za golf.

„Isto kao Ajk“, rekao je.

„Baš tako“, rekao je otac i dodao Čaku njegov večernji kaput.

Čak gaje obukao. Bio je to lep kaput. Od predratnog kašmira. Čakovog šala nije bilo, ali tu su još uvek bile one njegove nežne, pozajmljene ruke, i on ih je ispružio pred Tedija, pa promigoljio prste.

„Jeste li vi pobjegli sa onom doktorkom?“, pitao je Tedi.

Čak je odmahnuo glavom. „Suviše sam prebrazovan. Bio sam na hipodromu.“

„Dobio?“

„Izgubio mnogo.“

„Saučešće.“

Čak reče: „Poljubi gospođu u znak pozdrava. U obraz.“

Tedi se povio između svoje majke i Tutija Vičelija, koji mu se osmehivao krvavih usta, i poljubio Dolores u obraz, pa je upita: „Dušo, zašto si sva mokra?“

„Suva sam kao kost“, rekla je ona Tedijevom ocu.

„Da mi je upola manje“, rekao je Tedijev otac, „ja bi' se tobom oženio, curo.“

Svi su bili mokri do gole kože, čak i njegova majka, pa i Čak.

Čak mu je predao tri klade i rekao: „Za vatru.“

„Hvala.“ Tedi je uzeo klade, ali onda je zaboravio gde ih je ostavio.

Dolores se počesala po stomaku i rekla: „Jebeni zečevi. Koja korist od njih?“

U sobu su ušli Lejdis i Rejčel Solando. Oni nisu nosili kapute. Nisu na sebi imali baš ništa i Lejdis mu je dodao flašu burbona od raži preko glave Tedijeve majke, a onda uzeo Dolores u naručje i Tedi bi bio ljubomorán, ali se Rejčel bacila na kolena pred njim, odšnirala Tedijeve pantalone i uzela ga u usta, a Čak i njegov otac i Tuti Vičeli i njegova majka mahali su im pri odlasku, pa su se Lejdis i Dolores oteturali zajedno u spavaću sobu i Tedi ih je čuo tamo na krevetu kako petljaju sa odećom, kako promuklo dišu, i sve se činilo nekako savršeno, nekako predivno, dok je on podizao Dolores da ustane i čuo Rejčel i Lejdisa unutra kako se tucaju kao ljudi, i on je poljubio svoju ženu, pa prekrío rukom rupu u njenom stomaku, a ona je rekla: „Hvala ti“, i on je ušao u nju otpozadi, srušivši rukom klade sa kuhinjskog pulta, da bi se za to vreme upravnik i njegovi ljudi služili burbonom koji je Lejdis doneo i upravnik mu je namignuo u znak odobravanja pri pogledu na Tedijevu jebačku tehniku, pa je podigao čašu da mu nazdravi i rekao svojim ljudima:

„Ovo vam je jedan dobro obdaren beli crnčuga. Kad ga vidite, prvi vadite oružje. Jeste čuli? Nema premišljanja. Ako se njemu digne da ode sa ostrva, svi smo najebali po kratkom postupku, gospodo.“

Tedi je zbacio sako sa grudi i otpuzao do ulaza u pećinu.

Upravnik i njegovi ljudi bili su na grebenu iznad njega. Sunce je već izašlo. Galebovi su kreštali.

Tedi je pogledao na sat: osam ujutru.

„Nemojte da rizikujete“, govorio je upravnik. „Ovaj čovek je obučén za borbu, prošao je borbene testove i prekaljeni je borac. Odlikovan je Purpurnim srcem i Hrastovom grančicom. Na Siciliji je ubio dvojicu golim rukama.“

Ova se informacija nalazi u njegovom ličnom dosijeju, Tedi je to znao. Ali kako su oni, koji kurac, došli do njegovog dosijea?

„Ekspert je u rukovanju nožem i veoma vešt u borbi prsa u prsa. Ne prilazite mu blizu. Ako vam se pruži prilika, ustrelite ga kao dvonogog psa.“

Tedi je zatekao sebe kako se smeška uprkos situaciji u kojoj se nalazio. Koliko li su već puta upravnikovi ljudi morali da istrpe to poređenje sa dvonogim psom?

Trojica stražara spustili su se niz nižu stranu litice uz pomoć konopaca i Tedi se odmakao od ivice izbočine na kojoj je stajao i gledao ih kako napreduju i dalje nadole, ka obali mora. Nekoliko minuta kasnije oni su se ponovo popeli i Tedi je čuo kako jedan od njih kaže: „On nije dole, gospodine.“

Slušao je neko vreme kako ga traže po rtu i u blizini puta, a onda su otišli dalje i Tedi je sačekao čitav sat, osluškajući da li mu neko možda prilazi s leđa, dajući tragačima dovoljno vremena kako bi bio siguran da neće naleteti na njih, a onda je izašao iz pećine.

Bilo je devet i dvadeset kada je stigao do puta, a onda je krenuo njime na zapad, pokušavajući istovremeno i da se brzo kreće i da osluškuje ima li ljudi ispred i iza njega.

Trej nije pogrešio kada je vremenska prognoza bila u pitanju. Bilo je pakleno vruće, pa je Tedi skinuo sako i prebacio ga preko ruke. Olabavio je kravatu dovoljno da može da je skine preko glave, a onda je gurnuo u džep. Usta su mu bila suva kao barut, a oči su ga pekle od znoja.

Video je ponovo Čaka onakvog kakav je izgledao u snu, dok je oblačio kaput, i od tog prizora je osetio jači ubod nego kada se setio onoga u kojem Lejdis miluje Dolores. Sve dok se nisu pojavili Rejčel i Lejdis, u tom su snu svi bili mrtvi. Izuzev Čaka. Ali on je uzeo svoj kaput sa istog čiviluka i izašao sa njima napolje. Tedi je mrzeo ono što to simbolizuje. Ako su uhvatili Čaka na rtu, verovatno su ga odveli dok se Tedi udaljavao sa poljane pentrajući se uz obronak. A ko god da mu se prišunjao, mora da je izuzetno dobro obavio svoj posao, jer Čak nije ni glasa pustio.

Koliko moraš da budeš moćan da bi mogao da izvedeš da nestanu ne jedan, nego dva federalna inspektora?

Izvanredno moćan.

Pa ako je plan bio da se Tedi izludi, onda se isti plan nije mogao upotrebiti i za Čaka. Niko neće poverovati da su u roku od četiri dana dva inspektora sišla s uma. Tako da je Čaku morala da se dogodi nesreća. Verovatno za vreme uragana. U stvari, ako su zaista lukavi — a izgleda da jesu — onda će možda Čakovu smrt predstaviti kao događaj koji je Tedija doveo do tačke sa koje nema povratka.

Ova je ideja bez sumnje logična.

Ali ako se Tedi nikada ne vrati sa ostrva, ljudi iz štaba nikada neće prihvatiti ovu priču, koliko god logična ona bila, a da ne pošalju ovamo neke druge inspektore koji će se u sve to sami uveriti.

A šta će pronaći?

Tedi je pogledao u drhtave šake i prste. Sve je gore. A ni mozak mu nije svežiji nakon noćnog poćinka. Oseća se kao u magnovenju, jezik mu je odebljao. Ako dejstvo droge bude uzelo maha pre nego što iz štaba pošalju nekoga ovamo, taj neko će verovatno zateći Tedija kako sedi u bademantilu i

balavi, te vrši nuždu u gaće. I ova verzija istine koju su izmislili u Ešklifu biće prihvaćena.

Začuo je sirenu trajekta i izbio na uzvisinu tačno na vreme da vidi kako brod završava sa okretanjem i počinje da se kreće unazad ka doku. Ubrzao je korak i deset minuta kasnije je kroz drveće ugledao zadnji deo Kolijeve tudorovske vile.

Zamakao je sa puta u šumu i čuo ljude kako istovaraju teret sa trajekta, muklo udaranje sanduka bačenih na palubu, zveket metalnih kolica, topot stopa po drvenim daskama. Stigao je do poslednjeg reda drveća i video nekoliko bolničara kako stoje dole na doku, dvojicu brodskih kormilara naslonjenih uz krmu, i video stražare, mnogo stražara, sa kundacima pušaka oslonjenim o bok, čelom okrenutih ka šumi, kako pomno motre na drveće i čistinu koja vodi ka Ešklifu.

Kada su bolničari završili sa istovarom tereta krenuli su da vuku kolica za sobom nazad uz dok, ali stražari su ostali, i Tedi je znao da je jutros njihov jedini zadatak da se postaraju da on ni u kom slučaju ne stigne do broda.

Otpuzao je nazad kroz šumu i izašao kraj Kolijeve kuće. Čuo je ljude na spratu kuće, video jednoga koji mu je bio okrenut leđima kroz urušeni krov. Pronašao je automobil parkiran ispod trema na zapadnom kraju kuće. Bio je to bjuik roudmaster iz '47. Bordo boje sa kožnim sedištim. Opran i voskiran samo jedan dan nakon uragana. Obožavano vozilo.

Tedi je otvorio vrata sa vozačeve strane i zapahnuo ga je miris kože, kao da je automobil juče kupljen. Otvorio je pregradu za rukavice i pronašao nekoliko pakovanja šibica, pa ih je sve uzeo.

Izvukao je kravatu iz džepa, pronašao na zemlji jedan manji kamen i vezao uži kraj kravate oko njega. Podigao je registarsku tablicu i odšrafio poklopac rezervoara, a onda je kravatu zajedno sa kamenom ugurao kroz cev pravo u rezervoar, sve dok naposletku iz cevi nije virio samo široki prednji kraj kravate cvetnog dezena, kao da visi nekom muškarcu oko vrata.

Tedi se setio kako mu je Dolores poklonila ovu kravatu, kako mu je njome prekrila oči, kako mu je sela u krilo.

„Izvini, dušo“, prošaputao je. „Volim je zato što si mi je ti poklonila. Ali istini za volju, ovo je jedna jebeno ružna kravata.“

I nasmešio se prema nebu izvinjavajući joj se, a onda je upalio šibicu kojom je zapalio čitavu kutiju, a onda uz pomoć kutije šibica pripalio kravatu.

A onda je potrčao koliko ga noge nose.

Bio je na pola šume kada je automobil eksplodirao. Čuo je ljude kako viču, osvrnuo se za sobom i kroz drveće video plamenove kako se izdižu i uvrću u vatrene kugle, a onda je usledio niz manjih eksplozija, jačine petarde, kada su prozori odleteli u vazduh.

Stigao je do ruba šume, zgužvao sako i stavio ga ispod nekoliko kamenova. Video je stražare i mornare sa trajekta kako trče stazom ka Kolijevoj kući i znao je da ako uopšte nešto namerava, mora to da uradi ovog trena i da nema vremena za promišljanje, što je i bilo dobro, jer da je uopšte razmislio o tome što se spremao da učini, nikada to ne bi uradio.

Izbio je iz šume i potrčao obalom, a onda je, kada se našao gotovo pred samim dokom, gde bi bio izložen pogledu svakoga ko trči nazad ka trajektu, naglo skrenuo levo i uleteo u vodu.

Isuse, bila je hladna kao led. Tedi se nadao da ju je vrelinu ovog dana možda malo ugrijala, no hladnoća mu je sevnula kroz telo kao električna struja i izbila mu vazduh iz grudi. Ali Tedi je nastavio da seče vodu pred sobom, pokušavajući da ne razmišlja o tome šta se još u njoj nalazi - jegulje i meduze, rakovi kao i, možda, ajkule. Činilo se šašavo, ali Tedi je znao da ajkule obično napadaju ljude u vodi otprilike metar dubokoj, baš koliko je i bilo na mestu gde sada nalazio, jer mu je voda dopirala do struka i bivala sve dublja, i Tedi je čuo povike odozgo, iz pravca Kolijeve kuće, pa je zanemario luđačko lupanje srca i zaronio pod vodu.

Video je devojčicu iz svojih snova kako pluta tik ispod njega, a oči su joj bile otvorene i pogled pomiren sa sudbinom.

Protresao je glavom i ona je nestala, i ugledao je kobilicu broda ispred sebe, široku crnu prugu kako se leluja u zelenoj vodi, te je zaplivao u tom pravcu i uhvatio se za nju. Kretao se uz nju ka prednjem kraju, a onda prešao na drugu stranu i prisilio sebe da lagano izroni i samo glavu izbaci na površinu. Osećao je sunce na licu dok je izbacivao vazduh iz pluća, a zatim gutao kiseonik, pokušavajući da zanemari prizor koji mu se javljao pred očima u kojem mu noge landaraju dole u dubini, dok ih neko stvorenje koje pliva u blizini ne opazi, zapita se šta li je to i priđe da ih onjuši...

Merdevine su bile tamo gde je i zapamtio da se nalaze - pravo pred njim, i on se uhvatio za treću prečku i ostao tako da visi. Čuo je ljude kako se sada trčeći vraćaju na dok, čuo teški bat njihovih koraka po daskama, a onda začuo upravnika:

„Pretražite taj brod.“

„Gospodine, nije nas bilo samo...“

„Napustili ste svoj položaj, pa sad još hoćete i da se raspravljate?“

„Ne, gospodine. Izvinite, gospodine.“

Merdevine su potonule u njegovoj ruci kada je trajekt opteretila težina većeg broja ljudi i Tedi ih je čuo kako vršljaju po brodu, kako otvaraju vrata i pomeraju nameštaj.

Nešto mu se uvuklo između nogu, kao nečija ruka, a Tedi je stisnuo zube i čvršće stegao merdevine, pa silom oslobodio um od svake misli, jer nije želeo ni da zamisli kako to nešto izgleda. Šta god da je bilo, nastavilo je da se pomera i Tediju se oteo uzdah.

„Moj auto. Digao mi je auto u vazduh, jebi ga.“ Koli je zvučao iscrpljeno i ponestajalo mu je daha.

„Ovo je otišlo predaleko, doktore“, rekao je upravnik.

„Dogovorili smo se da ću ja o tome da sudim.“

„Ako ovaj čovek ode sa ostrva...“

„Neće otići sa ostrva.“

„Sigurno niste mislili ni da će da vam raznese autić. Moramo smesta da prekinemo ovu operaciju i da smanjimo gubitke.“

„Previše sam radio na ovome da bih se sada predao.“

Upravnikov glas se pojačavao. „Ako taj čovek ode sa ostrva, bićemo uništeni.“

Kolijev glas je dostigao jačinu upravnikovog. „On neće otići sa jebenog ostrva!“

Čitav minut nijedan od njih dvojice nije progovorio. Tedi je čuo kako se pomeraju po doku.

„Dobro, doktore. Ali ovaj trajekt ostaje. Neće napustiti marinu sve dok taj čovek ne bude pronađen.“

Tedi je visio sa merdevina dok mu se u stopala uvlačila hladnoća koja ga je pekla.

Koli reče: „U Bostonu će postavljati pitanja ako se to dogodi.“

Tedi je zatvorio usta pre nego što su zubi počeli da mu cvokoću. „Onda ćete im na ta pitanja i odgovoriti. Ali trajekt ostaje ovde.“ Nešto je gurnulo Tedija u zadnji deo leve potkolenice.

„U redu, upravniče.“

Još jedan udar u nogu i Tedi je šutnuo unazad, a njemu se činilo da je pljusak bio glasan kao prasak pištolja.

Koraci na krmi.

„Nije unutra, gospodine. Sve smo proverili.“

„Pa gde je nestao?“, pitao se upravnik. „Zna li neko?“

„Sranje!“

„Recite, doktore?“

„Uputio se ka svetioniku.“

„To je i meni palo na pamet.“

„Ja ću se pobrinuti za to.“

„Povedite ljude sa sobom.“

„Rekao sam da ću se pobrinuti za to. Imamo već neke ljude tamo.“

„To nije dovoljno.“

„Rekoh da ću da se pobrinem za to.“

Tedi je čuo Kolijeve korake kako dobruju po doku, a onda mekši zvuk kada je zgazio na pesak.

„Svetionik ili ne“, saopštio je upravnik svojim ljudima, „ovaj brod ne ide nikuda. Uzmite ključeve od kormilara i donesite ih meni.“

Najvećim delom je plivao do tamo.

Odvojio se od trajekta i plivao ka obali sve dok peskovito dno nije postalo dovoljno blizu da bi moglo biti od koristi, pa se vukao po njemu dok se nije dovoljno udaljio da bi mogao da izbacij glavu iznad vode i odvažij se da pogleda iza sebe. Beše prešao nekoliko stotina metara i odatle je video stražare koji su stali u obruč oko doka.

Ponovo se spustio pod vodu i nastavio da se rukama odbacuje niz peščano dno, jer nije smeo da rizikuje i zapliva, makar i psećim stilom, zato što bi se čulo pljuskanje. Nakon nekog vremena stigao je do okuke na obali i kad ju je obišao, on izade na pesak i sede na sunce, tresući se od hladnoće. Hodao je obalom dok je to bilo moguće, a onda je naišao na izdanke visokih stena uz more i to ga je nateralo da se vrati u vodu, pa je svezao cipele jednu za drugu i okačio ih oko vrata, te ponovo krenuo da pliva, dok su mu pred očima bile kosti njegovog oca koje su ležale negde na istom ovom dnu i video je ajkule, njihova peraja i velike repove kojima pljuskuju po vodi, pa barakude sa nizom belih zuba i znao je da kroz ovo prolazi zato što tako mora biti, a od hladne vode je utrnuo i nema drugog izbora nego da uradi ovo, a možda će morati i da ponovi sve za nekoliko dana kada Betsi Rouz izbacij svoj tovar u blizini južne obale ostrva, i znao je da ne može pobediti strah osim ako se ne suoči sa

njime, o tome je dovoljno naučio u ratu, ali i pored toga, ako sada i bude uspeo, znao je da nikada više u svom životu neće kročiti u okean, nikada. Osećao je kako ga on posmatra i dodiruje. Osećao je starost tog okeana, koji je bio drevniji od bogova i ponosniji zbog većeg broja uzetih života.

Ugledao je svetionik oko jedan po podne. Nije bio siguran jer mu je sat ostao u sakou, ali sunce je bilo otprilike u tom položaju. Izašao je na obalu tik ispod visoke strme stene na kojoj se svetionik nalazio, te je ležao na kamenu, upijao telom sunčeve zrake sve dok drhtanje nije prestalo, a koža mu postala manje plava.

Ako je Čak tamo gore, bez obzira u kakvom je stanju, Tedi će ga izvući napolje. Bio živ ili mrtav, on ga neće ostaviti za sobom!

Onda ćeš umreti.

Bio je to Doloresin glas i on je znao da je u pravu. Ukoliko bude morao da čeka dva dana dok stigne Betsi Rouz, a uz njega bude Čak i sa iole narušenom svešću i fizičkom spremnošću, nikada neće uspeti. Loviće ih i uloviti...

Tedi se nasmešio.

...kao dvonoge pse.

Ne mogu da ga ostavim, rekao je Dolores. Ne mogu to da učinim. Ako ne budem mogao da ga nađem, to je jedno. Ali on mi je partner.

Samo što si ga upoznao.

Ipak mi je partner. Ako je unutra, ako ga muče, drže ga protiv njegove volje, moram da ga izbavim.

Makar to značilo da ćeš umreti?

I po cenu smrti.

Onda se nadam da on nije unutra.

Sišao je sa stene i krenuo peščanom stazom posutom školjkama što je vijugala kroz pojas morske trave, i pomisli na to da ono što je Koli smatrao njegovom sklonošću ka samoubistvu i nije baš to. Više je želja za smrću. Istina je da već godinama ne može da smisli dobar razlog da nastavi da živi. No takođe mu nije pao na pamet ni dobar razlog da umre. I to da sam sebi oduzme život? To mu se činilo kao prezira dostojna mogućnost, čak i tokom najsamotnijih noći. Sramotna. Bedna.

Ali to da...

Najednom je ispred njega stajao stražar, podjednako iznenađen koliko i Tedi, još uvek otkopčanog šlica, puške zabačene iza leđa. Prvo1 je posegnuo

ka šlicu, onda se predomislio, ali Tedi ga je bridom šake već pogodio u adamovu jabučicu. Ovaj se uhvatio za grlo, a Tedi se spustio u čučanj i šutnuo ga u nogu, od čega se stražar prevrnuo na leđa, da bi se Tedi uspravio i jako ga šutnuo kod desnog uva, na šta se ovome prevrnuše oči, a donja vilica mu pade.

Tedi se sagnuo, svukao remen sa čuvarevog ramena i izvukao pušku koja je ležala ispod njegovog tela. Čuo je tipa kako diše. Dakle, nije ga ubio.

A sada ima pušku.

Upotrebio ju je na sledećem stražaru, onome koji je čuvao ogradu. Razoručao ga je, tog klinca, zapravo detence, i stražar ga upita: „Ti ćeš da me ubiješ?“

„Pobogu, dete, naravno da neću“, rekao je Tedi i lupio klinca kundakom po slepoočnici.

U ograđenom delu se nalazila mala spavaonica i Tedi je prvo nju pregledao; pronašao je nekoliko poljskih ležajeva i muških časopisa, lonče sa bajatom kafom i nekoliko stražarskih uniformi koje su visile sa zakačke na vratima.

Izašao je i pošao kroz dvorište do svetionika, gde je puškom odgurnuo vrata i na prvom spratu zatekao ništa drugo do vlažnu prostoriju betonskih zidova, u kojoj nije bilo ničega izuzev memle i spiralnog stepeništa napravljenog od istog materijala kao i zidovi.

Krenuo je njime do druge prostorije, koja je bila podjednako prazna, i tad je znao da ovde mora postojati podrum, neki veliki podzemni nivo, možda tunelima povezan sa ostatkom bolnice, jer za sada je ovo samo, da, običan svetionik.

Čuo je struganje iznad svoje glave, vratio se na stepenište i popeo još jedan nivo više, stigao do teških gvozdenih vrata i, kad ih je pogurao vrhom puščane cevi, oseti da se ona lagano pomeraju.

Ponovo je čuo ono struganje i osetio miris duvanskog dima i čuo zvuk okeana i osetio vetar, ovde gore, i znao je da ako je upravnik bio dovoljno pametan da postavi stražu sa druge strane ovih vrata, onda će Tedi umreti čim ih bude otvorio.

Bezi dušo.

Ne mogu.

Zašto ne?

Zato što je ovde rešenje.

Šta to?

Svaki događaj. Sve.

Ne shvatam kako to...

Ti. Ja. Lejdis. Čak. Nojs, taj nesrećni klinac. Sve se ovde razrešava. Ili će se sada prekinuti. Ili mene više neće biti.

Bile su to njegove ruke. Čakove ruke. Zar ne shvataš?

Ne. Šta?

Njegove ruke, Tedi. Nisu mu pristajale.

Tedi je znao na šta ona misli. Znao je da ima nešto bitno u vezi sa Čakovim rukama, ali ništa toliko bitno da bi o tome i dalje mozgao i gubio vreme na ovom stepeništu.

Moram da prođem kroz ova vrata, dušo.

Dobro. Pazi se.

Tedi je čučnuo uz levu ivicu vrata. Prislonio je kundak uz levu stranu grudnog koša, a desnu šaku položio na pod zbog ravnoteže. Onda je šutnuo vrata levom nogom i ona se širom otvoriše, dok se on u tom trenutku bacio na koleno, podigao pušku uz rame i pogledao uz cev.

I video Koliya.

Sedeo je za stolom, leđima okrenut ka malenom uvučenom prozoru, dok se iza njega pružao okean, srebrnkast i plav, a miris mora ispunjavao prostoriju, nošen povetarcem koji je pirkao i mrsio ono malo kose što je Koli imao po obodu glave.

Koli nije izgledao zaprepašćeno. Nije izgledao uplašeno. Otresao je cigaretu u pepeljaru koja je stajala ispred njega i rekao Tediju:

„Zašto si sav mokar, dušo?“

21.

Zidovi iza Kolija bili su prekriveni ružičastim krevetskim čaršavima, čiji su uglovi bili prilepljeni zboranom lepljivom trakom. Na stolu ispred njega nalazilo se nekoliko fascikli, vojna terenska radio-stanica, Tedijeva beležnica, Lejdisov prijemni formular i Tedijev sako. Poduprt na stolici u uglu stajao je magnetofon trakaš čije su se rolne okretale, dok je na njegovom vrhu stajao mali mikrofon uperen ka prostoriji. Direktno ispred Kolija nalazila se sveska sa crnim kožnim povezom. Nažvrljao je nešto u nju, pa reče: „Sedi.“

„Šta ste rekli?“

„Rekao sam ti da sedneš.“

„Pre toga?“

„Dobro znaš šta sam rekao.“

Tedi je spustio pušku sa ramena, ali je njome i dalje nišanio u Kolija, i ušao u sobu.

Koli se vratio piskaranju. „Prazna je.“

„Šta?“

„Puška. U njoj nema metaka. Kako to da nisi primetio, s obzirom na sve iskustvo koje imaš sa vatrenim oružjem?“

Tedi je izvukao zatvarač i proverio okvir za municiju. Zaista je bila prazna. Da bi bio sasvim siguran, on uperi pušku u levi zid i okinu, ali se kao odgovor začulo samo suvo škljocanje igle.

„Slobodno je spusti tu, u ćošak“, reče Koli.

Tedi je odložio pušku na pod i izvukao stolicu koja je bila zavučena ispod stola, ali nije seo.

„Šta je iza čaršava?“

„Stići ćemo do toga. Sedi. Opusti se. Evo ti.“ Koli se sagnuo i sa poda dohvatio debeli peškir, pa ga je dobio Tediju preko stola. „Obrisi se malo. Prehladićeš se.“

Tedi je obrisao kosu, a onda je skinuo košulju. Zgužvao ju je i bacio u ugao, pa obrisao torzo. Kada je završio, uzeo je sako sa stola.

„Smem li?“

Koli je podigao pogled. „Da, da. Samo izvoli.“

Tedi je obukao sako i seo na stolicu.

Koli je još malo pisao, a penkalo je strugalo po papiru. „Koliko su teške povrede koje si naneo stražarima?“

„Ne previše“, rekao je Tedi.

Koli je klimnuo glavom i spustio penkalo na svesku, pa je dohvatio radio-stanicu i počeo da okreće ručicu da bi je pokrenuo. Izvadio je radio-slušalicu iz torbe, pa je pritisnuo prekidač i rekao: „Da, ovde je. Neka doktor Šijen pregleda vaše ljude pre nego što ga pošaljete gore.“

Spustio je slušalicu.

„Neuhvatljivi doktor Šijen“, rekao je Tedi.

Koli je podigao i spustio obrve.

„Da pogađam — stigao je jutros trajektom.“

Koli je odmahnuo glavom. „Bio je na ostrvu sve vreme.“

„Krio se svima ispred nosa“, rekao je Tedi.

Koli je ispružio ruke i blago slegnuo ramenima. „On je briljantan psihijatar. Mlad, ali veoma perspektivan. Ovo je bio naš plan, njegov i moj.“

Tedi je osetio pulsiranje u vratu, tik ispod levog uva. „I kako se plan odvija za sada?“

Koli je podigao stranicu sveske, bacio pogled na sledeću, a onda je ispustio iz prstiju. „Ne baš najbolje. Više sam očekivao.“

Pogledao je preko puta, u Tedija, i Tedi je na njegovom licu ugledao ono što je već video na stepeništu drugog dana i na sastanku osoblja pred oluju, a što se nije uklapalo u profil ovog čoveka, nije se uklapalo u ovo ostrvo, ovaj svetionik, u ovu užasnu igru koju su igrali.

Saosećanje.

Da nije bolje upućen, Tedi bi se zakleo da je to ono što vidi.

Tedi je skrenuo pogled sa Kolijevog lica, osvrnuo se po ovoj malenoj prostoriji, pogledao čaršave na zidovima. „Dakle, to je to?“

„To je to“, složio se Koli. „Ovo je svetionik. Sveti Gral. Velika istina za kojom si tragao. Da li je ispunio tvoja očekivanja?“

„Nisam video podrum.“

„Nema podruma. Ovo je svetionik.“

Tedi je pogledao u svoju beležnicu koja je stajala na stolu između njih.

Koli reče: „Tvoje beleške vezane za slučaj, tako je. Našli smo ih zajedno sa tvojim sakoom u blizini moje kuće. Razneo si mi kola.“

Tedi je slegnuo ramenima. „Zao mi je.“

„Voleo sam taj auto.“

„I ja sam stekao takav utisak.“

„Stajao sam u salonu automobila u proleće četrdeset sedme i sećam se da sam pomislio kad sam ga odabrao: 'E pa, Džone, to si skinuo sa dnevnog reda. Nećeš morati da kupuješ drugi auto barem još petnaest godina.'“
Uzdahnuo je. „Tako sam uživao dok sam to skidao sa dnevnog reda.“

Tedi je podigao ruke. „Još jednom se izvinjavam.“

Koli je odmahnuo glavom. „Zar si i jednog trenutka pomislio da ćemo ti dopustiti da se ukrcaš na taj trajekt? Šta misliš da bi se dogodilo čak i da si napravio diverziju i digao u vazduh čitavo ostrvo?“

Tedi je slegnuo ramenima.

„Ti si samo jedan čovek“, rekao je Koli, „a jutros niko nije imao drugi zadatak sem da te drži dalje od tog trajekta. Prosto mi nije jasna logika kojom si se služio.“

Tedi reče: „To je bio jedini izlaz. Morao sam da pokušam.“

Koli je buljio u njega zbunjeno, a onda je procedio sebi u bradu: „Isuse, obožavao sam taj auto“, i oborio pogled sebi u krilo.

„Ima li vode?“, pitao je Tedi.

Koli je razmislio o ovom zahtevu, a onda se okrenuo u stolici i otkrio bokal i dve čaše koji su se nalazili na prozorskoj dasci iza njega. Sipao je obojici po čašu vode i jednu dodao Tediju preko stola.

Tedi je iskapio čašu u jednom dugom gutljaju.

„Suva su ti usta, je li?“, upitao je Koli. „Osećaš žeđ na jeziku kao svrab koji ne možeš da otkloniš, ma koliko se češao?“ Gurnuo je bokal preko stola i posmatrao Tediju kako sipa sebi još jednu čašu vode. „Drhte ti ruke. Postaje sve gore i gore. Kako stojiš sa glavoboljom?“

I dok je to govorio, Tedi je osetio zažarenu žicu bola iza levog uva kako se razvlači do slepoočnice, a onda kreće nadesno preko čitave lobanje i nadole ka vilici.

„Nije loše“, rekao je.

„Pogoršaće se.“

Tedi je popio još vode. „U to sam siguran. Ona doktorica mi je rekla toliko.“

Koli se zavalio sa osmehom na licu i tapkao penkalom po svesci. „Ko je sad pa to?“

„Nije mi rekla kako se zove“, reče Tedi, „ali rekla mi je da je radila sa vama.“

„Oh. I šta ti je tačno rekla?“

„Rekla mi je da je neurolepticima potrebno četiri dana da dostignu dovoljnu koncentraciju u krvi i počnu da deluju. Predvidela je sušenje usta, glavobolje, drhtanje.“

„Pametna žena.“

„Jašta.“

„To nije od neuroleptika.“

„Nije?“

„Ne.“

„A od čega je onda?“

„Od apstinencije“, rekao je Koli.

„Apstinencije od čega?“

Još jedan osmeh, a onda je Kolijev pogled postao dalek i on je otvorio Tedijevu beležnicu kod poslednje ispisane strane i gurnuo je preko stola ka njemu.

„Ovo je tvoj rukopis, zar ne?“

Tedi je bacio pogled. „Aha.“

„Poslednja šifra?“

„Pa, da, to je šifra.“

„Ali nisi je resio.“

„Nisam stigao. Sve je postalo malo haotično, ako niste приметili.“ „Nego šta.“ Koli je lupnuo prstima po strani. „Šta misliš o tome da je sad rešiš?“

Tedi je spustio pogled na osam brojeva i slova:

19 (S) - 10 (J) - H (N) - 9 (I) - 15 (O) - 20 (T) - 5 (E) - 9 (I)

Osećao je kako mu ona žica bocka unutrašnju stranu oka.

„Trenutno se ne osećam baš najbolje.“

„Ali jednostavna je“, rekao je Koli. „Osam slova.“

„Bolje da sačekam da prestane da mi bubnji u glavi.“

„U redu.“

„Apstinencija od čega?“, pitao je Tedi. „Šta ste mi to davali?“

Koli je krčkao prstima, a onda se zavalio u stolicu i zevnuo, zadržavajući. „Hlorpromazin. On ima svoje mane. Mnogo mana, nažalost. Meni se ne dopada previše. Nadao sam se da ćeš moći da pređeš na imipramin pre ove najnovije serije incidenata, ali mislim da se to sada neće desiti.“ Nagnuo se napred. „Inače nisam neki ljubitelj farmakologije, ali u tvom slučaju, definitivno vidim njenu neophodnost.“

„Imipramin.“

„Neki ga zovu tofranil.“

Tedi se nasmešio. „A hlorpro

„...mazin.“ Koli je klimnuo glavom. „Hlorpromazin. To je lek koji sada uzimaš. Zbog njega imaš apstinencijalnu krizu. Isti lek koji ti dajemo poslednje dve godine.“

„Šta poslednje?“, prenerazio se Tedi.

„Poslednje dve godine.“

Tedi se zakikota. „Dobro de, znam da ste moćni. Ali ipak ne morate da preterujete.“

„Ja uopšte ne preterujem.“

„Drogirate me poslednje dve godine?“

„Radije bih to nazvao davanjem lekova.“

„A kako to sad? Imate čoveka koji radi za vas u štabu federalne policije? On mi zašćeri kafiću svako jutro? Ili, čekaj, možda radi na kiosku gde kupujem kafu kad krenem na posao. To bi bilo bolje. Tako da već dve godine vi imate nekoga u Bostonu ko mi podmeće drogu.“

„Ne u Bostonu“, rekao je Koli tiho. „Ovde.“

„Ovde?“

Klimnuo je glavom. „Ovde. Ovde si već dve godine. Kao pacijent ove institucije.“

Tedi je čuo kako plima nadolazi i besno se obrušava na podnožje stena. Spojio je ruke da umiri drhtanje i pokušao da zanemari pulsiranje iza oka,

koje je postajalo sve žešće i odlučnije.

„Ja sam federalni inspektor“, rekao je Tedi.

„Bio si federalni inspektor“, uzvratio je Koli.

„Jesam“, reče Tedi. „Ja sam federalni inspektor pri vladi Sjedinjenih Američkih Država. Krenuo sam iz Bostona ujutru, dvadeset drugog septembra, 1954.“

„Stvarno?“, iznenadio se Koli. „Ispričaj mi kako si stigao na trajekt. Je l' autom? Gde si se parkirao?“

„Došao sam podzemnom.“

„Podzemna ne ide tako daleko.“

„Posle sam prešao na autobus.“

„Zašto nisi vozio?“

„Kola su kod majstora.“

„Oh. A nedelja, čega se sećaš u vezi sa nedeljom? Možeš li da mi ispričaš šta si radio? Možeš li iskreno da se setiš bilo čega što se desilo pre nego što si se probudio u klozetu trajekta?“

Tedi je mogao. Pa, mogao bi, ali je jebena žica u njegovoj glavi rovarila iza njegovog oka i kroz sinuse.

Dobro. Seti se. Reci mu šta si radio u nedelju. Vratio si se kući sa posla. Došao si u stan u Batonvudu. Ne, ne. Nije Batonvud. Batonvud je izgoreo do temelja kad ga je Lejdis zapalio. Ne, ne. Gde stanuješ? Isuse. Može da vidi kako to mesto izgleda. Tako je, tako je. Stan u... stan u... Kaslmont. Tako je. Avenija Kaslmont. Pored vode.

U redu, u redu. Opusti se. Vratio si se u stan u Kaslmontu, pa si večerao i popio mleko i otišao na spavanje. Je l' tako? Tako je.

Koli upita: „A šta ćemo sa ovim? Jesi li stigao ovo da pogledaš?“

Gurnuo mu je preko stola Lejdisov prijemni formular.

„Nisam.“

„Nisi?“ Zviznuo je. „Zbog toga si došao ovamo. Ako to parče papira odneseš i pokažeš senatoru Harliju — dokaz o postojanju šezdeset sedmog pacijenta za koga mi tvrdimo da ga nema u našoj evidenciji - mogao bi da raskrinkaš ovo mesto.“

„Tačno.“

„Nego šta nego je tačno. A ti u poslednja dvadeset četiri sata nisi našao vremena ni da baciš pogled na njega.“

„Ponovo vam kažem, sve je postalo malo...“

„Haotično, tako je. Razumem. Pa, pogledaj ga sada.“

Tedi je spustio pogled na papir, i tamo vide odgovarajuće ime, datum rođenja i datum kada je Lejdis primljen. U odeljku za primedbe pisalo je:

Pacijent je izuzetno inteligentan i u izuzetnoj meri isključen iz stvarnosti. Poznata sklonost ka nasilju. Krajnje uznemiren. Ne pokazuje kajanje zbog zločina koji je počinio jer je njegovo poricanje tako snažno da se po njegovom viđenju stvari nikakav zločin nije ni dogodio. Pacijent je iskonstruisao više izuzetno složenih i podjednako neverovatnih narativa koji ga u ovom trenutku onemogućavaju da se suoči sa istinom o svojim postupcima.

Ispod ovog komentara stajao je potpis: Dr. L. Šijen.

„Recimo da ovo zvuči u redu“, reče Tedi.

„Zvuči u redu?“

Tedi je klimnuo glavom.

„U vezi s kim?“

„Lejdisom.“

Koli je ustao. Otišao je do zida i strgao jedan od čaršava.

Na zidu su štampanim slovima od petnaest centimetara bila ispisana četiri imena: EDWARD DANIELS - ANDREW LAEDDIS

RACHEL SOLANDO - DOLORES CHANAL

Tedi je čekao, ali i Koli je izgleda takode čekao, pa nijedan od njih nije progovorio ni reči čitav minut.

Napokon Tedi reče: „Pretpostavljam da imate neku poentu.“ „Pogledaj imena.“

„Vidim ih.“

„Tvoje ime, ime šezdeset sedmog pacijenta, ime nestale pacijentkinje i ime tvoje žene.“

„Aha. Nisam slep.“

„Eto ti ga tvoj zakon četvorke“, reče Koli.

„Kako to?“ Tedi je snažno protrljao slepoočnicu, pokušavajući da se masažom reši te žice koja mu je probadala glavu.

„Pa ti si genije za dešifrovanje. Reci ti meni.“

„Šta da vam kažem?“

„Šta to imena Edvard Danijels i Endru Lejdis imaju zajedničko? Speluj!“

Tedi je na trenutak pogledao u svoje i Lejdisovo ime. „I jedno i drugo imaju po trinaest slova.“

„Tako je“, reče Koli. „Tako je. Još nešto?“

Tedi je buljio i buljio. „Jok.“

„Ma hajde.“ Koli je skinuo mantil i prebacio ga preko naslona stolice.

Tedi je pokušavao da se koncentriše, već umoran od ovih vašarskih igara.

„Samo polako.“

Tedi je piljio u slova sve dok se njihove ivice nisu zamutile.

„Jesi li našao nešto?“

„Ne. Ne vidim ništa. Samo po trinaest slova.“

Koli je nadlanicom udario po imenima. „Hajde!“

Tedi je odmahnuo glavom i osetio vrtoglavicu. Slova su poskakivala. „Koncentriši se.“

„Koncentrisan sam.“

„Šta ova slova imaju zajedničko?“, pitao je Koli.

„Ne znam... Ima ih trinaest. Trinaest.“

„I šta jos?“

Tedi je buljio u slova sve dok se nisu zamaglila. „Ništa.“

„Ništa?“

„Ništa“, ponovio je Tedi. „Šta hoćete da kažem? Ne mogu da vam kažem nešto što ne znam. Ne mogu...“

„To su ista slova!“, povikao je Koli.

Tedi se pogrbiio unapred i pokušao da natera slova da prestanu da poigravaju. „Šta?“

„To su ista slova.“

„Nisu.“

„Ova dva imena su anagrami.“

„Nisu“, ponovio je Tedi.

„Nisu?“ Koli se namrštio i prešao rukom ispod reda. „Ovo je potpuno istih trinaest slova. Pogledaj ih. Edward Daniels. Andrew Laeddis. Ista slova. Ti imaš dara za dešifrovanje, čak si se zamalo time i bavio u ratu, zar nije tako? Reci mi da kada pogledaš ova dva imena zaista ne vidiš istih trinaest slova.“

„Ne!“ Tedi je zabio bridove svojih šaka u oči, pokušavajući da razgrne maglu, ili da zaustavi svetlost, nije bio siguran šta.

„'Ne', u smislu da to nisu ista slova? Ili 'ne' u smislu da ti ne želiš da to budu ista slova?“

„Ne mogu biti.“

„Ali jesu. Otvori oči. Pogledaj ih.“

Tedi je otvorio oči, ali nastavio je da odmahuje glavom, a slova su treperila i njihala se levo-desno.

Koli je pljesnuo nadlanicom po drugom redu. „Pokušaj onda ovo. Dolores Chanal i Rachel Solando. I ovde imamo po trinaest slova. Hoćeš da mi kažeš šta je zajedničko ovim imenima?“

Tedi je znao šta vidi, ali takođe je znao i da to nije moguće.

„Ništa? Ni ovo ne shvataš?“

„Nemoguće.“

„Moguće je“, rekao je Koli. „Ponovo ista slova. Anagrami. Došao si ovamo da saznaš istinu? Evo istine koju si tražio, Endru.“

„Tedi“, reče Tedi.

Koli je spustio pogled ka njemu i oči mu se ponovo ispuniše tobožnjim saosećanjem.

„Ti se zoveš Endru Lejdīs“, rekao je Koli. „Taj šezdeset sedmi pacijent u bolnici Ešklif? To si ti, Endru.“

22.

„Sereš!“

Tedi je kriknuo ovu reč i taj krik mu se prolomio kroz glavu.

„Ti se zoveš Endru Lejdīs“, ponovio je Koli. „Stigao si ovamo kao osuđenik pre dvadeset dva meseca.“

Tedi je odmahnuo rukom. „Ovo čak ni vama ne priliči.“

„Pogledaj dokaze. Molim te, Endru, došao si...“

„Ne zovite me tako.“

„...ovamo pre dve godine zato što si počinio užasan zločin. Zločin koji društvo nije u stanju da ti oprostī, ali ja jesam. Endru, pogledaj me.“

Tedijev pogled podizao se sa Kolijeve ispružene šake, dužinom ruke, preko grudi, pa sve do Kolijevog lica, gde su oči ovog čoveka sada bile pune onog lažnog saosećanja, one imitacije pristojnosti.

„Ja se zovem Edvard Danijels.“

„Ne.“ Koli je odmahnuo glavom umoran i poražen. „Zoveš se Endru Lejdīs. Učinio si užasnu stvar i ne možeš to sebi nikako da oprostī, pa se zato pretvaraš. Izmislio si neprobojnu i složenu narativnu strukturu u kojoj si ti heroj, Endru. Ubedio si sebe da si još uvek federalni inspektor i da si došao ovamo da rešī slučaj. A otkrio si i zaveru, što znači da se sve što ti mi kažemo, a što je u suprotnosti sa tvojom pričom, uklapa u tvoju fantaziju da smo se urotili protiv tebe. I mi bismo možda mogli da pređemo preko toga, da te ostavimo da živiš u svom svetu iz mašte. Meni bi bilo drago. Da si bezopasan, meni bi bilo veoma drago. Ali ti si nasilan, veoma nasilan. A zbog vojne i policijske obuke, isuviše si dobar u tome. Ti si najopasniji pacijent koga imamo ovde. Ne možemo da te obuzdamo. Odlučeno je - pogledaj me.“

Tedi je podigao pogled, ugledao Koliya poluispruženog preko stola kako ga preklinje očima.

„Odlučeno je da ako ne uspemo da te prizovemo pameti - ovog momenta — budu preduzete trajne mere koje će obezbediti da nikoga više ne povrediš. Razumeš li šta ti govorim?“

Na trenutak — ne čak ni čitav trenutak, desetinu trenutka - Tedi mu je gotovo poverovao.

A onda se Tedi nasmešio.

„Dobro vam stoji ta uloga, doktore. Ko je tu loš pandur - Šijen?“ Bacio je pogled ka vratima. „Rekao bih da on samo što nije.“

„Pogledaj me“, rekao je Koli. „Pogledaj me u oči.“

Tedi ga je poslušao. Bile su crvene i vodenaste od nedostatka sna. I ne samo to. O čemu se radilo? Tedi je dugo gledao Kolija u oči, proučavao ih. A onda mu je sinulo — da je naivniji, zakleo bi se da Koli pati od slomljenog srca.

„Slušaj me“, reče Koli, „ja sam ti sve što imaš. Oduvek je bilo tako. Slušam te fantazije sada već skoro dve godine. Znam svaki detalj, svaku šaru - za šifre, za nestalog partnera, oluju, ženu u pećini, zločinačke eksperimente u svetioniku. Znam za Nojsa i za izmišljenog senatora Harlija. Znam da stalno sanjaš Dolores i da joj se utroba prosipa i da je skroz mokra. Znam za klade.“

„Sereš ko lud“, rekao je Tedi.

„A kako bih mogao da znam?“

Tedi je pobrojao dokaze uz pomoć drhtavih prstiju.

„Jeo sam vašu hranu, pio vašu kafu, pušio vaše cigarete. Do đavola, uzeo sam od vas tri 'aspirina' ono jutro kada sam stigao. Onda ste me drugo veče drogirali. Sedeli ste tamo kad sam se probudio. Od tada više nisam svoj. Tada je sve ovo počelo. One noći, posle moje migrene. Šta ste mi dali?“

Koli se naslonio. Napravio je grimasu kao da je popio kiselinu i pogledao kroz prozor.

„Ponestaje mi vremena“, prošaputao je.

„Šta ste rekli?“

„Vreme“, rekao je tiho. „Dobio sam četiri dana. To vreme skoro da je isteklo.“

„Pa onda me pustite. Ja ću se vratiti u Boston, napisaću pritužbu federalnom štabu, ali ne brinite — s obzirom na sve vaše moćne prijatelje, siguran sam da se neće dogoditi bogzna šta.“

Koli reče: „Ne, Endru. Ja gotovo da više nemam prijatelja. Vodio sam bitku ovde osam godina, a terazije su pretegnule na drugu stranu. Izgubiću. Izgubiću svoj položaj, izgubiti sredstva. Zakleo sam se pred čitavim nadzornim odborom da ću organizovati najneobičniji eksperiment sa odigravanjem uloga u istoriji psihijatrije i da ću te zahvaljujući njemu spasiti. Da ću te povratiti. Ali ako sam pogrešio?“ Oči su mu se razrogačile i on je rukom pritisnuo bradu, kao da pokušava da vrati na mesto iščašenu vilicu.

Pustio je ruku, pogledao preko stola u Tedija. „Zar ne razumeš, Endru? Ako ti propadneš, ja propadam. Ako ja propadnem, onda je sve gotovo.“

„Bokca mu“, reče Tedi, „to bi baš bilo šteta.“

Napolju su galebovi graktali. Tedi je osećao miris soli i sunca i vlažnog, slanog peska.

Koli reče: „Da probamo drugačije — da li misliš da su slučajnosti to što Rejčel Solando, koja je inače plod tvoje mašte, ima ista slova u svom imenu kao i tvoja pokojna žena, kao i to što je na isti način ubila svoju decu?“

Tedi je stajao i drhtaji su potresali njegove ruke od ramena naniže. „Moja žena nije ubila svoju decu. Mi nismo imali dece.“

„Niste imali dece?“ Koli je otišao do zida.

„Nismo imali dece, drkadžijo glupi.“

„A dobro.“ Koli je svukao još jedan čaršav.

Na zidu iza njega — skica mesta zločina, fotografije jezera, fotografije tri mrtva deteta. A onda imena, ispisana istim onim krupnim štampanim slovima: EDWARD LAEDDIS

DANIEL LAEDDIS

RACHEL LAEDDIS

Tedi je spustio pogled i piljio u svoje ruke; poskakivale su kao da više nisu deo njega. Da je mogao da zgazi na njih, on bi to učinio.

„To su tvoja deca, Endru. Zar ćeš tek tako da staneš tu i da porekneš da su ikada postojala? Zar ćeš to da uradiš?“

Tedi je uperio drhtavu ruku u njega sa druge strane sobe. „To su deca Rejčel Solando. To je skica mesta zločina u kući na jezeru koja je pripadala Rejčel Solando.“

„To je tvoja kuća. Otišli ste da živite tamo zato što je doktor to preporučio tvojoj ženi. Sećaš se? Nakon što je slučajno zapalila prethodni stan u kojem ste živeli? Odvedite je iz grada, smestite je u neki idiličniji predeo. Možda joj bude bolje.“

„Ona nije bila bolesna.“

„Ona je bila luda, Endru.“

„Jebi se. Prestani tako da me zoveš. Ona nije bila luda.“

„Tvoja žena je bila klinički depresivna. Imala je dijagnozu manične depresije. Ona je...“

„Nije istina“, rekao je Tedi.

„Bila je suicidalna. Povređivala je decu. Ti si odbijao to da vidiš. Mislio si da je slaba. Govorio si sebi da je razum stvar izbora i da ona samo treba da misli na odgovornost koju ima. Prema tebi. Prema deci. Ti si sve više i više pio. Uvukao si se u sopstvenu čauru. Nisi dolazio kući. Ignorisaš si sve znake. Ignorisaš si ono što su ti govorili nastavnici, parohijski sveštenik, članovi njene porodice.“

„Moja žena nije bila luda!“

„A zašto? Zato što te je bilo sramota.“

„Moja žena nije bila...“

„Razgovarala je sa psihijatrom tek kad je pokušala da izvrši samoubistvo i kad je završila u bolnici. To čak ni ti nisi mogao da kontrolišeš. I oni su ti rekli da je ona opasna po sebe. Rekli su ti...“

„Nikada nismo bili kod psihijatra!“

„... da je opasna po decu. Stalno su te upozoravali.“

„Nikada nismo imali decu. Pričali smo o tome, ali ona nije mogla da zatrudni.“

Isuse! Osećao se kao da mu neko utiskuje staklo oklagijom u glavu.

„Dođi ovamo“, rekao je Koli. „Stvarno ti kažem. Priđi i pogledaj imena na ovim fotografijama sa mesta zločina. Zanimaće te da vidiš...“

„Možete to da lažirate. Možete da napravite svoje fotografije.“

„Ti sanjaš. Ti sve vreme sanjaš. Ne možeš da prestaneš da sanjaš, Endru. Ti si mi ispričao te snove. Jesi li sanjao skoro dva dečaka i devojčicu? Jesi li? Da li te je devojčica vodila do tvog nadgrobnog spomenika? Ti si 'loš mornar', Endru. Znaš šta to znači? To znači da si loš otac. Nisi uspeo da ih izbaviš iz bure, Endru. Nisi ih spasao. Hoćeš da pričamo o kladama? Je li? Dođi ovamo i pogledaj ih. Reci mi da to nisu deca iz tvojih snova.“

„Proseravanje.“

„Onda pogledaj. Dođi ovamo i pogledaj.“

„Vi mene drogirate, ubijete mi partnera, kažete da nikada nije postojao. Zatvorićete me ovde zato što znam šta radite. Znam za eksperimente. Znam šta dajete šizofreničarima, kako olako radite lobotomije, kako bestidno kršite Nirnberški kod. Ja sam te jebeno raskrinkao, doktore.“

„Stvarno?“ Koli se naslonio na zid i prekrstio ruke. „Molim te, prosvetli me. Vršljao si ovuda poslednja četiri dana. Imao si pristup svakom kutku u

ovoj ustanovi. Gde su ti doktori nacisti? Gde su te satanske sale za operacije?“

Prišao je stolu i na trenutak bacio pogled na svoje beleške.

„Da li još uvek veruješ da ispiramo mozak pacijentima, Endru? Da sprovodimo neki desetogodišnji eksperiment da bismo stvorili — kako si ih ono jednom nazvao? A, evo ga — avetinjsku vojsku? Ubice?“ Zakikotao se. „Mislim, stvarno moram da ti skinem kapu, Endru — čak i danas, u ovo vreme sveopšte paranoje, tvoje fantazije su zaslužile prvu nagradu.“

Tedi je uperio drhtavi prst u njega. „Vi ste eksperimentalna bolnica koja se bavi radikalnim tretmanima...“

„Tako je.“

„Primate samo najnasilnije pacijente.“

„I to je tačno. Samo, moram da se ogradim — najnasilnije i najporemećenije.“

„I vi...“

„Šta mi?“

„Eksperimentišete. „

„Tačno!“ Koli je zapljeskao rukama i brzo se naklonio. „Krivi po svim tačkama.“

„Hirurški eksperimentišete.“

Koli je podigao prst. „A ne. Zao mi je. Kod hirurgije nema eksperimenata. Hirurška metoda se koristi kao poslednje прибежиште, a i takvo poslednje прибежиште primenjuje se uvek uz najoštrije proteste sa moje strane. Ja sam pak samo jedan čovek, pa čak ni ja ne mogu preko noći da izmenim decenijama prihvaćenu praksu.“

„Lažeš.“

Koli je uzdahnuo. „Daj mi makar jedan dokaz da tvoja teorija drži vodu. Samo jedan.“

Tedi nije rekao ništa.

„A na sve dokaze koje sam ja tebi predočio, ti odbijaš da reaguješ.“ „Zato što to uopšte nisu dokazi. To je falsifikovano.“

Koli je priljubio šake jednu uz drugu i podigao ih ka usnama, kao da se moli.

„Pustite me da odem sa ovog ostrva“, rekao je Tedi. „Kao predstavnik zakona imenovan od strane države, ja zahtevam da mi dozvolite da odem.“

Koli je na trenutak sklopio oči. Kada ih je otvorio, pogled mu je bio bistriji i odlučniji. „Dobro, dobro. Uхватili ste me, inspektore. Evo, olakšaću vam stvar.“

Podigao je meku kožnu tašnu sa poda i otkopčao je, zatim ju je otvorio i na sto bacio Tedijev pištolj.

„To je vaš pištolj, je l' tako?“

Tedi je piljio u oružje.

„To su vaši inicijali ugravirani na dršci, tačno?“

Tedi je piljio, a znoj mu je pekao oči.

„Da ili ne, inspektore? Da li je to vaš pištolj?“

Video je udubljenje na šaržeru, nastalo onog dana kada je Filip Staks pucao u njega i pogodio njegov pištolj, a Staksa pogodio njegov sopstveni metak kad se rikošetirao. Video je inicijale E.D. ugravirane na dršku, poklon koji je dobio od štaba nakon što je stigao iz Mejna gde se u revolveraškom obračunu razračunao sa Brekom. I tu, sa donje strane osigurača, metal je bio oguljen i malo ulubljen jer je ispustio pištolj tokom neke jurnjave u Sent Luisu u zimu '49.

„Da li je to vaš pištolj?“

„Jeste.“

„Uzmite ga, inspektore. Proverite da li je napunjen.“

Tedi je pogledao pištolj, onda ponovo u Koliya.

„Samo napred, inspektore. Uzmite ga.“

Tedi je podigao pištolj sa stola i on se tresao u njegovoj ruci.

„Da li je napunjen?“, pitao je Koli.

„Jeste.“

„Jeste li sigurni?“

„Osećam po težini.“

Koli je klimnuo glavom. „Onda pucajte. Zato što je to jedini način da ikada odete sa ovog ostrva.“

Tedi je pokušao da umiri šaku drugom, ali i ona se tresla. Udahnio je nekoliko puta, i lagano izdisao, nišaneći niz cev očima punim znoja i uprkos

drhtajima koji su mu potresali telo, i video je Koliya sa druge strane cevi, udaljenog najviše pola metra, ali se gibao gore-dole i levo-desno kao da obojica stoje na palubi broda koji plovi otvorenim morem.

„Imate pet sekundi, inspektore.“

Koli je izvadio telefon i počeo da okreće ručicu i Tedi vide kako prinosi slušalicu ustima.

„Sada već tri sekunde. Povucite taj okidač ili ostajete do smrti na ovom ostrvu.“

Tedi je osećao težinu pištolja. Čak i uz drhtanje, sad ima priliku, ako uspe da je ugrabi. Ako ubije Koliya, ubije svakoga ko čeka ispred.

Koli reče: „Upravniče, možete da ga pošaljete gore.“

I Tedijev vid se razbistrio, a potresi pretvorili u slabe vibracije i on pogleda niz cev u Koliya koji je vraćao telefon u kutiju.

Na Kolijevom licu pojavio se čudan izraz, kao da mu je tek sada palo na pamet da je Tedi možda još uvek kadar da ovo izvede.

I Koli je podigao ruku.

„Dobro, dobro“, rekao je.

I Tedi mu je pucao direktno u grudi.

Onda je podigao ruke par centimetara više i ustrelio Koliya u glavu. Vodom.

Koli se namrgodio. Onda je nekoliko puta trepnuo. Izvadio je maramicu iz džepa.

Vrata su se otvorila iza Tedija i on se okrenuo u stolici i nanišanio čoveka koji je ušao u prostoriju.

„Nemoj da pucaš“, reče Čak. „Zaboravio sam da obučem kabanicu.“

23.

Koli je obrisao lice maramicom i ponovo seo na svoje mesto, a Čak je obišao oko stola do Kolijeve strane, dok je Tedi obrtao pištolj u ruci i zagledao ga.

Pogledao je preko stola u Čaka koji je sedao i Tedi tada primeti da ovaj nosi beli mantil.

„Mislio sam da si mrtav“, rekao je Tedi.

„Jok ja“, uzvratio je Čak.

Najednom je bilo teško izgovarati reči. Osetio je nagon na mucanje, baš kao što je ona doktorica predvidela. „Ja... ja... sam... Ja sam bio spreman da poginem da bih te izvukao odavde...“ Ispustio je pištolj na sto i osetio kako mu sva snaga napušta telo. Klonuo je u stolicu, ne mogavši da nastavi.

„Iskreno mi je žao zbog toga“, rekao je Čak. „To je nedeljama mučilo doktora Koliya i mene pre nego što smo započeli sve ovo. Nikada mi nije bila želja da se osetiš izneverenim, niti da se zbog mene dodatno sekiraš. Moraš da mi veruješ. Ali bili smo sigurni da nam ništa drugo ne preostaje.“

„Vreme nam je lagano isticalo“, rekao je Koli. „To je bio naš poslednji pokušaj da te vratimo, Endru. Radikalna ideja, čak i za ovo mesto, ali ja sam se nadao da će uroditi plodom.“

Tedi je pokušao da obriše oči od znoja, a uspeo je samo da znoj razmaže. Pogledao je u Čaka, koji mu se razlivao pred očima.

„Ko si ti?“, pitao je.

Čak mu je pružio ruku preko stola. „Doktor Lester Šijen“, rekao je.

Tedi je ostavio njegovu ruku da visi u vazduhu i Šijen ju je naposletku povukao.

„Znači“, počeo je Tedi, a onda grčevito udahnuo kroz nozdrve, „pustio si me da lupam o tome kako moramo da nađemo Šijena, a ti si... ti si u stvari Šijen.“

Šijen je klimnuo glavom.

„Zvao si me 'šefe'. Pričao viceve. Zabavljao me. A sve vreme si motrio na mene, je li tako, Lestere?“

Pogledao je preko stola u njega, i Šijen je pokušao da izdrži njegov pogled, ali nije uspeo pa je oborio oči ka svojoj kravati i počeo njome da

tapka po grudima. „Morao sam da te držim na oku, da se brinem za tvoju bezbednost.“

„Bezbednost“, rekao je Tedi. „A znači onda je sve u redu. Sve moralno.“

Šijen je ostavio svoju kravatu. „Poznajemo se već dve godine, Endru.“

„Ja se ne zovem tako.“

„Dve godine. Ja sam tvoj glavni psihijatar. Dve godine. Pogledaj me. Zar me čak jii ne prepoznaješ?“

Tedi je rukavom sakoa obrisao oči od znoja i pogled mu se ovog puta razbistrio, pa pogleda preko stola ka Čaku. Stari dobri Čaknuti, nespretna sa oružjem, i te njegove ruke koje nisu odgovarale opisu posla koji radi zato što to uopšte nisu ruke policajca. To su ruke doktora.

„Bio si mi prijatelj“, reče Tedi. „Verovao sam ti. Pričao sam ti o svojoj ženi. Spuštao sam se niz jebenu liticu da te pronađem. Jesi li me tada držao na oku? Brinuo se za moju bezbednost? Bio si mi prijatelj, Čak. Oh, pardon, Lestere.“

Lester je upalio cigaretu i Tediju bi milo kada je video da se i njegove ruke tresu. Ne mnogo. Ni izbliza onoliko kao Tedijeve, a i drhtanje je prestalo čim je pripalio cigaretu i bacio šibicu u pepeljaru. Ali ipak...

Nadam se da su i tebi dali ovo, pomislio je Tedi. Šta god da je.

„Da“, rekao je Šijen (a Tedi je morao da opominje sebe da ne misli o njemu kao o Čaku), „brinuo sam za tvoju bezbednost. I tako je, moj nestanak je bio deo tvoje fantazije. Ali, trebalo je da vidiš Lejdisov prijemni formular na putu, a ne ispod litice. Slučajno sam ga ispustio sa rta. Hteo sam samo da ga izvučem iz džepa i onda ga je oduvao vetar. Krenuo sam da silazim dole po njega, jer sam znao da ćeš ti to uraditi ako ne uradim ja. I sledio sam se u mestu. Odmah ispod ivice. Dvadeset minuta kasnije ti se spuštaš tik pored mene. Hoću reći, ni na pola metra. Skoro da sam ispružio ruku i zgrabio te.“

Koli se nakašljao. „Skoro da smo opozvali čitavu stvar kada smo videli da ćeš se spustiti niz tu liticu. Možda je i trebalo.“

„Opozvali.“ Tedi je pesnicom prigušio kikut.

„Da“, reče Koli. „Opozvali. Ovo je bila priredba, Endru. Obična...“ „Zovem se Tedi.“

„... predstava. Ti si je napisao. Mi smo ti pomogli da je postaviš. Ali predstava ne bi funkcionisala bez odgovarajućeg kraja, a kraj je oduvek trebalo da bude tvoj dolazak do ovog svetionika.“

„Baš zgodno“, rekao je Tedi i osvrnuo se oko sebe, gledajući u zidove. „Ti nam pričaš tu istu priču već skoro dve godine. To kako si došao ovamo da pronadeš nestalu pacijentkinju, pa nabasao na naše eksperimente inspirisane Trećim rajhom i ispiranjem mozga u sovjetskom stilu. Kako je pacijentkinja po imenu Rejčel Solando ubila svoju decu na skoro isti način na koji je tvoja žena ubila vašu. Kako je baš kada ste bili nadomak istine, tvoj partner — a kako ti se tek dopadalo ime koje si mu nadenuo? Čak Ol. Mislim, Isuse, ponovi ga brzo nekoliko puta. To je još jedna u nizu tvojih šala, Endru{12} - tvoj partner je otet, a ti si ostao da se sam boriš, ali mi smo te uhvatili. Mi smo te drogirali. I ti si završio u bolnici pre nego što si uspeo da preneseš priču tom svom izmišljenom senatoru Harliju. Da li želiš spisak imena trenutno izabranih senatora države Nju Hempšir, Endru? Imam ga ovde.“

„Sve ste ovo lažirali?“, pitao je Tedi.

„Da.“

Tedi se nasmejao. Smejao se onako zdušno kao što se smejaio pre nego što je Dolores umrla. Smejao se i čuo tutnjavu svog smeha, dok su se njegovi odjeci povlačili u sebe i pridruživali struji koja je još uvek nadirala iz njegovih usta, a smeh je grgoljio i zamućivao se iznad njega i zapljuskivao zidove i nestajao u eksploziji, kao velika bela pečurka od morske pene.

„Kako ste lažirali uragan?“, pitao je i pljesnuo šakom o sto. „To mi recite, doktore.“

„Uragan se ne može lažirati“, rekao je Koli.

„Tako je“, reče Tedi, „ne može.“ Pa opet pljesnu šakom po stolu.

Koli je bacio pogled na njegovu ruku, a zatim ga je pogledao u oči. „Ali se s vremena na vreme može predvideti, Endru. Naročito na ostrvu.“ Tedi je odmahnuo glavom, dok je osećao da mu je kez još uvek prilepljen za lice, iako je njegova toplina zamrla, iako je verovatno izgledao budalasto i slabašno. „Vi se ljudi nikada ne predajete.“

„Oluja je bila ključni element u našoj fantaziji“, rekao je Koli. „Čekali smo oluju.“

„Laži“, odbrusio je Tedi.

„Laži? Objasni nam anagrame. Objasni nam kako to da su deca na onim slikama - deca koju nikada nisi mogao videti ako su pripadala Rejčel Solando - ista ona deca iz tvojih snova. Objasni mi, Endru, kako to da sam znao da treba da ti kažem 'zašto si sav mokar, dušo?' kada si ušao na vrata. Zar smatraš da ja čitam misli?“

„Ne“, rekao je Tedi. „Smatram da sam bio mokar.“

Na trenutak je Koli izgledao kao da će mu glava eksplodirati na ramenima. Duboko je udahnuo, prekrstio ruke i nagnuo se preko stola. „Pištolj ti je bio napunjen vodom. Tvoje šifre? One sve pokazuju, Endru. Pogledaj tu, koju si zapisao u notes. Poslednju. Pogledaj je. Osam slova. Tri reda. Trebalo bi da je prosto kao pasulj rešiti je. Pogledaj je.“

Tedi je spustio pogled na papir:

19 (S) - 10 (J) - 14 (N) - 9 (I) - 15 (O) - 20 (T) - 5 (E) - 9 (I) „Ponestaje nam vremena“, rekao je Lester Šijen. „Molim te da razumeš kako se sve menja. Psihijatrija. U okviru nje se jedno vreme vodio strukovni rat, a mi u njemu gubimo.“

S-J-N-I-O-T - E- I „Stvarno?“, rekao je Tedi odsutno. „A ko ste to vi?“

Koli reče: „Ljudi koji veruju da put do ljudskog uma ne vodi kroz upotrebu šila za led kojim se bode mozak, niti velikih doza opasnih lekova, već kroz iskrenu procenu sopstvene ličnosti.“

„A, iskrena procena sopstvene ličnosti“, ponovio je Tedi. „Vala, ta vam je dobra.“

Tri reda, rekao je Koli. Verovatno po dva-tri slova u svakom redu. „Slušaj me,“ rekao je Šijen. „Ako ovde budemo zakazali, onda smo izgubili. Ne samo u tvom slučaju. Trenutno, vaga moći preteže na stranu hirurga, ali to će se vrlo brzo promeniti. Farmaceuti će preuzeti primat, a stvari neće postati ništa manje varvarske. Samo će izgledati da su postale. Pretvaranje ljudi u zombije i njihovo zatvaranje i dalje će se nastaviti, samo će fasada biti prijemčivija za javnost. Ovde, na ovom mestu, sve zavisi od tebe, Endru.“

„Ja se zovem Tedi. Tedi Danijels.“

Tedi je nagađao da je prvi red verovatno „ti.“

„Nering ti je rezervisao termin za operaciju, Endru.“

Tedi je podigao pogled sa papira.

Koli je klimnuo glavom. „Imali smo četiri dana na raspolaganju za ovo. Ako ne uspemo, ideš na operaciju.“

„Kakvu operaciju?“

Koli je pogledao u Šijenovom pravcu. Šijen je netremice gledao svoju cigaretu.

„Kakvu operaciju?“, ponovio je Tedi.

Koli je otvorio usta da progovori, ali Šijen ga je presekao, izmoždjenim glasom: „Transorbitalnu lobotomiju.“

Tedi je trepnuo na ove reči i ponovo pogledao u papir, pa pronašao još jednu reč: „on.“

„Kao što ste uradili Nojsu“, rekao je. „Pretpostavljam da ćete mi reći da ni on nije ovde.“

„On jeste ovde“, rekao je Koli. „I veliki deo onoga što si o njemu ispričao doktoru Sijenu istina je, Endru. Ali on se nikad nije vraćao u Boston. Nikada ga nisi upoznao u zatvoru. On je ovde od avgusta pedesete. Jeste jednom stigao do toga da ga premeste sa odeljenja C, jer mu se moglo dovoljno verovati da može na odeljene A. Ali onda si ga ti napao.“

Tedi je podigao pogled sa preostala četiri slova. „Šta sam ja uradio?“ „Napao si ga. Pre dve nedelje. Skoro da si ga ubio.“

„Zašto bih ja to radio?“

Koli je pogledao ka Sijenu.

„Zato što te je nazvao Lejdisom“, rekao je Sijen.

„Nije. Video sam ga juče i on je...“

„Šta je on?“

„Nije me zvao Lejdisom, to je sasvim sigurno.“

„Nije?“ Koli je otvorio svesku. „Imam transkript vašeg razgovora. Imam i trake u kancelariji, ali da se za sada držimo transkripta. Reci mi da li ti ovo zvuči poznato.“ Namestio je naočare, glave nadvijene nad stranicu. „Citiram: 'Ovde se radi o tebi — o Lejdisu. Uvek se samo o tome i radilo. Ja sam bio samo slučajni prolaznik. Bio sam način da uđeš ovde.'“

Tedi je odmahnuo glavom. „Nije on mene oslovljavao kao Lejdisa. Naglasili ste pogrešna mesta. Govorio je da se radi o nama — što će reći o meni i o Lejdisu.“

Koli se zakikotao. „Ti si stvarno sjajan.“

Tedi se nasmešio. „Baš sam ja isto to pomislio za vas.“

Koli je spustio pogled na transkript. „A kako ti se ovo čini — sećaš li se kada si pitao Nojsa šta mu se dogodilo sa licem?“

„Naravno. Pitao sam ga ko je za to odgovoran.“

„Tvoje tačne reči glasile su: 'Ko ti je to uradio?' Je li tako bilo?“

Tedi je klimnuo glavom.

„A Nojs je odgovorio — ponovo citiram: 'Ti si mi ovo uradio.'“

Tedi reče: „Tako je ali...“

Koli ga je osmotrio kao da gleda insekta u staklenoj vitrini: „Reci?“
„Govorio je kao...“

„Slušam te.“

Tedi se mučio da poveže reči u nizove, da ih složi logičnim redosledom da bi se nadovezale kao vagoni.

„Hteo je da kaže“ - govorio je polako, pažljivo - „da je to što nisam uspeo da ga sačuvam od vraćanja ovamo dovelo, na indirektan način, do toga da dobije batine. Nije rekao da sam ga ja prebio.“

„Rekao je: Ti si mi ovo uradio.“

Tedi je slegnuo ramenima. „Tako je, ali naše interpretacije značenja tih reči se razlikuju.“

Koli je okrenuo stranu. „Kako ti onda ovo zvuči? Ponovo govori Nojs — 'Znali su. Zar ne kapiraš? Znali sve što si smislio. Ceo tvoj plan. Ovo je igra. Prigodno postavljena predstava. Sve ovo je samo zbog tebe.'“

Tedi se naslonio. „Svi ovi pacijenti, svi ti ljudi koje navodno poznajem već dve godine, i niko od njih da mi ne kaže ni reči dok ja izvodim svoju, hm, maskaradu poslednja četiri dana?“

Koli je zatvorio svesku. „Navikli su na to. Već godinu dana mašeš tom plastičnom značkom. Na početku sam mislio da je to eksperiment koji bi mogao da se isplati - da ti je dam, pa da vidimo kako ćeš reagovati. Ali tebe je to dovelo u stanje koje nisam mogao ni da sanjam. Hajde. Otvori novčanik. Reci mi da li je plastična ili nije, Endru.“

„Pustite me da rešim šifru do kraja.“

„Skoro pa si završio. Još samo četiri slova. Hoćeš da ti pomognem, Endru?“

„Tedi.“

Koli je odmahnuo glavom. „Endru. Endru Lejdis.“

„Tedi.“

Koli ga je posmatrao kako premeće preostala slova na strani.

„Šta kaže?“

Tedi se nasmejao.

„Reci nam.“

Tedi je odmahnuo glavom.

„Ne, molim te, podeli to sa nama.“

Tedi reče: „Vi ste ovo uradili. Vi ste ostavljali ove šifre. Vi ste izmislili ime Rejčel Solando koristeći ime moje žene. Sve je ovo vaše maslo.“

Koli je govorio lagano, jasno. „Kako glasi poslednja šifra?“

Tedi je okrenuo svesku da je oni mogu videti:

TI

JESI

ON

„Zadovoljni?“, pitao je Tedi.

Koli je ustao. Izgledao je smoždeno. Kao da je na samoj ivici snage. Govorio je uz notu očajanja koju Tedi nije ranije čuo u njegovom glasu.

„Mi smo se nadali. Nadali smo se da te možemo spasiti. Založili smo svoj ugled. A sada će se pričati da smo dozvolili jednom pacijentu da proživi svoju najveću iluziju, a da je sve što smo dobili za uzvrat nekoliko povređenih čuvara i zapaljeni automobil. Meni ne smeta profesionalno poniženje.“ Piljio je u daljinu kroz uvučeni četvrtasti prozorčić. „Možda sam prerastao ovo mesto. Ili je ono preraslo mene. Ali jednog dana, inspektore, a taj dan nije daleko, mi ćemo lekovima otupljivati čovekovu svest sve dok nikakve svesti više ne bude ni bilo. Razumeš li šta ti govorim?“

Tedi nije popustio ni za pedalj. „Ne baš.“

„Nisam ni očekivao da ćeš razumeti.“ Koli je klimnuo glavom i prekrstio ruke na grudima, i u sobi se nekoliko trenutaka nije čulo ništa izuzev zvuka povetarca i udara okeana o obalu. „Ti si odlikovani vojnik koji je izuzetno dobro obučan u borbi prsa u prsa. Otkako si ovde, povredio si osam čuvara, ne računajući ovu dvojicu danas, četiri pacijenta i pet bolničara. Doktor Šijen i ja borili smo se za tebe najbolje što smo umeli i najduže što smo mogli. Ali većina kliničkog osoblja i sve zatvorsko zahtevaju da im pokažemo rezultate ili da te onespobimo.“

Sklonio se od ivice prozora i povio preko stola, pa prikovao Tedija svojim tužnim, mračnim pogledom. „Ovo je bio naš poslednji trzaj, Endru. Ako ne budeš prihvatio ko si i šta si uradio, ukoliko ne učiniš taj napor i ne zaplivaš ka zdravom razumu, mi te ne možemo spasiti.“

Ispružio je ruku ka Tediju.

„Prihvati je“, reče, a glas mu je bio hrapav. „Molim te. Endru? Pomozi mi da te spasem.“

Tedi se rukovao sa njim. Čvrsto mu je stisnuo ruku. Najiskrenije se rukovao sa Kolijem, najiskrenije ga pogledao. Nasmehio se.

Onda reče: „Prestanite da me zovete Endru.“

24.

Okovanog su ga odveli na odeljenje C.

Kada su ušli, povelili su ga u podrum gde su ljudi vikali na njega iz svojih ćelija. Obećavali su mu da će ga povrediti. Obećavali su mu da će ga silovati. Jedan se zakleo da će ga okačiti da visi kao zaklana krmača i da će mu jesti prst po prst na nozi.

I dalje je bio u okovima i imao po stražara sa obe strane, kada je u ćeliju ušla sestra i ubrizgala mu nešto u ruku.

Imala je crvenkastu kosu i mirisala je na sapun, a Tedi je osetio miris njenog daha kada mu je prišla da mu da injekciju i prepoznao ju je.

„Ti si se pretvarala da si Rejčel“, rekao je.

„Držite ga“, rekla je.

Stražari su ga šćepali za ramena i ispravili mu ruke.

„To si bila ti. Sa ofarbanom kosom. Ti si Rejčel.“

„Nemoj da se mrdaš“, rekla je i zabola mu iglu u ruku.

Presreo je njen pogled. „Odlična si glumica. Hoću reći, stvarno si me prešla, sa svim onim pričama o tvom dragom, dragom Džimu. Veoma ubedljivo, Rejčel.“

Oborila je pogled.

„Ja sam Emili“, rekla je i izvukla iglu. „Spavaj sad.“

„Molim te“, rekao je Tedi.

Zastala je na vratima ćelije i ponovo pogledala u njega.

„To jesi bila ti“, rekao je.

Nije mu potvrdno klimnula glavom. Učinila je to očima, jedva primetni trzaj oka nadole, a onda mu se osmehnula tako skrhanom da je hteo da joj poljubi kosu.

„Laku noć“, rekla je.

Nije uopšte osetio kad su mu stražari skinuli okove, niti čuo kad su otišli. Zvukovi iz drugih ćelija zamrli su i vazduh najbliži njegovom licu postao je braonkast, a on se osećao kao da leži na leđima usred vlažnog oblaka, a šake i stopala su mu se pretvorili u sunder.

I sanjao je.

I u njegovim snovima su on i Dolores živeli u kući pored jezera.

Zato što su morali da odu iz grada.

Zato što je grad surov i pun nasilja.

Zato što je ona zapalila njihov stan na Batonvudu.

Pokušavajući da se reši aveti.

Sanjao je da je njihova ljubav kao čelik, da joj ništa ne mogu ni vatra ni kiša ni udari čekića.

Sanjao je da je Dolores luda.

I njegova Rejčel mu je rekla jedne večeri kada je bio pijan, ali ne toliko pijan da ne bi mogao da joj pročita priču za laku noć, njegova Rejčel je rekla: „Tatice?“

„Šta je bilo, mila?“, pitao je on.

„Mama me nekad čudno gleda.“

„Kako čudno?“

„Tako, čudno.“

„Zasmejava te?“

Odmahnula je glavom.

„Ne?“

„Ne“, rekla je.

„Pa, kako te to onda gleda?“

„Kao da je zbog mene jako tužna.“

I on ju je ušuškao i poljubio je za laku noć i golicao je nosom po vratu i rekao joj da zbog nje niko nije tužan. Niko neće ni biti, a kako bi i mogao? Nikad niko.

Druge noći, došao je u spavaću sobu a Dolores je trljala ožiljke na ručnim zglobovima i gledala ga sa kreveta, pa rekla: „Kad odeš na drugo mesto, jedan deo tebe se nikad ne vrati.“

„Koje drugo mesto, dušo?“ Spustio je ručni sat na noćni stočić.

„A onaj deo što se vratio?“ Ujela se za usnu i izgledala je kao da će udariti sebe u lice obema pesnicama. „Nije trebalo.“

Mislila je da je mesar, koji je imao radnju na uglu, špijun. Govorila je da joj se smeška dok mu krv kaplje s noža i da je sigurna kako on zna ruski.

Govorila je da ponekad kao da oseća taj kasapski nož u grudima.

Mali Tedi rekao mu je jednom dok su na stadionu Fenvej Park gledali bejzbol utakmicu: „Mogli bismo da živimo ovde.“

„Pa i živimo ovde.“

„Mislim u parku.“

„Šta fali mestu gde mi živimo?“

„Ima previše vode.“

Tedi je nategao iz pljoske. Razmišljao je o svom sinu. On je visok dečko i jak, ali brzo zaplače za dečaka svojih godina i lako ga je uplašiti. Tako deca odrastaju u današnje vreme, imaju previše privilegija i razmažena su dok ekonomija cveta. Tedi je žalio što njegova majka nije više živa, pa da nauči svoje unuke da moraju da budu žilavi, jaki. Svet boli dupe. On ne daje poklone. On otima.

Takve lekcije može da održi i muškarac, naravno, ali žene su te koje su u stanju da tako nešto zauvek usade u čoveka.

Dolores im, pak, puni glave snovima, fantazijama, previše ih vodi u bioskope, cirkuse, luna-parkove.

Još jednom je potegao iz pljoske i pitao sina: „Previše vode. Još nešto?“

„Ne, gospodine.“

Govorio joj je: „Šta nije u redu? Šta to ne radim dobro? Šta ti to ne pružam? Kako da te usrećim?“

A ona bi odgovarala: „Ja sam srećna.“

„Nisi. Reci mi šta treba da uradim. Uradiću to.“

„Dobro mi je.“

„Stalno besniš. A ako nisi besna, onda si previše srećna, prosto skačeš od sreće.“

„I koja ti od te dve stvari smeta?“

„To plaši decu, plaši mene. Nisi dobro.“

„Jesam.“

„Stalno si tužna.“

„Ne“, odgovarala mu je. „Ti si stalno tužan.“

Razgovarao je sa sveštenikom i sveštenik je posetio par ljudi. Razgovarao je sa njenim sestrama i starija, Dilajla, došla je jednom na nedelju dana iz

Virdžinije, i neko vreme se činilo da je to pomoglo.

Oboje su izbegavali i da pomenu doktora. Doktori su za luđake. Dolores nije luda. Samo je napeta.

Napeta i tužna.

Tedi je sanjao kako ga budi jedne večeri i kaže mu da uzme pištolj. Kasapin je u njihovoj kući, kaže ona. Dole u kuhinji. Razgovara telefonom na ruskom.

Te večeri na trotoaru ispred Kokonat Grova, dok se saginjao nad prozorom taksija, a lice mu bilo na samo par centimetara od njenog...

Gledao ju je i mislio:

Poznajem te. Poznao sam te čitav svoj život. Čekao sam. Čekao sam da se ti pojaviš. Sve ove godine sam čekao.

Poznao sam te dok sam još bio u stomaku.

To je prosto bilo to.

Nije osećao očajničku potrebu tipičnu za vojnike da spava sa njom pre nego što isplovi zato što je znao, u tom trenutku, da će se vratiti iz rata. Vratice se zato što bogovi ne raspoređuju zvezde tako da upoznaš drugu polovinu svoje duše samo zato da bi ti je odmah uzeli.

Uvukao je glavu kroz prozor automobila i rekao joj to.

I rekao joj je: „Ne brini se. Vraćam se ja kući.“

Dotakla je njegovo lice prstom. „Uradi to, molim te.“

Sanjao je da se vratio u kuću na jezeru.

Bio je u Oklahomi. Proveo je dve nedelje jureći nekog tipa od dokova Južnog Bostona, pa sve do Tulse, sa oko deset usputnih stanica, a za sve to vreme Tedi je uvek bio pola koraka iza njega sve dok nije bukvalno naleteo na tog tipa dok je izlazio iz klozeta na nekoj benzinskoj pumpi.

Ušao je u kuću u jedanaest ujutru, zahvalan što je radni dan i što su dečaci u školi, dok je u kostima osećao iscrpljenost od putovanja i neodoljivu potrebu za sopstvenim jastukom. Ušao je u kuću i pozvao Dolores dok je sebi sipao dupli viski, a ona je ušla iz zadnjeg dvorišta i rekla: „Nije ga bilo dovoljno.“

Okrenuo se sa pićem u rukama i pitao: „Čega to, dušo?“, i primetio da je mokra, kao daje upravo izašla ispod tuša, sem što je nosila neku staru haljinu tamnih boja sa izbledelim cvetnim dezenom. Bila je bosa, a voda joj se cedila sa kose i haljine.

„Dušo“, pitao je, „zašto si skroz mokra?“

Ponovila je: „Nije ga bilo dovoljno“, i spustila bočicu na pult. „Još uvek sam budna.“

A onda je ponovo izašla napolje.

Tedi ju je gledao kako hoda prema letnjikovcu, dugim, krivudavim koracima, kako se leluja. I spustio je čašu na pult, pa podigao bočicu i video da je to laudanum koji joj je doktor prepisao nakon boravka u bolnici. Ako je Tedi morao da ode na put, on bi prethodno odvojio onoliko kašičica koliko misli da će joj biti potrebno dok on nije tu, pa bi tu količinu sipao u manju bočicu koju je držala u ormariću sa lekovima. Onda bi uzeo ovu bocu i zaključao je u podrum.

U ovoj boci stajala je šestomesečna doza leka, a ona ju je iskapila.

Video ju je kako posrće uz stepenice letnjikovca, kako pada na kolena, pa se ponovo diže.

Kako je uspela da se domogne boce? Ormar u podrumu nije imao običnu bravu. Ni snažan muškarac sa alatom za obijanje ne bi mogao da razvali tu bravu. Nije mogla da je otvori nečim drugim, a Tedi je imao jedini ključ.

Video je kako seda na baštensku ljuljašku koja se nalazila nasred letnjikovca i pogledao je u bocu. Setio se da je stajao na istom ovom mestu one večeri kad je otišao i dodavao kašičice u bočicu iz ormarića sa lekovima, popio par čašica ražanog burbona, bacio pogled na jezero, ostavio manju bočicu u ormarić za lekove, popeo se na sprat da se pozdravi sa decom, vratio se u prizemlje jer je telefon zvonio, pa je razgovarao sa štabom, dograbio mantil i putnu torbu, poljubio Dolores na vratima i krenuo ka kolima...

...i zaboravio veliku bocu na kuhinjskom pultu.

Izašao je i preko travnjaka stigao do letnjikovca, pa se popeo uz stepenice, a ona ga je gledala kako prilazi, mokra do gole kože, i jedna noga joj je mlatarala dok se odupirala napred-nazad, lenjo se njišući.

Pitao je: „Dušo, kada si sve ovo popila?“

„Jutros.“ Isplazila je jezik na njega, a onda mu se sneno nasmešila i podigla pogled ka zasvođenoj nadstrešnici letnjikovca. „Ali nije bilo dovoljno. Ne mogu da spavam. Samo hoću da zaspim. Suviše sam umorna.“

Video je klade kako plivaju po jezeru iza nje i znao je da to nisu klade, ali skrenuo je pogled, ponovo je pogledao svoju ženu.

„Od čega si umorna?“

Slegnula je ramenima i pustila ruke da joj klону pored tela. „Umorna sam od svega ovoga. Tako umorna. Samo hoću da idem kući.“

„Kod kuće si.“

Pokazala je ka plafonu. „Pravoj kući“, rekla je.

Tedi je ponovo pogledao u one klade što su se lagano obrtale u vodi.

„Gde je Rejčel?“

„U školi.“

„Ona je previše mala da ide u školu, dušo.“

„Za moju školu nije mala“, rekla je njegova žena i pokazala mu zube.

I Tedi je kriknuo. Kriknuo je tako jako da je Dolores pala sa Ijuljaške, a on je preskočio preko nje i preko ograde letnjikovca i trčao je vrišteći, vrištao ne, vrištao Bože, vrištao molim te, vrištao ne moja dečica, vrištao Isuse, vrištao oh, oh, oh.

I jurnuo je u vodu. Supleo se i pao unapred na lice i potonuo ispod površine i voda ga je prekrila kao ulje, a on je plivao napred i napred i stigao tačno među njih. Tri klade. Njegova dečica.

Edvard i Danijel su plutali sa licem nadole, ali Rejčel je bila na leđima, otvorenih očiju je gledala u nebo, a očajanje njene majke bilo joj je urezano u ženice dok je pogledom tražila oblake.

Izneo ih je napolje jedno po jedno i položio ih na obalu. Bio je pažljiv sa njima. Držao ih je čvrsto ali nežno. Osećao je njihove kosti. Milovao im je obraze. Milovao im je ramena i grudi, noge i stopala. Mnogo puta ih je poljubio.

Stropoštao se na kolena i povraćao sve dok nije počelo da ga peče u grudima, a želudac mu bio odran.

Vratio se deci, pa im je prekrstio ruke preko grudi i primetio da Danijel i Rejčel imaju oderotine od konopca na ručnim zglobovima i znao je da je Edvard prvi umro. Drugo dvoje su čekali, čuli su, znali su da će se ona vratiti po njih.

Poljubio je svako svoje dete ponovo u oba obraza i u čelo i sklopio je Rejčeline oči.

Da li su mlatarali nogama dok ih je nosila ka vodi? Da li su vrištali? Ili su bili mlitavi i stenjali, pomireni sa sudbinom?

Video je svoju ženu u ljubičastoj haljini koju je nosila one noći kad ju je upoznao i video je izraz koji je imala na licu u prvom trenutku kad ju je

ugledao, taj pogled u koji se zaljubio. Mislio je da je u pitanju bila samo haljina, nesigurnost koju je osećala jer nosi tako otmenu haljinu u tako otmenom klubu. Ali to nije bilo to. Bio je to užasan strah, jedva suzbijen, i uvek je bio tu. Bila je to prestravljenost od spoljašnjeg sveta - od vozova, bombi, kloparanja tramvaja i bušilica sa kompresorom i mračnih sokaka i Rusa i podmornica i od krčmi punih gnevni ljudi, okeana punih ajkula, Azijata koji u jednoj ruci nose crvenu knjižicu a u drugoj pušku.

Plašila se svega toga i još mnogih stvari, ali ono što ju je najviše užasavalo bilo je u njoj samoj, mušica neprirodne inteligencije koja je oduvek živela u njenom mozgu, igrala se njime, pritiskala dugmiće i čupala kablove kako joj se prohte.

Tedi je ostavio decu, pa je dugo sedeo na podu letnjikovca i gledao je kako se njiše, a najgore od svega bilo je to koliko je voli. Da može da žrtvuje svoj razum da se povрати njen, on bi to učinio. Prodao bi ruku?

Naravno. Ona je već toliko dugo predstavljala svu ljubav koju je u životu imao. Zbog nje je prebrodio rat. Voli je više od života, više od duše.

Ali izneverio ju je. Izneverio svoju decu. Proneverio je živote koje su svi zajedno gradili zato što je odbijao da vidi Dolores, da je zaista vidi, da uvidi kako za to ludilo nije ona kriva, kako to nije nešto što ona može da kontroliše, nije dokaz moralne slabosti niti manjka hrabrosti.

Odbijao je to da vidi jer ako je ona zaista njegova istinska ljubav, zauvek njegova druga polovina, šta onda to govori o njegovom mozgu, njegovom razumu, njegovim moralnim slabostima?

I tako se skrivao od toga, skrivao od nje. Ostavljao ju je samu, svoju jedinu ljubav, i dopustio da njen um sam sebe izjede.

Gledao je kako se njiše. O, Isuse, kako je voli.

Voli je (i zbog toga je osetio užasan stid) više od svojih sinova.

Ali više nego Rejčel?

Možda ne. Možda ne.

Video je Rejčel u majčinom naručju dok ju je majka nosila ka vodi. Video je kako se oči njegove kćeri kolače dok ponire u jezero.

Pogledao je svoju ženu, još uvek gledajući svoju kći, i pomislio: Ti okrutna, okrutna, luda kučko.

Tedi je sedeo na podu letnjikovca i plakao. Nije bio siguran koliko dugo. Plakao je i pred očima mu je bila Dolores na tremu kad joj donosi cveće i Dolores koja ga gleda preko ramena na njihovom medenom mesecu i Dolores

u ljubičastoj haljini i trudna dok je nosila Edvarda i kako skida svoju trepavicu sa njegovog obraza dok uzmiče nakon poljupca i kad sklupčana u njegovom naručju cmokne njegovu ruku i kad se smeje nedeljom ujutru i kad ga netremice gleda dok se ostatak lica lomi oko tih krupnih očiju i ona je tako uplašena, tako usamljena, uvek, uvek, bar neki njen deo, tako je usamljen...

Ustao je i kolena su mu klecala.

Seo je pored svoje žene i ona mu reče: „Ti si moj dobri čovek.“

„Ne“, rekao je. „Nisam.“

„Jesi“, uhvatila ga je za ruku. „Ti me voliš. Znam to. Znam da nisi savršen.“

Šta li su pomislili - Danijel i Rejčel - kad ih je probudila njihova majka dok im je vezivala ruke? Kad su je pogledali u oči?

„O, Isuse.“

„Znam da nisi. Ali moj si. I trudiš se.“

„Molim te, dušo“, rekao je, „nemoj više da govoriš.“

A Edvard. Edvard je sigurno bežao. Sigurno je morala da ga juri kroz kuću.

Sada je bila raspoložena, srećna. „Hajde da ih stavimo u kuhinju“, rekla je.

Opkoračila ga je i sela mu u krilo, pa se privila uz njega svojim mokrim telom. „Hajde da ih stavimo za sto, Endru.“ Poljubila ga je u očne kapke.

Privukao ju je k sebi, stisnuo njeno telo uz svoje i plakao na njenom ramenu.

Ona reče: „Oni će biti naše žive lutkice. Obrisaćemo ih.“

„Šta?“, glas mu je bio prigušen njenim ramenom.

„Presvući ćemo ih.“ Ovo mu je prošaputala na uvo.

Nije mogao da je zamisli u kutiji, beloju kutiji sa gumenim zidovima i malim prozorčićem na vratima.

„Pustićemo ih da spavaju sa nama u krevetu večeras.“

„Prestani da govoriš, molim te.“

„Samo večeras.“

„Molim te.“

„A onda sutra možemo da ih vodimo na piknik.“

„Ako si me ikada volela...“ Tedi ih je video kako leže na obali.

„Uvek sam te volela, dušo.“

„Ako si me ikad volela, molim te, prestani da pričaš“, rekao je Tedi. Želeo je da ode do svoje dece, da ih oživi, da ih odvede daleko od nje, daleko od nje.

Dolores je spustila ruku na njegov pištolj.

Uhvatio je njenu šaku.

„Moraš da me voliš“, rekla je. „Moraš da me oslobodiš.“

Povukla je njegov pištolj, ali on je sklonio njenu ruku. Pogledao ju je u oči. Bile su tako sjajne da je to bolelo. To nisu bile oči ljudskog bica. Možda pseće. Ili vučje.

Nakon rata, nakon Dahaua, zakleo se da više nikoga neće ubiti osim ako ne bude imao drugog izbora. Osim ako pištolj drugog čoveka nije već uperen u njega. Jedino u tom slučaju.

Ne može da podnese još jednu smrt. Ne može.

Povukla je njegov pištolj i pogled joj se još više razvedrio, ali on je ponovo sklonio njenu ruku.

Pogledao je ka obali i video ih uredno poslagane, rame uz rame.

Izvadio je pištolj iz futrole. Pokazao joj ga.

Ugrizla se za usnu dok su joj se suze slivale niz lice i klimnula glavom. Podigla je pogled ka krovu letnjikovca. Rekla je: „Pretvaraćemo se da su sa nama. Kupaćemo ih, Endru.“

I on je prislonio cev pištolja na njen stomak, a ruka mu je drhtala i usne su mu drhtale i on reče: „Volim te, Dolores.“

Pa čak i tada, dok je pištolj bio prislonjen uz njeno telo, bio je siguran da ne može to da uradi.

Spustila je pogled kao da je iznenađena što je još uvek tu, što je on još uvek pod njom. „I ja tebe volim. Mnogo te volim. Volim te kao...“

I povukao je okidač. Zvuk pucnja izašao joj je na oči, a vazduh je uz prasak ispustila na usta, i stavila je jednu ruku na rupu, dok ga je drugom vukla za kosu.

I dok je iz nje curilo, on ju je privukao k sebi, a njeno telo je mlitavo klonulo uz njegovo i on ju je dugo držao u naručju i plakao zbog svoje užasne ljubavi, a suze su padale na njenu izbledelu haljinu.

Dok je sedeo u tami prvo je osetio miris cigarete, onda video i žar, a žar se razgoreo kada je Šijen povukao dim, posmatrajući ga.

Sedeo je na krevetu i plakao. Nije mogao da prestane da plače. Izgovarao je njeno ime. Ponavljao je: „Rejčel, Rejčel, Rejčel.“

I video je njene oči kako posmatraju oblake dok joj kosa pliva oko glave.

Kada su jecaji prestali, kad su suze presušile, Šijen ga je pitao: „Koja Rejčel?“

„Rejčel Lejdis“, rekao je.

„A ti si?“

„Endru“, rekao je. „Zovem se Endru Lejdis.“

Šijen je upalio malu svetiljku i videlo se da sa druge strane rešetaka stoje Koli i jedan stražar. Stražar im je bio okrenut leđima, ali Koli je gledao unutra razrogačenih očiju, a rukama je stiskao rešetke.

„Zašto si ovde?“

Uzeo je maramicu koju mu je Šijen ponudio i obrisao lice.

„Zašto si ovde?“, ponovio je Koli.

„Zato što sam ubio svoju ženu.“

„A zašto si to uradio?“

„Zato što je ona ubila našu decu i bio joj je potreban mir.“

„Da li si ti federalni inspektor?“, pitao je Šijen.

„Nisam. Bio sam nekad. Više nisam.“

„Koliko si dugo ovde?“

„Od trećeg maja 1952.“

„Ko je bila Rejčel Lejdis?“

„Moja ćerka. Imala je četiri godine.“

„Ko je Rejčel Solando?“

„Ona ne postoji. Ja sam je izmislio.“

„Zašto?“

Tedi je odmahnuo glavom.

„Zašto?“, Koli je ponovio pitanje.

„Ne znam, ne znam.“

„Znaš, Endru. Reci mi zašto.“

„Ne mogu.“

„Možeš.“

Tedi se uhvatio za glavu i ljuljao se napred-nazad. „Ne terajte me da to izgovorim. Molim vas. Molim vas, doktore!“

Koli je ščepao rešetke. „Moram to da čujem, Endru.“

Pogledao ga je kroz rešetke i hteo je da se baci na njega i odgrize mu nos.

„Zato“, rekao je i zastao. Nakašljao se, pljunuo na pod. „Zato što ne mogu da podnesem saznanje da sam pustio svoju ženu da ubije našu decu.“

Ignorisao sam sve znake. Pokušavao sam da ih snagom želje nateram da nestanu. Ja sam ih ubio zato što nisam potražio stručnu pomoć za nju.“ P“

„I to saznanje je previše za mene. Ne mogu sa tim da živim.“

„Ali moraš. Da li ti je to jasno?“

Klimnuo je glavom. Privukao je kolena do grudi.

Šijen se okrenuo i preko ramena pogledao Koliya. Koli je kroz rešetke gledao unutra. Zapalio je cigaretu. Gledao je u Tediya postojano.

„Evo čega se ja plašim, Endru. Već smo bili na ovome. Pre devet meseci smo imali isti ovakav proboj. A onda si ti regresirao. Munjevitom brzinom.“

„Žao mi je.“

„Cenim to“, rekao je Koli, „ali izvinjenje mi sada ništa ne znači. Moram da znam da si prihvatio stvarnost. Niko od nas ne može sebi da priušti ponovnu regresiju.“

Tedi je pogledao u Koliya, tog premršavog muškarca sa crnim lokvama ispod očiju. Tog čoveka koji je došao da ga spase. Tog čoveka koji bi mogao biti jedini istinski prijatelj kojeg je ikad imao.

Video je zvuk pucnja u njenim očima i osećao dodir mokrih ručnih zglobova svojih sinova dok im je skrštao ruke na grudima i video ćerkinu kosu kad ju je sklanjao sa lica kažiprstom.

„Neću regresirati“, rekao je. „Zovem se Endru Lejdis. Ubio sam svoju ženu, Dolores, u proleće pedeset druge...“

25.

Kada se probudio, u sobi je bilo sunčano.

Uspravio se u sedeći položaj i pogledao ka rešetkama, ali rešetaka nije bilo. Samo jedan prozor, niže nego što bi trebalo, sve dok nije shvatio da se nalazi na visini, na gornjem ležaju u sobi koju je delio sa Trejom i Bibijem.

Bila je prazna. Skočio je sa kreveta, otvorio ormar i tamo video svoju odeću, sveže opranu, i on je obuče. Otišao je do prozora, pa je podigao nogu na ivicu da zaveže pertle i pogledao napolje u dvorište, i tamo video pacijente i bolničare i čuvare u podjednakom broju, a neki su mileli ispred bolnice, drugi nastavljali sa čišćenjem, treći se brinuli za ono što je ostalo od ružičnjaka koji se nekada protezao uz temelj bolnice.

Pogledao je svoje ruke dok je vezivao drugu cipelu. Mirne kao stena. Pred očima mu je bilo bistro kao kad je bio dečak, a u glavi isto tako.

Napustio je sobu, sišao niz stepenice i izašao u dvorište, gde je na prolazu susreo sestru Marino koja mu se nasmešila i rekla: „,Bro jutro.“

„Lepo je“, reče on.

„Prelepo. Mislim da je oluja zauvek oterala vrućinu.“

Naslonio se na ogradu prolaza i pogledao nebo koje je bilo nežno plavo kao oči bebe i osećao je svežinu u vazduhu kakve nije bilo još od juna.

„Uživajte u danu“, rekla je sestra Marino i on je gledao u nju dok je odlazila prolazom, pa je pomislio da je to što uživa u njihanju njenih kukova možda pokazatelj dobrog zdravlja.

Izašao je u dvorište i prošao pokraj nekih bolničara koji su se dobacivali loptom, a oni mu mahnuše i rekoše: „Dobro jutro“, i on im je uzvratio mahanjem i otpozdravio.

Čuo je zvuk sirene trajekta koji se približavao doku, i video Koliya i upravnika kako razgovaraju nasred travnjaka ispred bolnice. Oni mu klimnuše glavom u znak pozdrava, a on im uzvрати istom merom.

Seo je na ćošak bolničkog stepeništa i posmatrao sve ovo, a osećao se bolje nego mnogo vremena unazad.

„Hvataj.“

Prihvatio je cigaretu i stavio je u usta, povio se prema plamenu i osenio oštar miris benzina iz zipa, pre no što se upaljač zatvorio uz škljocanje.

„Kako ide jutros?“

„Dobro. Kako si ti?“ Uvukao je dim u pluća.

„Ne mogu da se požalim.“

Primitio je da ih Koli i upravnik posmatraju.

„Hoćemo li ikada saznati koju to knjigu upravnik nosi?“

„Jok. Možda ćemo u grob otići a da to ne saznamo.“

„Šteta živa.“

„Možda postoje neke stvari za koje nam nije suđeno da ih saznamo na ovom svetu. Posmatraj to sa te strane.“

„Zanimljiv pogled na stvari.“

„Pa, trudim se.“

Povukao je još jedan dim cigarete i primetio kako je ukus duvana slatkast. Dim je bio gušći i lepio mu se za grlo.

„I koji nam je sledeći korak?“, pitao je.

„To ti meni reci, šefe.“

Nasmešio se Čaku. Njih dvojica sede na jutarnjem suncu, opuštaju se, ponašaju se kao da je na svetu sve u redu.

„Moramo da pronađemo izlaz sa ove stenčuge“, rekao je Tedi. „Da odvučemo guzice kući.“

Čak je klimnuo glavom. „Znao sam da ćeš reći tako nešto.“

„Imaš neku ideju?“

„Daj mi jedan minut“, rekao je Čak.

Tedi je klimnuo glavom i naslonio se na stepenice. Imao je minut vremena. Možda čak i nekoliko minuta. Gledao je Čaka kako u isto vreme podiže ruku i odmahuje glavom i video Koliya kako klima glavom u znak razumevanja, a onda je Koli nešto rekao upravniku i njih dvojica su krenuli preko travnjaka ka njemu, dok su četvorica bolničara krenula za njima, a jedan od njih je nosio nekakav beli smotuljak, nešto od tkanine, i Tediju se učinilo da je u smotuljku spazio nešto metalno što je prelomilo zrak sunca kada je bolničar počeo da razmotava tkaninu.

Tedi reče: „Ne znam, Čak. Misliš da su nas provalili?“

„Ma jok.“ Čak je zabacio glavu unazad, blago zaškiljio zbog sunca i osmehnuo se Tediju. „Previše smo mi pametni za to.“

„Jašta“, Tedi reče. „Pametniji smo, zar ne?“

Kraj

Beleške

{1} Ured za strateške usluge, američka obaveštajna služba koja je delovala za vreme Drugog svetskog rata i prethodila osnivanju CIA. (Prim. prev.)

{2} Coconut Grove - poznati bostonski noćni klub koji je izgorio u katastrofalnom požaru 1942. Vatra je odnela 492 života, a bilo je i na stotine povređenih. (Prim. prev.)

{3} Omni Parker House Hotel - najstariji luksuzni hotel u Bostonu, otvoren 1855. (Prim, prev.)

{4} Bolnica Lemuel Shattuck u Bostonu. (Prim.prev.)

{5} Komitet kojim je predsedavao američki demokratski senator Estis Kifover [Estes Kefauver), a koji se početkom pedesetih godina prošlog veka bavio borbom protiv organizovanog kriminala. (Prim. prev.)

{6} Borscht Belt - hotelski kompleks na planinama Ketskilz u državi Njujork u kojem su nastupali neki od najpoznatijih američkih komičara, kao što su Leni Brus, Džeri Luis, Deni Kej, Mel Bruks. Vudi Alen i mnogi drugi. (Prim. prev.)

{7} House Un-American Activities Committee (HUAC) (eng.) - komitet koji se polovinom prošlog veka uglavnom bavio progonom američkih komunista i onih koji su bili osumnjičeni da su komunisti. (Prim, prev.)

{8} Semper Fidelis (lat.) - uvek verni, moto američkih marinaca. (Prim. prev.)

{9} Utvrđenje u Teksasu koje su zauzeli Meksikanci tokom rata za nezavisnost 1836. godine; oslobođen je posle dve nedelje, a čitav garnizon je izginuo. (Prim. prev.)

{10} Džersi Džo Volkot (1914-1994), svetski bokserski šampion u teškoj kategoriji. (Prim. prev.)

{11} Doslovno „velika krpena lutka“; pozorište u Parizu specijalizovano za naturalističke horor predstave. Ime se često koristi kao termin za prikaze užasa u svim žanrovima. (Prim. prev.)

{12} Kada se izgovori brzo Čak Ol zvuči kao chuckle (engl.) - kikot. (Prim.prev.)